

ES-SEYYİD ALÎ
NASÛHÎ BEY'İN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DİVANI'NIN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ
(İNCELEME-METİN)

Rıdvan SÜME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ES-SEYYİD ALÎ
NASÛHÎ BEY'İN HAYATI, EDEBÎ
ŞAHSİYETİ VE DİVANI'NIN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ
(İNCELEME-METİN)**

Rıdvan SÜME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı**

**Şubat-2017
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır**

TEZ KABUL VE ONAYI

Rıdvan SÜME tarafından hazırlanan **ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DİVANI'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ (İNCELEME-METİN)** adlı tez çalışması 24/02/2017 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Türk Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalı, **Eski Türk Edebiyatı** Bilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin ERTAN

Üye

Yrd.Doç. Dr. Selim SOMUNCU

İmza

.....

.....

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Hüseyin Rıdvan YURTSEVEN
SBE Müdür V.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Rıdvan SÜME
Tarih: 24/02 /2017

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ES-SEYYİD ALÎ
NASÛHÎ BEY'İN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DİVANI'NIN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ
(İNCELEME-METİN)

Rıdvan SÜME
Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin ERTAN
2017, 268 Sayfa

Jüri

Danışman: Yrd. Doç. Dr. M.Emin ERTAN

Üye: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Üye: Yrd.Doç. Dr. Selim SOMUNCU

Seyyid Ali Nasûhî Bey Divanı, Türk edebiyatının Tanzimat Dönemi ile birlikte yenileşme sürecine girdiği bir dönemde kaleme alınmasına karşın Klâsik edebiyatımızın şiir geleneğini içinde barındıran, günümüze kadar tanınmamış ve tanıtılmamış bir eserdir. Bu çalışmadaki asıl gaye, Ali Nasûhî Bey'in şahsiyetinin, sanatının ve Türk edebiyatının altyapısını oluşturan Divan edebiyatı geleneğinin son mahsüllerinden birinin incelenmesidir.

Ali Nasûhî Bey Divanı, İstanbul Sermet Çifter Kütüphanesi (YKY) Yazma Eserler kataloğuna kayıtlı "547" numaralı kısımdan temin edilmiştir.

Tez çalışması, iki bölümden oluşturulmuştur.

Giriş bölümünde, eser hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Eserin, yazıldığı dönem ve Türk edebiyatı açısından taşıdığı önemden bahsedilmiştir.

Birinci bölümde, Ali Nasûhî Bey'in hayatı, Divanı ve edebî şahsiyeti hakkında bilgilere yer verilmiştir. Hakkında pek fazla bir bilgi bulunmadığı için daha çok eserden yola çıkılarak şairi hakkında bilgiler verilmiştir. Bunun yanı sıra eser; nazım şekilleri, dil, üslup ve muhteva açısından incelenmiştir.

Nasûhî Bey'in etkilendiği şairler ve yaşadığı dönemdeki genel edebiyat temayülü anlatılmıştır.

İkinci bölümde, eserin transkripsiyonlu şekli metin halinde verilmiştir. Eserin önemi, Klâsik Türk edebiyatı geleneğinden farklı olan yönleri belirtilmiştir.

Tez çalışmasının sonuna eserin daha iyi anlaşılması için tıpkıbasım eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ali Nasûhî Bey, Divân, İnceleme, 19.Yüzyıl, Tıpkıbasım.

MASTER'S THESIS

**ES-SEYİD ALÎ
TRANSCRIBED TEXT OF NASÛHÎ BEY'S LIFE, HIS LITERAL
PERSONALITY AND DİVAN
(ANALYSIS – TEXT)
RIDVAN SUME**

**Batman University Institute Of Social Sciences
Department Of Turkish Language And Literature**

Advisor: Asst. Prof. Mehmet Emin ERTAN

2017, 268 Page

Jury

Advisor: Asst. Prof. Mehmet Emin ERTAN

Member: Prof. İbrahim Halil TUĞLUK

Member: Asst. Prof. Selim SOMUNCU

Divan of Seyyid Ali Nasûhî Bey, which is our study topic, is a work which is perhaps one of last works that host the poetry tradition of our classical literature and it is unknown until today despite the fact that it is written up at a time when Turkish Literature entered the process of renovation along with the Tanzimat Period. The main purpose of this work is to introduce one of the last examples of the last tradition of Divan literature which constitutes the infrastructure of Turkish literature based on Ali Nasûhî Bey's personality, his art and the unrecognized divan.

We obtained our thesis from the 574th section which is registered in the catalog of Sermet Çifter Library (YKY) Manuscripts.

We created our work in two parts, except the entrance section.

In the introduction, we gave a general overview of the work. We talked about the significance of the work in terms of writing period and literature.

In the first chapter, we tried to give the necessary information about Ali Nasûhî Bey's life, Divan and literary personality. Since there is not much information about him, we tried to give more information about the poet by going out of the works. Beside this, we have studied the manuscript in terms of form, language, style and content. We tried to describe the poets who the poet influenced and was influenced and the general literature tradition in the period.

In the second chapter, we gave the transcript of the work in text form. In the conclusion section, we tried to emphasize the importance of the work and its aspects that are different from the tradition of Classical Turkish Literature.

At the end of our thesis, we ended our work by putting the facsimile in order to be understood better.

Key Words: *Ali Nasûhî Bey, Divân, Analysis, 19th century, Facsimile*

ÖN SÖZ

Zengin ve tarihi geçmişe sahip Türk edebiyatı, başta divânlar olmak üzere halen kayıp olan, değerlendirilmeyi bekleyen bir kültür hazinesidir. Kadîm bir medeniyetin mahsûlü olan Divan edebiyatı, özellikle son sözlerini söylediği XIX. yüzyılda başta Batılılaşma olmak üzere birçok nedenden ötürü tarih sahnesinden çekilmeye başladı. Esasen bu çekilme ilk başlarda ferdî bir nitelik taşısa da Klâsik edebiyat geleneğinin popüler akım ve etkilerin derin izleri karşısında topyekün yenik düştüğü ifade edilebilir.

İşte böylesine köklü bir edebi anlayış hüviyetinin terk edilmeye başlandığı XIX. yüzyılda, kendini bu ulvî geleneği ayakta tutmaya çalışanlardan biri olarak gören, Nasûh Paşa Sülalesine mensub Seyyid İsmail Hakkı'nın oğlu Es-Seyyîd Ali Nasûhî Bey, ne ismiyle meşhur ne de şiirleriyle malumdur.

Bu çalışmada ismi mezkur şair hakkında yapılan tüm kaynak eser taramaları ve tezkire incelemeleri sonucunda herhangi bir bilgi bulunamayıp eldeki tek bilgi Divanı'ndaki tercüme-i hâl kısmında geçen birkaç satırlık bilgidir. Bu sebeple eserden hareket edilerek şaire ve onun şiir anlayışına, sanat zevkine, edebi yaklaşımına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tez çalışması iki ayrı bölüm şeklinde hazırlanmıştır:

Birinci aşamada şairin hayatı, Divanı ve edebi kişiliği incelenmiştir.

İkinci aşamada ise metin üzerinde yoğunlaşarak yazma eserin transkripsiyonu yapılmıştır.

Eser, içerisindeki şiirler bakımından mürettep bir divan özelliği gösteremediği için inceleme, mürettep bir divanın sıralamasına uygun olarak yapılmıştır. Eserle ilgili yapılan incelemeler sonucu değerlendirmeler sonuç kısmında ayrıntılarıyla belirtilmiştir.

Bu çalışmanın oluşmasında emeğini hiç eksik etmeyen kıymetli tez danışmanım, Hocam Yrd. Doç. Dr. M.Emin ERTAN'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca daha önceki danışmanım, Hocam Yrd. Doç. Dr. Nuran ALTUNER'e, desteklerinden dolayı Hocam Yrd. Doç. Dr. Zehra ÖZTÜRK'e, çalışmamda bana yardımcı olan Arş. Gör. Zahir SÜSLÜ'ye ve doğduğum günden beri yardımlarını üzerimden eksik etmeyen ve beni destekleyen aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

Rıdvan SÜME

Batman-2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM: 19. YÜZYIL ŞAİRİ ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN HAYATI , EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DİVANI (İNCELEME)

I.1. HAYATI :.....	5
I.2. ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN ESERİ :.....	6
I.2.1. DİVAN	6
I.3 EDEBÎ ŞAHSİYETİ.....	10
I.3.1. ŞİİR VE SANAT ANLAYIŞI.....	10
I.3.1.1. MAHLAS.....	15
I.3.1.2. DİVAN'DA KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ.....	16
I.3.1.2.1. Kasîde	16
I.3.1.2.2. Musammatlar	17
I.3.1.2.3. Gazeller	20
I.3.1.2.4. Müstezâd	28
I.3.1.2.5. Kıt'alar	29
I.3.1.3. ÂHENK.....	31
I.3.1.3.1. Vezin	32
I.3.1.3.2. Kafiye ve Redif	33
I.3.1.3.3. Diğer Ahenk Unsurları	38
I.3.2. ETKİLENDİĞİ ŞAİRLER	39
I.3.3. DİL VE ÜSLÛP.....	43
I.3.3.1. Dil	43
I.3.3.1. 1. Deyim ve Atasözleri.....	45
I.3.3.2. Üslûp	49
I.3.4. MUHTEVA.....	51
I.3.4.1. Dinî Unsurlar	51
I.3.4.1.1 Allâh.....	52
I.3.4.1.2. Peygamberler	52
I.3.4.1.3. Kur'ân	54
I.3.4.1.4. Melek	54
I.3.4.1.5. Dua /Beddua.....	55
I.3.4.1.6. Cennet.....	55
I.3.4.2. Sosyal Hayat.....	56
I.3.4.2.1. Şahıslar	59
I.3.4.2.1.1. Aşk Kahramanları	59
I.3.4.2.1.1.1. Leylâ-Mecnûn	59
I.3.4.2.1.1.2. Ferhâd.....	59
I.3.4.2.1.2. Tarihî - Efsanevî Şahıslar.....	60
I.3.4.2.1.2.1. Rüstem	60
I.3.4.2.1.3. Diğer Şahıslar	60
I.3.4.2.1.3.1. Hârût.....	60

I.3.4.2.1.3.2. İbn-i Hayyât (Terzi Baba):	61
I.3.4.2.2. Yer İsimleri	62
I.3.4.2.2.1.Şehirler	62
I.3.4.2.2.1.1. İstanbul (Beyoğlu-Taksim)	62
I.3.4.2.2.2.Ülkeler	62
I.3.4.3. Aşk.....	63
I.3.4.3.1.Sevgili.....	64
I.3.4.3.2. Âşık	69
I.3.4.3.3.Rakib	72

II. BÖLÜM: 19. YÜZYIL ŞAİRİ ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN DİVANİ (METİN)

II.1. METİNDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	75
II.2. YAZMA TAVSİFİ	76
II.3. METİN ÇEVİRİSİNDE TAKİP EDİLEN USÛL	77
II.4. METNİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ.....	78
II.5. METİN.....	81
II .5.1. KASİDE.....	84
II .5.2.MUSAMMATLAR.....	88
II .5.3.KIT'ALAR	108
II .5.4.GAZELLER.....	129
SONUÇ	192
KAYNAKÇA	195
ÖZGEÇMİŞ	198
TIPKIBASIM.....	199

KISALTMALAR

- age. : Adı geçen eser
bk. : Bakınız
C. : Cilt
ev. : Çeviren
G. : Gazel
Hzl. : Hazırlayan
K. : Kaside
Kıt. : Kıt'a
M. : Mesnevi
Müst. : Müstezad
Mu : Murabba
Müs : Müseddes
ö. : Ölüm tarihi
s. : Sayfa
S : Sayı
T. : Tahmis
vd. : ve diğeri
Yay. : Yayını, yayınları
H. : Hicri
M. : Miladi
No : Numara
YKY : Yapı Kredi Yayınları
vr. : Varak

GİRİŞ

19.yüzyılda, toplumun çeşitli alanlarında yapılmaya çalışılan yenilik hareketlerine paralel olarak edebiyatta da edebi türler ve içerik açısından yeni bir edebi anlayışın ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Ancak dil, vezin ve nazım şekilleri büyük ölçüde aynıdır.

Divân şiiri, 19.yüzyılda Yeni edebiyat karşısında gücünü kaybetmiştir. Yüzyıl şairlerinin çoğu, 18.yüzyılda Nedîm’le devam eden mahallileşme akımını sürdürme eğilimindedir. Bu tarzda yazan şairlerin en önemli özellikleri, halk söyleyişlerini şiire sokmada aşırılığa kaçmaları, şiirlerinin duygu derinliği ve hayal zenginliğinden yoksun olması, vezne uydurulmuş kafiyeli sözler söylemeleridir.

Batı edebiyatını örnek alarak yeni bir edebiyat anlayışı getirme arayışlarının yanı sıra, eski usta şairleri örnek alarak şiire yeniden can verme çabaları XIX.yüzyılın Divân şiiri açısından dönemin başarılı sayılabilecek hareketidir. Zira bu amaçla 1861’de “Encümen-i Şuara” adı verilen şiirle ilgili eleştiri ve tartışmaların yapıldığı, klasik dil ve eski şiir anlayışını devam ettiren şairlerin bulunduğu topluluk oluşturulmuştur.

XIX. yüzyılda, klâsik kültürü besleyen kaynakların hala devam ettiğini gösteren şair kadrosundaki bütün bu fazlalığa rağmen, üslûp sahibi yahut geçen asrın şairleri ayarında bir şair yetişmemiş ve doğal olarak da ortaya mükemmel bir eser çıkmamıştır. Dönemin şiirleri, genellikle derinlikten, incelikten, titizlikten ve ahenkten mahrum, içi boş kelimelerin dizilmesinden oluşan vezinli-kafiyeli manzum söyleyişler görünümündedir.

XIX. yüzyıldaki Türk edebiyatının; Divan edebiyatı, Halk edebiyatı ve Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı olmak üzere üç alanda gelişme gösterdiği söylenebilir. XVII.yy’dan sonra Divan edebiyatı ile Halk edebiyatının birbirinden etkilendiği bilinmektedir. XIX. yy’da bu etkileşimin belirgin bir biçimde sürdüğü gözlenmektedir. Bu arada, Divân edebiyatı geleneğini sürdüren kimi sanatçılarda Batı edebiyatının etkileri görülmeye başlamıştır. Yerlileşme, bu dönemin divan geleneği şairlerinde de sürmüştür. Yerel renk ve motifler; deyim, atasözü ve yerli kültür öğeleri şiirlerde kullanılmıştır. Bu, konu bakımından genelde soyut bir görüntü veren Divân edebiyatının somuta daha çok yöneldiğini göstermektedir. Bu dönemin eserlerinde, bireysel yaşantılar dile getirilmiş, toplumsal yaşayış gündeme alınmıştır. Ali Nasûhî Beg’in şiirlerinde de somuta, yerli kültür öğelerine yönelmenin olduğu tespit edilmiştir.

19.yüzyıl şairlerinden biri olan Ali Nasûhî Bey'in hayatını, edebi şahsiyetini ve Divanı'nı incelediğimiz bu tez çalışması, Klâsik bir divanın şekil ve muhteva olarak birçok özelliğini taşımaktadır. Elimizdeki eser, Türk edebiyatının hemen hemen bütün tür ve şekilleriyle Batılılaşmaya başladığı Tanzimat Dönemi'nde Yenileşme hareketinden pek etkilenmemiştir. Şair Ali Nasûhî Bey, Klâsik Türk Edebiyatı geleneğine sadık kalmayı başarmıştır.

Ali Nasûhî Bey Divanı, Tanzimat gibi edebî eser sayısının bir hayli arttığı dönemde yazılmasına rağmen ne içinde bulunduğu dönemde ne de günümüzde eserle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Eldeki tek bilgi, eserin giriş kısmında "Ahmed Süreyya" adıyla kendini tanıtan müstensih'in şair hakkında yazdığı tercüme-i hâl kısmıdır. Bu sebeple eserden yola çıkılarak şairi ve dönemi hakkında bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Tez çalışmasının esas konusunu oluşturan XIX. yüzyıl şairi Ali Nasûhî Bey'in tespit edilebilen Divanı, eserin giriş kısmında belirtildiği gibi şair vefat ettikten sonra istinsah edilmiştir. [Hicri Mayıs-1301(Miladi-1883)]

Divan'ı incelendiğinde, Ali Nasûhî Bey'in özellikle âşıkane temalı şiirler kaleme aldığı ve Klâsik edebiyatımıza paralel olarak gazel nazım şeklini fazlaca kullandığını söylenebilir. Bunun yanında Ali Nasûhî Bey, başta âşıkâne olmak üzere rindâne, şuhâne, hikemî ve az da olsa tasavvufî deyişleri de kullanmayı ihmal etmeyen, maddî âşık tipiyle özdeşleşmiş bir şahsiyettir.

Şiirlerindeki dil yapısı yer yer Arapça ve Farsça tamlamalarla ağıdalı hale gelse de bu kullanımın yazılmış olduğu XIX. yüzyılın kabul gören dil yapısına, günlük konuşma diline uyum gösterdiği ifade edilebilir.

Nasûhî Bey'in yaşadığı XIX. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin yapı ve kültür olarak değişmeye başladığı ve bu değişimle birlikte kültürel yapının çeşitli bozulmalara uğradığı bir dönemdir. Sosyal hayattaki bozulmalar, Nasûhî Bey'in şiirlerine daha çok toplumun bozulması, gönül ehli insanların kalmaması, âşıkların daha fazla eziyet çekmesi şeklinde yansımıştır. Böylece şair, tablonun karamsar yerlerini göstermeyi ihmal etmemiştir.

Nasûhî Bey, bazı şiirlerinde Divan şiirinin çizgisinden uzaklaşarak mutlak itaat ettiği sevgiliyi bu durumdan çıkarmaya çalışmıştır. Öyle ki, şiirlerinde sevgiliye karşı müstağni davranan, onu eleştiren, ona öğüt veren, ondan vuslat isteyen bir âşık tipi görülmektedir.

Bu tezde, muhteşem bir medeniyetin son dönem edebî temsilcilerinden biri olan Es-Seyyid Alî Nasûhî Bey ve onun Divanı ortaya çıkarılmaya, incelenmeye ve tanıtılmaya çalışılmıştır.

I. BÖLÜM:

19. YÜZYIL ŞAİRİ ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DİVANI (İNCELEME)

I.1. HAYATI :

Ali Nasûhî Bey hakkında yapılan tüm kaynak taramalarından, yaşadığı dönemi anlatan tezkirelerden, edebiyat tarihlerinden, o yüzyılda yaşayan şairlerle ilgili yapılan çeşitli çalışmalardan kendisi ve Divanı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Elimizdeki tek bilgi, Divanı'nın tercüme-i hâl kısmında eserin müstensihî tarafından onun hakkında sarf edilen birkaç cümlelik malumâtır.

Tercüme-i hâl kısmında Ali Nasûhî Bey'in, Nasûh Paşa Sülalesinden Es-Seyyid İsmail Hakkı Bey'in oğlu olup, zayıf ve uzun boylu olduğu, H.1301 (M.1883) yılında vefat ettiği belirtilmiştir:

"...Târih-i hicriyeniñ on birinci 'aşrı evâ'inde mesned-i şadâreti ihrâz iden meşhûr Naşûh Paşa Sülâlesinden Es-Seyyid İsmâ'il Hakkı Beyiñ şulbünden geçen yetmiş bir senesi hılâlinda mütevellid Es-Seyyid 'Ali Naşûh Bey şemâ'ilince za'ifü'l-beniyye tavîlü'l-kad aşkaru'l-lücce olup geçen biñ üç yüz bir senesi şehri-i şevvâlinde sinleri henüz hadd-i şelâşine vâşıl iken irci'î nidâ-yı şamedâniyesiniñ gûş u hûşıyla zâten güft ü şenid-i ağıyardan bî-zâr ve nâ-hoşnûd olmağla murğ-ı rûhun huzûruna ihdâ vü teslimle 'ıyd-ı ekber eyledi..."¹

Ali Nasûhî Bey'in babası olarak zikredilen İsmail Hakkı Bey ile ilgili Tuhfe-i Nâilî ² adlı eserde bazı bilgiler tespit edilmiştir. Bu bilgilere göre İsmail Hakkı Bey de tıpkı oğlu gibi şair olduğu belirtilmektedir. Öyleki "Misli" mahlasını kullandığı mürettep sayılmayan bir divanı mevcuttur.³

Tercüme-i hâl kısmında, şair Ali Nasûhî Bey hakkında yukarıdaki mezkur bilgilerin dışında, " Nasûhî, Nushî " gibi mahlasları kullandığı ve yer yer etkili gazeller yazdığı belirtilmiştir. Ayrıca Nasûhî Bey'in şiirlerinin yayımlanmasına ömrünün vefa etmediği, bu sebeple müstensih tarafından vefatından sonra kaleme alındığı açıkça belirtilmiştir. ⁴

¹ Ali Nasûhî Bey, Divan, İstanbul YKY Sermet ÇİFTER Kütüphanesi, Yazma Eserler Kataloğu, No:547, vr.1b,1a.

² Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı (Haz.) (2001): Dîvân Sairleri'nin Muhtasar Biyografileri (Tuhfe-i Nâilî Çevirisi), Bizim Büro Yayınları, Ankara: 903.

³ Arvas, Fuat Asım, (2010), Seyyid İsmail Hakkı(Misli) Divanı, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Edirne.

⁴ Ali Nasûhî Bey, age., vr.2b.

I.2. ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN ESERİ :

Seyyid Alî Nasûhî Bey'in tespit edilebilen tek eseri Divanı'dır.⁵ Bu Divan, mürettep değildir. Bu nüshanın müellif nüshası olmadığı tespit edilmiştir. Zira eserin dîbâce kısmında verilen malumâta bakıldığı zaman müellifin vefatından kısa bir süre sonra, kendisini onun bir bendesi olarak tarif eden müstensihi Ahmed Süreyya tarafından kaleme alındığı ve “... *kendi hâme-i nûşuna raqamlarıyla tertîb ve tanzîm itmişler ise de külli emrin merhûnete bi vaktihâ merkûbunca hayatlarında tab‘ ve neşrine muvaffaq olunamamış...*”⁶ şeklinde bilgi verildiği tespit edilmiştir.

Kayıtlarda elimizdeki nüsha dışında hiçbir bilgiye rastlanmamıştır. Müellife ait bir nüshanın varlığı henüz bilinmemektedir. Bu sebeple eserdeki imlâ, düzen ve vezin kusurları müellife ait olmayabilir.

I.2.1. DİVAN

Tez konusunu oluşturan Seyyid Ali Nasûhî Bey'in Divanı'nın, İstanbul YKY İstanbul Sermet ÇİFTER Kütüphanesi'nde Yazma Eserler kataloğu “547” numarayla kaydedildiği tespit edilmiştir. Eser, 33 varaktan oluşmuştur. Varak sayısı az görünse de içerik olarak Klâsik edebiyatın unsurlarını içerisinde barındıran, edebiyatın birçok özelliğini temsil eden, rika yazı türü ile kaleme alınmıştır. Divandaki satır sayısı varak başına ortalama 20'dir.

Söz konusu nüsha dışında hiçbir kütüphane kataloğunda başka bir nüshaya rastlanmamıştır. Bu sebeple daha evvel de belirtildiği üzere eserden yola çıkılarak şairi ve şairin dönemi hakkında inceleme gerçekleştirilecektir.

Mevcut nüshanın incelenmesi sonucunda eserde 129 manzumenin olduğu tespit edilmiştir. Divan'daki şiirlerin genel dağılım ise şu şekildedir :

1 dîbâce, 1 tercüme-i hal, 79 gazel(2 nazire), 1 kaside, 27 kıt'a, 14 murabba, 3 muhammes, 3 müseddes, 2 tahmis ve Divan'ın sonunda yer alan kısa bir nesir parçası mevcuttur.

⁵ Ali Nasûhî Bey, Divan, İstanbul YKY Sermet ÇİFTER Kütüphanesi, Yazma Eserler Kataloğu, No:547.

⁶ Ali Nasûhî Bey, age., vr.2b.

Divan'daki şiir türlerinin beyit sayılarına göre tasnifi şöyledir:

Kaside	Beyit	Adet
	21	1

Kıt'a	Beyit	Adet
	5	16
	6	1
	7	1
	8	1
	9	4
	11	2
	17	1

Müseddes	Bend	Adet
	4	1
	3	2

Gazel	Beyit	Adet
	5	37
	6	2
	7	27
	8	1
	9	6
	10	1
	11	2
	13	1
	16	1

Tahmis	Bend	Adet
	5	2

Muhammes	Bend	Adet
	3	1
	5	1
	7	1

Murabba	Dörtlük	Adet
	3	6
	4	1
	5	5

	7	2
--	---	---

Müstezad	Bend	Adet
	14	1

Divandaki şiirlerin kafiyedeki harf sırasına göre dağılımı ise şöyledir:

Harf	Adet
Elif (ا)	5
Be (ب)	5
Te (ت)	8
Şe (ث)	1
Cim (ج)	2
Ha (ح)	2
Ha (خ)	yok
Dal (د)	1
Zal (ذ)	yok
Ra (ر)	19
Ze (ز)	5
Sin (س)	1
Şin (ش)	2
Sad (ص)	yok
Dad (ض)	yok
Tı (ط)	yok

Zı (ظ)	yok
Ayn (ع)	yok
Gayn (غ)	1
Fe (ف)	yok
Kaf (ق)	2
Gef (ك)	8
Lam (ل)	5
Mim (م)	20
Nun (ن)	8
Vav (و)	2
He (ه)	15
Lamelif (لا)	yok
Ye (ی)	12

Arap alfabesine göre yapılmış olan tasnife bakıldığında Nasûhî Bey'in şiirlerini yazarken , ' Ra (ر)21, Mim (م)20 ,Ye (ی)12, Te (ت)8, Elif (ا)5 gibi kafiye yapılması diğerlerine nazaran daha rahat olan harfleri kullandığını, bunun yanı sıra , ' Hı (ح), Zal (ذ), Dad (ض), Tı (ط), Zı (ظ), Fe (ف), Lamelif (لا) gibi kafiye yapılması zor olan harflerle de hiç kafiye oluşturamadığı tespit edilmiştir. Bu dağılım, Klâsik şiirimizle paralellik göstermektedir.

1.3 EDEBÎ ŞAHSİYETİ

1.3.1. ŞİİR VE SANAT ANLAYIŞI

Seyyid Ali Nasûhî Bey'in eseri hakkında tespit edilen Divan dışında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Yalnızca eserin dîbâce bölümünde müstensihin şair hakkında verdiği bilgilerden yola çıkılarak bazı kanaatlere varılmıştır. Bu bilgiler ışığında yer yer müstesna söyleyişlerinin olduğu aynı zamanda başta âşıkane tarzda olmak üzere rindâne ve hikemî tarzı şiirler terennüm eden bir şahsiyet olduğu şiirlerinden de anlaşılmaktadır. "...Raḥmetu'l-lāhi 'aleyh raḥmeten vāsi'a fî bi-cevḥate min a'le'l-cinān her bir fūnūn ve 'ulūmda mahāret ve ḥazāḳati müsellemler olup 'āḳıl-ı kāmīl ḡadabu'l-lisān her ferd ile mūmtezic mūctenib mūlāhī ve ḥūsn-i ṣalāḥ-ı ḥāll ile mūstaḳīmū'l-eṭvār dā'imā mūṭala'a-i envā'-ı 'ulūm ve muḥarrerāt-ı fūnūn ile meşḡul ise de ba'zan deryā ḡa' rındaki dūrdāne-i aṣdāfi coşduğunda tışarı atdığı gibi kāh kāh iḥtilāsı vaḳt bulabildikce biḥār-ı derūndan taḳāzā-yı 'aşḳ cūş-ı ḥurūşile nice cevāhir-i kelīmātı tekellüm-sāz ve nāṭıḳa-i sāḫil-i ber-dāz oldukları ḡazeliyātı rışte-i silk-i seṭūru'l-ḡaddine pāye ḡadar kendi ḥāme-i nūşuna raḡamlarıyla tertīb ve tanzīm itmīşler ise de küll-i emrin merḥūnete bi-vaktihā merkūbunca ḡayatlarında ṭab' ve neşrine muvaffaḳ olunamamış ve iş'ārlarında nuşḫī ve naşūhī taḫlīş ider bir merd-i mūcerred idi raḥimeḥullāhi Te'ālā 'aleyhim ecma'in...."]

Ali Bey'in, esasında içinde bulunduğu dönem de göz önünde bulundurulursa kendisinden evvelki Divan şairlerine benzemeyip kalıcı olmak için yeni olma çabasına girdiği söylenebilir:

Erbāb-ı diliñ 'afvına maḡrūr olarakdan

Çek silk-i suṭūra yeñi bir tarz ile imlā (G.2/6)

⁷ Ali Nasûhî Bey, Divan, YKY Sermet ÇİFTER Kütüphanesi, Yazma Eserler Kataloḡu, No: 547, vr.2b.

Bu yeni olma çabası, dönemindeki Tanzimat hareketiyle meydana çıkan yeni tür arayışı şeklinde olmamıştır. Fikir olarak yenileşme çizgisinde kalıcılığı yakalama arzusunu şu gazelinde açıkça beyan etmiştir:

Ey hāme-i nev-güfte-i ma' nā-yı müşennā
Ve'y kātib-i eş'ār u mezāmin ū mezāyā

Yaz tarz-ı nev'in ūzre vaṭandaşa ğazeller
İhrāc-ı şükūh ile kılup şöyle teberrā

İ' cāzını erbābına ' arz eyle ki ol

Diġkatle nazar kılmayalar sehvine ašlā

' Acziñ ṭanur eş'ār-ı rekikiñ oġuyanlar

Sen tāze dil ū tāze zamān şā' irisin yā

Çünkü bilürem böyle rekik bir eşer etmez

Bu 'aşr-ı teraġķide benim nāmımı ibķā

Erbāb-ı diliñ 'afvına maġrūr olaraqdan

Çek silk-i suṭūra yeñi bir tarz ile imlā

Haddince kılup şadef-i mesā' i mezāyā

Ķıl āyine-i nazmı belāġatle mücellā

Ma' müre-i 'ālemde Naşūhī bir eşerdir

Nāmın eden erbāb-ı diliñ dünyede ibķā

Herkes çalışur ismini ibķāya cihānda

Ya fazl ū kemāl ile yāḡūd bir ķūrı da' vā

Maġşad budur ancak bütün ebnā-yı zamānda

Gördüklerimiz cümle ġaraż ḡādimidir hā

Ben sâbıka-yı fikre uyup eyledim inşâd
Nâmım ibkâ ola ister ise imhâ ⁸

Nasûhî Bey, içinde bulunduğu XIX. asır ve daha evvelinde var olan Divan edebiyatı şairlerinin bir kısmını bir üstad olarak kabul etmiştir. Bu şairlerin kendi şiirlerindeki hataları tespit etmesini arzulamaktadır. Bunu bir iftihar vesilesi olarak görmektedir. Bu durum, onun gelişime ve eleştiriye açık bir sanat anlayışının olduğunu göstermektedir:

Çılsa erbâb-ı sühan taşhîh-i sehv-i vâkı' i
Kilk-i 'afv ile Naşûhî iftihârımdır benim (G.1/5)

Nasûhî Bey'in yer yer hikemî tarzda şiirler yazdığını şu beyitlerden anlamak mümkündür:

El oğlını sevmek için icbâr edemezsiñ
Her ser-keşi ısrâr eylesen yâr edemezsiñ (G.37/1)

[El oğlunu sevmek için zorlayamazsın, her başı boş insanı ısrar ile kendine sevgili edemezsin.]

Etmeseñ mes'ûlimi is'âf eger dostlar nedir
Merhametsiz müstaḥak ṭa'n ü istihkardır (K.1/17)

Külbe-i aḥzânda ya nice mesrûr olmasun
'Âşık-ı zâr zebûn oldu kim şevvâl olur (G.23/4)

Bilmiş ol ey nûr-ı dîdem pek yamandır ḥastalık
Âdemin irşâdına muṭlak nişândır ḥastalık (G.33/1)

Sevdikce güli ḥârına katlanmalı ḥâşıl
Soñra özini dâḥil-i gülzâr edemezsiñ (G.37/6)

⁸ Ali Nasûhî Bey age., vr.2a.

Âşıkane tarzda yazdığı şiirlerinden bazıları şunlardır:

Yeñi sevdāya düşdüm ben yetiş imdādıma cānā

Kerem kıl gel teraḥḥum eyle bu feryādıma cānā (G.6/1)

[Ey Can! Ben, şimdi sevdaya tutuldum imdadıma yetiş, bu feryadına merhamet et, kerem kıl.]

Elemdir dādıma luḫ eylemedi şūḫ-ı lebīb

Eyliyor cism ü teni nār-ı firāḫı taḥrīb (G.7/1)

[Akıllı sevgili doğruluğuma lutf eylemediği için elem doluyum, ayrılık ateşi cismimi ve tenimi tahrip ediyor.]

Eşer eyler mi fiğānım ‘ acābā āḫir-i kār

Şefkat u raḥm ide mi ‘ aşık-ı bī-çāre yine yār (Mu.1/3)

Mest eyleyerek gönlümü bu cām-ı muḥabbet

Efkāra düşürdi beni encām-ı muḥabbet (G.14 /1)

Yek müjedir kulüb-ı ‘ aşıkāne hicr ü ğam

Yāre feryād u fiğānıñ zerrece te’sīri güc (G.17/4)

Naşūḫī tīğ-i hicrānıñla şöyle sine mecrūḫum

Fürūḫ-ı zaḥmıma timār için ḫāzık ṭabīb ister (G.20/7)

Nasûhî Bey Divanı’nda hem muhteva hem de söyleyiş özellikleri bakımından Klâsik şiirimizin ince söyleyişlerinden biri olan rint-zahid çatışması ekseninde yer alan unsurlara ait birçok şiir vardır. Şiirlerinde mey, sâkî, bezm gibi kavramları kullanarak rindâne bir üslubu tercih etmiştir. Rindâne üslûpla yazdığı şiirlerinden bazıları şöyledir:

Gice gündüz tefekkürle dem-i ‘ işretle me’lûfuz

Ki andan ḫaddimizce biz de gerçi nükte pīrāyız (G.28/3)

[Gece gündüz tefekküre, işrete (mest olmaya) alışkınız, o yüzden yeteri kadar güzel nükte söyleyiniz.]

Sākiyā luṭfiñla şād et biz esir-i bādeyiz

Mest ü mağbūn-ı Cem rind-i ḥumārān-zādeyiz (G.29/1)

[Ey Saki! Biz bâdenin esiriyiz, bizi şād et.Cem'in bulduğu içkinin sarhoşuyuz, baş ağrısı çeken rindlerdeniz.]

Etmeyiz kizb ü riyâyı şūfiyān-veş 'āleme

Düşdi bir aşub-dil zāhid ile ğavġadayız (G.29/6)

Şūfiye nisbet için rind ü ḥumār-ı 'aşkım

Bir alay sözleri telḥ ehl-i mezākı çekemem (G.52/3)

Mey ü gülfām u şahpā neş 'esiñ yār ile dir ḥatır

Ferāmūş etme zevķi şöḥbet-i rindānı terk etme (G.63/4)

Nasûhî Bey, birçoğu cinsel çağrışım uyandıran şuhâne söyleyiş türüne Divanı'nda az da olsa yer vermiştir. Genellikle sevgiliyle ilgili dokunma, öpme gibi gerçekleşmesi tahayyül olan ifadelerle sevgiliye duyulan nefsi duygular anlatılmaya çalışılmıştır:

1. Bunca istiğnāna mūcib būse-i ruḥsārına

Ḍarb-ı dendāna giriftār mı etdim seni hic

[Yanağına atmaya icap eden bunca öpücüğe rağmen, diş darbesine esir ettim mi seni hiç?]

2. İşte āyine-i ḥüsnünde aña şāhid olur

Ummayup dişlemedim gerden-i billūrımı hic

3. Ben seniñ oḥşāmanı koḳlamadan kışķanurum

Hiç kıyası ya ışırmıyam o gerdeni hic

4. Ḳorķma 'afv etmez o biçāreyi red eyleme kim

Būse-i ruḥdan Naşūḥi gibi bir bendeni hic (Kıt.20)

Nasûhî Bey'in, Divan edebiyatında az kullanılan tarzları işlemeğe çalıştığı, yeni benzetmeler yaptığı şu beyitlerden yola çıkılarak söylenebilir:

Şi‘ār-ı zülfi aşkârdır kemāna beñzer ebrûsı
Nice vaşf eyleyem **çeşmi elā** bir sevdigim vardır (G.24 /4)

Ey Naşūhî tâ ezel oldum aniñ hasret-keşi
Göz elā kaşlar belā ‘ālemde yokdur bir eşi (Müs.20/3)

Ne ‘Arab ne Türk Çağatāyî ne Yunānım gibi
Avrupāi hüşn içinde yok **İtalyānım gibi** (Müs.20/1)

I.3.1.1. MAHLAS

Ali Nasūhî Bey, şiirlerinin büyük bir çoğunluğunda ait olduğu sülaleyi temsil eden “Nasūhî” ve “Nushî” mahlaslarını tahallüs eylemiştir:

Perişān ‘aqlına uyma **Naşūhî** cânı terk eyle
Şaķın luţf u keremle vuşlat-ı cānānı terk itme (G.63/7)

Meger elţāf-ı ilahīyeden alursa naşīb
Nuşhîniñ tīb-ı devā sine-i şad-pāresine (G.64 /5)

Kesdim ümîdi artık **Naşūhî** fehmi eyledim
‘Āķıbet bir vuşlatı o şūhuñ naşīb degil (Kıt.17 / 5)

Āam yeme **Nuşhî** bu āzārda naşībiniñdir çek
Heme bu renc u ezāya himem-i feyz tecāhül (Kıt.18/5)

Bunun yanında şair, asıl adı olan ‘‘Ali Bey’’ mahlasının da yer yer şiirlerinde kullanmıştır:

Bilmezim noldum esir-i Āam-i ‘aşķım billāh
Āteş-i ‘aşķıñ ile yandı ciĀergāh ‘**Ali Bey** (G.36 / 5)

Ali Nasûhî Bey, Klâsik Türk edebiyatında az da olsa kullanılagelen ‘mahlası makta beyiti dışındaki bir beyitte kullanma geleneğini’ sürdürerek bir şiirinde bu geleneğe uymuştur. Altı beyitlik şiirin 6. beytinde değil 5. beytinde mahlas tahallüs eylemiştir:

Mâl-i hulyâ-yı haţţ u hâlin eder Nuşhî hemân
Gâlibâ düşdi yine bir vehm ü efkâr üstüne (Kıt.24/5)

I.3.1.2. DİVAN’DA KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ

I.3.1.2.1. Kasîde

Nasûhî Bey’in Divanı’nda 1 kasîde mevcuttur. Bu kasîde, Hz. Muhammed (S.A.V.)’e yazılmış 21 beyitlik bir na’ttır. Kasîde; aa, xa, xa, xa...şeklinde kafiyeleşmiştir. Mevzu bahis olan kasîde, redifli olmadığından kafiyesinin son harfi olan ‘Râ’ ile başladığı için ‘‘Râ’iyye’’ isimlendirmesi yapılabilir. Her ne kadar şair, 21 beyitten oluşturduğu bu şiire kasîde başlığı vermişse de Klâsik Türk edebiyatındaki kasîde geleneğinin beyit ve muhteva özelliklerine uymadığı görülmektedir. Kasîdenin ‘‘fahriyye’’ ve ‘‘dua’’ diye adlandırılan bölümleri de bulunmamaktadır.

Ali Nasûhî Bey’in yaşadığı XIX.yüzyıl göz önüne alındığında kasîde türüne çok fazla yer vermemesinin nedenleri arasında yaşadığı dönemde kasîdenin pek rağmet görmeyen bir şekil olduğu ifade edilebilir.

I.3.1.2.2. Musammatlar

Nasûhî Bey Divanı'nda 14 murabba, 3 müseddes, 3 muhammes ve 2 tahmis olmak üzere toplamda 22 musammat bulunmaktadır. Musammatların özellikleri şu şekilde tasnif edilmiştir:

Sıra	Bend/Mısra Sayıları	Nazım Şekli	Kafiye Şeması	Vezni
1	3 / 12	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fe ^ç ilâtün/ fe ^ç ilâtün / fe ^ç ilâtün / fe ^ç ilün
2	5 / 20	Murabba ^ç -ı Tardıyye	aBaB , cccB , dddB...	Müstef ^ç ilün /müstef ^ç ilün
3	4 / 16	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilün
4	3 / 12	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
5	5 / 20	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
6	5 / 20	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / fe ^ç ülün
7	3 / 12	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Mefā ^ç ilün/mefā ^ç ilün/ mefā ^ç ilün/ mefā ^ç ilün
8	7 / 28	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilün
9	5 / 20	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilün
10	7 / 28	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Müstef ^ç ilâtün/ müstef ^ç ilâtün
11	3 / 12	Murabba ^ç -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilâtün / fā ^ç ilün

12	3 / 12	Murabba ^c -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilün
13	3/ 12	Murabba ^c -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilün
14	5 / 20	Murabba ^c -ı Mütekerrir	aaaa , bbbA , cccA, dddA...	Fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilün
15	5 / 25	Muhammes- i müzdevic	aaaaa , bbbba , cccca, dddda...	Mefā ^c ilün / mefā ^c ilün / mefā ^c ilün/ mefā ^c ilün
16	7 / 35	Muhammes- i mütekerrir	aaaaA , bbbaA , ccccA, dddddA...	Fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilün
17	3 / 15	Muhammes- i mütekerrir	aaaAA , bbbAA , cccAA, ddddAA...	Fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilün
18	4 / 24	Müseddes-i müzdevic	aaaaaa , bbbba , cccca, dddda...	Me ^c ülü / mefā ^c ilü / mefā ^c ilü / fe ^c ülün
19	3 / 18	Müseddes-i mütekerrir	aaaaAA , bbbAA , cccAA, ddddAA...	Fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilün
20	3 / 18	Müseddes-i mütekerrir	aaaaAA , bbbAA , cccAA, ddddAA...	Fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilātün / fā ^c ilün
21	5 / 25	Tahmis / Fuzûlî	aaa(aa),bbb(aa), ccc(aa) ,ddd(aa)...	Fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilātün / fe ^c ilün
22	5 / 25	Tahmis/ Mir Sâdık	aaa(aa),bbb(aa), ccc(aa) ,ddd(aa)...	Me ^c ülü / fā ^c ilātü / mefā ^c ilü / fā ^c ilün
Toplam: 96 bend / 429 mısra				

Ali Nasûhî Bey'in musammatlar bölümüne aldığı murabbaların tamamı gazeller arasında yer almaktadır. Bu kullanım şekli müstensih nüshadan kaynaklı olabilir.

Musammatlar yazılırken murabba türünün çokça kullanıldığı, murabbaların vezin akışından, anlam bütünlüğünden ve tefile hatalarının azlığından diğer musammatlara nazaran daha başarılı şiirler olduğu söylenebilir.

Divan'daki müseddesler incelendiğinde, şairin gazellerde kullandığı âşıkâne tarz, Klâsik Türk Edebiyatı'nda pek fazla rastlanmayan bir biçimde yazılmıştır. Klişe benzetmelerden kaçınılarak daha gerçekçi unsurlardan bahsedildiği aşağıdaki müseddes örneklerinden anlaşılabilir. İki farklı müseddeste de alışlagelmişin dışındaki sevgilinin özelliklerinden bahsedilmiştir.

Tanısa bendesiniñ oldığını ger şādık
 O da gönülüm gibi eylerdi Nāşūhīye tevāfuk
 İşte bu maṭla^ç -ı rengin Şināsi ola şāhid
 Oldı bir **şūh-ı İtalyāna** gönli kim ^ç āşık
 İşi yok bir güzeli sevdi Beyendi gönülüm
 Kıskanur kendi gözümden yine kendi gönülüm (Müs. 19/ 3)

Şairin, hayatına dair olduğu tahmin edilen bu malumâtı, müseddes şeklinde daha rahat ifade ettiği için bu türü özellikle seçtiği söylenebilir.

Ne ^ç Arab ne Türk Çağatāyī ne Yunānım gibi
 Avrupāi **hüsni içinde yok İtalyānım gibi**
 Görmedi çeşm-i felek ^ç âlemde cānānım gibi
 Başda esdikce hevā-yı ^ç aşk-ı fettānım gibi
 Titredir bād-ı şabā ol zülfini cānım gibi
 Tağılur gīsūları ^ç akl-ı perişānım gibi (Müs. 20 / 1)

I.3.1.2.3. Gazeller

Nasûhî Bey, pek çok divan şairinin yaptığı gibi Divanı'nda gazel nazım şeklini daha çok tercih etmiştir. Toplam 79 gazeli bulunmaktadır. Nasûhî Bey Divanı'ndaki gazellerin dağılımı şu şekildedir:

Sıra No	Beyit Sayısı	Kafiye	Redif	Vezni
1	5	- ar	-ımdır benim	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
2	11	- ā	-	Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü /fe' ūlün
3	9	- āl	- ile cānā	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
4	16	- ā	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
5	5	-ī	-rimiz cānā	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
6	5	-ād	-ıma cānā	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
7	5	-īb	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
8	5	-ār	-ıma yārab	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
9	5	-āb	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

10	5	-et	-	Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn
11	5	-ām	-et	Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn
12	5	-et	-	Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn
13	9	-t	-	Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn
14	5	-ām	- muḥabbet	Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn
15	5	-āh	- muḥabbet	Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn
16	7	-ār	-ıma yārab nuşret	Fe' ilātūn / fe' ilātūn / fe' ilātūn / fe' ilūn
17	7	-īr	-i güc	Fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn
18	5	-īr	-	Fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn
19	7	-ār	-a ensebdır	Mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn
20	7	-īb	-ıster	Mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn
21	5	-ād	-var	Fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

22	7	- āz	-ider	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
23	10	- āl	-olur	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
24	7	-ā	-bir sevdiğim vardır	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
25	6	-dū	-lar	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
26	7	-ler	-	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
27	7	-ā	-muhabbet savamaz	Fe' ilātün/ fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
28	5	-ā	-yız	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
29	7	-āde	-yiz	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

30	14		(Müztezâd)	Mef' ulü/mefā' ilü/ mefā' ilü/fa' ülün müfte' ilün / fā'
31	7	-ās	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
32	5	-āğ	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
33	7	-ān	-dır hastalık	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

34	5	-t	- mi bıraędıñ	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
35	5	-üñ	-	Fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilün
36	5	-āh	- ^ç Ali Bey	Fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilün
37	8	-ār	- idemezsiñ	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
38	5	-ām	- idemezsiñ	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
39	13	-ar	-siñ	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
40	9	-ām	-a tütulmuşsuñ	Mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün
41	5	-ār	- eksik degil	Fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilün
42	9	-āl	- ęaranfıl	Fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilün
43	10	-el	-	Fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilün
44	5	-ām	-	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün
45	7	-ār	- şanurdum	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü / fe ^ç ülün

46	7	-ān	-a yüz çevirdim	Mef' ūlü / fā' ilātün / mef' ūlü / fā' ilātün
47	7	-īb	- oldum	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün
48	7	- ār	- oldum	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
49	5	-ün	-um	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
50	7	- ār	-ımdır benim	Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün
51	5	-üm	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
52	5	-āķ	- çekemem	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
53	7	-ām	-	Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün
54	7	-ān	-ım	Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün
55	5	-ān	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
56	5	-īb	-imden	Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün
57	7	-ān	-ımdan	Kalıbı bulunamamıştır.
58	7	-ān	-ler dönsün	Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

59	11	-bū	-	Mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün
60	5	-ū	-	Fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilün
61	5	-ât	-dım bu gıce	Fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilün
62	7	-ān	-ımda	Fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilün
63	7	- anı	- terk itme	Mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün
64	5	-āresine	-	Fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilātün / fe ^ç ilün
65	5	-ār	- üstüne	Fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilün
66	5	-er	- eyle	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü /fe ^ç ülün
67	7	-er	-ile	Mef ^ç ülü / mefā ^ç ilü / mefā ^ç ilü /fe ^ç ülün
68	9	- āz	- itmege	Fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilātün / fā ^ç ilün
69	5	-ām	- eyle	Mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün
70	5	-āk	-a	Mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün / mefā ^ç ilün

71	7	-ān	-ım gibi	Fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilün
72	5	-ān	- eyledi	Fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilün
73	6	-ād	- idi	Fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilātün / fā ^ʿ ilün
74	9	-āl	-i	Mefā ^ʿ ilün / mefā ^ʿ ilün / mefā ^ʿ ilün / mefā ^ʿ ilün
75	7	-āl	- olalı	Fe ^ʿ ilātün / fe ^ʿ ilātün / fe ^ʿ ilātün / fe ^ʿ ilün
76	5	-ād	- ide mi	Fe ^ʿ ilātün / fe ^ʿ ilātün / fe ^ʿ ilātün / fe ^ʿ ilün
77	7	-ār	-ı	Mefā ^ʿ ilün / mefā ^ʿ ilün / mefā ^ʿ ilün / mefā ^ʿ ilün
78	7	-āh	-ı	Mef ^ʿ ülü / mefā ^ʿ ilü / mefā ^ʿ ilü / fe ^ʿ ülün
79	5	-āh	- Naşūhî	Mef ^ʿ ülü / mefā ^ʿ ilü / mefā ^ʿ ilü / fe ^ʿ ülün

TOPLAM : 537 Beyit / 1074 Mısra

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Nasûhî Bey'in gazellerinin beyit sayısının genellikle 5-9 beyit aralında olduğu görülür.

Nasûhî Bey'in gazellerinde ve kıt'alarında iki türlü kullanım mevcuttur. Mesela 51 numaralı gazelde matlâ beytinin ikinci mısra'ı maktâ beytinin son mısra'ında tekrar edilirken 39, 52, 55, 56, 57, 62, 66, 67, 69, 70, 74, 76 ve 79 numaralı gazellerin matlâ beytinin birinci mısra'ı, maktâ beytinin son mısra'ında tekrar ettiği tespit edilmiştir. Bu kullanımlardan yola çıkarak numarası mezkur gazellerde şairin "redd-i mısra" yaptığı söylenebilir. Bu kullanımların örnekleri şöyledir:

1.ÖRNEK

1. Beni terk eylediğın çünkü olunca ma' lüm
Dil-i bımāremi zabt itdi kūdūrāt ü gamüm
2. Hıttā-i şevkımi teslīm-i şebān iderek
Bir alay düşmene kıldıñ dil-i zārı maħküm
3. Kırb-i dergāha muķarin olur iken nā-gāh
Eylediñ bezm-i vişālin şerefinden maħrüm
4. Dūd-ı āhım felege çekdi muķavelce sūtün
Bir de kıalmaz şanma āh u enīne mazlüm
5. Giryeden ğayrı Naşūhī ki bulunmaz çāre
Dil-i bī-çāremi zabt etdi kūdūrāt u ğumüm (G.51)

2.ÖRNEK

1. **Felek göstermedi rüy-ı vefā bir dem habībimden**
Faķat mecūr-ı ālām eyledi vech-i raķībimden
2. Tırır nuħustin-i ' aķrebde şābit neyyir-i baħtum
Şaşırdı inķılāb-ı infi' ālāt-ı' acībimden
3. Dem-ā-dem kūşe-i mihnet-nişin ü zār-ı ğam-ğinim
Uşandım imtidād-ı çille-i hüzn ü şekībimden
4. Ğüzār eyledi zevķ-i vaşl ile eyyām-ı mesbūķum
Neşāt u neş'emi çok ğördi kesdi āh naşībimden
5. Naşūhī ben kime kimden şikāyet eyleyim bilmem
Felek göstermedi rüy-ı vefā bir dem habībimden (G. 56)

I.3.1.2.4. Müstezâd

Nasûhî Bey Divanı'ndaki gazellerden 1 tanesi müstezâd gazel⁹ şeklinde kaleme alınmıştır. Bu müstezâd, Klâsik edebiyatımızda az rastlanır bir aruz kalıbıyla 14 beyitten müteşekkildir. Birinci mısra Klâsik müstezâd kalıbı olan “*Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fa'ülün*” ile oluşturulmuşken ziyâde diye adlandırılan ikinci mısra, Divan edebiyatında çok az kullanılan “*Müfte'ilün fâ'*” kalıbıyla yazılmıştır. Muhteva bakımından da müstezâd, âşıkane bir üslupla yazılmıştır.

“Aa Aa Bb Aa Cc Aa ...” şeklinde en çok görülen müstezâd kafiyesiyle kafiyeleşmiştir:

A Cevr ü elemin çekmege artık eder i' câz¹⁰

a Ey büt-i şehnâz

A Luṭf ile kerem kıl dil-i vîrâneye birâz

a Nâz eyleme nâz

B Yetmez mi tegâfüller bu âzâr u âzâlar

b Bunca cezâlar

A Kırıldı ḥarâb oldu ayâ ma' den-i nâz

a Hâtır-ı nâ-sâz

⁹ Müstezâd , gazelden türetilmiş bir şekildir. Aruzun ‘‘mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün’’ kalıbıyla yazılır ve her mısra'nın altına ‘‘ Mef'ûlü fa'ülün’’ cüzleriyle yazılmış kısa bir mısra eklenir.Ama pek az da olsa ‘‘Mef'ûlü mefâ'ilü ‘‘ ,’’Müfte'ilün fâ' ‘‘ cüzleriyle kısa mısralar eklenmiş müstezâdlar görülmüştür. (İpekten,Haluk, (2006), Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları,İstanbul,s.33.)

¹⁰ Ali Nasûhî Bey, age., vr.13b.

I.3.1.2.5. Kıt'alar

Nasûhî Bey, pek çok divan şairi gibi, Divanı'nda kıt'a nazım şekline yer vermiştir. Lakin Nasûhî Bey'in yazmış olduğu kıt'a şekilleri daha çok iki beyitten uzun olan "kıt'a-i kebîre" şeklindedir. Öyle ki Divan'da 17 beyte ulaşan kıt'a mevcuttur. Toplam kıt'a sayısı 27'dir. Bu özelliklere bakıldığında Nasûhî Bey'in Fuzûlî'yi (42 kıt'a), Bâkî'yi (27 kıt'a) ve Bağdatlı Rûhî'yi (33 kıt'a)¹¹ örnek aldığı ifade edilebilir.

Nasûhî Bey Divanı'ndaki kıt'aların dağılımı şu şekildedir:

Sıra No	Beyit Sayısı	Kafiye	Redif	Vezni
1	5	-ā	- eyle Naşûhîye naşîb	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
2	5	-m	- bâ' is	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
3	5	- hic	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
4	5	-ūḥ	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
5	9	-āḥ	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
6	17	-ūd	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
7	9	-ā	-dır	Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

¹¹ İpekten, Haluk, (2006), Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları, İstanbul, s. 151-273.

8	8	-ir	-	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
9	11	-en	-imdir	Mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün
10	5	-eng	-i mi var	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
11	5	-āh	-var	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
12	5	-ār	-nedir	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
13	7	-āñ	-ım çıkıyor	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
14	11	-ār	-naz ider	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
15	5	-üm	- kalacak	Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün
16	9	-d	- vü beçeniñ	Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün
17	5	-ib	- degil	Kalıbı bulunamamıştır.
18	5	-ül	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
19	5	-et	-lenemem	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
20	5	-erim	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

21	5	-erdin	-	Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
22	5	-ād	- idecek	Mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün
23	5	-ār	- olmasa	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
24	6	-ār	- üstüne	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
25	9	-ām	-ım	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
26	5	-ām	-ım	Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün
27	5	-īb	- eyle ilāhī	

I.3.1.3. ÂHENK

Şair, dilin yapı ve anlamı başta olmak üzere neredeyse tüm özelliklerini kullanarak ortaya bir edebî mahsul çıkarır. İşte bu mahsulün en büyük yapı taşlarından biri ahenktir. Başka bir ifadeyle ahenk: “Manzum, mensur bir sözün kulağa güzel ve pürüzsüz gelmesi, adeta hafif tertip bir musiki te'siri yapması”¹² olarak tanımlanmaktadır.

Türk şiirine bakıldığında ahenk unsurlarının her devirde kullanıldığı, ancak kullanım oranının devirden devre veya muhitten muhite değişkenlik gösterdiği görülür.¹³ Klâsik şiir kültüründe bir nevi gelenek haline gelmiş terkiplerin kullanılması ve bu terkiplerin dışına çıkılarak çeşitli söz tekrarları, kelime ve söz başı tekrarları şiire ahenk kazandırma, özellikle XIX. yüzyılda bir hayli öne çıkmıştır.

Nasûhî Bey'in şiirlerinde de ahenk; büyük ölçüde kafiye, redif ve aruz tefileleri gibi doğal kabul edilen ahenk geleneklerinin yanında, beyit ve mısra tekrarları, söz grubu

¹² Tâhirü'l-Mevlevî, (1973), Edebiyat Lügatı, Haz. Kemâl Edib Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 17.

¹³ Macit, Muhsin, (2005), Divan Şiirinde Ahenk Unsurları, Kapı Yayınları, İstanbul, s.11.

tekrarları, kelime tekrarları, mısra başı ve sonu tekrarları, redd-i mısra, asonans ve aliterasyonlarla yapılmıştır. Bazı örnekler şöyledir:

Güzeller şahıdır turfe edā **bir sevdiğim vardır**

Cihānda hüsniye saṭvet-nümā **bir sevdiğim vardır** (G. 24 / 1)

[Güzeller şahı görülmemiş edalı bir sevdiğim vardır, dünyada güzelliği zor görülen bir sevdiğim vardır.]

Esir ü mest ü mağbūnuz emir ü pır-i sevdâyız

Bize kimse kıyās olmaz biz ol mümtāz u yektâyız (G.28 / 1)

[Esir, mest ve şaşkınsız. Sevdanın tutkunuyuz. Biz seçkin ve tekiz, benzemez kimse bize.]

Nola tutsa Naşūhī şānımız devrān-ı ekvānı

Esir-i mest ü mağbūnuz emir ü pır-i sevdâyız (G.28 / 5)

Gördüm **cefā-yı çerhi devrāna yüz çevirdim**

Çekdim **belā-yı dehri cihāna yüz çevirdim** (G.46 / 1)

El-hazer ey fāşid dil yār **elinden el-hazer**

El-hazer ey fitne vü mekkār **elinden el-hazer**

Yandı cānım āteş-i ğaddār **elinden el-hazer**

El-hazer ey āfet hem vār **elinden el-hazer** (Mur. 4 / 1)

Rāh-ı aşkında hayāt u vārımı kıldım telef

Bilmedi ol dilber ya hic kıdrimi hayfā esef

Leb be leb āğüş-ı der āğüş kef der be kef

Olmuş iken ta' n-ı a' dāya zahir u hem hedef (Muh.16 / 5)

I.3.1.3.1. Vezin

Ali Nasûhî Bey, XIX. yüzyılda yaşamasına rağmen Divan edebiyatı geleneğine olan bağlılığını korumuş ve mevcut şiirlerini aruzun çeşitli bahirleriyle kaleme almıştır.

Divanda kullanılmış olan vezinlerin genel dağılımı şöyledir:

BAHİR	VEZİN	KULLANILAN ŞİİRLER			
		Gazel-Kıt'a	Mus.	Kas.	Toplam
Remel	Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün	30	8	1	42
	Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün	25	5	-	30
	Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün	3	1	-	4
	Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün	1	-	-	1
Hecez	Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün /Mefā' ilün	19	2	-	21
	Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / fe' ülün	24	3	-	27
Muzari	Mef' ülü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / fā' ilün	1	1	-	2
Recez	Müstef' ilātün / Müstef' ilātün	-	1	-	2
	Müstef' ilün / Müstef' ilün	-	1	-	
Genel Toplam		103	22	1	126

Haluk İpekten, çeşitli yüzyıllarda yaşamış 61 divan şairinin 28038 şiiri üzerinde yaptığı çalışmada, Divan şiirinde en çok kullanılan bahirleri ve bu bahirlerin kullanım oranlarını ortaya koymuştur.¹⁴

	Divan Şiiri Ortalaması (İpekten)	Nasûhî Bey
Hecez	% 26,9	% 37,7
Remel	% 47	% 59,84
Muzâri	% 13	% 1,5
Recez	% 2,2	% 1,2

I.3.1.3.2. Kafiye ve Redif

¹⁴ İpekten, age. s. 151-273.

Divan şiirinde kafiye, bir şairin kelime hazinesindeki kudreti ve kabiliyeti şiirdeki yeteneği hususunda bilgi verir. Bu sebeple Divan şiiri geleneğine bağlı olan her şair şiirlerini yazarken kafiye ve rediflere dikkat eder. Öyle ki bazı şairler kafiyeli sözler söyleyebilmek için çeşitli yollara başvururlar. Bu yollar, genellikle “ek ile kökü birleştirerek kafiye yapmak, Türkçe kelimelerle birlikte Arapça ve Farsça kelimeler kullanmak, aynı kelimeyi birden fazla anlamda kullanmak ve birden fazla yerde kullanmak” gibi bazen zorlama diyebileceğimiz yöntemlere başvururlar. Nasûhi Bey de geleneğe bağlı kalarak bu yollardan çoğunu kullanmış olup yer yer kusur sayılabilecek kafiyeler kullanmıştır. Nasûhî Bey’in şiirlerine bakıldığında kafiye kullanımı ile ilgili şunlar söylenebilir:

Divan’da kafiyei meydana getiren sözcükler çoğunlukla Arapça-Farsça kelimelerden oluşmuştur:

Vaşlıñ dem-i aḫzānı ile ey meh-i tābān
 Ālūde-i hicrān u fūrūḫan **beden**imdir (*Arapça*)

Ḥasretle ḫayātıma daḫi encāme irse
 Tā ḫaşre ḫadar dād idecek ḫāk-i **ten**imdir (*Farsça*)

Derdin beni encāmı helāk itse ‘aceb mi
 Kim pīreḫen nār-ı firāḫın **kefen**imdir (*Arapça*)

Çāh-ı zeḫanda şiddet-i ‘atşı ile Yūsuf
 Sīnem daḫi çāk olmada çün **pīreḫen**imdir (*Farsça*)

Küllāb-ı şaçın gerden-i mecnūnumda
 Şūrīde dilin zabtına muḫkem **Rüstem**dir (*Farsça*) (Kıt.9)

Bunun yanında bazı kafiyeler Arapça, Farsça ve Türkçe kökenli kelimelerle yapılmıştır. Örneğin aşağıdaki gazelde ilk üç beyit bu şekilde kafiyelenmiştir:

Ben ne deñlü yalvarırsam baña ol yâr nâz ider
Dādımı gūş eylese cevri itmege āgāz ider (Farsça)

Bir belā-yı dilber bî-raħme düşdüm ki hemîn
Cevri bî-ħad ‘unfi bî-‘ ad luşfını pek az ider (Türkçe)

Ĥālet-i āvāremi ‘ arz eyleşem tenhāda ger
Fāş idüp sırr-ı derūnı ‘ āleme ibrāz ider (Arapça) (G. 36/1,2,3)

Divan şairi, kafiye yapacağı kelimeleri özenle seçer. Bu yüzden aralarında cinas münasebeti olmayan kelimelerle ikinci kez kafiye yapılması pek hoş karşılanan bir durum değildir.¹⁵ Nasûhî Bey de bazı şiirlerinde aynı kelimeyi birden çok kez kullanarak bu hataya düşmüştür:

Cevr ü sitemi çekmek eger müşmir olursa
Şabr eylemeli sâlik her râh-ı muhabbet

Biñ fitne düzer günde ğamze-i bed-kâr
Amân yaman ‘ aşıkā hem râh-ı muhabbet (G.15 / 3,4)

Klâsik Türk edebiyatı şiir geleneğinde kafiye'nin yanında onu tamamlayıcı olarak redif yer alır. Simetrik tekerrürü ile şiiri belirli bir kavram veya konu etrafında toplayan bir mihver olan¹⁶ redif, şiirde kafiyeyle birlikte ritmi arttırarak şiirin okuyucu ve dinleyici için daha akışkan ve ahenkli olmasını sağlar. Divan şairlerinin redifli şiirlerin sayısı redifli olmayanlardan fazla olması şüphesiz bu ahenkle alakalıdır. Bu durum Nasûhî Bey Divanı'nda de tezahür etmektedir.

¹⁵ Dilçin, age., s. 82.

¹⁶ Akün, age., s.402.

Nasûhî Bey, şiirlerinin birçoğunda redif kullansa da esasen bu yoğunluğu en fazla gazellerinde görmektedir. Zira kaside ve musammatlarına oranla gazellerdeki redif sayısı bir hayli fazladır.

Rediflerin oluşum yöntemleri birkaç şekilde yapılmıştır. Bunlar: kelime halinde, ek halinde, kelime grubu halinde, ek+kelime halinde, ek+kelime grubu şeklindedirler. Bunların ayrıntılı gruplanması şu şekilde tabloyla gösterilmiştir:

a) Kelime Halindeki Redifler:
muḥabbet
bā' iş
ister
var
nedir
ider
olur
çalacak
idemezsiñ
‘Ali Bey
degil
ḳaranfil
şanurdum
oldum
çekemem
üstüne
eyle
ile
itmege
idecek
üstine

b) Ek Halindeki Redifler:
-dır
-imdir
-yız
-sıñ
-um
-ım
-lenemem
-imden
-ımdan
-ımda
-ile
-a
-ımı
-ı
c) Kelime Grubu Halindeki Redifler:
-naz ider
-bir sevdiğim vardır
-muhabbet savamaz
- mi bıraḳdıñ
- vü beçeniñ
- eksik degil
- terk itme
- eyle ilāhī

d) Ek + Kelime Halindeki Redifler:
-ımdır benim
-rimiz cānā
-ıma cānā
-ıma yārab
-i güc
-a ensebdir
-ım çıkıyor
-dır ḫastalık
-a tütulmuşsuñ
-ımdır benim
-ler dönsün
-ım gibi
- ide mi
e) Ek + Kelime Grubu Halindeki Redifler:
-ıma yārab nuşret
-i mi var
-a yüz çevirdim
-dım bu gice

I.3.1.3.3. Diğer Ahenk Unsurları

Klâsik Türk Edebiyatı şiiirlerinde ahenk unsurları olarak vezin, kafiye ve redifin yanı sıra başkaca ahenk sağlayıcı sayılabilen unsurlar kullanılmıştır. Bunların en başında kelime tekrarları gelmektedir.

XVII. ve XVIII. yüzyılda yetişen şairlerin eserlerinde beyit seviyesinde birli, ikili söz tekrarlarına, ikilemelere ve ses tekrarlarına daha fazla rastlanılmaktadır.¹⁷

Nasûhî Bey de Divanı'nda bu tekrarlarla ahengi yüksek şiiirler yazmaya çalışarak ritmik sayılabilecek başarılı örnekler meydana getirmiştir. Bazı örnekler şöyledir:

El-hazer ey fâşid dil yâr elinden el-hazer

El-hazer ey fitne vü mekkâr elinden el-hazer

Yandı cāñım âteş-i ğaddâr elinden el-hazer

El-hazer ey âfet hem vār elinden el-hazer (Mur.4 / 1)

Yukarıdaki musammat parçasına bakıldığında “el hazer” tekrarlarının bilhassa “e” sesiyle oluşturduğu asonanslar şiiire bir hayli ahenk kazandırmıştır. Öyle ki kaçınma, çekinme anlamında olan el hazer tekrarı vezne uyarak okunduğunda adeta bir mevlid havası vermektedir.

Yā ālıp rūhı tenimden yeter āzād eyle

Yā ki bir nazlı edā eyle Naşûhîye naşîb (Kıt. 7 / 4)

[Ya ruhumu tenimden alıp serbest bırak, ya da Nasûhî'ye bir nazlı edalı sevgili nasip et.]

Çanı ol 'ıyş-i telāfi ne güzeldir ne güzel

Nerde ğaldı şü bezm-i ülfet mesbûk-ı ezel (G.43/1)

[Hani telafisi olan yaşam ne güzeldir ne güzel, nerde kaldı şü muhabbet meclisi geçmişte kaldı.]

Minnet Allāh'a nice minnet edem aġyāra

Minnet altında ğalup öyle merākı çekemem (G.52 / 4)

Bir nār ile āh bunca dili yaġdı kül etdi

¹⁷ Macit, age., s.94.

Bir cāmile itse nola sermest müdām (G.53 / 3)

Luṭf idüp güller gibi bir kerre gül

Fıtratından neş'e virsün cāna mül

Gül Beyim açıl Beyim mānend-i gül

Gül de bāri gül yüzün seyr eyleyim (Mur.11 / 4)

El emān ey gönca gül ruhsār-ı alim el-emān

Gel yetiş imdādıma ebrū hilālīm el-emān

Derd-i 'aşkıñla demādem ḡasta ḡalīm el-emān

Etme hicrān u ezā ey ḡanlı ḡalīm el-emān (Mur.12 / 1)

Rāh-ı 'aşkıñda ḡayāt u varımı ḡıldım telef

Bilmedi ol dilber ya hic ḡadrimi ḡayfā esef

Leb be leb āḡūş-ı der āḡūş kef der be kef

Olmuş iken ṭa' n-ı a' dāya ḡahīr u hem hedef (Muh.16/5)

Yukarıdaki şiir parçasındaki “el aman” tekrarları “e” ve “a” asonanslarının yanısıra “l, m ve n” aliterasyonlarıyla şiiri ritmik bir yapıya büründürmüştür.

Ne şorarsın dil-i ālüde-i hicrānımdan

Ne firāk ü sebeb-i çille-i aḡzānımdan

Şorma mehcūr u ḡarībinim iḡvānımdan

Felek ayırdı beni cevır ile cānānımdan

Ḥāzer etmez mi 'aceb nāle vü eḡḡānımdan (T.21/ 1)

I.3.2. ETKİLENDİĞİ ŞAİRLER

Nasûhî Bey'in şiirlerine bakıldığında etkilendiği, nazire yazdığı, tahmis yaptığı birkaç şair görülmektedir. Bunlardan en önemlileri, Klâsik edebiyatımızın üstâd diye vasıflandırılan zirve şairlerinden “Baḡdatlı Rûhî” ve “Fuzûlî” olmuştur. Bu davranış, esasında şairin şiir yazabilmek için kendisine kimleri örnek aldığıın göstergesidir.

Nasûhî Bey'in, Fuzûlî'nin "*Leyla vü Mecnûn*"¹⁸ adlı eserinde yer alan "Gazel-i Muktezâ-yı Hâl" başlıklı gazelininin matla' beytine yapmış olduğu tahmis şu şekildedir:

Fuzûlî : Felek ayırdı beni cevr ile cānānımdan
 Hazer etmez mi 'aceb nāle vü efgānımdan¹⁹

Nasûhî Bey :

Ne şorarsın dil-i ālūde-i hicrānımdan
 Ne firāk ü sebeb-i çille-i aḥzānımdan
 Şorma mehcūr u ġarībinim iḥvānımdan
Felek ayırdı beni cevr ile cānānımdan
Hazer etmez mi 'aceb nāle vü efgānımdan (T.1/1)

Yukarıdaki tahmisin son bendinde şair, Fuzûlî'nin diline özendiğini açıkça beyan etmiştir. Ona benzemeye çalıştığını ifade etmekten kaçınmayan Nasûhî Bey, bu isteğini de şiirle bütünleştirerek feleğin buna engel olduğunu söylemiştir.

Aynı şekilde Nasûhî Bey'in etkilendiği bir başka şair *Bağdatlı Rûhî*'dir. Nasûhî Bey, *Rûhî*'nin "r" kafiyeli bir gazeline nazire yaparak bu gazelinde kendisini bir nevi yererek Rûhî'ye nazire yazmanın haddi olmadığını söylemiştir:

Bağdatlı Rûhî :

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Dil giriftār-ı maḥabbet cān ġam-ı hicre esir
 Bir benüm bir çeşm-i ḥün-bār olduğum 'illet-pezir
2. Ağlamakla inlemekle raḥm eger eylerse Yār
 Ağla ey çeşm-i güher-riz inle ey cān-ı ḥaḳir
3. Sürme çekmek çeşme sünetsür veli ḥāk-ı rehün
 Farz-ı 'ayn olmuş ülü'l-ebşāra rüy mihr-i münir
4. Çıkdı ḥatuñ gözlerüm ḳan dökmeden oldı 'alil

¹⁸ Ayan ,Hüseyn 2005, Fuzûlî - Leyla vü Mecnûn, Dergah Yay., Ankara.

¹⁹ Ayan, age., s.115.

Gerçek imiş kim zarardur ʿ ayn-ı insāna ʿ abīr

5. Ğayre cān dermān-ı laʿ lūñden virürsün istese
Bir avuç toprağa muhtācam қаpuñda ben faķīr
6. Ağlamakla bilse gitmez hāk-i pāyuñ sürmesi
Seyle bir demde virürdi ʿ alemi çeşm-i đarīr
7. Mümkün iken tūtiyā –yı hāk-i pāyundañ cilā
Tīre-çeşm olmaķ revā mı Rūhī-i rüşen-zamīr ²⁰

Nasūhī Bey:

[Ğazel-i Nazire-i Rūhī]

Fāʿilātūn / fāʿilātūn / fāʿilātūn / fāʿilūn

1. Mübtelā-yı ʿ aşķdır dil ü cān ise hicre esīr
Cism-i bī-mār u naḥīfim ol daḥi ʿ illet pezīr
2. Āh u feryād eylemekle raḥm ederse yār eger
Giryeden ey dīde dem ʿ -i ḥun-feşāna kıl vefīr
3. Hāk-i rāhın iktiḥāl etmek қаşīrūʿl-başara
Tūtiyā-yı zav-ı müstaķtībdır ey mihr-i mūnīr
4. Geldi ḥaṭṭın āḥire taʿ līķ kıldı medḥini
Manzar-ı ruḥsārını ṭarḥ etmeden kilik-i debīr
5. Hāzreti Rūhī-i rūḥuʿş-şuʿ arāya Nuşḥiyā
Hic seniñ ḥaddın midir nazm eylemek şīʿ r-i nazīr (G.18)

Yaşadığı dönemde pek de tanınan bir şair olmadığı tespit edilen Nasūhī Bey, Divanı'nda yer verdiği şiirlerin bir kısmında, etkilendiği şairleri açıkça beyan etmekten kaçınmamıştır. Lakin bazı şiirlerinde doğrudan olmasa da dolaylı olarak Klâsik

²⁰ Ak ,Coşkun ,(2001) , Bağdatlı Rūhī Divanı -Karşılaştırmalı Metin, Uludağ Üniversitesi Yayınları,Bursa,C.1,s.516.

edebiyatın ün yapmış şairlerinin izlerini görmekteyiz. Mesela Nasûhî Bey'in "üstüne" redifli şu gazelinde 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı bilinen "Balıkesirli Rasîh Ahmed Bey" in²¹ 'üstüne' redifli ve aynı vezinli, aynı beyit sayısında ve aynı temadaki gazelinin etkileri görülmektedir:

Râsîh : *Fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün*

1. Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne
Urma zahm-ı sineme peykân peykân üstüne
2. Rîze-i elmas eker her açdığı zahma o şûh
Lutfu var olsun eder ihsan ihsan üstüne
3. Dilde gam var şimdilik sen gelme lütfet ey sürür
Olamaz bir hanede mihmân mihmân üstüne
4. Yârdan mehcûr iken düşdük diyâr-ı gurbete
Dehr gösterdi bize hicran hicran üstüne
5. Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkına
Eylemişler Râsîh'e bühtan bühtan üstüne²²

Nasûhî Bey : *Fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün*

1. Şâbit-i 'ahd olarak temkîn ü ikrâr üstüne
Sevmeyim billâh ben hiç yâr-ı ol yâr üstüne
2. Kıl kadar fâş etmeyem esrâr-ı zülfün hem daği
Sır virüp lâf etmeyem zerre o isrâr üstüne
3. Ki inanmaz ise te'mîn etmege idem yemîn
Ben daği temkîn ola tekrâr tekrâr üstüne

²¹ Bursalı Mehmet Tahir, (1333), Osmanlı Müellifleri, C.2, İstanbul, Matbaa-i Âmire.

²² İz, Fahir (1999), Eski Türk Edebiyatında Nazım, C.1, Ankara, Akçağ Yay., s.406.

4. Yüz çevirmem rāhat-ı cānım için āzārına
Gelse yüz biñlerce endūh u ğam āzār üstüne
5. Rāzıyım rāh-ı muħabbetde ‘ uşşāk u zahmete
Ķat Ķat olsa ey Naşūħ ekdār ekdār üstüne (G.65)

I.3.3. DİL VE ÜSLŪP

I.3.3.1. Dil

Nasuhî Bey’in şiirlerinin genel anlamda rahat ve doğal söyleyişe sahip olduğu söylenebilir. Yer yer Arapça ve Farsça tamlamalarla ağdalı hale gelse de yazılmış olduğu XIX. yüzyılın kabul gören dil yapısına, günlük konuşma diline uyum gösterdiği ifade edilebilir:

Seyr-i gülzārda Ķanı ālüfteyim
Gül de bāri gül yüzūñ seyr eyleyim
Sen tırırken seyr-i gülzār etmeyim
Gül de bāri gül yüzūñ seyr eyleyim (Mur.11)

Nasuhî Bey, yazdığı bu murabada “gül yüzün, seyr eyleyeyim, kaçma benden bendenim hem yārınım, gül de bari...” gibi günümüzde bile konuşma dilinin malzemelerinden olan söyleyişleri kullanarak açık ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.

Açıklık ve sadelik konusunda örnekleri arttırmak mümkündür. Günlük konuşma dilinin özelliklerini üzerinde taşıyan hatta benzetmelerle bile günümüzde kendine yer bulan şiirlerden bir tanesi şöyledir:

Ne ‘ Arab ne Türk ĶaĶatāyī ne Yunānım gibi
Avrupāi Ķüsn içinde yok İtalyānım gibi
Görmedi çeşm-i felek ‘ ālemde cānānım gibi
Başda esdikce hevā-yı ‘ aşĶ-ı fettānım gibi
Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
TaĶılur Ķisūları ‘ aĶl-ı perişānım gibi (Müs.20/1)

Pek çok şiirini sade denebilecek bir tarz ile kaleme alan Nasuhî Bey, yer yer Arapça ve Farsça kelimelerin, tamlamaların yoğunlukta olduğu ağır ve ağdalı bir dille

belki de döneminde sanat yapabilme kabiliyetini ifade edebilme gayesiyle şiirlerini kaleme almıştır:

Ey hāme-i nev-güfte-i ma' nā-yı müşennâ
Ve'y kâtib-i eş'ār u mezāmin ü mezāyā (G.2/1)

[Ey farklı manalarda söz söyleyen kalem ve ey meziyetler, nükte ve şiirler katibi.]

Ġamze-i sâhira-i tañana bahşā-yı felek
Berķ-i tîġi vü ġađab u hicrini eyler ĩmā (G.4/9)

[Gürültü çıkaran sihirbaz gamzesiyle felek bahşeden; kılıcının gürültüsü ayrılık ve gadabını ima eyler.]

Mübtelā-yı 'aşķdır dil ü cān ise hicre esir
Cism-i bī-mār u naĥifim ol daĥi 'illet pezir (G.18/1)

Bir şā'ir-i mu'ciz kelimātım şu'arā heb
Meftūn-ı mezāmin ü feyz-i sūĥanımdır (Kıt.9/8)

Bedr-i ruĥsārına reşk eylemede devr-i felek
Emr-i nūr rüy-ı dil-āvizine nev māh 'Ali Bey (G.36/4)

Cerĥa-i müzmine-i müjġāna tırinden berü
Sine-i pür-yārede dā'im timār eksik degil (G.41/3)

Teşne-i seyr-i cemāliñle ĥarāb u rindim
Mest ü medhūş-ı mey-i nāb-ı ruĥ-ı gülgünüm (G.49/4)

Maĥmūr-ı mey-i mest-i 'uyūnunda müselleme
Bu ĥālet-i ġam-ĥ'ārı manzūr-ı cihāñım (G.54/5)

Esasen ağır ve anlaşılmaz dil tabiri, o dilin kullanıldığı dönem ve o dönemde yaşayan toplumun kültür seviyesiyle alakalıdır. Dil açısından ağırlık ve sadelik, yüzyıllara göre değişiklik göstermesinin yanı sıra toplumun iç katmanlarında da değişiklik gösterebilir. Mesela Arapça ve Farsça ağırlıklı kelimelerle yazılmış bir şiir, Klâsik Türk edebiyatı isimlendirmesiyle “havas” ehline sade ve anlaşılır sayılabilirken

“avam” ehline ağır ve ağıdalı kabul edilebilir. Aynı şekilde günlük konuşma diliyle yazılmış olan bir şiir, sanat ehline çok basit ve şairi de çok basiretsiz görülebilir. Bu sebeple sadelik ve ağırlık, genel temâyülü oluşturan çoğunluk dışında; dönemden döneme, toplumdaki topluma hatta bireyden bireye değişkenlik gösterebilir.

I.3.3.1. 1. Deyim ve Atasözleri

Nasûhî Bey şiirlerinin çoğunda deyimlere yer vermiştir. Şair, bu deyimlerin söyleyiş imkanlarından yararlanarak şiirlerini oluşturmaya çalışmıştır. Deyimleri kullandığı şiir örnekleri şunlardır²³:

Yüz çevirmek:

Görünce yüz çevirmek ‘âdeti nādāna lāyıkdır
Saña şādık gürūhumuz zerre yok tezvîrimiz cānā(G.5/3)

Yer etdi:

Hayāl-i ‘arîz-ı nuşret-me’âbiñ dilde yer etdi
Ki sensin rûz şeb fikrüdem u taşvîrimiz cānā (G.5/4)

Kulağ aşma:

Güftâr-ı raķîbāne kulağ aşma yalandır
Yok zerre kadar sevdiğim anlarda şadâķat (G.13/3)

Cān ağzıma gelsün:

Bir dikiş kaldı ki cān ağzıma gelsün hattā
Etmeseydi hele bir nîm nigāhî ile cūd (Kıt.6/8)

Dem ururken, yüz virmedi:

Hicrān u firāķ ile figāndır dem ururken
Yüz virmedi ki ‘aşıķa emāna belādır (Kıt.7/5)

Hor bakma:

Hor bakma tegazzülde Naşūhî-i kemîne

²³ bk. Ömer Asım Aksoy; **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, I., II., III: Cilt, Ankara, TDK Yayınları, 2. Baskı, 1977.

Ḥāk-i ḳadem ḥāzreti mīr-i şu‘arādır (Kıt.7/9)

Beñzini soldurdı:

Būy-ı nesrīn ile şīveye virüb ḥaddin kemāl
Beñzini şoldurdı ammā gül ḥasret sūnbülūñ (Kıt.35/2)

Mūmlarla ararsın:

Āvāre dili hiç ne añarsıñ ne şorarsıñ
Bir gün olur ey şūḥ beni mūmlarla ararsın (G.39/1)

Hiçe şayarsıñ:

Ben ḥālimi itdikce beyān etmege āḡāz
‘Āşıklıḡımı yoḡ yere hiçe şayarsıñ (G.54/6)

Ḳesdim ümīdi:

Ḳesdim ümīdi artıḡ Naşūḥī fehmi eyledim
‘Āḳıbet bir vuşlatı o şūḥuñ naşīb degil (Kıt.17/5)

Sevmeyim billāh ben hiç yār-ı ol yār üstüne:

Şābit-i ‘ahd olarak temkīn ü iḳrār üstüne
Sevmeyim billāh ben hiç yār-ı ol yār üstüne (G.65/1)

Göñlimi ābād ide mi(Gönül yapmak):

Nuşḥī vīrān mı ḳalır hicr ü cefālarla yāḥud
‘Arşa-i göñlimi bir ülfetiñ ābād ide mi(G.76/5)

Ḳalır boynında:

Cefā bāḡında bir verd-i melāḥat zerd ü ḥamrāsıñ
Kudüretten biri jeng-i elemden hem müberrāsıñ
Velākin ‘āşıḳa cevri etmede bī-mişl ü yektāsıñ
Ḳalır boynında cānā ger ölürsem hicr ile ḳanım (Mur.9/1)

Ḳār çeşme (Dört gözle beklemek):

İnleyüb ağlatmadan vaz' geçmedeñ hasretkeşi
 Geçdi terbi' -i tecähül hā'iz olduñ on beşi
 Çār çeşmle diliñ enzār-ı hüsünüdür işi
 Sensiz ey mehpāre dīdem bī-ziyā kaldı bu dem (Mur.10/3)

Yetiş imdādıma:

El emān ey gönca gül ruhsār-ı alim el-emān
 Gel yetiş imdādıma ebrū hilālīm el-emān
 Derd-i 'aşkıñla demādem hasta hālīm el-emān
 Etme hicrān u ezā ey kanlı zālīm el-emān (Mur.12/1)

Ağız şulandı :

Dil teşneleriñ minnet ü nāzından uşandı
 Ālüfte-i cem lezzet-i şahbāya taşandı
 Haddiñ gibi sāğar kızarub la' le boyandı
 Gördükce seni cāme vü cemiñ ağız şulandı (Müs.18/2)

Kıskanur kendi gözümden:

Korķarım ki dil-i 'aşkile idüp maḥv u tebāh
 Dil-i nā-çāra mükāfāt ola sermāye-i āh
 Āh-ı merbūṭ-ı müvālāt u muḥabbet kıldı
 Kayd-ı zencir-i teğāfül ile her gāh nā-gāh
 İşi yok bir güzeli sevdi Beyendi göñlüm
 Kıskanur kendi gözümden yine kendi göñlüm (Müs.19/2)

Başdan çıkub:

Baḥş-i ṭavīl-i kākülün efsāneler gibi
 Düşdi dehān-ı vāşıfa rindāneler gibi
 Teşvīķ-i mücber-i ṭurradan mestāneler gibi
 Başdan çıkub çın çın yine divāneler gibi
 Biñ çāk açdı sīnemize şebāneler gibi (T.2/1)

Ġamiñla yanık:

Nār-ı ġamiñla yanık iken hiç revā mıdır
 Nuşhî kemîne ‘āşık iken hiç revā mıdır
 Bir iltifāta lāyık iken hiç revā mıdır
 Ben āşinā-yı Şādık iken hiç revā mıdır
 Etmek baña mu‘āmele bīġāneler gibi (T.22/4)

Divan şairleri, kişisel zevk ve anlayışlarına göre deġişen oranlarda olmak üzere divanlarında az ya da çok atasözlerine yer vermişlerdir.²⁴ Bu atasözlerini kullanırken şairler; söyleyiş imkanlarını arttırma, söylenenlerin genel kanaatlere uyduğunu belirtme ve anlam zenginliği sağlama gibi amaçlar gütmüşlerdir. Şiirleri deyimler bakımından zengin olan Nasûhî Bey, şiirlerinin çok az bir kısmında atasözlerine yer vermiştir.

Atasözlerine yer verirken de bazen “amma ki meseldir” gibi ifade kullanarak atasözü olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Nasûhî Bey’in aynı beyitte hem atasözünü hem de deyimi kullanmış olması açısından önemlidir.

Ķadr-i zeri zerkeş bilür ammā ki meseldir

Sen **bir pula aġbābını bī külfe şatarsıñ** (G.39/12)

Bu beyitte kullanılan atasözü (**altının kadrini sarraf bilir**)²⁵ “bir kimsenin, bir şeyin deġerini ancak bu konularda uzmanlığı bulunanlar bilir.” anlamında kullanılmıştır. Sevgiliye duyulan sınırsız sevginin kıymetinin bilinmemesi, sevgiliye yapılan sitemin bir nevi yansımasıdır da denilebilir. İkinci mısradaki ise bir kimseyi bir çıkar uğruna harcamak anlamına gelen “**(birini) bir pula satmak**” deyimi kullanılmıştır.

²⁴ Macit, age., s. 11.

²⁵ Türkçe Sözlük / Hzl.: Şükrü Akalın...[ve başk.]-10.bsk.- Ankara,TDK,2011,s.107.

I.3.3.2. Üslûp

Divan şiiri, son sözlerini söylediği XIX. yüzyıla kadar birçok merhaleden geçmiştir. Biçim olarak geleneğe bağlı kalan Klâsik şiir, zaman içerisinde uğradığı değişiklikleri daha çok dil ve üslûp üzerinde göstermiştir.

Ali Nasûhî Bey'in, Klâsik edebiyat üslûplarından hemen hemen hiçbirine tam manasıyla bağlı olmadığını şiirlerinden anlıyoruz. Zira kendinden önceki ve kendi dönemindeki birçok şairden etkilendiğini yazmış olduğu şiirlerin üslûbundan çıkarmak mümkündür. Fakat illa bir üslûba yakınlığı ölçülecekse onun mahallîleşme akımına ve Klâsik üslûba daha yakın olduğu söylenebilir. Ağırlıklı olarak Klâsik üslûpun işleyiş tarzı olan İstanbul Türkçesi ile yazma ve konu olarak âşıkane tarzda şiirler kaleme alma alışkanlığını Nasûhî Bey'de görmek mümkündür. Bunun yanı sıra mahallîleşme akımının da etkisiyle atasözü ve deyimlere yer vererek bir çeşit halk şiiri ekolüne uygun üslûbu da kullanmıştır. Şairin âşıkâne üslûp dışında kullandığı söyleyişlere tez çalışmasının "Edebi Şahsiyet" başlığı altında değinildiği için bu kısımda söz konusu söyleyişlerden bahsedilmeyecek olup sadece şairin fazlaca tercih ettiği âşıkâne tarzlardan söz edilecektir.

Gazelin muhtevasının merkezinde aşk olduğu düşünüldüğünde şairlerin âşıkane gazellere daha fazla itibar etmeleri gayet doğaldır. Aynı şekilde Nasûhî Bey de şiirlerinin çoğunu âşıkane söyleyişle yazmıştır:

Çeşm-i maḥmûr mey-i nâbını gördüm görelî

Ḳalmadı ' aḳl-ı ḳaşîrimde hemân bir imlâ (G.4/7)

[Sevgilinin baygın bakışını, saf yanağını gördüm görelî, kısa aklımda doğru kavrayacak bir imla kalmadı]

Ben ol baĝrı yanık bir ' âşık-ı şûrîdeyim ḥâşıl

Taḥammül ḳalmadı bu ḥâlet-i bî-mârıma Yâ-Rab (G.8/3)

[Özetle ben baĝrı yanık, tutkun bir aşığım. Ya Rab bu hastalığıma dayanacak halim kalmadı.]

Nî' met-i vaşlına cânâ ger olursa fetḥ-i bâb

Ḳalmaya batn-ı ta' aşşuḳ cû' -ı vaşlıña ḥarâb (G.9/1)

' Âşıkım ' aşkıımı taḳdîr idecek yârim yok

Yine ammâ ki Naşûḥî gibi ḥasretlenemem(Kıt.19/5)

Nasûhî Bey'in âşıkane tarzla kaleme aldığı şiirlerinde Klâsik şiirin etkileri görülmektedir. Şair; aşk, aşk acısı, sevgiliye sitem, sevgiliye duyulan hasret, sevgilinin vasfı, kadere sitem, kavuşma arzusu gibi konuları “aşk-sevgili-rakip” bağlamında mazmunları kullanarak işlemiştir. Bu örneklerin bazıları şöyledir:

Yeñi sevdāya düşdüm ben yetiş imdādıma cānā

Kerem kıl gel teraḥḥum eyle bu feryādıma cānā (G.6/1)

[Ey Can! Ben, şimdi sevdaya tutuldum imdadıma yetiş, bu feryadıma merhamet et, kerem kıl.]

Bed-gū ruḳabānıñ sözine mu' temed olma

Zirā ki Naşūḥî yaramaz şoñra nedāmet (G.12/5)

[Kötü söz söyleyen rakiplerin sözüne itimat etme. Zira Nasûhî sonra pişmanlık fayda etmez.]

Ey dilber-i ra' nā bize gel etme cefāyā

Zirā ki ḳanıḳ dillerimiz derd ile ḡāyet (G.13/6)

Çoḳdan berü çekmekdeyim āzār u belāsıñ

Hiç görmedim elṭāf ile in' ām-ı muḥabbet(G.14/2)

Çāre yoḳdur ' āşık-ı nā-kāma ḳānūn-ı ezel

Dilberānıñ ḥālet-i ḡaddārınıñ taḡyiri güc (G.17/6)

Naşūḥî tıḡ-i hicrānıñla şöyle sine mecrūḥum

Fürūḥ-ı zaḥmıma timār için ḥāzıḳ ṭabīb ister (Gazel 20/7)

Gülistān-ı vefāda zātınız gül ben de bülbül ken

Revā mı arada fetret-i ḳıble ḡaddār bir şebbū (G.59/7)

Eşer eyler mi fiḡānım ' acābā āḫir-i kār

Şefḳat u raḥm ide mi ' aşık-ı bī-çāre yine yār (Mur. 3/3)

Şair kendisine ayrılığın keder verdiği sevgiliyi bırakıp bir diğer sevgiliyle gönül bağı kurabilmiştir. Her halükarda aşk acısı çekmeye mahkum olan şair, bu durumu şu beyitlerle dile getirmiştir:

1. Āvāre iken fir̄kat-i yāriñ kederyile
Ben mā-ḥaşal rābiṭa kıldım digeryile
2. urtuldum o ūḥuñ hele āzār u ğamından
Bu sevdigimiñ himmet-i ūlfet eūeryile
3. ūimdi o būtūñ lezzet-i vaūlını unuttum
Ḥāṭırdan anıñ fikr ū ğamı ıkdı yeryile
4. Söndürdi ocaĝımı ūoĝu ūlfeti eyvāḥ
Elbetde yanar bir ğūn ol āḥım ūereryile
5. Ne ğūū-ı fiĝān eyledi ne zerre teraḥḥum
Artırdı idi cevriñi āzār-ı teriyle
6. Bir ḥūb ile tarūin-i mūvālāt ki itdim
ıldur aña ‘ālem dil ū cānile seriyle
7. urtuldu Naūḥi iriūub dest-i hidāyet
Āvāre iken fir̄kat-i yāriñ kederyile (G.67)

I.3.4. MUHTEVA

I.3.4.1. Dinî Unsurlar

Din konusu Klâsik ūiirimizin önemli kaynaklarından biridir. Bu ūiir geleneĝine baĝlı Divan ūairlerinin hemen hemen hepsi ūiirlerinde bu kaynaktan beslenmiūlerdir. Nasūḥi Bey de ūiirlerinde dinî unsurlardan yararlanmıūtır.

Nasūḥi Bey, ūiirlerinde “Allah, Peygamber, Kur’an, melekler, cennet, kader, beddua, dua” gibi pekok dinî unsuru kullanmıūtır. Bu unsurlar genellikle dinî anlamlarının yanında sevgiliyle birlikte birer aĝrıūım vesilesi olarak da kullanılmıūtır.

I.3.4.1.1 Allah

Şairler Allah ile ilgili söyleyişlerini daha çok tevhîd ve münacaat şeklinde dile getirmişlerdir. Nasûhî Bey de münacaat türünde şiirler yazmıştır:

1. Eyle mağlûb dil-i zârıma Yâ Rab nuşret
Ver zafer hâlet-i düşvârıma Yâ Rab nuşret
2. Dört yanım aldı cuyûş-ı ğam endûh-ı felek
Heme a' dâ-yı fitnekârıma Yâ Rab nuşret (G.16/1,2)

Nasûhî Bey, bazı şiirlerinde Allah'tan dilek ve isteklerini açıkça ifade etmiştir:

1. İstemem ' izzet-i dünyâ vü mâfihâyı
Manşıb-ı ' aşk-ı haqîkîyi naşib eyle İlâhî
2. Çille-i şabr u firâkım saña cümle ma' lûm
Dili luţfiñ ile me' cûr-ı şekîb eyle İlâhî (Kıt.27/1,2)
1. Kerem kııl ver bu ' aşkıım nışfını dildârıma Yâ Rab
Anı da yak beni yakdığı nârıma Yâ Rab
2. Bırakma dâd ile efġânımı ol şûh zâlimde
' Amel cinsinden i' tã et cezã bed-kârim Yâ Rab (G.8/1,2)

I.3.4.1.2.Peygamberler

Nasûhî Bey'in şiirlerinde kullandığı dinî unsurlar arasında Peygamberler de bulunmaktadır. Divanı'nda var olan tek kasideyi Peygamberimiz Hz.Muhammed (s.a.v.)'e ithaf etmiştir:

Mâsivâ çıktıkda mekş iden Naşûhî dâ'imâ
Dilde sevdâ-yı vişâl **Ahmed-i Muhtârdır** (K/21)

Dilerim ḥallāk-ı ‘ālem eyleyüb bezl-i ‘atā
Ol Ḥabīb-i Ekremi ḥürmetine virsün necāḥ (Kıt.5/8)

I.3.4.1.2.1.Hz Muhammed(s.a.v.):

Nasûhî Bey’in Hz. Muhammed için yazılmış bir kasidesi bulunmaktadır. Şair, “Ahmed-i Muhtar” ismiyle andığı Peygamber’in gönüldeki asıl sevda olduğunu kasidenin son beytinde açıkça beyan etmiştir:

Mâsivâ çıktıkda mekş iden Naşûhî dâ’imā
Dilde sevdâ-yı vişāl Aḥmed-i Muḥtârdır (K.1/21)

I.3.4.1.2.2.Hz. Yakub / Hz. Yusuf:

Hz.Yusuf, Divan şiirinde adı en çok zikredilen peygamberlerdendir. Eşsiz güzelliğinden dolayı sevgili Yusuf’a benzetilir. Hz. Yusuf’un adı bazen “*Mâh-ı Kenân*” olarak zikredilir. Babası Yakup Peygamber de Yusuf’un hasretiyle bir kulübeye çekilerek ağladığından bu kulübenin adı da “*Kulbe-yi Ahzan*” veya “*Beytü’-Ahzen*” (Hüzünler evi) olarak geçer. Hz.Yakup (a.s) şiirlerde daima Hz. Yusuf’la birlikte zikredilir. Sevgilinin Yusuf olduğu yerde âşık da Yakup olur ve onun gibi ızdıraplar çeker, onun gibi Külbe-yi Ahzanda ağlar.²⁶

Nasûhî Bey’in benzer şekilde Külbe-yi Ahzan telmihi şu şiirlerinde yer almıştır:

Külbe-i ahzānda ālūd-ı hicrān oldıḡıñ
Añlasañ āzār ile gönülüm ne rütbe zār (K.1/6)

Mekîn-i **külbe-i ḥüzn** olmak ancak zāra ensebdir
Enîn ü āh u ğamkeşlik dil-i nā-çāra ensebdir (G.19/1)

Külbe-i ahzānda ya nice mesrūr olmasun
‘Āşık-ı zār zebūn oldı kim şevvāl olur (G.23/4)

Demedim ḥālîmi bir kimseye bir vech-i naşîb
Çille-i şabrı çeküb **külbe-i ahzānımda** (G.62/6)

²⁶ TÖKEL, Dursun Ali, (2000), Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar, Akçağ Yayınları, Ankara. s.312.

Gehî teşrîf-i bezm it **külbe-i ahzânı** terk etme
 Seniñle idilen mişâk ile emānı terk etme(G.63/1)

Külbe-i ahzānda bî-ẖāb u giryān olmadan
 Farq u temyîz itdigim yoqdur şubh u şāmımı (Kıt.26/5)

Nasûhî Bey, Hz. Yusuf'un kardeşleri tarafından kuyuya atılma ve gömleğinin kana bulandırılarak Hz. Yakup'a verilme hadisesindeki “kuyu” ve “gömlek” motiflerini kullanmıştır :

Çāh-ı zeķanda şiddet-i ‘atşı ile **Yūsuf**
 Sīnem daħi çāk olmada çün **pīrehenimdir**(Kıt.9/4)

I.3.4.1.3. Kur'ân

Nasûhî Bey, şiirlerinin bir kısmında kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'den bahsetmiştir:

Hālelendi zūlmet-i engel ile şibh-i **Ḳur'ân**
 İnḥisāfa uğradı mihr-i münîr-i āsimān
 Eski māh ismin alub olduķda gözlerden nihān
 Sensiz ey mehpāre dīdem bî-ziyā qaldı bu dem(Mur.9/2)

I.3.4.1.4. Melek

Ali Nasûhî Bey, güzellik olarak tahayyül edilen melek kavramını sevgiliyle bütünleştirilerek onun güzelliğini tasvir etmiştir:

Şüreti rüy-ı melek sīreti seyrāna deger
 Bir temāşāsına meftūn geçinür dil ḥālā (G.4/3)

Hey'et ü ṭavrını gördüm resm almaķda iken
 Gerçi yanında anıñ **ḥüsn-i melekdir** ednā (G.4/4)

Raḥm ü şefkat eylemez belki daḥi bed-ter ider
Ol **melek sîmâ** görüb ḥâl-i dil-i nâ-kâmımı (Kıt.25/1)

Bakmağla toyulmaz o **melek lehceli şūḥa**
Yâ Rab bu ne iḥsân u ‘inâyetdir İlâhî (G.78/4)

I.3.4.1.5. Dua /Beddua

Nasûhî Bey, birkaç şiirinde dinî bir unsur olan duayı kullanmıştır:

Gec nazardan şaḳına anı Cenâb-ı müte‘âl
Vire bir vaḳte ḳadar ḥüsnüne revnaḳ Mevlâ(G.4/14)

Cenâb-ı Ḥâlîḳ-ı ḥüsnüñ naşîb itsün dile vaşlıñ
Naşūḥuñ düşdi bî-çâre dili biñ âl ile cânâ (G.3/9)

Yâ Rab âvâre dili ḳıl bu sitemden taḥliş
Zevḳ-i eyyâm-ı şafâ ile Naşūḥîye naşîb (Kıt.1/1)

Nasûhî Bey, yalvarma ve yakarış cümlelerinin yanı sıra Klâsik Türk şiirinde rastlanan “beddua” unsurunu da işlemiştir:

Kerem ḳıl ver bu ‘aşḳım nışfını dildârıma Yâ Rab
Anı da yaḳ beni yaḳdığı nârıma Yâ Rab (G.8/1)

Ḳalur mı ‘iffet ehliniñ Naşūḥî dâdı zâlimde
Dilerim muḍmaḥil ola cihânda cümle ḥâsidler (G.26/7)

I.3.4.1.6. Cennet

Nasûhî Bey’in şiirlerinde kullandığı bir başka unsur da cennet kavramıdır. Cennet kavramı şair için sevgili ile hayali kavuşma şeklinde kendisini göstermiştir:

Cennet-i vâhîde efkârımı taḥdiş etdi âh
İtmeden vuşlatıñ eyyâmını çün dilde taḥayyül (Kıt.18/1)

Hāşılı vaşlıñ uyar ise ne a' lādır ya
Yoksa efkār-ı vişāliñ ile **cennetlenemem** (Kıt.19/4)

I.3.4.2. Sosyal Hayat

Nasûhî Bey'in yaşadığı XIX. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin yapı ve kültür olarak değişmeye başladığı ve bu değişimle birlikte kültürel yapının çeşitli bozulmalara uğradığı bir dönemdir. Bu dönemde ahlakî ve sosyal alanlarda da çeşitli bozulmalar meydana gelmiştir. Sosyal hayattaki bozulmalar, Nasûhî Bey'in şiirlerinde daha çok asrın bozulması, gönül ehli insanların kalmaması, aşıkların daha fazla eziyet çekmesi şeklinde yansımıştır.

Nasûhî Bey'in yaşadığı dönemden sitemkâr ve müşteki olduğunu anlatan şiirlerinin bir kısmı şöyledir:

1. Sâlik-i rāh-ı şekāvet şimdi efrād-ı beşer
Bulmadım bu 'ālem-i fānide bir ehl-i şalāh
2. Gördüğüm heb müntesibdir bir tarîk aşhâbına
Bî-tekellûf bulmağ ister me'men-i fevz ü felāh (Kıt.5/1,2)

Yukarıdaki üç beyitte şair, yaşadığı dönemi de kasederek doğruluk ehli insanların kalmadığını, herkesin bir tarikata bağlı olduğunu ve bu tarikat sayesinde insanların zahmetsiz bir şekilde kurtuluşa erme düşüncelerini eleştirmektedir.

Nasûhî Bey, dünyada herkesin bir dava uğruna çalıştığını ifade ederek kendi namının da bâkî kalması için çaba harcadığını fakat bunun için şiirlerinin henüz yeterli olmadığını açıkça ifade etmekte çekinmemiştir:

Herkes çalışur ismini ibkâya cihānda
Ya fazl ü kemāl ile yāhūd bir kûrı da'vā(G.2/9)

Çünkü bilürem böyle rekik bir eşer etmez
Bu 'aşr-ı terakķide benim nāmımı ibkâ(G.2/5)

Şair, aynı şekilde şiirlerinin ve hâlinin onu anlayan şiir ehline arz edilmesi gerektiğini şu beyitle dile getirmiştir:

İc cāzını erbābına ‘ arz eyle ki ol
Diğkâtle nazar kılmayalar sehvine ašlā (G.2/3)

Pek ince tefekkürlidir ebnā-yı zamāna
Aḥvāl-i perīşānını izhār edemezsiñ (G.37/3)

XIX. yüzyılda teknolojinin de gelişmesiyle birlikte sanat ürünlerinin yanı sıra birçok yenilik meydana gelmiştir. Bunlardan bir tanesi fotoğraf makinesidir. Nasûhî Bey’in şu beytinden yaşadığı dönemde bu aletin kullanıldığını anlayabiliriz:

Vār ola şun‘ -ı **fotoğrafile** beyt-i muzlim
Böyle taşviri taşavvur iden erbāb ile tā (G.4/15)

Nasûhî Bey, sadece yaşadığı çağdan değil dünyanın genel işleyişinden de rahatsız olduğunu, eskisi gibi dünyadan tad alamadığını bu sebeple dünyaya yüz çevirdiğini şu beyitlerde belirtmiştir:

Sürüp ‘ ömr ü şafāyı sevdiğiyile ‘ aşık-ı bî-pāk
Bu fānî-i dünyede mürğ-i ḥased ağıyāra ensebdir (G.19/4)

Qalur mı ‘ iffet ehliniñ Naşûḥî dādı zālimde
Dilerim muḍmaḥil ola cihānda cümle ḥāsıdler (G.26/7)

Gördüm cefā-yı çerḥi devrāna yüz çevirdim
Çekdim belā-yı dehri cihāna yüz çevirdim (G.46/1)

Nasûhî Bey, kullanmış olduğu bazı ifadelerle günümüzde dahi kullanılan söyleyişleri şiirlerinde başarıyla dile getirmiştir. Mesela günümüzde bir deyim olan “zorla güzellik olmaz” ifadesiyle insanları zorla sevme ve sevdirme konusunu işlemiştir:

El oğlını sevmek için icbār edemezsiñ

Her serkeşi ısrâr eylesen yâr edemezsiñ (G.37/1)

Şairler, içinde yaşadıkları topluma ve bu toplumun zihniyetine ilgisiz kalamazlar, mutlaka sosyal yaşamın bir gereği olarak toplumun kendilerince aksayan yönlerine işaret ederler; yahut hikemî deyişlerle toplumda bilinç oluştururlar. Nasûhî Bey de “hastalık” redifli gazeliyle toplumsal bir konu olan hastalık kavramını şu gazelinde ince bir tarzla işlemiştir:

1. Bilmiş ol ey nūr-ı dīdem pek yamāndır ḥastalık
Ādemin irşādına muṭlaḳ nişāndır ḥastalık
2. Ḥasta ḥālinden ḥaberdār olmaz aṣlā ṣāğ olan
Tā gelince başına añlar ne kāñdır ḥastalık
3. Düşüren dā-i ‘uḍāle nefret-i aḥbābdır
Çekdiğin te’şīr-i āh ‘āşıkāndır ḥastalık
4. Vāşıl-ı dildār olur mağbūn za‘f-ı hicr olan
Arada çünkü ḥekīme tercümāndır ḥastalık
5. Benden a‘lā kimse bilmez meslegimizdir hele
Çāre sāzān hemān vuşlat-ı beyāndır ḥastalık
6. Sor çıkar efkārı dilden olasın şıḥḥat biziz
Kim tefekkürle vücūda bek ziyāndır ḥastalık
7. Sünḥatinden ey Naşūḥī bu ḡazel itdi sünūḥ
Bilmiş ol ey nūr-ı dīdem pek yamāndır ḥastalık(G.33)

Klâsik şiirimizde sevgilinin yaşadığı yer aşıklar için bir hayli önem arz etmektedir. Öyleki sevgiliye duyulan aşk, sevgilinin yaşadığı bölgeye kadar sirayet etmektedir. Bu sebeple şairler o yerlerden de şiirlerinde yer yer bahsederler. Klâsik şiirimizde şairler sevgiliye yakın olma konusunu daha çok manevi olarak işlerken bu durum Nasûhî de maddi boyuta taşınmıştır. Nasûhî Bey’in bir beytinde sevgilinin kendisine uzak bir

semte yaşadığını, bu sebeple kendisine her gün ulaşamadığını ifade etmiştir. Aynı zamanda bu beyitten semt kavramının büyük kentlerde kullanıldığı düşünülürse Nasûhî Bey'in sevdiğinin de İstanbul gibi büyük bir kentte yaşadığı tahmin edilebilir:

Ta' cîz iderdim meger bî-şübhe her gün anı
Ammâ ki neyleyeyim semti de qarîb degil (Kıt.17/4)

I.3.4.2.1.Şahıslar

Nasûhî Bey Divanı'nda dinî, tarihî, efsanevî ve mitoljik pek çok şahsın ismi geçmektedir. Divan'de ismi geçen başlıca şahıslar şunlardır:

I.3.4.2.1.1. Aşk Kahramanları

I.3.4.2.1.1.1. Leylâ-Mecnûn:

Nasûhî Bey, ünlü şair Fuzûlî'nin bir şiirine yapmış olduğu tahmiste Mecnûn gibi Leylâ'dan uzak kalma durumunu feleğe sitem ederek beyan etmiştir:

Sûhan-ı pâk-i Fuzûlîden idüp istimdâd
Nuşhı itdim yine bir hüzn-i mücessem inşâd
Beni Mecnûn gibi Leylâdan idüp hem ib'âd
Felek ayırdı beni cevr ile cānānımdan
Hāzer etmez mi 'aceb nāle vü efgānımdan (T.21/5)

I.3.4.2.1.1.2. Ferhâd:

Divan şiirinde Ferhâd, muradına erişemeyen, aşk yolunda pek çok çile ve ızdırapları göze almış, bu uğurda her müşkile göğüs germiş, nihayetinde aşkı yüzünden canından olan çilekeş âşık tipinin timsalidir. Pek çok kez Mecnûn'la karşılaştırılır. Divan şiirinde âşığın çektiği ızdıraplar yanında Ferhad'ınki ancak bir eğlence ve oyun sayılır. Şirin de, Leylâ gibi, kendisine ulaşmak için her cefa ve mihnetin göze alındığı sevgili tipinin örneklerindedir.²⁷

²⁷ Tökel, age.,s.438-439.

Nasûhî Bey, yukarıdaki açıklamalara uygun olarak Ferhâd'ın malum olan ızdırabını ve Mecnûn'nun aklını kaybetmesini bir beyitinde dile getirmiştir:

Atma kühsâr-ı gama bendeñi **Ferhâd** gibi âh

Bî- şu' ürum şimdi **Mecnûndan** biñ kat bed-terim (Kıt.20/4)

I.3.4.2.1.2. Tarihî - Efsanevî Şahıslar

I.3.4.2.1.2.1. Rüstem:

Rüstem, Divan şiirinde kahramanlık sembollerinden biridir.²⁸ Nasûhi Bey, çıldırmış gönlün zabtedilme zorluğunu belirtirken efsanevi kahramanlardan Rüstem'i kullanmıştır:

Küllâb-ı saçın gerden-i mecnûnumda

Şûrîde dilin zabtına muhkem **Rüstemdir** (Kıt.9/5)

I.3.4.2.1.3. Diğer Şahıslar

I.3.4.2.1.3.1. Hârût:

Divan şiiri sistematüğinde, sevgilinin gözleri ve gamzesi sihir ta'lim etmekte Hârut-Mârut'un çok üstündedir. Sevgilinin gözleri ve gamzesi sihir ta'lim edici olunca, çene çukuru da (çâh-ı zenehdân) Hârut-Mârut'un asılı olduğu kuyu olmuştur. Bu kuyuda *âşık* asılıdır. Yine sevgilinin saçları da bu kuyuya âşıkı asan bağlar olarak tavsif edilir.²⁹ Nasûhî Bey, mezkur olan Hârut-Mârut hikayesiyle ilgili birkaç beyitte sevgilinin kaşlarını, gözlerini sihir yapan Hârut'a benzetmeye çalışmıştır:

²⁸ Rüstem'in simgesel bir kişilik olduğuna bazı kaynaklar da değinmektedir. Kimilerine göre Rüstem , İran'ın Turan'la olan mücadelesini simgelemektedir. bk. Mutlu, Belkis , Efsânelerin İzinde , devlet Güzeli Sanatlar Akademisi Yay.,İstanbul,s.160.

²⁹ Tökel , age.,s.359.

Kemān-veş hācibāniñ şöyle bir fettān-ı ‘ālemdir
 ‘İydiniñ **sihr-i Hārūtı** eder her ‘āl ile cānā (G.3/4)

Her ne dem baksam o āhū dīde-i seḥḥārına
 Ṭab‘ -ı **Hārūtı** eder izhār heb mā fi'z-żamīr (Kıt.8/3)

‘Āşıkāne iltifāt ile ri‘āyet etdiği gibi
Sihr-i Hārūtiyye fā’iḳ bir nevin icād idi (G.73/4)

I.3.4.2.1.3.2. İbn-i Hayyât (Terzi Baba):

XIX. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı bilinen “Mehmed Vehbi Efendi” yaşadığı ve vefatından sonraki dönemlerde *Terzi Baba*, *Hayyât Vehbî* olarak anılan Nakşibendî-Hâlidî şeyhidir. Birçok kaynakta aslen Erzincanlı olduğu, evinin Cāmi-i Kebîr ile Kurşunlu Cami arasında bulunduğu belirtilmektedir. Bazı eserlerde Erzurumlu diye kaydedilmesi, terzilikte çırağı olan Erzurumlu bir başka Terzi Baba ile karıştırılmasından kaynaklanmaktadır.³⁰

Nasûhî Bey, terzicilik üzerine yazmış olduğu bir gazelinde “İbn-i Hayyât” olarak lakabını söylediği Terzi Baba’dan şöyle bahsetmiştir:

1. Varsa ender bulunur hendesece müşbetdir
İbn-i ḥayyâṭ gibi dünyāda tenāsülî vücūd
2. Koyarak o senesi bir kotra gibi dükkāna
 Şun‘ -ı ḥayyāṭiyye etmiş anı bir özge nümūd
3. Gördigim ān ne ḳumāş oldığını fehm etdim
 Yerliniñ cins-i nefisinden oña lā ma‘ dūd
4. Āh o āhū baḳışı şayd-ı dile āmāde
 Anda eṭvār-ı fıtne-bāz u firibi mevcūd

³⁰ Daha çok bilgi için bakınız: Er, Şaban,(2014), *Erzincanlı Terzi Baba (Hayyât Muhammed Vehbî “Kuddise Sirruh”) Külliyyâtı*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul.

5. Vahze-i sözin gamze iderek kalbe eşer
Tār-mār eyledi efkārımı ‘aklı nābūd (Kıt.6/1,2,3,4,5)

I.3.4.2.2. Yer İsimleri

Nasûhî Bey, Divanı’nda birçok mekandan bahsetmektedir. Bu mekanlar bazen yaşadığını tahmin ettiğimiz İstanbul’un çeşitli semtleri olurken bazen de çeşitli ülkeler olmuştur.

I.3.4.2.2.1.Şehirler

I.3.4.2.2.1.1. İstanbul (Beyoğlu/Taksim)

Şairimiz yazdığı müseddeslerden birinde eski İstanbul için önemli semtlerden biri olan Beyoğlu ve Taksim’den bahsetmiştir:

Göricek turre-i hambâr-ı kemendi gönülüm
Bağladı kendini mecnun-ı menendi gönülüm
Nüzhete çıkmış idim mihnete düşdüm eyvâh
Semt-i Taksim Beyoğlunda efendi gönülüm
İşi yok bir güzeli sevdi beyendi gönülüm
Kıskanur kendi gözümden yine kendi gönülüm (Müs.19/1)

I.3.4.2.2.2.Ülkeler

Sadece İstanbul ve semtleriyle sınırlı kalmayan Nasûhî Bey, çeşitli kıtalardan, ülkelerden ve bu coğrafyalardaki sevgili karşılaştırmalarından da bahsetmiştir. Hatta güzellik konusunda iddialı olduğu sevgili için “İtalyanım” ifadesini şu müseddeste kullanmıştır:

1. Ne ‘Arab ne Türk Çağatâyî ne **Yunânım** gibi
Avrupaî hüsn içinde yok **İtalyânım** gibi
Görmedi çeşm-i felek ‘âlemde cānânım gibi
Başda esdikce hevâ-yı ‘aşk-ı fettânım gibi

Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
 Tağılur gīsūları ‘ aql-ı perişānım gibi

2. Vechi var **Rūm** ‘ işveniñ ol cins ile nesriniñden
 Sīm ü teni İtalyādan geldi yeñi nisbiñden
 Tırrasın vaz‘ geçmiyor bād-ı nesīm taħrīkiden
 Her seher istedikce dā’im semt-i **Venedikden**
 Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
 Tağılur gīsūları ‘ aql-ı perişānım gibi (Müs.20)

Şair sadece Avrupa ile yetinmemiş farklı kıtalardaki ülkeleri de şiirine malzeme konusu yapmıştır:

Beñzer mi o ħalātına hiç nāfe-i **Bulgār**
 Ya **Çin** ü **Tātār** (Müstezād 1/7)

I.3.4.3. Aşk

Klâsik Türk edebiyatında üzerinde en fazla şiir söylenen konu hiç şüphesiz aşk olmuştur. Nasūhî Bey’in şiirlerinde de temel muhteva aşk olmuştur. Bu sebeple başta gazelleri olmak üzere şiirlerinin büyük bir kısmını bu muhteva çerçevesinde yazmıştır.

Divan şiirinde aşk, uğruna epeyce zorluğun çekildiği meşakkatli bir yoldur. Bu yola çıkmak isteyen âşık tüm sıkıntılara göğüs germeye razı olsa da sevgiliden ve Yaradan’dan bu zorlukları hafifletmesini arzular:

Yeñi sevdāya düşdüm ben yetiş imdādıma cānā
 Kerem kıl gel teraħḥum eyle bu feryādıma cānā (G.6/1)

Yā Rab āvāre dili kıl bu sitemden taħlīş
 Zevk-i eyyām-ı şafā ile Naşūḥiye naşīb (Kıt.1/1)

İşidüp āh u fiğānım seheri şūḥ-ı şenim
 Acımaz ḥālet-i nā-çārıma Yā Rab nuşret (G.16/5)

Aşk, çekilmesi çok zor bir beladır. Adeta cehennem ateşi gibi yakıcı ve kül edicidir. Onu saklayabilmek de güç ifşa etmek de güç. Başka bir deyişle dermanı olmayan bir derttir:

Derdimiz bir özge hâldir kim anıñ taqriri güc
Bunca âlâm u gamūmuñ ‘ âleme teşhîri güc (G.18/1)

Böyle bir ma‘nā-yı maḥfîdir ki dilde derd-i ‘aşk
Söylenilmez ketm olunmaz derdimiz ta‘bîri güc (G.19/3)

Aşk derdinin çaresi yoktur. O gizli bir anlamdır ve anlatılması tıpkı kendi gibi zor ve zahmetlidir:

Böyle bir ma‘nā-yı maḥfîdir ki dilde derd-i ‘aşk
Söylenilmez ketm olunmaz derdimiz ta‘bîri güc (G.18/3)

Çāre yoḡdur ‘aşık-ı nā-kāma ḳānūn-ı ezel
Dilberāniñ hālet-i ḡaddāriniñ taḡyîri güc (G.18/6)

Nasûhî Bey’in şiirlerini bakıldığında dinî-ulvî temalı şiirlerinin çok az olduğu görülecektir. Bunun yanında maddî aşkı işleyen şiirlerinin sayısı daha fazladır.

Divan şiirinde aşk; sevgili, âşık ve rakip üçlemesiyle kendini tamamlar. Nasûhî Bey’in şiirlerinde de bu üçleme kendini açıkça göstermektedir.

I.3.4.3.1. Sevgili

Sevgili, âşık için bu dünyada eşi benzeri olmayan bir objedir. O güzel olan her şeyde vardır. Ve her zaman güzel olana benzetilir. Bu anlayış Nasûhî Bey’in şiirlerinde de kendisini açık bir şekilde göstermektedir:

Şûreti rûy-ı melek sîreti seyrāna deger
Bir temāşāsına meftûn geçinür dil hālā (G.4/3)

Ruḡ-ı ruḡşār-ı gül āşā mı meger beñzeve kim

Levn-i gül-gūna yāḥūd ḥaḳḳa-i la^ʿ le hem-pā (G.4/8)

Āftāb-ı ḥüsnüne bir peyk-i şemsi ḥāverī

Nūr-ı bedr vechiniñ bir zerresi mihr-i münir (Kıt.8/4)

Güzeller şāhıdır ṭurfe edā bir sevdigim vardır

Cihānda ḥüsnile saṭvet-nümā bir sevdigim vardır (G.24/1)

Nasûhî Bey'in şiirlerinde tasavvur edilen sevgili; gül yüzlüdür, gül ağızlıdır. Al yanaklı, güneş gibi parlaktır. Kirpikleri ok, kaşları yaydır. Gözleri elâdır. Gerdanı beyaz, kokusu misk ve anberdir. Teni sim rengindedir. Boyu uzun, beli ince, saçları gece gibi siyahtır. Ahû gözleri büyüldür, bakışları mahmûr, kahredici, fitnebâzdır:

Kemānveş ḥācibāniñ şöyle bir fettān-ı ʿālemdir

ʿİydiniñ siḥr-i Hārūtı ider her ʿāl ile cānā (G.3/4)

Leb-i gül-fāmınıñ āşārıdır ḳand ü ʿasl vāder

Olur mı farkı şirīn söleriñ hiç bāl ile cānā (G.3/6)

Nedir işbu beyaz gerden rüyā şad baḥş eyler

Bulunmaz sīmūn cismiñ fa^ʿāl-i fāl ile cānā (G.3/7)

Çeşm-i maḥmûr mey-i nābını gördüm görelî

Ḳalmadı ʿaḳl-ı ḳaşirimde hemān bir imlā (G.4/7)

Şerbet-i la^ʿl-i lebi cāna ḥayat idi

Ḥamrat u revnaḳ efzāsı mişāl-i şahpā (G.4/10)

Şi^ʿār-ı zülfi aşḳardır kemāna beñzer ebrüsü

Nice vaşf eyleyem çeşmi elā bir sevdigim vardır (G.24/4)

O āhū çeşm-i cādū ʿişveniñ i^ʿcāz-ı ḡamzeñden

Ġazāl-i ṭab^ʿla temkīn ü ārāma ṭutulmuşsuñ (G.40/2)

Şair, her ne kadar sevgiliyi tasvir etmeye çalışsa da onun güzelliğini anlatmaya gücünün yetmediğini ifade eder:

Hâşıl etdim ise de hey'etini ben taşvîr
Yine biñde birini etmemişimdir ammâ (G.4/13)

Tıpkı Divan şiirindeki genel temayülde olduğu gibi Nasûhî Bey'in şiirlerinde de sevgilinin fiziksel görünümünün yanında bir de kalıplaşmış diyebileceğimiz davranışlar mevcuttur. Sevgili hafif-meşrep, hem âşığa hem de rukabâya yönelir. Rakiple olan münasebetini âşıktan gizlemeye çalışır, âşığa eziyet eder. Âşık, çektiği cevr ve ızdırabı anlatacak ifade bulmakta zorlanır:

Cefâ vü hicr ise Allâh için inşâfa gel cânâ
Revâ mı el yanında bunca dem teşhîrimiz cânâ (G.5/2)

Harâb oldı yıkıldı kalb-i miñnet-zâr u bîmârım
Eyâ mi'c mâr-ı dil bir himmet et bünyâdıma cânâ (G.6/3)

Sitem ü hicr ü firâkımdan uşandım zîrâ
Yâr ile bezm-i liķâ eyle Naşûhîye naşîb (Kıt.1/3)

Bezm-i aġyâra gidüp hayli vefâ etdigini
Dün baña söylediler şimdi bu inķâr nedir (Kıt.12/4)

Sevgili, sürekli âşığı azarlar, onun hatrını kırar, onu âleme teşhir ederek rezil eder:

Cefâ vü hicr ise Allâh için inşâfa gel cânâ
Revâ mı el yanında bunca dem teşhîrimiz cânâ (G.5/2)

Uşşâķa ezâlarla cefâlar yakışır mı
Ancaķ yakışan luţf u kerem maķz-ı nezâket (G.13/2)

Ey dilber-i ra'c nâ bize gel etme cefâyâ
Zîrâ ki ķanıķ dillerimiz derd ile ġâyet (G.13/6)

Çoğdan berü çekmekdeyim āzār u belāsīñ
Hiç görmedim elṭāf ile in‘ām-ı muḥabbet (G.14/2)

Gördükce bu ḥāl ile dili ol büt-i ṣehnāz
Luṭf etdigim bir ḫat daha āzār u ezādır (Kıt.7/3)

Bazen de sevgisine güvenilmeyen vefasız bir sevgili söz konusudur. Âşığın merhamet etmez:

Fırşat vār iken eyle Naşūḫīye vefā kim
Tā eylesin kendine te‘mīn-i sa‘ādet (G.10/5)

Bildim ki vefā yoḫ baña o‘iṣve fūrūşdur
Encāmı gönül ülfeti kesmede becādır (Kıt.7/8)

Ba‘zı ḥübānda vefādan zerre yoḫ
Ġayrısında varsa da bir ād var (G.21/3)

Mücerred ḥālet-i ‘aşḫ u belā-yı ‘āşīḫānından
Ġarīb-i efgende sīne bī-vefā bir sevdigim vardır (G.24/3)

Pür raḫm-ı vefākār u kerem ma‘deni şandım
Ṭavrına ḫandım (Müst.1/9)

Sevgili taş yüreklidir; acı ve ızdırıp verici olup cana kaseder. Âşığa bir türlü yâr olmaz:

Cevr ü elemiñ çekmege ṭāḫat mi bıraḫdīñ
‘Āşīḫlīgımı fehme liyāḫat mi bıraḫdīñ (G.34/1)

Bir cefā cūnuñ olub āteş-i ‘aşḫile yanıḫ
‘Arşa dek ide şu ‘ūd dildeki dūdı vü beçeniñ (Kıt.16/6)

Efgān ile feryādımı yār eylemediñ gūş
Āvāz-ı ḫazīnāneme ḫulaḫ mı aşarsīñ (G.39/4)

Nasûhî Bey, sevgilisinin yer yer şuhâne tarzda sayılabilecek özelliklerinden de bahsederken sınırı aşan (azgın) ifadeler kullanmaktadır:

Ben seniñ oğşamanı koqlamadan kışkanurum
Hiç kıyasıya ışırmıyam o gerdeni hic (Kıt.3/4)

Sevgilinin şimdiye dek bahsedilen özellikleri Klâsik sevgili özelliklerine uygun özelliklerdir. Lakin Nasûhî Bey'in Klâsik şiirin çizgisi dışında olan bazı sevgili tasvirleri de mevcuttur. Bu tasvirlerin en önemlisi, özellikle XVII. yüzyılda Nedîm ile başlayan somut olarak sevgilinin beşeri özelliklerini, dinini, ait olduğu milleti de şiirde paylaşmadır. Nitekim Nasûhî Bey de şiirlerinde tavsifini yaptığı sevgili tipinden bahsederken ona ait çeşitli ferdi özelliklerden bahsetmiştir. Mesela bir şiirinde onun hangi milletten olduğunu açıkça beyan etmiştir :

Ne ' Arab ne Türk Çagatâyî ne Yunânım gibi
Avrupai hüsni içinde yok İtalyânım gibi
Görmedi çeşm-i felek ' âlemde cânânım gibi
Başda esdikce hevâ-yı ' aşk-ı fettânım gibi
Titredir bād-ı şabâ ol zülfini cânım gibi
Tağlur gisûları ' aql-ı perîşânım gibi (Müs.20/1)
Tanısa bendesiniñ oldığını ger şadıq
O da gönlüm gibi eylerdi Nâşühîye tevâfuq
İşte bu matla' -ı rengin Şinâsi ola şahid
Oldı bir şuh-ı İtalyâna gönli kim ' aşık
İşi yok bir güzeli sevdi Beyendi gönlüm
Kışkanur kendi gözümden yine kendi gönlüm (Müs.19/3)

Klâsik şiirimizde sevgilinin gözleri genel itibarıyla karadır. Gözleri kara ifadesi birçok şairimizin şiirinde yer almıştır. Nasûhî Bey'de ise sevgili elâ gözlüdür:

Şi'âr-ı zülfi aşkardır kemâna beñzer ebrûsı
Nice vaşf eyleyem çeşmi elâ bir sevdiğim vardır (G.24/4)

Toğmadan sevdim idi ma' nide ben ol mehveşi
 Ey Naşūhî tā ezel oldum aniñ hasret-keşi
Göz elā kaşlar belā ' alemde yokdur bir eşi
 Çıkmıyor resm ü hayāli dīdeden şubh u ' 1şī
 Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
 Tağılur gīsūları ' aql-ı perīşānım gibi (Müs.20/3)

I.3.4.3.2. Âşık

Nasūhî Bey'in şiirlerindeki âşık tipi Divan şiirimizdeki âşıkla paralellik göstermektedir. Şiirlerindeki âşık için "*ceyş-i gam, mecnûn-ı aşk, kalb-i miñnetzâr, dil-i mecrûh, miskiñ fakîr, zebûn, bende, aşık-ı şūrîde, âşık-ı zâr, esîr-i mest, esîr-i bâdeyiz, âvâre dil, mehcûr-ı celîb, tıfl-i edeb, mağbûn-ı raķîb, bûlbûl, münselib-i efkâr, giriftârî-ı âzâr, mermî-i ekdâr, Mecnûn, Ferhâd*" gibi tabirler kullanmıştır. Bunların dışında şair birçok yerde âşık yerine kendi mahlasını kullanmıştır.

Âşık, çoğu zaman sevgilinin cevri ve cefasına maruz kalır ve bundan kurtulmak için Allah'tan yardım ister. Şair, dayanacak gücünün kalmadığını sitemkâr bir şekilde şu şiirinde ifade eder:

1. Yâ Rab âvâre dili kıl bu sitemden taħlîş
Zevk-i eyyâm-ı şafâ ile Naşūhîye naşîb
2. Hem idüp hicri ü cefâ vü cevri ü ezâyı tenķiş
Yârdan luţf-ı vefâ eyle Naşūhîye naşîb
3. Sitem ü hicri ü firâķından uşandım zîrâ
Yâr ile bezm-i liķâ eyle Naşūhîye naşîb
4. Ya âlîp rûhı tenimden yeter âzâd eyle
Ya ki bir nazlı edâ eyle Naşūhîye naşîb
5. Ey hâkimâ dil-i mecrûha kerem zâtından
Ki tedâbir-i devâ eyle Naşūhîye naşîb (Kıt.1)

Nasûhî Bey'in şiirlerinde, daha önce belirtildiği üzere tasavvufî öğeler de mevcuttur. Âşık, yer yer asıl sevgilinin İlahî Yaradan olduğunu ifade etmeyi ihmal etmemiştir. Beşer arasında olan kul-kul ilişkisi kul-Allah ilişkisine dönüşmeye başlamıştır. Böylece şair, platonik aşka bir yol bulmuştur:

1. İstemem ' izzet-i dünyā vü māfihāyı
Manşib-ı ' aşk-ı haqikīyi naşib eyle İlahî
2. Çille-i şabr u firākım saña cümle ma' lūm
Dili luftiñ ile me'cūr-ı şekīb eyle İlahî (Kıt.27/1-2)

Âşık, her ne kadar sevgilinin vefasızlığından, yaptığı eziyetlerden rahatsız olsa da âşıklığın ve kaderin bir gereği olarak bunlara katlanması gerektiğini ifade eder:

Cevr ü sitemi çekmek eger müşmir olursa
Şabr eylemeli sâlik her rāh-ı muḥabbet

Biñ fitne düzer günde ğamze-i bed-kār
Amān yaman ' āşıka hem rāh-ı muḥabbet (G.15/3-4)

Nidelim maḳdūrdur ' uşşāka hicrān u ezā
Bu neşāt-ı ḫālet-i ' aşkıñ hemān te'ḫiri güc (G.18/2)

Bir ehl-i ' aşka şordum çāre-i tedbīr-i aḫvālim
Didi ' āşıklara hem çile hem vāfir şekīb ister (G.20/4)

Yüz çevirmem rāḫat-ı cānım için āzārına
Gelse yüz biñlerce endūh u ğam āzār üstine (G.65/4)

Âşık, sevgili karşısında çaresiz durumdadır. Sevgilinin yaptığı eziyetlere karşı koyamaz. Bu cefaların bir kısmı onu memnun etse de bir kısmı onu perişan eder. Fakat âşığın da sevgili karşısında kullanabileceği bir silahı vardır. O da “ah”dır. Zira âşıkların ahları çok tesirli bir silahtır. Bu ahlar felekleri yakarak geçip sevgiliye ulaşır.

Nasûhî Bey, bazı şiiirlerinde Divan şiiirinin çizgisinden uzaklaşarak mutlak itaat ettiği sevgiliyi bu durumdan çıkarmaya çalışmıştır. Öyleki sevgiliye karşı müstağni davranan, onu eleştiren, ona öğüt veren, ondan vuslat isteyen bir âşık tipi görülmektedir. Klâsik şiiire az da olsa aykırı davranışların olduğu bazı örnekler şunlardır :

‘Uşşâka ezâlarla cefâlar yakışır mı
Ancağ yakışan luğ u kerem mağz-ı nezâket (G.13/2)

Gülyüz tatlı dil gül-rûlarıñ ‘âdâtıdır amma
Vefâ-girlik şadâkatli dil-i dildâra ensebdir (G.19/3)

Dildârdan cevr ü ezâ dâ’im mu‘în baña
Geldi cefâdan ğınâ ihsâna yüz çevirdim

Şimdi o ğaddâr-ğû etmekde tefîl-i rû
Ben daği şimden girü gerdâna yüz çevirdim (G.46/4-5)

Dem-â-dem kûşe-i mihnet-nişin ü zâr-ı ğam-ğînim
Uşandım imtidâd-ı çille-i hüzn ü şekîbimden (G.56/3)

Tek beni kırtar da ağıyârdan ne etseñ râzıyım
Bendeñi sevme etme artık öyle eşrâr üstine (Kıt.24/4)

Divan’daki bazı beyitlerde Divan şiiirinin özellikle kuruluş aşamalarında az rastlanan bir özellik olarak sevgilin ettiklerini bulmasını isteyen, adeta ondan intikam almayı arzulayan, daha açık bir ifadeyle sevgiliye beddua eden bir âşık tipiyle karşılaşırız:

Kerem kııl ver bu ‘aşkıñ nışfını dildârıma Yâ Rab
Anı da yak beni yakdığı nârıma Yâ Rab (G.8/1)

Etdiklerine bir gün olur nâdim olursuñ
Min ba‘d ele girmez bu füyûzât-ı şebâbet (G.10/4)

Bazı beyitlerde ise âşık, sevgiliyi aşk mahkemesine şikayet eder ve vefasızlığına karşı ona hesap sorar. Sevgiliye sitemlerini dile getirirken aynı zamanda kendisi gibi birini bulamayacağını hatta onun muhla aranacak bir âşık olduğunu ifade eder:

Āvāre dili hiç ne añarsıñ ne şorarsıñ
Bir gün olur ey şūh beni mūmlarla ararsın

Nuşhiyā maḥkeme-i ‘aşka şikāyet ederim
Bī-sebeb bendene etdikleriñ āzār nedir (Kıt.12/5)

Zātında muḥabbet eşeri zerrece yokmuş
Ey dilber ‘aceb sen ne gibi işe yararsın (G.39/1-2)

Yaşışur mı saña kim bendeñe hicrān idesin
Cevr ü āzārı kılub meslek-i elṭāfa bedel (G.43/7)

I.3.4.3.3.Rakib

Nasûhî Bey, şiirlerinde rakibi Divan şiirinin genel temayülüne uygun çerçevede işlemiştir. Nasûhî Bey rakip için şiirlerinde “*rukabâ, rakib, kafir, ağyar, düşman, hasîd*” gibi ifadeler kullanmıştır:

Ezelden ‘ahd ü peymāniñ ferāmūş eyledi şūhum
Beni terk eyleyüp eyler hasūdān ile cünbüşler (G.26/3)

Alub tenhāca dildārı elimden ol ruḳabā ne kim
Baña nisbet için çok şöḫbet-i ḫelvālar eylerler (G.26/4)

Viridiñ resen-i ülfeti bed māye raḳībe
Sen rābīṭa-i nisbet uḫuvvet mi bıraḳdıñ (G.34/3)

Hem şöḫbet-i düşmen idüğün añladım artık
Nā-maḫrem-i cem‘ iyyet-i aḡyār şanurdum (G.45/3)

Âşık, sevgiliyi rakipten uzak tutmak için ona rakibin yalancı, sözüne güvenilmeyen biri olduğunu iddia etmektedir:

Güftâr-ı rakîbâne kulak aşma yalandır
Yok zerre kadar sevdiğim anlarda şadâkat (G.13/3)

Âşık bazen de sevgiliyi bırakıp rakibe seslenir ve sevgiliyi ona kötü göstererek; bir gün onun da kendisi gibi sevgilinin pençesi altında eziyet çekmek zorunda kalacağını söyleyip ondan vazgeçmesini sağlamaya çalışır:

Ağyâr bu efkâr ile sen olma muşâhib
Anlardır eden ehl-i dile buğz u ‘adâvet (G.13/4)

Bir gün ki olur pençe-i ğaddâra düşersin
Şâyed ki geçer boş yere evkât-ı şebâbet (G.13/5)

Aynı şekilde âşık, sevgiliye sitem ederek kendisini önemsemediğini, bir buse dahi vermediğini lakin söz konusu olan rakip olduğunda ona her türlü kolaylığı sağlayıp ısırtmasına dahi razı olduğu belirtir:

Şüretâ yanımda şân vermezsin ammâ kimseye
Nâfile kıanmam Naşûhî öyle ben desîseye
Baña i‘câz ile nâz eyler iken bir pûseye
Dişlemiş sîb-i zenaḥdân rakîb-i bed-meniş (Mur.5/3)

Daha evvel olduğu gibi yine bazı beyitlerde âşık, tıpkı sevgiliye ettiği bedduayı bu kez de rakibe eder:

Qalur mı ‘iffet ehliniñ Naşûhî dâdı zâlimde
Dilerim muḍmaḥil ola cihânda cümle ḥâsidler (G.26/7)

Âşık bazı beyitlerde sevgilinin cefasının yanında rakiple uğraşmaya dayanamayarak rakipten kurtulmak için bu kez de sevgiliye yalvarır. Hatta sevgilinin kendisini sevmesinden bile vazgeçer:

Tek beni urtar da ağyardan ne etseñ rāzıyım
Bendeñi sevme etme artık öyle eşrār üstine (Kıt.24/4)

Sevgili şayet âşığa yüz verirse âşık, bunu rakipten tıpkı canı gibi sağlayacağını söyleyerek sevgiliyi ikna etmeye çalışır:

Baña irsāl etdiğiñ evrāk-ı hırz-ı hātırı
Şaqlarım ağyardan kim nüsha vü cānım gibi (G.71/4)

II. BÖLÜM

19. YÜZYIL ŞAİRİ ES-SEYYİD ALÎ NASÛHÎ BEY'İN DİVANI(METİN)

II.1. METİNDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آء	'; Ā ā; A a; E e; İ i î	ص	Ş ş
ب	B b	ض	Đ đ; Ž ž
پ	P p	ط	Ť ť

ت	T t	ظ	Z z
ث	Ṣ ṣ	ع	‘
ج	C c	غ	Ġ ġ
چ	Ç ç	ف	F f
ح	H h	ق	Ḳ ḳ
خ	H h	ك	K k; ħ; G g
د	D d	ل	L l
ذ	Z z	م	M m
ر	R r	ن	N n
ز	Z z	و	ve; vu vü; u ü ü; ˇ
س	S s	ه هـ	H h
ش	Ş ş	ى	Y y

II.2. YAZMA TAVSİFİ

Tez çalışmasının asıl konusu olan Ali Nasûhî Bey Divanı, İstanbul Sermet Çifter Kütüphanesi (YKY)’nde Yazma Eserler kataloğunda “547” numaralı bölümde bulunmaktadır. Eserin kütüphane tespit fişinde müstensihî ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemesine karşın Divan’ın son kısmında müstensihînin adı (Ahmed Süreyya) geçmektedir.

Eserin ilk ve son beyitleri şöyledir:

Başı : Cümle mektûbı heb hâtır-ı güzârımdır benim
Şerh-i gün-e-gün fikr-i târ-mârımdır benim (G.1/1)

Sonu : Çekmiş şerer-i ‘ aşkı yürekde mütedâ ’im
Sinem gibi bir âteş ü pür-tâb ola merâhim (30b)

Eser genel olarak 20 satırdan oluşmaktadır. Çift sütun halinde yazılmıştır.

Eser 33 varaktan oluşmuş olup başta ve sonda birer boş sayfası mevcuttur.Ciltsiz ve Avrupa kağıdına yazılmıştır. Dış ebadı 210 – 165 mm iken iç ebadı 150 – 120 mm’ dir.

Rika el yazması ile yazılmıştır. Başlıklar siyah koyu mürekkeple belirtilmiştir.

Müstensih tarafından Hicri Mayıs sene 1301 (M.1883) bitirilme tarihi düşülmüştür.

II.3. METİN ÇEVİRİSİNDE TAKİP EDİLEN USÛL

1. Eserin bilinen tek nüshası, İstanbul Sermet Çifter Kütüphanesi(YKY)’nde Yazma Eserler kataloğunda “547” numaralı bölüme kayıtlı olan nüsha kullanılmıştır.

2. Nüshaların varak numaraları baştan “1b, 1a, 2b...” şeklinde düzenlenmiştir. İlk varakta müstensih tarafından numaralandırma yapılmamasına karşın “1b” şeklinde numaralandırılmıştır. Beyit numaraları eserde mevcut olmayıp, çeviride kolaylık sağlaması için sonradan verilmiştir.
3. Bölüm başlıkları ve vezinler kalın siyah yazılmıştır. Vezinler şiirlerin başında verilmiştir.
4. Farsça birleşik ve türemiş sözcüklerde sözcük ile ek arasında kısa çizgi (-) konulmuştur.
5. Özel adların ilk harfi büyük yazılmıştır. Özel ad ek almış ise ek ile arasına tırnak işareti (') konulmuştur.
6. Atıf harfleri “u, ü, vü, vu, ve” ile, vav-ı ma'dûleler ise (~) işaretiyle gösterilmiştir.
7. Eski Anadolu Türkçesine ait söyleyişler bulunmasına rağmen 19.yüzyıla ait söyleyiş özellikleri görüldüğünden zarf fiil ekleri “-ub, -üb, -ıb, -ib” günümüz Türkçesine uygun olarak “-up, -üp, -ıp, -ip” şeklinde okunmuştur. Aynı şekilde eserdeki “-itmek” fiilleri “-etmek” şeklinde okunmuştur.
8. Okunamayan kelimeler boş bırakılmış (.....) olup doğru olduğu emin olunamayan bazı kelimeler ise koyu renkle yazılmıştır.

II.4. METNİN İMLÂ ÖZELLİKLERİ

1. Harekeli bir metin olması münasebetiyle atıf harfleri kimi zaman harf olarak(ح), kimi zaman hareke (ُ) olarak gösterilmiştir. Aynı şekilde “a, e, ı, i, o, ö, u, ü” sesleri de bazen harf (ا, ي, و) olarak bazen de hareke (َ, ِ, ُ) olarak gösterilmiştir.
2. “-ı, -i” terkip eki zaman zaman “ی” ile gösterilmesine rağmen bazen hareke(ِ) ile bazen de hiçbir ifade kullanılmaksızın ifade edilmiştir.
3. Bazı yerlerde vezne göre kelime kullanımı değişmiştir. Mesela; “Târümâr” kelimesi bazı yerlerde “târümâr” olarak okunurken bazı yerlerde “târ-mâr” şeklinde yazılmıştır.
4. “ile” ve “ise” edatları pek çok yerde kelimeye bitişik yazılmıştır. Sesli harflerden sonra “-y” kaynaştırma ünsüzü ile kullanılmıştır. Aynı zamanda bazen de ayrı yazılmışlardır.
5. Bazı kelimelerde “-ı, -i” üçüncü şahıs ekleri ile “-in, -ın” tamlama ekleri eski imlâ özelliklerine göre yazılmıştır. “ğaddârîñ (gaddarını)” gibi.
6. Aynı anlam ve görevde kullanılan kelimerin arasına köşeli parantez [ü] kullanılmıştır.
7. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan yapım ve çekim ekleri kullanılmaya devam edilmiştir. “İrgür, olmaqlığa, irmege, aluviren, idegör ...” gibi.
8. “ile” ve “ise” edatları pek çok yerde kelimeye bitişik yazılmıştır. Sesli harflerden sonra “-y” kaynaştırma ünsüzü ile kullanılmıştır. Aynı zamanda bazen de ayrı yazılmışlardır.
9. Bazı kelimelerde “-ı, -i” üçüncü şahıs ekleri ile “-in, -ın” tamlama ekleri eski imlâ özelliklerine göre yazılmıştır.
10. Bazı kelimeler Osmanlı Türkçesi imla kurallarına göre yanlış yazılmıştır. Mesela, “ülfet” kelimesi yanlış harflerle yazılmasına rağmen doğru şekilde okunmuştur.

- 11.** Bazı şiirlerinde “Āşūb-ı dil” ifadesini kullanan şair bazı şiirlerinde “dil-āşūb” kelimesini kullanmıştır. Bu tasarrufun Farsça gramer kurallarından İzafet ile ilgili olduğu düşünülmektedir.
- 12.** Nazal n (ñ) konsonantı bazı kelimelerde gösterilmeyip onun yerine nûn (ن) harfi kullanılmıştır.(Lebin, hayalin, çeşmin...)

II .5. METİN

1b

Bu mir'at-ı 'ālem-i melāḥat-i tev'em ve bu kā'ināt-ı şabāḥat-ı hem-demde cilve-nümā-yı çeşm-i iftiḥār olan terakkiyāt-ı 'uluvv-i iştiḥār ve tekeşşürāt-ı ber-güzide āsar ḥaqqā ki

efrād-ı cem 'iyyet-i beşeriyeyi müstağrak-ı füyūzāt-ı esrār ve müstefid-i tayf-ı pür-envār eylemiştir. İşte bu asr-ı ferid ve devr-i vahid Sultan Abdülhamid Hân-ı Sâni ki kâffe-i 'ulûmun nâ-müntehâ-yı maqsada varırcasına hengâm-ı telaqqî ve âvân-ı teraqqîsidir.

Her rûz[ü]şebân ifnâ-yı vücûd ve bezl-i mechûd iderek her ferd zî-muqadderet mâ-ḥaşal 'ilmiye ve mâ-ḥazar fenniye ve müstaḥzarât-ı fikriyesini istifâde-yi ebnâ-yı vatana arz ile mükellef olduğu vezâif-i insâniyeyi bi'l-icrâ mes 'üliyet-i vicdâniyesinden teberri ittigi sırada bu bende-i 'adimü'l-bıdâ'a ve qadimü'l-istiṭâ'a o envâr-ı ma'ârif-i menşûre ve âşâr-ı evârif-i mestûreden iktisâb ve iktibâs eylemiş ve li-ḥâzâ el-ân eylemekte bulunmuş olduğundan şevk u h'âhiştan beni müktesebât-ı fenniyemden bir mecmu' anıñ cem' ve tertibiyle kütübḥâne-i ahlâfa yâdigâr bıraḳdırmağa şevk eyledi ise de işbu emel-i meczûm hayz-ı ḥuşûle melzûm faḳaṭ iktidâr ve istitâ'am ma 'düm olmağa beraber ihtilâs-ı vaḳtten daḫi maḥrûmiyetim cihetle Cenâb-ı Ḥallâk-ı kâ'inât olan Qâdir-i qayyûm ḥazretleriniñ 'avn[ü]' inâyet-i şamedâniyeleri ile Dârü'l-Fünûn Tıbbiye-i Mülkiyede 1a ikmâline birkaç mâh qalmış olan taḫşilimiñ ḥitâmına ta'lik ve taşmim olunup ancak şimdilik maḫzâ ibkâ-yı nâm-ı 'âcizâneme bir vesile olmağ ve hem de taḫassür ü sūziş-i dili bir parçacık itfâ birle rûḥ-ı pür-iştiyâk-ı mağmûmımı tesliye ve işgâ kılmak emniyesiyle şigar-ı sitemde âfetidegi ḥubb[ü] müvâlât ve ıztırâr-ı âşüftegânî-i mekîdât sâ'ikasıyla nazm itmiş olduğum ba'zî gâzeliyât-ı rekâket beyyinâtiñ evrâk-ı perişândan cem' ve tertibiyle min-ğayr-i ḥadd nazargâh-ı erbâb-ı muṭâla'aya taqdimi teşrifiyle daḫi kesb-i mübâhât eylerim gerci manzûmât-ı mezkûre 'umûm-ı nazariyye kuvvetiyle çok mevâddan degil ise de tecrübe-i tab'dan 'ibâret olmağ üzere tanzim olunmuş bir eşeriñ elbette ḥaṭâ vü ḥalelden berî olmayacağı derkârdır cünki benim gibi veys bir adamıñ söyleyecegi sözler 'âlim bir şâhib-tab' şâ'iriñ şî'irlerine taṭbîk degil nisbet qabul etmez her-ḥalde (El-insânü mürekkebün mine'n-noksâni) muṭâbaqatınca bu yolda ṭabiiyyü'l-vuḳû' sehv vü noqsânımı nev-hevesime ve pesendliğime bağışlayıp im'ân-ı nazâr buyurularak qalem-i 'afv ü şafḥ ile mestür buyurulur ümîd-i qavlindeyim.

Bende-i 'Ali Naşûḫi

Tercüme-i Ḥâl

Târiḫ-i hicriyeniñ on birinci 'aşrı evâ'ilinde mesned-i şadâreti iḥrâz iden meşḥûr Naşûḫ Paşa Sülâlesinden Es-Seyyid İsmâ'il Ḥaḳḳı Beyiñ şulbünden geçen yetmiş bir senesi ḥilâlında mütevellid Es-Seyyid 'Ali Naşûḫ Bey şemâ'ilince za'ifü'l-beniyye ṭavilü'l-ḳad

aşkaru'l-lücce olub **2b** geçen biñ üç yüz bir senesi şehir-i Şevvālinde sinleri henüz hadd-i selāşine vāşıl iken irci'î nidā-yı şamedāniyesiniñ gūş u hūşıyla zāten güft ü şenid-i ağıyardan bīzār ve nā-hoşnūd olmağla murğ-ı rūḥun ḥuzūruna ihdā vü teslimle 'ıyd-ı ekber eyledi.

Raḥmetu'l-lāhi 'aleyh raḥmeten vāsi' a fī bi-cevḥate min a'le'l-cinān her bir fūnūn ve 'ulūmda mahāret ve ḥazākatı müsellemedīb-i 'ākil[ü] kāmil ḡadabu'l-lisān her ferd ile mūmtezic mūctenib mülāhī ve ḥūsn-i şalāḥ-ı ḥāll ile mūstaḳīmü'l-eṭvār dā'imā mütala' a-i envā'-ı 'ulūm ve muḥarrerāt-ı fūnūn ile meşḡul ise de ba'zan deryā ḡarındaki dürdāne-i aşdāfi coşduğında tışarı atdığı gibi kāh kāh iḥtilās-ı vaḡt bulabildikce biḥār-ı derūndan taḡāzā-yı 'aşḡ cūş[ü] ḥurūş ile nice cevāhir-i kelimāt tekellüm-sāz ve nāṭıḡa-i sāḥil-i berdāz oldukları ḡazeliyātları rişte-i silk-i sūtūra elif'den yā'ya ḡadar kendi ḥāme-i nūşuna raḡamlarıyla tertīb ve tanzīm itmişler ise de küll emrin merḥūnetin bi ivkātihā medlülünce ḡayatlarında ṡab' u neşrine muvaffaḡ olunamamış ve eş'ārında Nuşḥi ve Naşūḥi taḡalluş ider bir merd-i mūcerred idi raḡimü't- Te'ālā 'aleyhim ecma'in.

II .5.1. KASİDE

8b

Velehū

Kaşide

1

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. 'Aqlımı tārāc iden o zūlf-i müşk-bārdır
Kākülüñ gibi dağı fikrimde tār-mārdır
2. Tākatim yoğ rāzımı 'arz itmege dergāhına
Didede ancağ hayālin maħrem-i esrārdır
3. Gördiđi her bir dili biñ al ile teşhīr ider
Dide-i āhūveşin pūr fitne bir seħhārdır
4. Bađrımı sūzān eden şol rütbe ey şuđ-firīb
Gizlice zātınla vāki' ülfet-i āgyārdır
5. Eksik olmaz anda envā' kūdūrāt ü elem
Maħzen-i aħzāndır dil mevkif-i āzārdır
6. Külbe-i aħzānda ālūd-ı hicrān olduđın
Añlasañ āzār ile göñlüm ne rütbe zārdır
7. Bu teşekkīden baña ta'yīb etmezseñ beni
Çünki pek müjgānlarıñ ğaddār u mekkārdır
8. İmtidād çille-i firķat emānım kesdi heb

Ṭāḳat-i nev' -i beşer yetmez aña bir bārdır

9. Giryē vü āh u fiġān vü ḥüzn ü ekdār u enīn
Farḳ-ı ehl-i miḥnete bir başluca mi' yārdır
10. Hicr ü ḥasretle mülemmā müstaḥaḳ-ı merḥamet
Cism ü zāra ḳıl meded kim nā-ümīd-i bī-mārdır
11. Gel ṭabībā merhem-i elṭāfını etme dirīġ
Cerḥa-i sīnem ḳatı şāyeste-i tīmārdır
12. Yandı³¹-yı ġamiñla ġangīrenlendirdiġiñ
Yara-yı mevhūmını key etme bī āzrādır
13. Bir ġazel ṭarḥ etmegi teşvīḳ ḳıldı firḳatiñ
Anda isti' ṭāf-ı şekvā olması der-kārdır
14. Enderūnum miḥnet ü firḳat ile ser-şārdır
' Āşıḳa şekvā-yı hicrān etmek ammā ' ārdır
15. Müzmeri ketm etmege ḥayli çalışdım neyleyim
Külḥen-ı sīnemde āteş-pāş olan bir nārdır
- 8a
16. Dildeki aḥvāli mu' lin etdigim nālişlere
Merḥamet ḳıl çünki anlar ' an-şamīm-i izḥārdır
17. Etmeseñ mes'ūlimi is' āf eger dostlar nedir
Merḥametsiz müstaḥaḳḳ ṭa' n ü istiḥkārdır
18. Ben seniñ ḥāşā ki inkār edemem elṭāfını
Sen de inşāf et ki bu nişfetle pür-inkārdır

³¹ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

19. Byle szlerle seni ta'cz eder miydim meger

Firkatinden neŖ'et etmiŖ Ŗiddet-i efkrdır

20. HŖılı ey ŖuĖ-Ŗub dil-i miğnet-zede

'ŖıĖa luğ u mrvvet 'det-i ebrrdır

21. Msiv ĖıĖdıĖda meĖŖ eden NaŖh d'im

Dilde sevd-yı viŖl AĞmed-i Muğtrdır

II .5.2.MUSAMMATLAR

4a

Velehū (Murabba)

1

Fe' ilātūn / fe' ilātūn / fe' ilātūn / fe' ilūn

(Fā' ilātūn)

(fā' lūn)

1. Baḡma ā' rāz ü tedābirime ey şūḡ-ı ṭabīb
Çün degildir murahḡam ḡābil-i keşf-i taṭbīb
Ben muḡabbet-i elem müzminine dūcārim
Ola mı şihḡat-i vuşlat dil-i bī-çāre naşīb
2. Açılıp sīneme müjgān-ı senemden nāşūr
Yeñiden bir hedef-sehm ile oldum rencūr
Bilmem encāmı olur mı dil-i zārim ma' mūr
Ola mı şihḡat-i vuşlat dil-i bī-çāre naşīb
3. Eşer eyler mi fiḡānım 'acebā āḡir-i kār
Şefḡat u raḡm ede mi 'aşıḡ-ı bī-mārına yār
Dest-i luṭfile ḡılıp zaḡm-ı derūnum tīmār
Ola mı şihḡat-i vuşlat dil-i bī-çāre naşīb
4. Görünüp ülfetimiz özge 'uyūn-ı dehre
Bu elem ile düşüp hem müte' addid ḡadre
Ola mı cisme 'aceb bir dem ifākat-ı behre
Ola mı şihḡat-i vuşlat dil-i bī-çāre naşīb
5. Baḡmayup ḡaşm u raḡibiñ şadr-ı kīnesine
Meger ol şūḡ acıya bende-i dīrīnesine
Nuşḡi merhem ura mı 'aşıḡıñ sīnesine
Ola mı şihḡat-i vuşlat dil-i bī-çāre naşīb

5a

Ġazel (Murabba')

2

Müstef' ilün / Müstef' ilün

1. Erdi nuḡūset ḡāyete

Geldi zamān-ı mes' adet
Azdır ne deñli eylesem
Biñlerce şükr ü maḥmedet

2. Zātūñla bir nisbete
Çok eyler idik imtinān
Göstermedeydik sevdiğim
Bir vuşlata biñ ma'zeret

3. Etmez idik nīm-nigāh
'Uşşāka ammā şimdi kim
Vicdāna hürriyet virüp
Ḳurardıñ uşul-i meşveret

4. Ey şüh bilmem ki benimçün
Ne ister ol ğamzeñ daḥi
A'zem-i erbāb-ı dile
Eylendi bezl-i muḳadderet

5. İhdāya āşarı iken
'Aşḳ-ı Naşūḥīye nişān
Lāzım degildir sīneme
Başka nişān-ı meḫaret

11b

Velehū

Murabba' Ğazel

3

Fe' ilātün/ fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Āh u efgān-ı derūnum saña etmez mi eşer
Yüregın taş mı nāmın gibi ey şūh-ı pır
Atdıgıñ seniñ sitem bir gün olur girü teper
Yüregın taş mı nāmın gibi ey şūh-ı pır
2. Olmadı gitdi naşīb emelim āhır-i kār
Yārelendi sitemin sehmi elinden dil-i zār
Seng-i³² -ı elem cānıma kār eyledi kār
Yüregın taş mı nāmın gibi ey şūh-ı pır
3. Etdigin hicr ü ezāyı 'acabā sā'ir eder mi
Ne kādār olsa daħi bunca cefā eyler mi
Ey Naşūhī bilmezem polad mı ya mermer mi
Yüregın taş mı nāmın gibi ey şūh-ı pır

11a

Velehū Murabba'

4

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. El-ħazer ey fāşid dil yār elinden el-ħazer
El-ħazer ey fitne vü mekkār elinden el-ħazer
Yandı cānım āteş-i ğaddār elinden el-ħazer
El-ħazer ey āfet hem-var elinden el-ħazer
2. Pertev-i mihr-i cebīniñ mün' akis qalbe hemīn
Ol sebebdendir ħarāretten dil olmaz hiç emīn
Bāri raħm eyle eyā yandı ğamınla dil-i ħazīñ
El-ħazer ey āfet hem-var elinden el-ħazer
3. Nāra mensūbiyeti ṭab' -ı dilīr-i devletin
Kıldı benden munḳaṭı' nīm-nigāh ülfetin

³² (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

Bir zamān çekdim idi pervaneveş hürmetin
El-ḥazer ey āfet hem-var elinden el-ḥazer

4. Ben Naşūḥīyim za‘īfim bī-nevāyım bī-tüvā
Eyledi ḳadd-i bülendim miḥnet ü hicriñ dū-tā
Raḥne-i seyḥ-i ḡamın ḳalbimdedir ey bī-vefā
El-ḥazer ey āfet hem-vār elinden el-ḥazer

13a

Velehū

[Ḥarfü'ş-Şın] (Murabba‘)

5

Fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Ğabḡab-ı cānānı cerḥ-i ‘uzv ile ḥūn eylemiş
Yāre-i ālūde-i hicrānı ḥayli işlemiş
Ḳahr-ı³³merdüm-ḥ‘ārıma ol yār uğramış
Dişlemiş sīb-i zenaḥdānın raḳīb-i bed-meniş
2. Gördüm ey ālüfte gerdānında bir ḥayli nişān
Ğayrılarla vuşlat u ünsiyyetin oldı ‘ayān
Ben inanmaz idim evvel şimdi geldi iṭminān
Dişlemiş sīb-i zenaḥdān raḳīb-i bed-meniş
3. Şüretā yanımda şān virmezsin ammā kimseye
Nāfile ḳanmam Naşūḥī öyle ben desiseye
Baña i‘cāz ile nāz eyler iken bir pūseye
Dişlemiş sīb-i zenaḥdān raḳīb-i bed-meniş

³³ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

18a

Ġazel-i Murabba'

6

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Bir şūh-ı kerem-kār u kerem ma' deni şandım
Elṭāf-ı firībānesine ṭavrına ḳandım
Bilmege niçün öyle fiten-kāra inandım
Sevdim o denī meşrebi gör kim ne ḳazandım
2. Raḥm etmedi ḥāl-i dil āzārıma aşlā
Kesdi yarım etdi ki daḥi ūlfeti ḥattā
Bī-şoḥbet ü bī-bezm-i muḥabbet tek ü tenhā
Ben böyle ḥayātı nideyim artık uşandım
3. Seng-i sitemi atdı dil-i zāra düşürdi
Bu' diyet şu ḥānesi efkāra düşürdi
Eñ soñra Naşūḥīyi daḥi nāra düşürdi
Ol zālīm dōnek şerer-i ' aşḳına yandım

19a

Ġazel-i Murabba'

7

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Mey-i ḥaḳḳına efsāne-i şūfiye inanmam
Ben hiç hezl-i vā' iz-i me'yūsa da ḳanmam
Zāhid gibi pür-zerḳ ü riyā-nām ḳazanmam
Ben cür' a-i peymāneyi çekmekden uşanmam
2. Yek cām-ı diger bir demi ol sāğar-ı ' aşḳıñ
Meydir baña hem evvel ü hem āḥir-i ' aşḳıñ
Gönlümde bulunduḳca dil-āver-i ' aşḳıñ
Ben cür' a-i peymāneyi çekmekden uşanmam
3. Bir ḥāşiyeti var kim anıñ meclis-i āba

Çekdikce hayāt-ı nev olur cism-i harābıma
 Muḥibbi kı lup dense sezā köhne şerāba
 Ben cür‘ a-i peymāneyi çekmekden uşanmam

4. Yoğ şāfiyet meşreb-i a‘ lāsına beñzer
 Fehm eyler o dem keyfine her kim ola mażhar
 Bu maṭla‘ -ı rengini edüp şıdqla ezber
 Ben cür‘ a-i peymāneyi çekmekden uşanmam

5. Gördükde leb-ā-leb mey ile cām-ı şabūḥı
 Yüz dem yine ben tevbe vü ikrār-ı Naşūḥı
 İçdikce diliñ tāzelenür māye-i rūḥı
 Ben cür‘ a-i peymāneyi çekmekden uşanmam

20b

Ġazel**Murabba‘**

8

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / fe‘ ülün

1. Ezelden bağı yanığ bir gedāyım
 Yanarsam nār-ı şūḥumla yanayım
 İçüp bir şerbet-i cevriñ kı anayım
 Yanarsam nār-ı şūḥumla yanayım
2. Tükenmez firḳati çekmekle ḥālā
 Ki etdim cānımı yolına ifnā
 Benim ol ‘ aşık-ı şūrīde şeydā
 Yanarsam nār-ı şūḥumla yanayım
3. Şanur ağıyār ğam u hicri kederdir
 Baña luṭf eylese billāh zararadır
 Bu nārıñ iltihābından eşerdir
 Yanarsam nār-ı şūḥumla yanayım

4. Ki yatsam nice kez vîrāneyim ben
 Anıñçün şimdi kim bî-lāneyim ben
 O şem^c-ı bezme çün pervāneyim ben
 Yanarsam nār-ı şūhumla yanayım
5. Dil ü cānımdan severdim ben o şūhı
 Baña yanmağ degil sāde Naşūhı
 Fedādır rāhına ^c ālemiñ rūhı
 Yanarsam nār-ı şūhumla yanayım

20a

Murabba^c Ğazel

9

Mefā^c ilün / Mefā^c ilün / Mefā^c ilün / Mefā^c ilün

1. Gülüñdür maqşadım bāğ-ı vefāda ey gülistānım
 Diler āvāre-dil vaşlın şağın redd etme sulţānım
 Oñulmaz qalb-i bīmārımda çünki dāğ-ı hicrānım
 Qalur boynında cānā ger ölürsem hicr ile qanım
2. Seniñle bu ser-encāmı amān ağıyāra bildirme
 O kāfir-şaşleti bu hāl-i zār hāra güldürme
 Terahhum et Naşūhı bendeni āvāre öldürme
 Qalur boynında cānā ger ölürsem hicr ile qanım

21b

Ğazel-i Murabba^c

10

Fā^c ilātün / Fā^c ilātün / Fā^c ilātün / Fā^c ilün

1. Zülmet-i tārik-i hicrinden ben āzāde dilim
 Āla fırsatdır eyā kıl tal^c ata bezl-i kerem
 Bedr-i ruhsārın temāşā etmege muntazırım
 Sensiz ey meh-pāre dīdem bî-zıyā qaldı bu dem

2. Hâlelendi zûlmet-i engel ile şibh-i Qur'ân
 İnhisâfa uğradı mihr-i münîr-i âsumân
 Eski mâh ismin alup olduğda gözlerden nihân
 Sensiz ey meh-pâre dîdem bî-zîyâ kaldı bu dem
3. İnleyüp ağlatmadan vaz' geçmediñ hasret-keşi
 Geçdi terbî' -i tecâhül hâ'iz olduñ on beşi
 Çâr çeşmle diliñ enzâr-ı hüsnüñdür işi
 Sensiz ey meh-pâre dîdem bî-zîyâ kaldı bu dem
4. Ben degil üftâde yalnız hüsnüne ey meh-cenâb
 İnfiçâr-ı tal' atıñ arzu-keşidir ne kıbâb
 Düşmen-i bed-gû söziyle nâzdan çekme niķâb
 Sensiz ey meh-pâre dîdem bî-zîyâ kaldı bu dem
5. Cezr-i meddiñ âline maḥzûrdur ehl-i kulûb
 Şu gibi aqđı dil-i müncezib fikret-i rüsûb
 Zîdeden kıldıqda leyl-i ḥasrete seyr ü ğurûb
 Sensiz ey meh-pâre dîdem bî-zîyâ kaldı bu dem
6. Zûlmet-i eyyâm-ı hicriñle gönül deycûrdur
 Hâlet-i baht-ı sevâdım zâtına manzûrdur
 Dîde-i ḥuf-fâşveş iki gözüm bî-nûrdur
 Sensiz ey meh-pâre dîdem bî-zîyâ kaldı bu dem
7. Mağrib-i ḥasretde kaldım firķatinden nâġihân
 Erse luţf-ı zât-ı pâkiñ pek münâsibdir hemân
 Ey gözüm nûrı Naşûḥîye teraḥḥum kıl emân
 Sensiz ey meh-pâre dîdem bî-zîyâ kaldı bu dem

Ġazel-i Murabba'

11

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

1. Seyr-i gülzārda anı ālüfteyim
Gül de bāri gül yüzüñ seyr eyleyim
Sen ururken seyr-i gülzār etmeyim
Gül de bāri gül yüzüñ seyr eyleyim

2. Tā ezel āzürde-i nev-ārınım
açma benden bendenim hem yārınım
Bāġ-bān-ı ġonça-i gül-zārınım
Gül de bāri gül yüzüñ seyr eyleyim

3. Mā' ilim güller gibi bir andene
ehre etme bī abāat bendene
ādımān eyle beni gül de yine
Gül de bāri gül yüzüñ seyr eyleyim

4. Lu edüp güller gibi bir kerre gül
Fıratından ne'e virsün cāna mül
Gül beyim aıl beyim mānend-i gül
Gül de bāri gül yüzüñ seyr eyleyim

5. Gülmeden gülmemedен anca emel
utmasun gerd-i ġamıñ dilde temel
Ey Naūī eyleme 'arz-ı kesel
Gül de bāri gül yüzüñ seyr eyleyim

[arfü'n-Nün] (Murabba)

12

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

1. El emān ey ğonca gül ruḥsār-ı alim el-emān
Gel yetiş imdādıma ebrū hilālīm el-emān
Derd-i 'aşkıñla dem-ā-dem ḥasta ḥālīm el-emān
Etme hicrān u ezā ey kanlı zālīm el-emān
2. 'Āleme mazlūm dilin āhını sen ey şive-kār
İnkisār-ı ehl-i 'aşq eyler cihānı tār-ü-mār
Fikret-i vaşlıñla ḥ'āb u rāḥatımdır bī-ķarār
Etme hicrān u ezā ey kanlı zālīm el-emān
3. Ğamze-i tiĝ-i ğamıñ ḳalbe ḥazīne işledi
Ḳahr ile sen ḳazā zaḥm-ı derūnum dişledi
Şor Naşūḥiye ḥudūd-ı aḥmeriñ ya dişledi
Etme hicrān u ezā ey kanlı zālīm el-emān

23b

Ğazel-i Murabba'

13

Müstef' ilātün / müstef' ilātün

1. Bī-raḥm-i yāriñ imdād elinden
Maḥkūm-ı zūrum yoḳ dād elinden
Āh u fiĝān u feryād elinden
Baḥt-ı siyāh-ı nā-şād elinden
2. Bī-mār u zārem dermānım anda
Şabr u şekīb ü sāmānım anda
Ḳaldı anıñçün amānım anda
Baḥt-ı siyāh-ı nā-şād elinden
3. Envār-ı ḥüsni gerçi nümāyān
Fetretde yoḳdur kendine efrāñ

Hep çekdigimdir derd ile hicrān
Baht-1 siyāh-1 nā-şād elinden

4. Dū-çār çeşm-i nergis-i şehlā
Olduğda bildim dünyāyı ammā
Gitmez başımdan āzār-1 sevdā
Baht-1 siyāh-1 nā-şād elinden

5. Müjgān-1 tiri etdi işābet
Sīnemden aqdı hūn u cerāhat
Dil-dāra ancak işbu felāket
Baht-1 siyāh-1 nā-şād elinden

6. Ğammāz-1 ğāmze ğamz etdi yāre
Āşūb u şūri haşr etdi zāre
Çekmekdeyim ben ğayrı ne çāre
Baht-1 siyāh-1 nā-şād elinden

7. Böyle qalursa eyyām-1 firqat
Ölmek muqarrer Nuşhī elbet
Mağlūb-1 hicrim yok zerre nuşret
Baht-1 siyāh-1 nā-şād elinden

26b

Ğazel

Murabba'

14

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Geçdi evqātim mihenle söyleyen sultānıma
Bir ' ilāc etsin benim bu derd-i bī-dermānıma
Hicr-i emrāz-1 firāqı işledi tā cānıma
Bir ' ilāc etsin benim bu derd-i bī-dermānıma
2. Luṭf u tedbīr ü tedāvīsi hele aġyāradır

Mihnet-i derd-i vişāliyle bu ten bī-çāredir
 ‘Aşk u şevkle bu cismim hāşılı pür-yāredir
 Bir ‘ilāc etsin benim bu derd-i bī-dermānıma

3. Hātır-ı meksūr u nā-hemvāremi ol gōnca leb
 Ey Naşūhī ‘atıfet eyler mi tīmāre ‘aceb
 İşledi dilde fetīl-i yāre-i müjgānı heb
 Bir ‘ilāc etsin benim bu derd-i bī-dermānıma

12a

Velehu

Muhammes

15

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün

1. Esīr-i ‘aşkınum nīm-nigāh-ı ülfet alurmaz
 Kātı āfetidenem yarım ağızla şöbet alurmaz
 Belā-keş ‘āşıkāne kıllet ile rü’yet alurmaz
 Vefā-perver dil-i efgende-gāna rıkkat alurmaz
 Meger kim aluviren bir firqatiñdir vuşlat alurmaz
2. Ger peydā bu zārım merhabānıñ kılletindendir
 Bu hāl-i pür melālim inkıṭā‘-ı ülfetindendir
 Hayāl-i ‘arız āşār-ı cevır ü mihnetindendir
 Dile cevır eylemekde fetretindir ‘ādetindendir
 Nedendir sen gibi bir fitneye biñ fetret alurmaz
3. Çün ‘aql tār-ü-mār etdik firākıñla be hey zālīm
 Ğam u āzār u hicrān diger-gün etdi aḥvālīm
 Seniñ ‘aşkıñla çünki hep şaşırđım fikr ü eşgālīm
 Dirīgā ‘ālem içre derdiñ ile mest ü abdālīm
 Saña bu rütbe ser-keşlikde nām-ı rif‘at alurmaz
4. Dedim etme dem-ā-dem ğayrılarla ülfet-i hem ‘ār
 Vişāl-i zātına dilber ki şāyed mekr eder mekkāre

Revā mı dilde kıalsun firkıatıñle āh-ı āteş-bār
 Yanur efgende dil-ħastenim ekdār-ı bi'l-ekdār
 Marīza firkıatim bir an vaşl-ı şıħhat alurmaz

5. Dilā ħālime ʿ ayān oldu ise oldu yeter şimdi
 Bütün evhām-ı vaslı sür çıkar cümle gider şimdi
 Tuýarsa bī-vefā bir kıat daha hicrān eder şimdi
 Naşūħī çün evā ʾilden daħi derdim beter şimdi
 Demem aġyāra bu ħāl-i zararım ġayret alurmaz

14b

Ĥāfız aġzından inşād olunmuş muħammes bir gazeldir

16

Fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. Zülf-i müşkīni gibi ol bī-vefā ħoşnudu ħoş
 Fikrimi kıldı perişān serbeyā ħoşnudu ħoş
 Bitmedi etdikleri hier ü ezā ħoşnudu ħoş
 Çekmiş iken miħnet ile biñ belā ħoşnudu ħoş
 Şimdi āzār u sitemle der baña ħoşnudu ħoş
2. Çekdirüp envāʿ derdin keremle serdiñ baña
 Zübde-i āşārını bildirdi heb derdiñ baña
 Daħle ħaķķı yok iken ħiçbir kes ü ferdiñ baña
 Ey felek mir ʾāt-ı dilden ʿ aks gösterdiñ baña
Eyzān
3. Mā ʾilim ruħsār-ı āl verdine bülbül gibi
 Lākin andan tuymadım bŷy-ı vefā bir gül gibi
 Ol sebep kırdı dil-i nā-kāmı cām-ı mül gibi
 Kıahr-ı derdiyle belim oldu dü-tā sünbül gibi

14a

Eyzān

4. Bağrımı delmekdedir her atdığı seng-i sitem
 Kāt kāt oldu dildeki bār-ı girāncān-ı elem
 Pür figānım dem-be-dem beytül-ḥazan içre nidemem
 Ben aña çekdiklerim ketm eyleyip ašlā diyemem

Eyzān

5. Rāh-ı aşkıında ḥayāt u vārımı kıldım telef
 Bilmedi ol dilber ya hic kadrımı ḥayfā esef
 Leb-be-leb āgūş-ı der āgūş kef der be kef
 Olmuş iken ta' n-ı a' dāya zāhīr u hem hedef

Eyzān

6. Dil muḥabbet iftirākın istemez tā ḥaşre dek
 N'eyleyim aksine devrān eyledi çarḥ-ı felek
 Böyle sevgide muḥaldır ğayrı mümkindir sürek
 Tā naşıl kılsun taḥammül bunca ekdāra yürek

Eyzān

7. Tāli' im ḥāl-i siyeh-fām ile hem-ḥāl oldu vāh
 Gīsū-vānı veş sevād-ı encāmdır baht-ı siyāh
 Cehd edüp ezberle ḥāfız her vaķit zıkr eyle āh
 Belki te'sīr eyleyüp ol āfet eyler intibāh
 Şimdi āzār-ı sitemle der baña ḥoşnūdi ḥoş

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Menendim görmedim şūhā seniñ sīmīn bedenlikde
 Hudūd-ı aḥmeriñ mişlin daḥi ḥoḳḳa dīhenlikde
 Şanurum ben seni her dem bī-tersin ol dīkenlikde
 Ne bulduñ ey güzel bu ḥālet-i dil- ḥod pesendlikde
 Ferāġat etmeyüp aşlā metīnseñ ṭavr-ı benlikde
2. N'olur bu aramızda şūr u ġavġayı edüp taḥlīl
 Ğam-ı āzār u hicrāniñ birazca eyleseñ taḳlīl
 Bu ḥuydan vaz' geçüp āfetīden bir kām kıll tavşīl
 Ne bulduñ ey güzel bu ḥālet-i dil-ḥod-pesendlikde
 Ferāġat etmeyüp aşlā metīnseñ ṭavr-ı benlikde
3. Naşūḫī añladım ḥūbān cümle bī-vefādır hep
 Beyhūde nāz u istiġnāya ammā mu' tenādır hep
 Ma' a zālik ki terk-i ūlfetin özge ḥaṭādır hep
 Ne bulduñ ey güzel bu ḥālet-i dil-ḥod-pesendlikde
 Ferāġat etmeyüp aşlā metīnseñ ṭavr-ı benlikde

13a

Velehū**Müseddes**

18

Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

1. Sākī der-i meyhāneye dildārı eden dūş
 Bu ḥāl-i melāmet eşer ekder-i med-hūş
 Surḥ-ı ḥaddiñ āsāmı ile eyle ki ser-ḥoş
 Eyyām-ı firāḳı unudup etmeyelim gūş
 Luṭf et bize ey sākī-i gül bahçe-i meyhūş
 Devr eyle ki tā şubḥa ḳādar mı edelim nūş

14b

2. Dil teşneleriñ minnet ü nāzından uşandı
 Ālüfte-i cem lezzet-i şahbāya ṭatandı
 Ḥaddiñ gibi sāġar kızarup la' le boyandı

Gördükce seni cāme vü cemiñ ağızı şulandı

Eyzān

3. Çekmiş yüzine haṭṭ-ı siyeh sufre-i hāle
Teşbihî ḥaṭā ḥumret-i rüyün hele āle
Tercih olunur reng-i raḥş verd ile lāle
Nāz etme ḳo dönsün yine şahbā vü piyāle
Eyzān

4. Şun tā o ḳādar ‘işret kim mest olalım hep
Ḥün āb-ı ciger sūz ile ser-mest olalım hep
Ruḥsārını pūs etmege serbest olalım hep
Ey şūḥ-ı vefā ḳıl bize dil-best olalım hep
Eyzān

19b

Ġazel-i Müseddes

19

Fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün
(Fā‘ ilātün) (fā‘ lün)

1. Göricek ṭurre-i hem-bār-ı kemendi göñlüm
Bağladı kendini mecnūn-ı menendi göñlüm
Nūzhete çıkmış idim miḥnete düşdüm eyvāh
Semt-i Taḳsim Beyoğlunda efendi göñlüm
İşi yoḳ bir güzeli sevdi beyendi göñlüm
Ḳıskanur kendi gözümde yine kendi göñlüm
2. Ḳorḳarım ki dil-i ‘aşḳile edüp maḥv u tebāh
Dil-i nā-çāra mükāfāt ola sermāye-i āh
Āh-ı merbūṭ-ı müvālāt u muḥabbet ḳıldı
Ḳayd-ı zencir-i teḡāfül ile her gāh nā-gāh
İşi yoḳ bir güzeli sevdi beyendi göñlüm
Ḳıskanur kendi gözümde yine kendi göñlüm
3. Ṭanısa bendesiniñ oldıḡını ger şādıḳ

O da gönülüm gibi eylerdi Nāşūhīye tevāfuḳ
 İşte bu maṭla^ç -ı rengin Şināsī ola şāhid
 Oldı bir şūḫ-ı İtalyāna gönli kim ^ç aşık
 İşi yok bir güzeli sevdi beyendi gönülüm
 Kışkanur kendi gözümden yine kendi gönülüm

26a

[Ḥarfū'l-Yā]

Müseddes

20

Fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilātün / fā^ç ilün

1. Ne ^ç Arab ne Türk Çağatāyī ne Yunānım gibi
 Avrupaī ḥüsn içinde yok İtalyānım gibi
 Görmedi çeşm-i felek ^ç alemde cānānım gibi
 Başda esdikce hevā-yı ^ç aşk-ı fettānım gibi
 Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
 Tağıllur gīsūları ^ç aql-ı perīşānım gibi
2. Vechi var Rüm ^ç işveniñ ol cins ile nesrīniñden
 Sīm ü teni İtalyādan geldi yeñi nisbīñden
 Ṭurrasın vaz^ç geçmiyor bād-ı nesīm taḥrīkiden
 Her seḫer istedikce dā'im semt-i Venedikden
 Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
 Tağıllur gīsūları ^ç aql-ı perīşānım gibi
3. Ṭoğmadan sevdim idi ma^ç nīde ben ol mehveşi
 Ey Naşūhī tā ezel oldum anıñ ḥasret-keşi
 Göz elā kaşlar belā ^ç alemde yokdur bir eşi
 Çıkmıyor resm ü ḥayāli dīdeden şubḫ u ^ç işi
 Titredir bād-ı şabā ol zūlfini cānım gibi
 Tağıllur gīsūları ^ç aql-ı perīşānım gibi

22b

Gazel

Taḥmīs

21

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Ne şorarsın dil-i ālūde-i hicrānımdan
Ne firāk ü sebep-i çille-i aḥzānımdan
Şorma mehcūr u ġarībinim iḥvānımdan
Felek ayırdı beni cev̄ ile cānānımdan
Ḥazer etmez mi ' aceb nāle vü efgānımdan
2. Sitem-i çarḥ ise maḡdūr-ı raḡīb etdi beni
İftirāka heme maḡdūr u naşīb etdi beni
Neyleyim āl ile mehcūr-ı celīb etdi beni
Felek ayırdı beni cev̄ ile cānānımdan
Ḥazer etmez mi ' aceb nāle vü efgānımdan
3. Kıldı taḡdīr ü naşībim beni me'nūs-ı firāk
Tār-ı baḡtım ise ekdārıma oldı el-ḥāḡ
Düşürüp aramıza fitne vü āşüb nifāk
Felek ayırdı beni cev̄ ile cānānımdan
Ḥazer etmez mi ' aceb nāle vü efgānımdan
4. Turmayıp külbe-i aḥzānda fiḡān eyleyeyim
Reh-i ' aşḡ içre fedā-yı ser ü cān eyleyeyim
Āh bu maḡla' ben vird-i zebān eyleyeyim
Felek ayırdı beni cev̄ ile cānānımdan
Ḥazer etmez mi ' aceb nāle vü efgānımdan
5. Süḡan-ı pāk-i Fuzūliden edüp istimdād
Nuşḡi etdim yine bir ḡüzn-i mücessem inşād
Beni Mecnūn gibi Leylādan edüp hem ib'ād
Felek ayırdı beni cev̄ ile cānānımdan
Ḥazer etmez mi ' aceb nāle vü efgānımdan

28a

Ġazel-i Mīr Şādıḡ

Taḡmīs-i Naşūḡi

22

Mef' ulü / fā' ilatü / mefa' ilü / fā' ilün

1. Eyā kıaşın mı yādı dü-çeşmiñ midir sebeb
Bu hāli hālet mi bā' iş dü-çeşm kimdir sebeb
Şūhā femin mi yāhud dü çeşmiñ midir sebeb
Bilmem lebin mi yoksa dü-çeşmiñ midir sebeb
Coşmağda sīnelerine ğam-hāneler gibi

29b

2. Āzār u hicrān u cefāya şabr eder idim
Taħmīl-i cevr için kıalbe çok cebr eder idim
Cism-i za' ifi yakıp nāra ğadr eder idim
Yād et nolur o şebleri kim devr eder idim
Etrāf-ı şem' -i hūśniñi pervāneler gibi
3. Degil sevād-ı tālī' hāttınıñ āşārıdır bu kim
Yāhud siyāh zūlfiniñ āşārıdır bu kim
Elbette bir fitnegīniñ āşārıdır bu kim
Muṭlağ fūsūn-ı çeşminiñ āşārıdır bu kim
Dīdemde kıaldı resmi siyeh dāneler gibi
4. Nār-ı ğamıñla yanık iken hiç revā mıdır
Nuşhī kemīne ' aşık iken hiç revā mıdır
Bir iltifāta lāyık iken hiç revā mıdır
Ben āşinā-yı Şādık iken hiç revā mıdır
Etmek baña mu' āmele bīgāneler gibi

II .5.3.KIT'ALAR

4b

[Ḥarfü'l-Bā']

1

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
(Fā' ilātün) (fā' lün)

1. Yā-Rab āvāre dili kı l bu sitemden taħlıř
Zevk-i eyyām-ı řafā ile Nařūhīye nařīb
2. Hem edüp hicr ü cefā vü cevr ü ezāyı tenkīř
Yārdan luřf-ı vefā eyle Nařūhīye nařīb
3. Sitem ü hecr ü firāķından uşandım zīrā
Yār ile bezm-i likā eyle Nařūhīye nařīb
4. Ya alup rūhı tenimden yeter āzād eyle
Ya ki bir nazlı edā eyle Nařūhīye nařīb
5. Ey ĥakīmā dil-i mecrūħa kerem zātından
Ki tedābir-i devā eyle Nařūhīye nařīb

6a

[Ĥarfü's-Şā]

2

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün
(Fā' ilātün) (Fā' lün)

1. Şimdi aĥvāl-i periřānımı görüp acımaz
Zan edermiş ruķabā³⁴bendim bā' iş
2. Oldı luřf ile ederken baña raĥm u řefķat
Ĥadd [ü] engeli ol řūĥ-ı levendim bā' iř
3. Ťül-i hicrān u ezā vü ĥam endūĥı daĥı
Baña ĥalsa o benim zülf-i kemendim bā' iş

³⁴ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

4. Nefse uydum o perî hâşleti sevdim de gönül
Fırkat-i hicrine ister istemez oldum bâ' iş
5. Çekdiğim zillet ü tahkîri Naşûhî şorma
Gerçi oldum bu perişanlığı kendim bâ' iş

Velehû

3

Fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Bunca istiğnâna mûcib büse-i ruhsârına
Darb-ı dendâna giriftâr mı etdim seni hic
2. Beni kim kıanlu deyü zâtına tefhîm eylemiş
Hırş ile baña kıyar mı şanırsın beni hic
3. İşte âyine-i hüsnünde aña şâhid olur
Ummayup dişlemedim gerden-i billürını hic
4. Ben seniñ oğşâmanı kôklamadan kışkanurum
Hiç kıyasıya ışırmıyam o gerdeni hic
5. Kıorqma 'afv etmez o biçâreyi red eyleme kim
Büse-i ruhdan Naşûhî gibi bir bendeni hic

[Harfü'l-Hâ]

4

Fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

1. Kıurb-ı dergâh-ı vişâle erişürler lâ-cerem
Etse fermân-ı kader vefk üzre 'uşşâka sünüh
2. Şabr-ı 'aşık cebr-i kalb-i dilberi bâdî olur
Etmese de şefkat ammâ ol civân-ı pür-fütüh

3. Şevki tezyîd ü mevâlâtı daħi tecdîd eder
Nev-resîde şüh ile nüş eylemek cām-ı şabūħ
4. ‘ Āşıkı ma‘ şūħdan tefrîķe sa‘ y etmek ‘ abeş
Cem iki zāhirde lâkin müşterek ma‘ nîde rūħ
5. Sevdigim mâni‘ degil firķat-i meveddet ħālını
Merkez-i vaħdet iken o mızıkā-i ķalb-i Naşūħ

Velehū

5

Fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Sālik-i rāh-ı şekāvet şimdi efrād-ı beşer
Bulmadım bu ‘ ālem-i fānîde bir ehl-i şalāħ
2. Gördigim heb müntesibdir bir tarîķ aşĥābına
Bî-tekellūf bulmaķ ister me’men-i fevz ü felāħ
3. Heb vuķū‘ atı gören ĥāşā şanur kim dūnyede
Bu zamān erbābına cümle muħarremāt mübāħ
4. Herkesiñ fikrinde yer etmiş vişāl-i dilberān
Esme de her ferd-i zî ‘ aķlıñ başında bu riyāħ
5. Görse ĥübāndan birini bir kes nā-terbiyet
Bî-edibāne tekellümsāz olur pür-ıştılāħ
6. Bu ğazel nışfü'l-leylden soñra toĝdı ĥāĥıra
‘ Uķde olurdu derūnumda tā-be şabāħ
7. Erdi rūħāniyet-i evān-ı şubĥ-ı feyż-i baħt
Ol sebebden buldı rūħum inbisāt u inşirāħ

8. Dilerim ḥallāk-ı ʿālem eyleyüp bezl-i ʿaṭā
Ol ḥabīb-i ekremi ḥürmetine versün necāḥ
9. Ey Naşūḥī tārik ol ef ʿāl-i nā-meşrūʿ ayı
Geçmedi āvān tecāhül ile gel kesb-i şalāḥ

Velehū

[Ḥarfü'd-Dāl]

6

Fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

1. Varsa ender bulunur hendesece müşbetdir
İbn-i Ḥayyāṭ gibi dünyāda tenāsülī vücūd
2. Koyarak o senesi bir ḳotra gibi dükkāna
Şunʿ -ı ḥayyāṭīye etmiş anı bir özge nümūd
3. Gördüğim an ne ḳumāş olduğunu fehm etdim
Yerliniñ cins-i nefisinden oña lā maʿ dūd
4. Āh o āhū baḳışı şayd-ı dile āmāde
Anda eṭvār-ı fiten-bāz u firībi mevcūd
5. Vaḥze-i sözin ğamze ederek ḳalbe eşer
Tār-mār eyledi efkārımı ʿaḳlı nābūd
6. Āteş-i ḥumret-i ruḥsārı yaḳup yandırdı
Etdi muṭvī dil-i mekvāyı elemle mevḳūd
7. Laʿ l-i verd-i ruḥ terzī-i beççe vaşfa gelmez
Böyle bir al ḥudūd ender olur pek meşhūd
8. Bir dikiş ḳaldı ki cān ağzıma gelsün ḥattā

7a

Etmeseydi hele bir nīm nigāhī ile cūd

9. Meslek erbābına enseb bī-celī kıftandır

O püt ' işve gerek mişli cihānda nā-būd

10. Bir yeñi cāme biçüp dikdireyim dedim aña

O sebeble edeyim rişte-i ħabbı ma' kıd

11. İgneden iplige dek ħāl-i derūnı açdım

Dedim ey ħüb-ı vefā-pişe bi-ħaqqun ma' būd

12. Dil-i āfetideyi vaşlıñla edersen şādān

Ederim rāh-ı muħibbānede ifnā-yı vüçüd

13. Dedi o nefse merāmın ne zarar vār edelim

Dedim anca ki odur vuşlatıñ ile maqqūd

14. Biçdi mıkrāzı tehevür ile o burgaladı

Vaqt-i merhūna kıdir-i şevb vişāli mev' ūd

15. Ne belī dikdi mükemmel şanurum poğa olmaz

Rāziyim gelse de astarı yüzünden pek zūd

16. Dermiyān eyler isem dāmen-i vaşlıñ bir kez

Yağadan atmağı sökdürse de ammā bī-sūd

17. Sökük eksik mi olur şevb Naşūħide daħi

Aña mecbūr iken ol şūħ-ı melāħat bihbūd

Velehū

[Ḥarfū'r-Rā']

7

Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

1. Ol şūḥ-ı cefā-cūya henüz etmedi te'şir
Feryād [u] figān bā' iş-i icādı cefādır
2. Feryād [u] figāndan hele dil olmadı fāriğ
Bu cekdigim āzār u cefā bāde cabādır
3. Gördükce bu ḥāl ile dili ol büt-i şehnāz
Luḫf etdigi bir ḫat daha āzār u ezādır
4. Āzār u ezāyā ile ol şūḥ-ı cefāniñ
Bī-çāre dil-i zārıma hicri ne revādır
5. Hicrān u firāḫ ile figāndan dem ururken
Yüz vermedi ki 'āşıḫa emāna belādır
6. Ağyāra dönüp rüyını ūlfet ediyor āh
Döndürdigi ancak baña da zāhr u verādır
7. Heb cekdigim āzār u belāyāya yazıḫ vāh
Sa' yim hele ol şūḥ-ı cefā-cūya hebādır
8. Bildim ki vefā yoḫ baña o 'işve fūrūşdan
Encāmı gönül ūlfeti kesmede becādır
9. Ḥor baḫma teḡazzülde Naşūḫī-i kemīne
Ḥāk-i ḫadem ḫāzret-i mīr-i şu' arādır

8b

8a

Velehū

8

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hürri degil yok ihtiyarı gönümün ey dil-rubā
Nüşha-i sihr ü ferin gamz ile kıldan esir
2. Hācibān-ı bī-emāniñ bağrımı pür-ḥün edüp
Nide bahtım elemden kıldı beni mecruh-ı tır
3. Her ne dem bakşam o āhū dīde-i seḥḥārına
Ṭab' -ı Hārūtı eder izhār heb mā fi'z-zamir
4. Āf-tāb-ı ḥüsnüne bir peyk-i şemsi ḥāverī
Nūr-ı bedr vechiniñ bir zerresi mihr-i münir
5. Eyledikce başda taḥrīk ü vüzān bād-ı şabā
Zülf-i pākiñ 'āleme işār eder büy-ı 'abir
6. Etmezem kākülleriñ vaşfinda tecvīz-i kuşūr
Ġam-ı perişān etmese efkārımı ikide bir
7. Hāl-i menşūrun taḥayyür virdi nazm erbābına
'Acz eder tarḥ-ı sevād ḥattına kilik-i debir
8. Ey Naşūḥī kadr-i eş'ārın daha a' lālanur
Hāzret-i Ḥilmi nola söylerse bu şi' re nazir

9b

9

Mef' ulü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ulün

1. Vaşlıñ dem-i aḫzānı ile ey meh-i tābān
Ālūde-i hicrān u fūrūḫan bedenimdir
2. Ḥasretle ḫayātıma daḫi encāme erse
Tā ḫaşre ḫadar dād edecek ḫāk-i tenimdir
3. Derdin beni encāmı helāk etse ‘aceb mi
Kim pīrehen nār-ı firāḫın kefenimdir
4. Çāh-ı zeḫanda şiddet-i ‘atşı ile Yūsuf
Sīnem daḫi çāk olmada çün pīrehenimdir
5. Küllāb-ı saçın gerden-i mecnūnumda
Şūrīde dilin zābtına muḫkem Rüstemdir
6. İncitme dil-i zārımı ey şūḫ-ı cefā-ḫār
Zīrā ki o gencīne-i rāz nihenimdir
7. Fāş eylemiş esrār-ı derūna ruḫabāya
Varsa o gülistānda ḡonca dehenimdir
8. Bir şā‘ir-i mu‘ciz kelimātım şu‘arā heb
Meftūn-ı mezāmin ü feyz-i sūḫanımdır
9. Toḡdum felek ḫab‘a ‘Uḫarid ile tev‘em
Tenvīr eden arzı hele tāb-ı ḫüsnümdür
10. Hem dāye-i dehr etdi baña terbiye iḫsān
İḫlīm-i sūḫan şimdi benim nev-vaḫanımdır
11. Nuşḫī şemer-i ḫab‘ımı iḫlā eden ancak
Muḫlaḫ eşer-i ‘işve-i şūḫ u beçenimdir

9a

Velehū

10

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Hümret-i ğonca-i güلزār saña ğıbtā eder
Levn-i ruhsārına nisbetle gülün rengi mi var
2. Çeşm-i maḥmūr üzre cünbiş eder müjġāniñ
Bu yakında yine birbirlerine cengi mi var
3. Ğamze mebsūt mükeyyef mi ki kılmaz fetret
Böyle demde 'acebā sūrı mi āhengi mi vār
4. Dün gelüp 'afv-ı taleb eyledi kāfir engel
O ḥabişin 'acebā.....³⁵yā dengi mi var
5. Kesdi Nuşḥi ġazeli ḥāme-i nev-ġüfte yine
Yoḡsa bir vādiye-i kāfiye tengi mi var

10b

11

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Çıkdı dūd-ı ḥasretim tā 'arşa dek
Sinede bitmez tükenmez āh var
2. Beyt-i aḡzānımda mevcūd giryedir
Hem de naḡd-ı vāh var eyvāh var
3. Sizde efkār-ı veşā'ikle seniñ
Özge te'sir-i ġam-ı nāġāh var

³⁵ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

4. Pâkdir eksik midir dilde bir ân
Fırkate derdi ise her kâh var
5. Nuşhiyâ bu yâdigâr-ı ‘aşkıdır
Sinede bitmez tükenmez âh var

Velehû

12

Fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

1. Bu kadar cevri cefâdan gerü ey şüh yeter
Bî-sebeb bendene etdiklerin âzâr nedir
2. Baña luğf eyler iken kıahr ediyorsun âb kim
Bilmezem maşşad u efkârını kim yâr nedir
3. Seyr-i gülzâr ise âheste vü pinhân seyr et
Böyle şehrah-ı muhabbetde bu refâr nedir
4. Bezm-i ağıyâra gidüp hayli vefâ etdigini
Dün baña söylediler şimdi bu inkıâr nedir
5. Nuşhiyâ maşkeme-i ‘aşka şikâyet ederim
Bî sebep bendene etdikleriñ âzâr nedir

Velehû

13

Fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

1. Hâsret-i ülfet ile pür-zârım
Çerha dek ‘aks-i figânım çıkıyor
2. Dil yanup âteş-i fırkatle müdâm
‘Arş-ı a‘ lāya dumanım çıkıyor

3. Beni bekletme kapunda nālān
Diyerek şūh-ı zamanım çıkıyor
4. Her ne dem kapudan ādem çıkısa
Şanurum rūh-ı revāñım çıkıyor
5. Tıydu teşrifiñizi külbemize
Āh istiķbāle cānım çıkıyor
6. Hāzer etme gehī teşrīf ile
Dime kim sırr-ı nihānım çıkıyor
7. Tıtdı feryād-ı Naşūhī dehri
Çerħa dek 'aks-i fiğānım çıkıyor

10a

14

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Diñlemez aşlā fiğān u zārımı inşāf ile
Ben niyāz etdikce āh ol māhpāre nāz eder
2. Ma' den-i āzār ile taħmīr olunmuş māyesi
Şöyle kim ol dil-nevāz her dürlü kāra nāz eder
3. Hılķat-i vālāsı pek nazlı mürebbīdir anıñ
Mīr-i iķlīm-i tecāhüldür ne çāre nāz eder
4. Nergis-i çeşmiñ eger süzdigini görseñ hele
Muţlakā derdiñ bu āhū-yı ħumāra nāz eder
5. Hāl ü ħaţţ-ı nev-res idi şanki bir tāze çimen
Neşv edüp de sebze' i ol bahāra nāz eder

6. H̄umret-i ruḥsārına levn-i ḳaranfil bir eṣer
Lebleriyle ol ḥudūdı aḥmere nāz eder
7. Būs-ı ḥad ʿanberi āhū-yı Çinī baḥş eder
Şemme-i verd-i ruḥı müşk-i Tātāra nāz eder
8. H̄oḳḳaveş medḥ-i dehānında ḳalem ʿāciz turır
Ol daḥi eyler teḡāfül vaşf-ı yāre nāz eder
9. H̄aşılı ḥālī degil nāz u teḡāfül den o şūḥ
Gördiḡi her bir perī peyker nigāra nāz eder
10. Ol büt-i mümtāz nāz-ı ʿiṣve enbāz-ı niyāz
Eñ ziyāde ʿāşık-ı şūrīde kāra nāz eder
11. Bādī-i terḡībīdir nāz etmiş her dilberin
O sebebden Nuşḥiyā meftūn vüzāra nāz eder

15b

15

Feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilün

(Fāʿ ilātün)

(fāʿ lün)

1. Bu hevā böyle giderse ser āvāremde
Gidüp eyyām-ı feraḥ dil yine maḡmūm ḳalacak
2. Ne revā derd-i firāḳıñla ider nāle vü āh
ʿĀşıkın vaşla tebāʿud ile mazlūm ḳalacak
3. Aradan ʿāşık-ı pür nāle olunup tefriḳ
Sāde ol bezm-i ṫarab-gāhına melzūm ḳalacak
4. H̄aşmā tuymaz efendim ne bu ḥavf u ḥaşyet
Bu ḳabaḥat mi ki dil ʿaşḳ ile methūm ḳalacak

5. Etmedim rāz-ı derūnımı Naşūhī ibrāz
Acırım kenz-i emel eñ şoñı mektūm kalacak

15a

16

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün
(Fā' ilātün) (fā' lün)

1. Etdigi bunca haķārātı gelince ' aķla
Yine ķıldı ğalebe fikret-i zūdı vü beçeniñ
2. Bulamam zihn ile bu hālete bā' iş nidügin
Yoğidi zerrece efkār-ı ' anūdı vü beçeniñ
3. Ayda bir ülfetine nāz ediyordı şimdi
Ğayra bezl olmada naķdine cūdı vü beçeniñ
4. Ben gibi böyle bir aħbābı da terk etse nola
Sevdiğimden ne ziyān var ne de südi vü beçeniñ
5. Ne diyeyim ben aña Hāķķ' dan dilerim kim her dem
Dā' im olsun der-i dünyāda vücūdı vü beçeniñ
6. Bir cefā-cūnuñ olup āteş-i ' aşķile yanık
' Arşa dek ede şu 'ūd dildeki dūdı vü beçeniñ
7. ' Andelīb-i dile gülzārda ğor baķdığıçün
Zā' ilü'l-levn ola ol ğonca-ħudūdı vü beçeniñ
8. Etmeye ārāmı bir ān hevālandığı dem
Coşmaya zerre o tab' -ı rükūdı vü beçeniñ
9. Ey Naşūhī vāķi' ü'l-hāl budur kim el-ħaķ
Yine ķıldı ğalebe fikret-i zūdı vü beçeniñ

17b

Velehū

17

Mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

1. Şorma tabībā hele ' afv-ı me 'ūf teni
Her yanım pür-yarādır kâbil-i taṭyīb degil
2. Yandı ciger-gāhımın nār-ı firāḳ-ı yāre
Dūd-ı siyāh-ı āhım çıksa bī lehīb degil
3. Efġān u zār edersen beni ta' yīb etmeyiñ
Zirā enīn-i ḥasret ' uşşāḳa ' acīb degil
4. Ta' cīz ederdim meger bī-şübhe her gün anı
Ammā ki neyleyeyim semti de ḳarīb degil
5. Kesdim ümīdi artık Naşūḫī fehm eyledim
' Āḳıbet bir vuşlatı o şūḫuñ naşīb degil

17a

18

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Cennet-i vāḫide efkārımı taḫdīş etdi āh
Etmeden vuşlatıñ eyyāmını çün dilde taḫayyül
2. İştidād eyledi bu ' illet ile renc ü ğumüm
Firḳāt ü vuşlat āmālını etdikce te'emmül
3. Şöyle zārem ki eger zerre ḳadar olsa daḫi
Derd-i hicrānına şimden gerü yok bende taḫammül

4. Nāmın añdıķca tutar bir hālecān u hafāķān
Dā'im eksik de degil pompa gibi dilde tezelzül
5. Ğam yeme Nuṣḥī bu āzārda naṣībīñdir çek
Heme bu renc u ezāya himem-i feyz tecāhül

20a

19

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Merḥamet etme Beyim her ne dilersen eyle
Cevr ü āzārına Şimden girü hiddetlenemem
2. Her söze mu' temed olmam güzelim Şabr ederim
Boş yere Şun' -ı raķībān ile miḥnetlenemem
3. KeŐret ü bezm-i tārbdā yaŐıyorum Şimdi
'Unf-ı aĝyār ile bir kūŐede vaḥdetlenemem
4. HāŐılı vaŐlıñ uyar ise ne a' lādır ya
Yoksa efkār-ı viŐālīñ ile cennetlenemem
5. 'ĀŐıķım 'aŐıķımı taķdīr edecek yārim yok
Yine ammā ki NaŐūḥī gibi ḥasretlenemem

21a

20

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Va' d-i eyyām-ı mülākāt gelince zihne
Őıķlet-i ḥ'āb-ı seḥer çekmiyor āvāre serim
2. 'Ārız-ı ḥaṭṭımı rü'yāda görirdüm ol
Şimdi her gicede bī ḥ'āb tırır çeşm-i terim

3. Ne revā cevr ü ezāyāya taşaddī etdik
Gün be gün artmada hicriñle gönülde kederim
4. Atma kühsār-ı ğama bendeñi Ferhād gibi āh
Bī- şu' ūrum şimdi Mecnūndan biñ kat bed-terim
5. Nuşhiyā dīdede uyķuya bedel ağlamadır
Şıķlet-i hāb-ı seher çekmiyor āvāre serim

22a

21

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Ey cefā-cū ne çabuķ gitdiñ unutduñ beni āh
Baña bir ān firāķ-ı muṭlak ölümdür derdin
2. Etmediñ lebiñ mükāfāt revā-yı hāķķımı
Çekdirüp bunca sene hier ü firāķ u derdin
3. Saña da nāz eden elbetde bulunur billāh
Minnet-i tahtına bir düşmeye gör namerdin
4. Dilberā āteş-i hasret nola yakdıysa dili
Görmüşüm çok bu tarīķın ğam u serd ü berdin
5. Erişür maķşad-ı ķalbīsine naşr-ı hāķla
Meslegi toĝrılık olduķda Naşūhī zerdin

25a

22

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Ey bād-ı şabā zārımı ' arz eyle o yāre
Hālā ne tūrır hālīme imdād edecek
2. Etsin daḡı şabr etmege yoğ zerre taḡammül
Ol şūh beni vaşlı ile şād edecek
3. Kāşāne-i hātırınā ḡarāb oldı temelden
Yığmağ ne revādır yine ābād edecek
4. Ğamzeyle geçinmek yine mümkün olamaz āh
Her günde yeni fitneler icād edecek
5. Bu hicr ü bu taḡķiri eder miydi o dilber
Luţf ile Naşūḡi eger dār edecek

23

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilūn

1. Kimseler çekmez vişālin miḡnet ü ālāmını
Eñ soñunda ' aşıķa bir vuşlat-ı yār olmasa
2. Çekdigim derde taḡammül nice mümkündür beyim
Gece gündüz bendene eglence eş'ār olmasa
3. Bendenim efgendenim dilber seniñ dil-dādenim
Hālīmi ' arz eyler idim çünki ihtiyār olmasa
4. Yāre-i hicrin oñulmaz dilde ey şūḡ-ı ṡabīb
Biñ fetil olsa yine bir laḡza tīmār olmasa
5. Ey Naşūḡi görmedim zātın gibi bī-ḡürmet
Rāzıyım hicrāna ben ammā ki her bār olmasa

26b

24

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Vuşlat eyyāmı baña mev'ūd idi hükm-i kader
İnkılāb-ı baht ile zor etdi idbār üstüne
2. Tek rızā-yı ülfetiñ olsun da maḥv olsun cihān
Maḫşadım taḫşil-i ünsiyetdir efkār üstüne
3. Gid muḫidlerden ey kân-ı kerem eyle ḫalāş
Dilerim sizden 'adāvet kıla aḡyār üstüne
4. Tek beni ḫurtar da aḡyārdan ne etseñ rāzıyım
Bendeñi sevme etme artık öyle eşrār üstüne
5. Māl-i ḫulyā-yı ḫaṭṭ u ḫālin eder Nuşḫi hemān
Ġālibā düşdi yine bir vehm ü efkār üstüne
6. Çekdi silk-i nazma ceş-i ma' delet ol cānibe
Şimdiden mīr-i ḫalem aḡyār-ı küffār üstüne

27a

25

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Raḫm ü şefkat eylemez belki daḫi bed-ter eder
Ol melek sīmā görüp ḫāl-i dil-i nā-kāmımı
2. Merḫamet etmek degil bir dem bile ol bī-vefā
Yāda getürmez dil-i şāyeste-i in'āmımı
3. Meclis-i ülfette şāyed eylese fikrim mürür
İnfī'āl eyler aña her kim añarsa nāmımı
4. Çarḫ-ı ḡaddāriñ düşüp bir mün'akis edvārına

28b

Ol sebep artırdı maḥzā nāle-i ālāmımı

26

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Külbe-i aḥzānda bī-ḥ'āb u giryān olmadan
Fark u temyīz etdigim yokdur şubḥ u şāmımı
2. İştıyāk u miḥneti kār etdi ḳalb-i lāğara
Çille-i ḥasretle kesdi tākāt ü ārāmımı
3. Fıkr-i ḥālān-ı siyāh ile perişān ḥāl edüp
Etdi imrār nāfile efgendelik hengāmımı
4. 'Aşkıñı sīnemde ḥıfz eyledigim demden berü
Girüp miḥnetle geçürdüm ḥāşılı eyyāmımı
5. Baḥtımñ idbārını gördükce ḥis etmekdeyim
Ey Naşūḥī şimdiden encām-ı bed-fercāmımı

28a

27 (Kalıbı Bulunamamıştır.)

1. İstemem 'izzet-i dünyā vü māfihāyı
Manşıb-ı 'aşḳ-ı ḥaḳıḳīyi naşīb eyle İläḥī
2. Çille-i şabr u firāḳım saña cümle ma' lüm
Dili luṭfñ ile me'cūr-ı şekīb eyle İläḥī
3. Vuşlatından o mülk-i manzar-ı 'ālī güheriñ
Dem-i āḥirān u ḡamı baña ḳarīb eyle İläḥī
4. Derd-i düşvārımı biñ ḳat daha teşdīd eyle
Beni bir mu' cize-i tedbīr ṭabīb eyle İläḥī

5. ‘İbret alsun hūznūmden hālef ü ihvānım
Mācerā vü gam-ı Nuşhīyi ‘acīb eyle İlāhī

II .5.4.GAZELLER

2a

Divān-ı Nasūhî

1

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Cümle mektübü heb hâṭır-ı güzārımdır benim
Şerḥ-i gūn-e-gūn fikr-i tār-mārımdır benim
2. Heb ḥulāşa eyledim mefhūm-ı ḥāl-i zārımı
Aşl-ı fa' āl fiğān u āh-ı zārımdır benim
3. Bi'l-bedāhe fehm eder i' cāzımı üstād-ı küll
Maḥtū-bānı hele fikret-i ' ayyārımdır benim
4. Ṭab' -ı nev ḥ'āhişden ' ancak biñ kuşūr-ı ' acz ile
Ḥāk-pāy-ı ehl-i nazma yādigārımdır benim
5. Kılsa erbāb-ı sūḥan taşḥih-i sehv-i vāki' i
Kilk-i ' afv ile Naşūḥī iftiḥārımdır benim

[Ḥarfū'l-Elif]**Velehū**

2

Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

1. Ey ḥāme-i nev-güfte-i ma' nā-yı müşennā
Vey kātib-i eş' ār u mezāmin u mezāyā
2. Yaz tarz-ı nevīn üzre vaṭandaşa gāzeller
İḥrāc-ı şükūh ile kılup şöyle teberrā
3. İ' cāzımı erbābına ' arz eyle ki ol
Diğkatle nazār kılmayalar sehvine aşlā
4. ' Acziñ ṭanur eş' ār-ı rakikiñ okuyanlar

Sen taze-dil ü taze-zamān şā' irisin yā

5. Çünkü bilirim böyle rakik bir eşer etmez
Bu 'aşr-ı terakkide benim nāmımı ibkâ
6. Erbāb-ı diliñ 'afvına mağrūr olarakdan
Çek silk-i suṭūra yeñi bir tarz ile imlā
7. Haddince kılup şadef mesā' i-i mezāyā
Kıl āyine-i nazmı belāğatle mücellā
8. Ma' müre-i 'ālemde Naşūhī bir eşerdir
Nāmın eden erbāb-ı diliñ dünyede ibkâ
9. Herkes çalışur ismini ibkâyā cihānda
Ya faẓl u kemāl ile yāḥud bir kūrı da' vā
10. Maḫşad budur ancak bütün ebnā-yı zamānda
Gördüklerimiz cümle ğaraż ḥādimidir hā
11. Ben sâbıka-yı fikre uyup eyledim inşād
Nāmım ibkâ ola ister ise imhā

3b

Velehū

3

Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Dil-i fetretten bu münkalib aḥvāl ile cānā
Leb-ā-lebdir ğamum fiten-ger āmāl ile cānā
2. Erişe bir luṭfla bu ḥālden kıl dilberā taḥlīş
Yazıkdır ḳalmasun bu ıztırāb-ı bāl ile cānā

3. Turur sīnemde ḥālā urdıgın müjgānıñ āşarı
Saña ḥāl-i derūnı söyleyim icmāl ile cānā
4. Kemānveş ḥācibānıñ şöyle bir fettān-ı ʿālemdir
ʿİydiniñ sıḥr-i Hārūtı ider her ʿāl ile cānā
5. Gören sürḥ ḥaddin aşla gül mül eylemez hiç yād
Boyanmış böyle reng-i dil-firīb laʿl ile cānā
6. Leb-i gül-fāmınıñ āşarıdır kand ü ʿasel dāver
Olur mı farkı şīrīn sözleriñ hiç bāl ile cānā
7. Nedir işbu beyaz gerden-i rübā şad baḥş eyler
Bulunmaz sīmveş cismiñ faʿāl-i kāl ile cānā
8. Himemle sīne-i şad-pāremi tīmāra saʿy eyle
Zebūn oldum ṭabībā münʿakis iḳbāl ile cānā
9. Cenāb-ı Ḥālīḳ ḥüsnüñ naşīb etsin dile vaşlıñ
Naşūḥuñ düşdi bī-çāre dili biñ āl ile cānā

Velehū

4

Feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilātün / feʿ ilün

(Fāʿ ilātün)

(fāʿ lün)

1. ʿĀleme ḥüsni gibi gelmiş ola mı ʿacabā
Mişl ü mānendi bulunmaz şanem-i ḥoş liḳā
2. Kendi ḡilmān mı ola yoḡise ḥūri mi ʿaceb
Çünkü ḥüsnidür böyle ʿaliyyü'l-aʿlā
3. Şūreti rüy-ı melek sīreti seyrāna deger
Bir temāşāsına meftūn geçinür dil ḥālā

4. Hey'et ü tavrını gördüm resm almağda iken
Gerçi yanında anıñ hüsni-melekdir ednā
5. Bu kıyāfetle bu eṭvār ile bilmem ressām
Nice tākāt getürüp resmini aldı 'acabā
6. Zülfi bir hāşıla-i tār-ı leyāl sevdān
Bahtıma revnağ-ı maḥşūş virüp etdi cilā
7. Çeşm-i maḥmūr mey-i nābını gördüm görelī
Kalmadı 'aql-ı kaşırimde hemān bir imlā
8. Ruḥ-ı ruḥsār-ı gül-āşāmı meger beñzeve kim
Levn-i gül-gūna yāḥūd ḥoḳka-i la' le hem-pā
9. Ğamze-i sāḥıra-i taṅtana-baḥşā-yı felek
Berğ-ı tıği vü ğaḍab u hecrini eyler imā
10. Şerbet-i la' l-i lebi cāna ḥayat idi
Ḥumret u revnağ-efzāsı mişāl-i şahpā

3a

11. Dürr-i meknūn gibidir ol şaf sinnī el-ḥağ
Deheni bir şadef-i baḥr nıgeh-bān-ı 'atā
12. Ten-i nāzendesi şanki yeñi faldan gelmiş
Sīm gibi gerden-i billūrı³⁶iḥvānā
13. Ḥāşıl etdim ise de hey'etini ben taşvīr
Yine biñde birini etmemişimdir ammā

³⁶ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

14. Kec-nazardan şaķına anı Cenāb-ı Mūte'āl
Vere bir vakte kadar hūsnūne revnaķ Mevlā
15. Var ola şun' -ı fotoğrafile beyt-i muzlim
Böyle taşviri taşavvur eden erbāb ile tā
16. Saña minnetlice tavşif-i melāhat etdim
Yoķ feraħ tab' -ı zebūnumda Naşūhī aşlā

Velehū

5

Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Der-i vālā-yı 'aşķında nedir taķşirimiz cānā
Neden icāb eder bu nefy ü bu tedbirimiz cānā
2. Cefā vü hicr ise Allāh için inşāfa gel cānā
Revā mı el yanında bunca dem teşhirimiz cānā
3. Görünce yüz çevirmek 'ādeti nā-dāna lāyıķdır
Saña şādık gürūhumuz zerre yoķ tezvirimiz cānā
4. Hāyāl-i 'arız-ı nuşret-me 'ābıñ dilde yer etdi
Ki sensin rüz şeb fikr ü dem u taşvirimiz cānā
5. Muhaşşal ey Naşūhī pāymāl-i ceşş-i ğam olduk
Der-i vālā-yı 'aşķında nedir taķşirimiz cānā

Velehū

6

Mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

1. Yeñi sevdāya düşdüm ben yetiş imdādıma cānā
Kerem kııl gel teraḥḥum eyle bu feryādıma cānā
2. Kudūret cism-i nāçizi düşürdi za' f-ı tefrīte
Bıraḡ elṭāfını bir dem dil-i nā-şādıma cānā
3. Ḥarāb oldı yıķıldı ḡalb-i miḥnet-zār u bī-mārım
Eyā mi' mār-ı dil bir himmet et bünyādıma cānā
4. Olur bādi-i inḥirāḡ cānı soñra miḥnet-i düduñ
Sebebdır firḡat-i ünsiyetiñ bir yādıma cānā
5. Naşūḥi miḥnet ü āzārına ḡadd u nihāyet yoḡ
Kerem kııl gel teraḥḥum eyle bu feryādıma cānā

4b

Velehū

7

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün**(Fā' ilātün)****(fā' lün)**

1. Elemdir dādıma luṭf eylemedi şūḡ-ı lebīb
Eyliyor cism ü teni nār-ı firāḡı taḡrīb
2. Bir yaña hicr ü ḡamı bir daḡı bu çille-i ' aşḡ
Çekmeden ḡalmadı dilde eṡer-i şabr u şekīb
3. Acı bu ḡālet-i pür-silsile-i zārıma kim
Etmede ṡarafa belā biri birini ta' ḡīb
4. Sīne-i raḡne-nümūnumda olan ḡarḡalara

Haşr edip merhem-i eltâfi eyle tabîb

5. Diñlemez dād-ı fığān-ı zārı Naşūhî o şanem
Meger Allah ede derd-i dile taqdîr naşîb

Velehû

8

Mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

1. Kerem kı1 ver bu 'aşkı1m nışfını dildârıma Yâ-Rab
Anı da yak beni yakdığı nârıma Yâ-Rab
2. Bırağma dād ile efğānımı ol şūh-ı zālimde
'Amel cinsinden i' tā et cezā bed-kārıma Yâ-Rab
3. Ben ol bağrı yanık bir 'āşık-ı şūrıdeyim hāşıl
Tağammül qalmadı bu hālet-i bî-mārıma Yâ-Rab
4. Hüdāvendā beni encām-ı vaşl-ı şūhuma irgür
Ya al cānım erişdir ya beni ol yārime Yâ-Rab
5. Qalur bu hāl ile yoksa Naşūhî zār u ser-gerdān
Meger luţfuñ erişsün bu dil-i bî-zārıma Yâ-Rab

Velehû

9

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

4a

1. Ni' met-i vaşlına cānā ger olursa fetḥ-i bāb
Qalmaya baţn-ı ta' aşşuq cū' -ı vaşlıña harāb
2. Çün ğidā-yı ülfetiñ cisme verir tāze hayāt
N'eyleyim şūfi gibi şāfi şarāb u hem kebāb

3. Şoĥbet-i ĥelvāya gelse her ne dem o ūĥ olur
Nā' il-i ĥalk-ı cemil ecr-i cezil bī-ĥesāb
4. Ben o miskiñ [ü] faķirim ni' metiñ muĥtācıym
Sā' il-i vuūlatınım olmaz baña redd ü' itāb
5. Cū' -ı vaūlından Naūĥi ĥurtulurdum ol zamān
Ni' met-i vaūlına cānā ger olursa fetĥ-i bāb

5b

[Ġazeliyāt Ĥarfü't-Tā']

10

Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

1. Devrān-ı ' adāletde yaraūmaz bu ' adāvet
Hengām-ı ūabāvetde ne mūcib bu ĥasāset
2. Elĥāf ü kerem vaķtidir ey ūĥ-ı cihānım
Āmāl-i dil ü zārıma kıll raĥm u' ināyet
3. Ĥāl ü ĥatıñ eyleser zūĥūr etmege āġāz
Elbetde geķer sendeki buĥrān-ı ūabāvet
4. Etdiklerine bir gün olur nādım olursuñ
Min-ba' d ele girmez bu füyüzāt-ı ūebābet
5. Fırūat var iken eyle Naūĥi'ye vefā kim
Tā eylesin kendine te'min-i sa' ādet

Velehū

Ġazel

11

Mef' ūlŭ / mefā' ilŭ / mefā' ilŭ / fe' ūlŭn

1. Ey bād-ı şabā semt-i gülistāna hırām et
Āşŭb-ı dil ol ğonca-i nādāna selām et
2. Hārīndır olan māni' -i ūlfet bize şŭhā
Giryāni-i ḥasret-keşe hicrānı ḥitām et
3. Kıl zümre-i 'uşşākıını elṭāf ile memnŭn
Mişvār-ı sitem-kār yeter çŭnki tamām et
4. Kıl vuşlatı pŭr-ḥaşletini anlara şāyān
Yā ūlfet-i nā-kāmını da şöyle hırām et
5. Yārān ile 'ayş itmege gel sen de Naşŭhī
Bu encŭmen-i ūlfete her gece devām et

Velehŭ

12

Mef' ūlŭ / mefā' ilŭ / mefā' ilŭ / fe' ūlŭn

1. Luṭf u keremiñ koymadı gönlŭmde ḳasāvet
Bezm-i ni' amin başkaca bir maḥz-ı leṭāfet
2. Ey ğonca-i gülzār-ı keremḥāne-i ḥŭbān
V'ey şŭḥ-ı dil-āşŭb ṭarab-kār-ı seḥāvet
3. Bir ūlfet için bunca mezāḥim ne revādır
Erbāb-ı dile gerçi ğumŭm ise de 'ādet
4. Bilmez misin ey dāver-i şeh-bāz u fiten-bāz
Bir mevsim-i 'ayşdır hele hengām-ı şebābet

5. Bed-gū ruḳabāniñ sözine mu‘ temed olma
Zirā ki Naşūhî yaramaz şoñra nedāmet

5a

Velehū

13

Mef‘ ūlū / mefā‘ ilū / mefā‘ ilū / fe‘ ūlūn

1. Ey şūh bu³⁷ne hāldir ki bu hālet
‘Uşşāka dirîğ etmedesin luḫ u ‘ināyet
2. ‘Uşşāka ezālarla cefālar yaqışır mı
Ancaq yaqışan luḫ u kerem maḫz-ı nezāket
3. Güftār-ı raḳībāne ḳulaḳ aşma yalandır
Yok zerre ḳadar sevdiğim anlarda şadāḳat
4. Ağyār bu efkār ile sen olma muşāhib
Anlardır eden ehl-i dile buğz u ‘adāvet
5. Bir gün ki olur pençe-i ğaddāra düşersin
Şāyed ki geḫer boş yere evḳāt-ı şebābet
6. Ey dilber-i ra‘ nā bize gel etme cefāyā
Zirā ki ḳanıḳ dillerimiz derd ile ğāyet
7. Āmāl-i vişāliñle yaman hāle düşürdüñ
Şuḫā bū nedir sendeki eṫvār u ḳıyāfet
8. Ülfetle ele al dil-i vīrāneleriñ hep
Mehcūr-ı vişāl eyleme ey şāh-ı melāḫat

³⁷ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

9. Fırşat var iken elde zarāfetle Naşūhī
Hāsıdlerine karşı ne mūcib bu hasāset

6b

Velehū

14

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Mest eyleyerek gönlümü bu cām-ı muḥabbet
Efkāra düşürdi beni encām-ı muḥabbet
2. Çokdan berü çekmekdeyim āzār u belāsiñ
Hiç görmedim elṭāf ile en' ām-ı muḥabbet
3. Cismimde vü gönlümde tüvān koymadı zerre
Her günde yeñiden yine ālām-ı muḥabbet
4. Ecsāma bütün za' fiyyeti mūcib-i ifnā
Ābdan muzırdır hele nā-kām-ı muḥabbet
5. Bir sāķī-i dehre çü Naşūhī düşeli vāh
Mestāne ḥarāb eyledi bu cām-ı muḥābbet

Velehū

15

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Āteş birağur sīneme her gāh muḥabbet
Aḥvāli yamān eyledi nā-ḥ'āh-ı muḥabbet
2. Bilmem ni'deyim yok mı ḥalāş olmağa çāre
Çü kılmadadır dilde yine āh-ı muḥabbet
3. Cevr ü sitemi çekmek eger müşmir olursa

Şabr eylemeli sâlik her rāh-ı muḥabbet

4. Biñ fitne düzer günde ğamze-i bed-kār
Amān yaman ‘āşıkā hem rāh-ı muḥabbet
5. Me’cūr-ı vişāl olmağa şāyeste iken dil
İbṭāl-i ḥuḳūḳ eyledi ol şāh-ı muḥabbet

Velehū

16

Fe’ ilātün / fe’ ilātün / fe’ ilātün / fe’ ilün

(Fā’ ilātün)

(fā’ lün)

1. Eyle mağlūb dil-i zārıma Yā-Rab nuşret
Ver zafer ḥālet-i düşvārıma Yā-Rab nuşret
2. Dört yanım aldı cuyūş-ı ğam-ı endūh-ı felek
Heme a’ dā-yı fiten-kārıma Yā-Rab nuşret
3. Cevr-i gerdün ile rencūr-ı siyāh bahtım
Necm-i iḳbālime seyyārıma Yā-Rab nuşret
4. Bī ḥaber eñ soñı meczūb-ı hevā oldum āh
Meded ol fitne-i aġyārıma Yā-Rab nuşret
5. İşidüp āh u fiġānım seheri şūḥ-ı şenim
Acımaz ḥālet-i nā-çārıma Yā-Rab nuşret
6. Verdi hulyā vü emel firḳat ü hier ü eleme
Ümīdi endişe vü efkārıma Yā-Rab nuşret
7. Dilerim senden İlāhī ki Naşūḫīyle müdām
Ver zafer āh-ı dil-i zārıma Yā-Rab nuşret

6a

[Ḥarfü'l-Cim]

17

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Derdimiz bir özge hâldir kim anıñ taqriri güc
Bunca ālām u ğumūmuñ 'āleme teşhīri güc
2. N'idelim maqđürdur 'uşşāka hicrān u ezā
Bu neşāt-ı hālet-i 'aşkıñ hemān te'hīri güc
3. Böyle bir ma'nā-yı maḥfidir ki dilde derd-i 'aşk
Söylenilmez ketm olunmaz derdimiz ta'bīri güc
4. Pek mü'eşşirdir kulüb-ı 'āşıkāne hicr ü ğam
Yāre feryād u figānıñ zerrece te'sīri güc
5. Neylesin erbāb-ı dil çekmek gerek sevdāyı āh
Bunca ekdār u elemeler def' iniñ tedbīri güc
6. Çāre yoqdur 'āşık-ı nā-kāma kânün-ı ezel
Dilberānıñ hālet-i ğaddārınıñ tağyīri güc
7. Ey Naşūhī pek şu'b izmārı izhārı anıñ
Derdimiz bir özge hâldir kim anıñ taqriri güc

8a

Velehū

[Ġazel-i Nazire-i Rūhī]

18

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Mübtelā-yı 'aşqdır dil ü cān ise hicre esīr
Cism-i bī-mār u naḥīfim ol daḥi 'illet pezīr

2. Āh u feryād eylemekle rahm ederse yār eger
Giryeden ey dīde dem[‘]-i ħun-feşāna kıl vefir
3. Ĥāk-i rāhın iktiḥāl itmek қаşirü'l-başara
Tütüyā-yı zav-ı müstakṭıbdır ey mihr-i münir
4. Geldi ḥaṭṭın āḫire ta[‘]līk kıldı medḫini
Manzar-ı ruḥsārını ṭarḫ etmeden kilik-i debir
5. Ḥazret-i Rūḫī-i rūḫu'ş-şu[‘] arāya Nuşḫiyā
Hic seniñ ḥaddın midir nazm eylemek şı[‘] r-i nazir

9b

Velehū

19

Mefā[‘] ilün / Mefā[‘] ilün / Mefā[‘] ilün / Mefā[‘] ilün

1. Mekin-i külbe-i ḫüzn olmaḫ ancaḫ zāra ensebdir
Enin ü āh u ḡam-keşlik dil-i nā-çāra ensebdir
2. Görüp me'yūs olur dil zātını aḡyār ile hem-dem
Naşib ülfete müştāk luṭf-ı yāre ensebdir
3. Güleryüz ṭatlı dil gül-rūlarıñ [‘]ādātıdır ammā
Vefā-girlik şadāḫatlı dil-i dildāra ensebdir
4. Sürüp [‘]ömr ü şafāyı sevdiḡiyle [‘]aşık-ı bī-pāk
Bu fānī-i dünyede merg-i ḫased aḡyāra ensebdir
5. Muvakḫat şive-i ḫamrāsına zāhid verir cāna
Ki bilmez gül ise bülbülden aḫdem ḫāra ensebdir
6. Uzatma baḫşı ḡün-e-ḡün piç tāb-ı zülfünden
O şūḫuñ kāküli sünbülden aḫdem māra ensebdir

7. Gözet Nuşhî dil-i pâ-mâlini ol çeşm-i cādūdan
Zebûn etmek seni ol tılsım-ı sehğhâra ensebdir

9a

Velehû

Ġazel

20

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

1. Göñül rāh-ı muğābbetde vefā-güster ḥabīb ister
Ne şūḥ-ı pür-cefā ne tıfl-ı nāz dil-firīb ister
2. Uşandı mel' ab-ı şıbyān gibi elden atılmağdan
Kemālāt-ı muhabbet āşinā zāt-ı edīb ister
3. Firāḫ-ı ülfete etmez taḥammül āh u vāh eyler
Müşerref bi'l-cemāl olmağlığa semt-i ḳarīb ister
4. Bir ehl-i ' aşğa şordum çāre-i tedbīr-i aḥvālim
Didi ' aşıqlara hem çile hem vāfir şekīb ister
5. Rehā-yı miḥnete ādemde bir ḳuvvetli baḫt ister
Vişāle ermege evvelce taḳdīr ü naşīb ister
6. Yatur bir ḥasta-i āzārınım ḥāl-i melāl üzre
Dilin ibrā-yı eşḳāmı içün dārū-yı ṭayyīb ister
7. Naşūḫi tiğ-i hicrānıñla şöyle sine mecrūḫum
Fürūḫ-ı zaḫmıma tīmār içün ḥāzıḳ ṭabīb ister

Velehū

21

Fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Sinede efgān u vāh dād-vār
Maḥzen-i dilde ḳatı feryād vār
2. Hālet-i nā-ṣādıma dildārdan
Ne teraḥḥum var ne bir imdād var
3. Ba' zı ḥübānda vefādan zerre yoḳ
Ġayrısında varsa da bir ād var
4. Görmedim ez cümle ben anda vefā
Her kimin isminde nūn ve ṣād var
5. Ḳorḳarım kendimden artıḳ Nuṣḥiyā
Bende de çünki o nūn u ṣād var

10a

Velehū

22

Fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

1. Ben ne deñlü yalvarırsam baña ol yār nāz eder
Dādımı gūṣ eylese cevı etmege āġāz eder
2. Bir belā-yı dilber bī-raḥme düṣdüm ki hemīn
Cevri bī-ḥad 'unfı bī-'ad luṭfını pek āz eder
3. Hālet-i āvāremi 'arz eylesem tenhāda ger
Fāṣ edip sırr-ı derūnı 'āleme ibrāz eder
4. Ben ṣaḳındıḳca o gül-i nev-resteyi aġyārdan
Ḳāliyā ṣınıf-ı raḳībānı gider hem rāz eder

5. Bezm-i ülfetde laḫife eyleşem mağzıb olur
Baña nisbet engel ü ednāları aḡrāz eder
6. Qalmışım bī-vāye bu baḫtım elinde muḫtarib
Baña kim her ne iderse ḫālī -i nā-sāz eder
7. Nuřḫiyā eş -arıma leb teşnedir nuḫ -ı mesīḫ
Şā -irān-ı Rūmiyānī sözlerim i -cāz eder

11b

Velehū

23

Fā -ilātūn / fā -ilātūn / fā -ilātūn / fā -ilūn

1. Her ne dem devr-i felekle cünbiş-i nev-sāl olur
Zümre-i -uřřāqa efkārı bütün ihlāl olur
2. Düşen olur her kimse bir nev ḫ -āhiř-i enzāra kim
Ḥūblarıñ ḫavr-ı firībi ile pek çok āl olur
3. Rūz-ı nev-rūz-ı viřāl erse egerci -ıyd ile
Bi't-tezā -uf oldum ferḫunde ālü'l-āl olur
4. Külbe-i aḫzānda ya nice mesrūr olmasun
-Āřıq-ı zār zebūn oldu kim şevvāl olur
5. Sūkker-i vuřlat diler ḫūbāndan ḫūḫ-i dil
Nā -il-i ḫand olmayınca münkesirü'l-bāl olur
6. Şalınup seyr ü ḫırām eyler ḫasret-gāḫda
Ḥāḡıur -aql-ı perīřān ḫūblar icmāl olur
7. Şevk-i vařlıñla muḫavvel ḫāl-i istasyon dil

Mevkib-i ālām olur kāh muvaqqıf-ı āmāl olur

8. Zūlfünün āşüftesi mi sāde kalb-i nā-tuvān
Başın üzre fes gibi kim görse heb meyyāl olur
9. Sevķ-i güftārda efendim şarlatan dellādır
Karşuna geldikde āl u hīle dil lāl olur
10. Ol sebeble edemem ben rāzımı ‘ arz u beyāñ
Fikr-i Nuşhī dergih-i vālāda izmihlāl olur

Velehū

24

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün

1. Güzeller şāhıdır turfe-edā bir sevdigim vardır
Cihānda hüsniye satvet-nümā bir sevdigim vardır
2. Ezādan bir dem āzād eylemez ‘ uşşāka vīrānı
Dirigā hāşılı şāhib-i cefā bir sevdigim vardır
3. Mücerred hālet-i ‘ aşķ u belā-yı ‘ āşıkānından
Ĝarīb-i efgende sīne bī-vefā bir sevdigim vardır
4. Şi‘ār-ı zūlfı aşķardır kemāna beñzer ebrūsı
Nice vaşf eyleyem çeşmi elā bir sevdigim vardır
5. Meşām-ı sūnbül gīsū-yı şūhı cān verir cisme
Muṭavvel zūlfı bir şāh-ı dū tā bir sevdigim vardır
6. Ruḥ-ı gül-gūnıdır bād-ı harāb ‘ āşıkı billāh
Ol ğamze müşrīkidir sehm-i kazā bir sevdigim vardır
7. Naşūhī fāhirim derd-i derūnum olsa da berāber

11a

Güzeller şahıdır turfe-edā bir sevdigim vardır

Velehū

25

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Erince mevsim evvel-i bahāra ... ³⁸şeb-būlar
Güler gülşende hattından mişāl-i 'anberī rūlar
2. Açınca goncalar mesrūr olur erbāb-ı dil ammā
Velākin baht-ı nā-sāzı qarardır hāl-i hindūlar
3. Giriftār belā eyler o āhū dīdeler her dem
Görünce seher ile meczūb eder ol gamze cādūlar
4. Bülend kāmetim dāl eyledi mülk-i dili yağma
Belim bükdi zebūn etdi muqavves şekl-i ebrūlar
5. Çoğaldı ol sebebden mülk-zede fitne-i aḥbāb
Döküldi kāğ u bāğdan bağçeya ansızdan āhūlar
6. Naşūhī söyledim bu cevherin tāriḥ-i ezharı
Zihī etmez mi ta'ḥīr mekteb-i ṭabibī ya bular
Sene 1300

12b

Velehū

26

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Felek yandım bütün āli o engeller
Beni mecnūn-ı 'aşq oldı diyü çok herzeler yerler

³⁸ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

2. Taḫup boynuma zencîr-i ğamı her bār fırkatle
Mükedder kıldılar efkârımı ol kelb-i ebterler
3. Ezelden ‘ahd ü peymāniñ ferāmūş eyledi şūḫum
Beni terk eyleyüp eyler hasūdān ile cünbişler
4. Alup tenhāca dil-dārı elimden ol ruḫabā ne kim
Baña nisbet için çok şoḫbet-i ḫelvālar eylerler
5. Beni daḫl etmeyüp maḫfice ol yār ile ḫalvetde
Çok ülfet eylemişlerdir hemān ol ṭarafa medḫaller
6. Anıñ çok minnetin çekdim idi bir iltifātında
Nice zevke sürer şimdi o bāṭıl herze gū ḫarlar
7. Qalır mı ‘iffet ehliniñ Naşūḫi dādı zālimde
Dilerim muzmaḫil ola cihānda cümle ḫāsıdler

Velehū

[Ḥarfü'z-Zā’]

27

Fe’ ilātün/ fe’ ilātün / fe’ ilātün / fe’ ilün

(Fā’ ilātün)

(fā’ lün)

1. Ḥāricen rü’yet ile zaḫm-ı derūnum oñmaz
Ceḫd-i cüz.....³⁹ ile mīnā’yı muḫabbet savamaz
2. Nişter-i ğamze-i ḫun-ḫ’ārını bende dizme
Soñra göñlümdeki şekvā’yı muḫabbet savamaz
3. Ḥaste-i hicretim āzār ile teşdīd etme

³⁹ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

Yāre-i sīnemimuḥabbet şavamaz

4. Nevbet-i vuşlatı şavmaḵ olamaz ‘urvāsız
Āteş-i hicr ile ḥumma ’ı muḥabbet şavamaz
5. Ḳo tedābīr-i ‘ilāc etmegi ey şūḡ yeter
Bu tedāviyle Beyim rāh-ı muḥabbet şavamaz
6. Nice edviye-i tıbbiyede ger aḡz etsem
Ḥaşre dek dildeki eczā ’ı muḥabbet şavamaz
7. Vaşla peydir deyu bir būse alurum Nuşḡı
Yoḡsa başdan beni ebnā-ı muḥabbet şavamaz

12a

Ġazel

28

Mefā’ ilün / Mefā’ ilün / Mefā’ ilün / Mefā’ ilün

1. Esīr ü mest ü maḡbūnuz emīr ü pīr-i sevdāyız
Bize kimse ḳıyās olmaz biz ol mümtāz u yektāyız
2. Añlamışdır bizim nām-ı mu’ allāmız cihān içre
Meded sākī elinden rūz u şeb ser-mest-i şahbāyız
3. Gice gündüz tefekkürle dem-i ‘işretle me’lūfuz
Ki andan ḥaddimizce biz de gerçı nūkte-pīrāyız
4. Daḡı mecbūrız bir dilber-i hūrī mişālin kim
Anıñ çün tırmayup meşgul-i pūs-ı ḥadd-i ḡamrāyız
5. N'ola tıtsa Naşūḡı şānımız devrān-ı ekvānı
Esīr-i mest ü maḡbūnuz emīr ü pīr-i sevdāyız

13b

Velehū

29

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Sāḳiyā luṭfiñla şād et biz esîr-i bâdeyiz
Mest ü maġbün-ı cem rind-i ħumārān-ı zādeyiz
2. Luṭfından maġrūrularız biz hem gürüh-ı bikriyān
Ṭurma şun sākî bize biz ġuşşadan āzādeyiz
3. Cān u dil rāh-ı vişālinde seniñ cümle fedā
La' l-i rüy-ı surġına hem feyzine dil-dādeyiz
4. Etmesün vā' iz bize ṭa' n-ı şeni' le' itāb
Şimdi biz ħubb-ı riyādan şāfi-dil hem sādeyiz
5. Halk-ı 'ālem bulmadı keyfin anıñ bulduġ velī
Ol sebebden reng-i rüy-ı surġına üftādeyiz
6. Etmeyiz kizb ü riyāyı şūfiyānveş 'āleme
Düşdi bir āşüb-dil zāhid ile ġavġadayız
7. Her ne derse ħo desin ol şūfi ile firīb
Biz Naşūhî söz ħoyun etmez esîr-i bâdeyiz

Velehū

Mūstezād

30

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fa' ūlūn

Müfte' ilūn / fā'

1. Cevr ü elemin çekmege artıķ eder i' cāz
Ey büt-i ŧehnāz
2. Luṭf ile kerem kıl dil-i vīrāneye birāz
Nāz eyleme nāz
3. Yetmez mi teġāfüller bu āzār u āzālar
Bunca cezālar
4. Kırıldı ħarāb oldu ayā ma' den-i nāz
Ĥāṭır-ı nā-sāz
5. La' l-i güle beñzer mey ola ħumret-i zūduñ
Āl-i ħudūduñ
6. Mercān-ı lebin eyledi la' lini iħrāz
Mānend-i kirāz
7. Beñzer mi o ħalātına ħiç nāfe-i Bulġār
Ya Çin ü Tātār
8. Sāmūr-ı Ĥabeş gibi o ŧāyeste-i i'zāz
Ġamzene dem-sāz
9. Pür-rahm-ı vefā-kār u kerem ma' deni ŧandım
Ṭavrına ķandım

10. Bādī-i ziyānmış meger ey fitne-i ğammāz
Etdigin ağmāz

11. Şol rütbe beni eyledi fikr ü emelin zār
Her leyl ü nehār

12. Kār etmedi defe‘ āt ile derd-i dili ibrāz
Bir rütbe niyāz

13. Dūr oldı Naşūhī kereminden nice gündür
Hüzni füzündür

14. Raḥm eyle anıñ ḥāl-i perişānına biraz
Ey büt-i mümtāz

13a

[Ḥarfū's-Sīn]

31

Fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Ṭālī‘ imçün bu felekden eyledim çok iltimās
Ṭutmadı baḥt-ı siyāhım hiç melāḥatden esās

2. Baḥtiyār olmaḥ ne güçmüş ‘ ālem-i fānīde āh
Kisve-i nā-sāz-ı ‘ aşkı eyledim çünkü libās

3. Şuretā abdāl veş bir ‘ aşık-ı şūrīdeyim
‘ Ālem içre şöhretim hiç ğayrıma olmaz kıyās

4. Çeşm-i ‘ ālem görmemişdir ḥāl-i nā-sāzım gibi
Bilse eylerdi ta‘ accüb baḥtımā efrād-ı nās

5. Sīnede bu nār-ı ‘ aşkıım yaḫdı dünyā vārını
Çünkü nārı iltihābım yārdan etdi iḫtibās

6. Çekdigim āzār u hicre ʔāḳat el vermezken āh
Bir baña ʔurmaz raḳīb hicrile eyler indisās
7. ‘Ālem-i ma‘nide dā’im ey Naşūḫī rūz şeb
ʔālī‘ imçün bu felekden eyledim çoḳ iltimās

14a

[Ḥarfū'l-Ġayn]

Ġazel

32

Fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Seyre çık ey dil temāşā eyle geldi seyr-i bāḡ
Şimdi bu evvel bahārdır kim bulunmaz böyle çāḡ
2. Şemm edip ezhārı ḳalbiñ şāf ḳıl āyinesin
Hem küdüretten berī ḳıl ʔab‘ını gel et ferāḡ
3. Yāre-i hicrānı ḳo işbu temāşā-gāhda
Bir dem ferḫundedir ki bunda añma zaḫm u dāḡ
4. Gel ‘alevlendirme bari āteş-i ‘aşḳım hemān
Tā evvelden yanmış olan sīneme yaḳma çerāḡ
5. Ey Naşūḫī işte vaḳt-i nev-bahār ‘ıyş u nūş
Seyre çık ey dil temāşā eyle geldi seyr-i bāḡ

15b

[Ḥarfū'l-Ḳāf]

Ġazel

33

Fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Bilmiş ol ey nūr-ı dīdem pek yamāndır ḫastalık

Âdemin irşâdına muṭlaḳ nişândır ḥastalık

2. Ḥasta ḥâlınden ḥaberdâr olmaz aṣlâ şâĝ olan
Tâ gelince başına añlar ne kâñdır ḥastalık
3. Düşüren dâ-i ‘ uḍâle nefret-i aḥbâbdır
Çekdiĝiñ te’şîr-i âh ‘ âşıkândır ḥastalık
4. Vâşıl-ı dil-dâr olur maĝbûn za‘ f-ı hecr olan
Arada çûnki ḥekîme tercümândır ḥastalık
5. Benden a‘ lâ kimse bilmez meslegimizdir hele
Çâre-sâzân hemân vuşlat-ı beyândır ḥastalık
6. Sür çıkar efkârı dilden olasın şîḥhat bezîr
Kim tefekkürle vücûda bek ziyândır ḥastalık
7. Sünḥatinden ey Naşûḥî bu ĝazel etdi sünûḥ
Bilmiş ol ey nûr-ı dîdem pek yamândır ḥastalık

[Ḥarfî'l-Gaf]

34

Mef‘ ülü / mefâ‘ ilü / mefâ‘ ilü / fe‘ ülün

1. Cevr ü elemın çekmeĝe ṭâḳat mi bıraḳdıñ
‘ Âşıklıĝımı fehme liyâḳat mi bıraḳdıñ
2. Ṭaşlanmadan izmâr ile pür-yâre ĝöñöldür
Fırlatmadıĝıñ seng-i kinâyet mi bıraḳdıñ
3. Verdiñ resen-i ülfeti bed mâye raḳîbe
Sen râbiṭa-i nisbet uḥuvvet mi bıraḳdıñ
4. Yetmez mi dile bunca ezâya vü cefâya

Ya etmediğini başka haķāret mi bıraķdıñ

5. Ey şāne-i dil-i zār Nāşūhî-i keminde
Cevr ü elemiñ çekmege tākāt mi bıraķdıñ

15a

Velehū

Ėazel

35

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. La' l-i ruhsārıñla şāhā şivesi bir mi gülüñ
Beñzemez hāşā ki lāl-i rüyına rengi mülüñ
2. Būy-ı nesrīn ile şiveye virüp haddin kemāl
Beñzini şoldurdu ammā gül hasret sünbülüñ
3. Mār mı ejder midir gīsūlarıñ her bir teli
Fitne-i ser mi yāhūd bād-ı şabā mı kākülüñ
4. Ėaralıkda beñzemez bir şey aña bahtım gibi
Ol şeb-i yeldāya hem-pādır o zūlf-i silsiliñ
5. İftirāk-ı hüsn ü ān u çeşm-i cādūdan Beyim
'Ādeti enīn ü efgāndır Nāşūhî bülbülüñ

Velehū

36

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Özge te'sīr-i muhabbetle çeküb āh 'Ali Bey
'Unf ile aldı dil-i āvāremi nāgāh 'Ali Bey
2. Bende ne şabr u ne tākāt ne taħammül ne tuvān

Çoymadı aldı bütün vārımı eyvāh ʿ Ali Bey

3. Şevk-i ruhsārına dil-besteyim ey şūḡ-firīb
Dūş oldum fiten-i ʿ aşkına billāh ʿ Ali Bey
4. Bedr-i ruhsārına reşk eylemede devr-i felek
Emr-i nūr rüy-ı dil-āvīzine nev-māh ʿ Ali Bey
5. Bilmezim n'oldum esīr-i ğam-i ʿ aşkım billāh
Āteş-i ʿ aşkıñ ile yandı ciger-gāh ʿ Ali Bey

16b

Ġazel

37

Mefʿ ūlū / mefāʿ ilū / mefāʿ ilū / feʿ ūlūn

1. El oĝlını sevmek içün icbār edemezsiñ
Her ser-keşi ısrār eylesen yār edemezsiñ
2. Her bir⁴⁰ gerçi olur ise de şāzi
Ol şuh-ı cefā-kārı hem efkār edemezsiñ
3. Ol kāfir-hūdan kef-i yed ile dilā kim
Sen cenk ü cidāl heme küffār edemezsiñ
4. Pek ince tefekkürlidür ebnā-yı zamāna
Aḥvāl-i perīşānını izhār edemezsiñ
5. Gönlünde tırır şiddet-i teʿşīr-i muḥabbet
Nā ehlini hiç vāḳıf-ı esrār edemezsiñ

⁴⁰ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

6. Çok durmamış vü zaḥmeti bu rāh-ı tebāhīñ
Kim menfa' at vü sūdı ziyān-kār edemezsiñ
7. Sevdikce güli ḥārına katlanmalı ḥāşıl
Soñra özini dāḥil-i gülzār edemezsiñ
8. Göñlünde muḥabbet vār iken göklere çıksañ
Sen kendini āzāde-i aḡyār edemezsiñ
9. Naşūḥī ḳo bu fikri dil-i nālānına cebr et
El oḡlını sevmek içün icbār edemezsiñ

Velehū

38

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. O şūḥ-ı cefā-cūy-ı dil-ārām edemezsiñ
İcbār u ne ışrār u ne ibrām edemezsiñ
2. Tārdır bilürüm göñlini gerçi ' aşabisiñ
Rām etmege bir dem daḡı ārām edemezsiñ
3. Boş yere emek virme gider bād-ı hevāya
Ol ṫālī' -i nā-kāma ki pūr-kām edemezsiñ
4. Çatḳındır o püt şimdi ise za' f-ı kibāra
Beyhūde çalışma anı in' ām edemezsiñ
5. Encāmı Naşūḥī şanurum ki bu gidişle
Sen göñlini āzāde-i ālām edemezsiñ

Velehū

Ġazel

39

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Āvāre-dili hiç ne añarsıñ ne şorarsıñ
Bir gün olur ey şūh beni mūmlarla ararsıñ
2. Zātında muḥabbet eşeri zerrece yokmuş
Ey dilber 'aceb sen ne gibi işe yararsıñ
3. Āzār u cefādan yine sen kılma ferāgat
Bī-şübhe bu bed-ḥūdan elbetde bıķarsıñ
4. Efġān ile feryādımı yār eylemediñ gūş
Āvāz-ı ḥazīnāneme kulaķ mı aşarsıñ
5. Lāyık mı ki mıķlā' -ı taḥassürden efendim
Ḥātır şişesin seniñ firāķıñla kırsıñ
6. Ben ḥālimi etdikce beyān etmege āġāz
'Āşıklıġımı yok yere hiçe şayarsıñ
7. Sīnemde tırır şīr-i muḥabbet mütedā'im
Ben 'aşķ-ı ḥaķīķī taşırım ḥor ne bakarsıñ
8. Bed-kāra tenezzül mi ider ehl-i fütüvvet
Bu çekdigimi 'aşķ-ı mecāzī mi şanarsıñ
9. Aķdemce size 'acz ile irsāl olunan hep
Korķum budur ol nāmeleri yırtar atarsıñ

16a

10. Evrāk-ı perişānımı cānā eyü hıfz et
Lāzım olabilmege farazā helva şararsıñ
11. Artık size ma^ç lūm ne lāzım dağı tafşıl
İstersen efendim anı heb silgi yaparsıñ
12. Qadr-i zeri zer-keş bilür ammā ki meseldir
Sen bir pula aĥbābını bī-külfe şatarsıñ
13. Vicdān-ı Naşūhī buña qā'ıl mi olur āh
Āvāre-dili hic ne añarsıñ ne şorarsıñ

Velehū

40

Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün

1. Şanemveş şūĥ bir mevzūn-endāma tütulmuşsuñ
İşitdim āl ile bir kāfir-i ĥāme tütulmuşsuñ
2. O āhū çeşm-i cādū ^ç işveniñ i^ç cāz-ı ġamzeñden
Ġazāl-i řab^ç la temkīn ü ārāma tütulmuşsuñ
3. Şikār arzū edip geşt ü ġüzār eyler iken ammā
Eyā ^ç anqā-yı dil-pāyın ile dāma tütulmuşsuñ
4. Zevāl-i neş^ç eyi tecdīd için bir sākī-i dehre
Gidüp bezm-i keremde ĥayli ikrāma tütulmuşsuñ
5. Tütulmuşca te^ç essüf eyledim ben de işitdikde
Gice ġün ĥayliden ĥayli ser-encāma tütulmuşsuñ
6. Qadeĥ-rīz mi eylerken ġelüp aġyār ansızdan

O kāfir-ḥaşlet şahbā vü bir cāma tütulmuşsuñ

7. Pek ‘ālā bilürüm tab‘ın değil mecbür ‘işretkim
Velākin bir kaçılmaz yerde ibrāma tütulmuşsuñ
8. Bu kāra kimseniñ yok medḥali ancak naşibiñdir
Ki bend-i tāli‘-i nā-sāz u nā-kāma tütulmuşsuñ
9. Kulağ aşma Naşūḥī ṭa‘n-ı aęyāra tecāhüldür
İşitdim bī-sebeb efkār u evhāma tütulmuşsuñ

17b

Velehū

[Ḥarfū'l-Lām]

41

Fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

1. Āşinā-yı ‘aşka dā’im cevri-yār eksik degil
Mübtelā-yı derd olandan āh u zār eksik degil
2. Bāde-i pür-feyz ü ‘aşkın şunalı sākī bañā
Dīde-i baḥt-ı siyāhımdan ḥumār eksik degil
3. Cerḥa-i müzmine-i müjgāna tīrinden berü
Sīne-i pür-yārede dā’im timār eksik degil
4. Dīde-bān-ı süy-ı teşrifin olup bir küşede
Rüz u şeb dilde qarār u intizār eksik degil
5. Bezm-i ülfetde daḥi yok ey Naşūḥī rāḥatım
Kānde varsam muṭlaqā bir nā-bekār eksik degil

Ġazel

42

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Aldanup rengine sen şanma anı al kıaranfil
Beñzemez la' l-i ruġ sürġuna hiç lāl-i kıaranfil
2. Zehre beñzetme aniñ reng ile hem bŷyını kim
Feyz-i luġfiyla terakķi etdi iķbāl kıaranfil
3. Başkadır andaki la' liyet ŷ reng-i gŷl-gŷn
Sāġar-ı la' l-i mŷle beñzemez aġvāl kıaranfil
4. ' Andelīb-ān-ı cihān bŷyına meftŷn gećinŷr
Reşk ile kıaddini itse nola⁴¹ kıaranfil
5. Gŷrdiġim yerde beni ħumret-i rŷyı ol dem
Mest edip kııldı hemān la' line meyyāl kıaranfil
6. Gŷnlŷme ŷzge kıana 'at ile tesellī verdim
Yine ħāıırda tŷrır cŷmle vŷ icmāl kıaranfil
7. Bir yaña ġamze-i ħŷn-riz elinden zārem
Bir yaña fitne dŷzer dilde bu āmāl kıaranfil
8. Neyleyim ħālet-i nā-řādıma Yā-Rab herġiz
Kıılma rencide eyle kıalbimi pā-māl kıaranfil

⁴¹ (.....) Nokta ile gŷsterilen kısımlar okunamamıştır.

9. ‘Ăcizim gerçi Naşūhī gibi derde düşdüm
Ăl ile aldı dili hāşılı ol lāl karanfil

17a

Ġazel

43

Fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün)

(fā‘ lün)

1. Kānı ol ‘ıyş-i telāfi ne güzeldir ne güzel
Nerde kıldı şu bezm-i ũlfet mesbūk-ı ezel
2. Nice evkātı mülākāt ile imrār ederek
Vermedik tarz-ı müvālātımıza zerre hālel
3. Kışkanup rābıta vü minnetimizi çarh-ı le’im
Fetret ü şūr ile girdi araya şaldı cedel
4. Kıldı yekdigerimizden bizi teb‘id ile zār
Çok görüp ũlfeti ol dīde-i baht-ı aḥvel
5. Eñ soñı kıldı cüdā mihr [ü] vefādan o ḥabīs
Çengel-i pençe-i idbār ile çekdi engel
6. Cāna minnet gibi nisyān ü teġāfül ne revā
Gün be gün ‘arz-ı cemāl etmege gel kılma kesel
7. Yaķışur mı saña kim bendeñe hicrān edesin
Cevr ü āzārı kılup meslek-i elṭāfa bedel
8. ‘Ăşıkım ‘ăşıkım elṭāfına yok şabr u tuvān
Dilde billāh meger ũlfet-i zātıñdır emel
9. Ne cefā-pīşe güzel oldıġını fehm etdim

Ma' den-i şıdk u kerem-kār şanurdum evvel

10. Nuşhiyā dīde-i bī-raḥm vefāya fi'l-ḥāl
Görinür gerçi cefā luṭf-ı vefādan eshel

Velehū [Ḥarfū'l-Mīm]

Ġazel

44

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Gördüm alaraḳ destine şahbā ṭolu bir cām
Cem' iyyet-i aḡyāra ederken seni ibrām
2. Hem şoḡbet-i düşmen idügin bilmez idim āh
Boş yerde melāḡatla kılardım emel-i ḡām
3. Düşmanlara luṭf u keremin vehlede mebzūl
Şalt bendene mi çille-i aḡzān ile ālā
4. Nāz etme eyā sākī nedir bunca teḡāfūl
Nāziñ beni ber-bād edecektir encām
5. Ārām etme bāde getür dem-be-dem ey şūḡ
Kılma ben maḡmūrına mey şunmada ārām
6. Te'şir idemez cünd ḡādeḡ-i mey baña zīrā
Şahbā-yı muḡabbetle gönüldür hem ser-sām
7. Luṭf et beni dūr etme Naşūḡī kereminden
Mecbūr-ı şerāb himemiñdir dil-i nā-kām

18b

Ġazel

45

Mef' ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

1. Ey ğonca seni kendime ben yār ŧanurdum
Maḥşŭl-i ğŭl-i bī-sitem ũ ḥār ŧanurdum
2. Ḥālın ğörŭp eṯrāf-ı ḥudūdunda nŭmŭdār
Neşv ũ çemen vŭ sebze-i ğŭlzār ŧanurdum
3. Hem ŧoḥbet-i dŭşmen idŭğŭn añladım artık
Nā-maḥrem-i cem' iyyet-i ağyār ŧanurdum
4. Fāş eylediñ esrārımı bezm-i ruḳabāya
Ġafletle seni kātım-i esrār ŧanurdum
5. Zu' mca cefā eyleye mi yār baña dirdim
Hiç ḥāṯıra gelmezdi vefā-kār ŧanurdum
6. Bed-māyeligi zātına isnād ne mŭmkin
Bir ehl-i edeb-i ŧŭḥ-ı nīğŭ-kār ŧanurdum
7. Etdiklerin ağyār daḥi etmez baña zālīm
Eyvāh Naşŭḥī seni ben yār ŧanurdum

Velehŭ**Ġazel**

46

Mef' ūlū / fā' ilātŭn / mef' ūlū / fā' ilātŭn

1. Gördüm cefâ-yı çerhî devrâna yüz çevirdim
Çekdim belâ-yı dehri cihâna yüz çevirdim
2. Efkarı sevķ eyleyüp aġyârı fark eyleyüp
İc râz-ı halk eyleyüp bir yâna yüz çevirdim
3. Ğ Alemdede bir hûb yok bir vech-i maḡlûb yok
Aḡbâba maḡbûb yok ihvâna yüz çevirdim
4. Dildârdan cevr ü ezâ dâ'im mu'în baña
Geldi cefâdan ġinâ iḡsâna yüz çevirdim
5. Şimdi o ġaddâr-hû etmekde tefîl-i rû
Ben daġi Şimden girü gerdâna yüz çevirdim
6. Seylâb-ı dem-i hûnı pür eyledi Ğ uyûnı
ḡutdum râh-ı cünûnı efġâna yüz çevirdim
7. NaŐûḡi maḡzûn u zâr çekmekde derd-i bisyâr
Bende o bâ' işli yâr aḡzâna yüz çevirdim

18a

Velehû

47

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

1. Ğamiñ yâd-ı fiġânında miŐâl-i Ğ andelib oldum
Nice âh etmesün göñlüm ki mehcûr-ı celib oldum
2. Zamândır çekdigim bu çille-i cevr ü ġamin dilde
Kesildi ḡâkatim miḡnet elinde ben ġarib oldum
3. ḡudûd-ı aḡmeriñ nârı raḡn-ı ḡoŐ-bûy-ı âŐârı
Gelince Ğ aḡlıma ḡâl-i cünûndan ḡarib oldum

4. Ḥayāl-i ‘arızın teşvîki ile ey büt-i mümtâz
Yeñi başdan girüp bir mektebe tıfl-i edeb oldum
5. Ferûḥ-ı sînemi taṭyîb için ez cümle sevdâdan
Bırakdım meslek-i kitâbı mecbûren ṭabîb oldum
6. Erişdim luṭf-ı dildâra velîkin baḥt-ı nâ-sâzım
Dönüp ‘aksine eyvâh şimdi maḡbûn-ı raḡîb oldum
7. Naşûḥî buldum bir çâre artık derd-i hicrâna
Anıñçün bir daḡı ḥûb sevmegi artık münîb oldum

Ġazel

48

Fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilün

(Fâ‘ ilâtün)

(fâ‘ lün)

1. Ḍarbe-i nâvek-i müjgânına dūçâr oldum
Çeşm-i âhûya düşüp kabre giriftâr oldum
2. Hele ol zülfi perîşânı gibi ‘aql-ı kaşîr
Ṭaḡlub başda yine münselib-i efkâr oldum
3. Gel yetiş dâdıma ey mîrim emân eyle ḡalâş
Çâresiz derd ü giriftârî-ı âzâr oldum
4. Göricek lem‘ a-i ruḡsârını ol meh-rûnuñ
Ben de bi'l-vâsiṭa müstaḡraḡ-ı envâr oldum
5. O ziyâ içre urup sînemi bir sehm-i ḡazâ
Âḡ mecrûḡ-ı ḡam ḡamze-i ḡun-ḡâr oldum
6. Yetişüp şaḡne-i ‘uşşâḡ bu ḡâlim şordı
Kendi göñlümle dedim mermî-i ekdâr oldum

7. Āh u feryādımı heb tıydı benim halk-ı cihān
Nuşhiyā şoram ki bir maṭ' an aġyār oldum

19a

Ġazel

49

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Dil-i şermende görüp şanma beni memnūnum
Sitem-i çarḥ-ı felekden hele pek maḥzūnum
2. Güldigim varsa o da gül yüzünüñ şevķinden
Beni kan aġlatacaķ yoksa dil-i maġbūnum
3. Sen melek ḥūy u perī rūya gönül bend etdim
İzdiyād etmede andan berü her bār cünūnum
4. Teşne-i seyr-i cemāliñle ḥarāb u rindim
Mest ü medhūş-ı mey-i nāb-ı ruḥ-ı gül-gūnum
5. Kerem ü luṭf u ferāvānımı mebzül ile
Hoş bilürsün ki Naşūḥī saña ben meftūnum

Ġazel

50

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

1. Her seḥer feryād u āh mu' tād kārımdır benim
' Ālemi ta' ciz eden efgān u zārımdır benim
2. Āteş-i ' aşķ-ı ḥaķiķidir ki külḥan-sā olup

Cismimi ihrāk eden albimde nārımdır benim

3. Rūz[ü] Őeb feryād u zāra i‘tiyādım dā’imā
Bā‘ iş tesliyet ü ārām u arārımdır benim
4. Mest ü maħmūr ‘uyūn-ı pür-fünūnuñ ey Őanem
Mücib-i ber-bād-ı ‘aql-ı tār-mārımdır benim
5. Żabı u rabııııçün Őarılan boynuma mecnūnveŐ
RiŐte-i zencir-i ‘aŐı zūlf-i yārımdır benim
6. Ĥālet-i āvāremi kāfirde aqlar görse ger
‘Āleme destān-ı ĥālim yādıgārımdır benim
7. Ey NaŐūĥı ben kime kimden Őikāyet eyleyim
Bunları bā‘ iş dil-i bī-iĥtiyārımdır benim

20b

azel

51

Fe‘ ilātūn / fe‘ ilātūn / fe‘ ilātūn / fe‘ ilūn

(Fā‘ ilātūn)

(fā‘ lūn)

1. Beni terk eylediđiđ ĥünki olunca ma‘lūm
Dil-i bīmāremi żabı etdi kūdūrāt ü ĥamūm
2. Ĥıııta-i Őevımı teslīm-i Őekbān ederek
Bir alay dūŐmene ıldııđ dil-i zārı maħkūm
3. urb-i dergāha muārın olur iken nā-gāĥ
Eylediđ bezm-i viŐālin Őerefinden maħrūm
4. Dūd-ı āhım felege çekdi muıavvelce sūtūn
Bir de almaz Őanma āĥ u enīne mażlūm

5. Giryeden ğayrı Naşūhī ki bulunmaz çāre
Dil-i bī-çāremi zabt etdi kūdūrāt u ğumūm

Ġazel

52

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Kān içüp mey yerine minnet-i sāķī çekemem
Çekerim hicri faķať bu' d-1 firāķı çekemem
2. Hicri-i yāriñ yine bir lezzet-i maħşūşası var
Ġam-ı ' aşķıya bedel şehd ü revāķı çekemem
3. Şūfiye nisbet için rind ü ħumār-ı ' aşķım
Bir alay sözleri telĥ ehl-i mezāķı çekemem
4. Minnet Allāh'a nice minnet edem aĝyāra
Minnet altında ħalup öyle merāķı çekemem
5. Ey Naşūhī çekerim nāzını bintü'l-' inebiñ
Kān içüp mey yerine minnet-i sāķī çekemem

20a

Ġazel

53

Mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün

1. Yā-Rab ne belādır hele bu sāķī-i nā-kām
Kim dem-be-dem eyler gönüle cevri ile ālām
2. Şahpā-yı ğamı mūcib-i iħrāķ gibidir
Ālüftelere āteş olur her şundıĝı cām

3. Bir nār ile āh bunca dili yaqdı kül etdi
Bir cāmile etse nola ser-mest müdām
4. Āzār-ı muḥabbetle mükedder dil-i nāçiz
Vuşlat hevesinden ne gezer zerrede ārām
5. Devr eyledi bir bendesini şoḥbet-i meyden
Göstermedi hiç rüy-ı dili zerrece in'ām
6. Envār-ı muḥabbetle tolu qalb-i ḥazīnim
Bilmem nideyim yāre nice eyleyem ifhām
7. Ḥatm eyle Naşūḫī sözini etmede dirāz
Şāyed ki verir derd-i diliñ 'āleme nām

Ġazel

54

Mef' ūlü / mefā' ilü / mefa' ilü / fe' ūlün

1. Yaqma dil-i pür-süzümü raḥm eyle civānım
Zirā ki sitem cānıma kār eyledi cānım
2. Şeb-tā be-seḫer çıqdı firāqıñla yanarken
Tā künküre-i çarḫa kadar dūd-ı fiğānım
3. Dil yaqmada eltāf ile var mı saña beñzer
Ey lehce-i pākize temāyünde yamānım
4. Müjgāniñ āşār-ı cerāḫātı yeter āh
'Āşıklığıma sinede biñlerce nişānım
5. Maḫmūr-ı mey-i mest-i ' uyūnunda müsellemler

Bu hālet-i ğam-ḥ̄ārı manzūr-ı cihāñım

6. Āzār u cefāyā-yı sitemden beni kırtar
Cismimde beyim kılmadı bir zerre tuvānım
7. Efġān-ı Naşūḥī saña kār etmedi gitdi
Āh işte budur yandıġım ey rūḥ-ı revānım

22b

Ġazel

55

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Erdi çün ġayrı kemāle derd-i ' aşq-ı bende-ġān
Zulm ile maġdūrdur cümle dil-i efgende-ġān
2. Derd-i esiri eyleyüp dām-ı füsün u siḥr ile
Bükdi kıadd-i ' aşıkānı şimdi bir nevres fidān
3. Tırmayup her dem sitemle eyledi remy-i hedef
Şerḥa şerḥa yāre açdı müjġ-i pür-miḥnet beyān
4. Rāh-ı ' aşkıında bütün māl u menāl olsun fedā
Eylemez ol dilber ammā ülfeti bī imtinān
5. Derd-i ' aşkıñla mükedderdir Naşūḥī heb dilān
Erdi cün ġayrı kemāle derd-i ' aşq-ı bendegān

22a

Ġazel

56

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Felek göstermedi rūy-ı vefā bir dem ḥabībimden
Faķať mecūr-ı ālām eyledi vech-i raķībimden

2. Tırır nuhustin-i 'aķrebde s̄abit neyyir-i baħtım
Şaşırdı inķılāb-ı infi' ālāt-ı' acībimden
3. Dem-ā-dem kūşe-i mihnet-nişin ü zār-ı ğam-ḡinim
Uşandım imtidād-ı çille-i hūzn ü şekībimden
4. Güzār eyledi zevķ-i vaşl ile eyyām-ı mesbūkum
Neşāt u neş'emi çok gördi kesdi āh naşībimden
5. Naşūhī ben kime kimden şikāyet eyleyim bilmem
Felek göstermedi rüy-ı vefā bir dem ḥabībimden

Ġazel

57

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Hicr ile dīde-i giryānımdan
Kıl ḥazer bu dökilen k̄anımdan
2. Ey deliķanlı dile raħm eyle
Beni devr etme yazık cānımdan
3. İştıyāķıñla dilim maħzūndur
Şorma o çille-i aħzānımdan
4. Halk-ı 'ālem hele ta' ciz oldı
Rüz u şeb ü nāle vü efġānımdan
5. Toyamam rüyına baķmaķ ile ben
Luţf edüp kaçma beyim yanımdan
6. Ey ṭabībā marazım kıl teşhīş

Nā-ümīdi olma dermānımdan

7. Nuşhî seylāb-ı hūznündür cārī
Hecr ile dīde-i giryānımdan

23b

Naẓīre-i ğazel-i Mīr-Şādık

58

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Bu dem 'abd-i liķā-yı vaşl ihvānımdır ey sākī
Meded şad-sāle meyden dem-be-dem hūm-hāneler dönsün
2. Germ hengāmıdır kıldır ayağın eyle isti' cāl
Şūrāhī vü sebū tōlsun hemān peymāneler dönsün
3. Görüp şermende ref̄tārıñ mey-i şāfi-i ruhsārıñ
Neşāt u neş'eden şevka gelüp rindāneler dönsün
4. Şerāb-ı la' l-i lebden teşnegānı kıandırıp cümle
Hayāt-ı nevle bezm-i ābdan bī-gāneler dönsün
5. Güzāf-ı vā' iz bed-gū sebebdır halkı tenfīre
Bu meclisden meger şūfī gibi dīvāneler dönsün
6. Bu devre tūrmayup zu' mınca zāhid ta' n u daħl eyler
Ya mīnā dönmeyüp meyhānede eyā neler dönsün
7. Dem-ā-dem Mīr-i Şādıkveş Naşūhī pāy-mālīñde
Lehīb-i şemme-i ruhsārına pervāneler dönsün

23a

[Harfū'l-Vāv]

59

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Zamandır hiç müşerref olmadım zātınla ben yāhū
Dil-i ālüfte vü zārım mülākātın eder arzū
2. Hūdūd-ı iştiyākın hāme ‘ācizdir beyānından
Firāk-ı ülfetinden dīdeler kim k̄ān ile memlū
3. Refiķim iştiyākıyla dem-ā-dem rūz-ı ūşeb vallāh
Döker k̄ān dīde-i baķt-ı siyāhım işte hālīm bu
4. Hāyāl ü hāṭırın teşvīşini efkār-i pākin ile
‘Arīzimle ederim dergeh-i vālāya tekābū
5. Ṭabībā luṭf edip a‘rāzıma eñ ūşon zārāfetle
Devākār etmeyen bu derdime tertīb kıl dārū
6. Revā mı bir kesiñ miḥnet-keş ü giryān ğam-ḥ‘ārı
Muķırr olsun ūçını sevdiğim hiç etmesün ‘afvu
7. Gülistān-ı vefāda zātınız gül ben de bülbülken
Revā mı arada fetret-i kıble ğaddār bir ūşebbū
8. Beni baķr-i keremden sāḥil-i āzāre fırlatdıñ
Şadefsiz hiç yaşar mı ğāir iķerde her incū
9. Bu sözler mūcib-i ta‘cīz olur ben bilürüm ammā
Velākin saḥnet-i sūz-ı firākından ḥükümdür bu
10. Seni terk eylemek artık muḥāl ender muḥāldir bil
Eger efrād-ı ‘ālemden de māni‘ olsalar ūşu bu
11. Kerem kıl bir maḥal ta‘yīn edip anda Naşūḥile
Ḥafiyyen bir mülākāt etmeñiz iḥbārıdır mercū

Ġazel**60****Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün****(Fā' ilātün)****(fā' lün)**

1. Varsa da luḡfi anıñ ' ayn-ı mürüvvetdir o
Merḡamet tev' em imāndır andadan hū
2. Gerçi elṡāfını görmekle tefāḡur ederim
Vaşla dā' ir sözi red eyler emān u mehrū
3. Reh-i ' aşkında fedā eyleme bir şey mi dili
İnhirāf etmezem emrinden anıñ yek ser mū
4. Keşf-i rāz etdigimi söylesün işitmiş ise
Nedir Allāh için olsun beyhūde ḡorḡu
5. Ey Naşūḡı edemem ḡayrı teraḡḡub-ı vaşla
Anı mecbūr edecek vār ise zūr-ı pāzū

[Ġazel-i Ḥarfü'l-Hā]**61****Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün****(Fā' ilātün)****(fā' lün)**

1. Kūh-ı belā bir dem tenhā idi çatdım bu gece
Hele ol şūḡ-ı kerem-kār ile yatdım bu gece
2. Uyḡu girmezdi ḡayāliyle ebed dīdeme āh
Lezzet-i vaşlımı ben uyḡuda ṡatdım bu gece

3. ‘ Aks edip āyine-i albe ayāl-i zūr
Görüşüp aşılı hem āntere badım bu gice
4. ille-i firat ü am olmuş idi eñ soñra
Ben anı tā hedef-i āfa dek atdım bu gece
5. ırz-ı cān etmege şāyeste Naşūhī şorma
Öyle bir şūh-ı perizād ile yatdım bu gece

24b

azel**62****Fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün****(Fā‘ ilātün)****(fā‘ lün)**

1. Görmedim rüy-ı vefā zerrece cānānımda
Gördüğüm eşk-i elem dīde-i giryānımda
2. ‘ Ömrimi cevr ü cefāya sen maşşūr etdim
Çekdiğim ahr u ezā aldı meger yanımda
3. Tır-i amla ederek göñlimi pür-yāre o yār
Oñmadı fera-i ⁴²sitemi cānımda
4. Rüz u şeb āh u feryād idi eglence bañā
‘ Andelīb-i dili hem-dem edip efānımda
5. Dūd-ı āhım felege çekdi sūtün-ı memdūd
Gören āteş yanyor sīne-i sūzānımda
6. Demedim ālimi bir kimseye bir vech-i naşīb

⁴² (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

Çille-i şabri çeküp külbe-i aḥzānımda

7. Ey Naşūhī etmedi feryādıma raḥm ol āfet
Görmedim rüy-ı vefā zerrece cānānımda

Ġazel

63

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Gehī teşrīf-i bezm it külbe-i aḥzānı terk etme
Seniñle edilen mīşāk ile emānı terk etme
2. Muḳaddes-i muṭarraḥ 'ālī maḳām u münşī' ammā
Olup 'aqlına terk etdiñ güzel gel anı terk etme
3. Çıkarma ḥatır-ı vālādan 'uşşāk-ı ciğer-ḥūnı
Ri'āyet kıl ḥuḳūḳ-ı evvele iḥvānı terk etme
4. Mey ü gül-fām u şahpā neş'esiñ yār ile dir ḥatır
Ferāmūş etme zevḳi şoḥbet-i rindānı terk etme
5. Olup semt-i mülākātıñ efendim şimdi devr-ā-devr
O bağılı gürūh u zümre-i yārānı terk etme
6. Dil-i zārım ki vaḳf-ı kürb ü ekdār u melāmetdir
Cefā vü cevrine ben ḳā'ilim hicrānı terk etme
7. Perişān 'aqlına uyma Naşūhī cānı terk eyle
Şaḳın luṭf u keremle vuşlat-ı cānānı terk etme

24a

Ġazel

64

Fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(Fā' ilātün)

(fā' lün)

1. Nazar et ' aşıkınıñ hālet-i bī-çāresine
Acı inşāf idegör baq bir anıñ çāresine
2. Qanı zātın gibi bir şūh-ı cefā göster kim
Sitem ü cevr ide üftāde vü bīmāresine
3. Hāl-i nā-şādımı biñ kat daha teşdīd etdik
Böyle eyler mi güzel ' aşık āvāresine
4. Vuşlatından girü dārū-yı şifā-baḡş-ı be hey
Kār-ger olmayan āvāre-dilin yāresine
5. Meger elṭāf-ı ilahīyeden alursa naşīb
Nuşḫiniñ ṭīb-ı devā sīne-i şad-pāresine

Ġazel**65****Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün**

1. Sābit-i ' ahd olarak temkīn ü ikrār üstüne
Sevmeyim billāh ben hiç yār-ı ol yār üstüne
2. Qıl kadar fāş etmeyem esrār-ı zūlfün hem daḡi
Sır virüp lāf etmeyem zerre o ısrār üstüne
3. Ki inanmaz ise te'mīn etmege edem yemīn
Ben daḡi temkīn ola tekrār tekrār üstüne
4. Yüz çevirmem rāḡat-ı cānım içün āzārına
Gelse yüz biñlerce endūh u ḡam āzār üstüne
5. Rāzıyım rāh-ı muḡabbetde ' uşşāq u zaḡmete
Kat kat olsa ey Naşūḡ ekdār ekdār üstüne

Ġazel**66****Mef' ũlũ / mefā' ilũ / mefā' ilũ / fe' ũlũn**

1. Bu hālet-i nāşādıma 'atf-ı nazar eyle
Beyhũde yere cevr ũ ezādan hāzer eyle
2. Ey ũuĥ-ı cefā-piŕe bir Allāh iũn olsun
Luţf et dil-i āzāde-i hũzn ũ keder eyle
3. Mu' tād-ı kādĩmin bu hũyundan geemezseñ
Etsen de cefāyāyı biraz muĥtaŕar eyle
4. Ben rāzıyıñ āzārına tek bir niĝeh et de
Hicrānı dilerseñ āb kim ser-te-ser eyle
5. Yoĥla dil-i āvāre vũ mehcũr Nāşũhĩ
Bu hālet-i nā-şādıma 'atf-ı nazar eyle

Ġazel**67****Mef' ũlũ / mefā' ilũ / mefā' ilũ / fe' ũlũn****25b**

1. Āvāre iken firĥat-i yārĩñ kederiyle
Ben mā-ĥaşal rābĩta kıldım digeriyle
2. Ķurtuldum o ũuĥuñ hele āzār u ĝamından
Bu sevdiğimiñ himmet-i ũlfet eŕeriyle

3. Şimdi o bütün lezzet-i vaşlını unuttum
Hâtırdan anıñ fikr ü gamı çıkdı yerile
4. Söndürdi ocağımı şoğuk ülfeti eyvâh
Elbetde yanar bir gün ol âhım şereriyle
5. Ne güş-ı figân eyledi ne zerre teraḥḥum
Artırdı idi cevriñi āzār-ı teriyle
6. Bir ḥüb ile tarşın-i müvālāt ki etdim
Ḳuldur aña ‘ âlem dil ü cānile seriyle
7. Ḳurtuldu Naşūḥi erişüp dest-i hidāyet
Āvāre iken firḳat-i yāriñ kederiyle

Ġazel

68

Fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilātün / fā’ ilün

1. Ben niyāz etdikce neyl-i vuşlat u ünsiyete
Ol büt-i şehnāz ise ısrār eder nāz etmege
2. Ceħd eder ṭurmaz baña her dem cefā eyler felek
Ḥalk olunmuş tā ezel ‘ uşşāḳı nā-sāz etmege
3. Rāzıyım āzārına ammā ki yoḳ dilde tüvān
Ol ṭam’ kār-ı cefā ḳāni’ degil az etmege
4. Etdigim ḥāl-i dili ‘ arz oldı heb bī-fā’ide
Göz göre bāri nedir bilmege iḡmāz etmege
5. Fehm edersin vehlede dīdemden āfetīdeligim
Ya neḥācet dildeki heb rāzı ibrāz etmege

6. Zihhini celb eylemişler gayrıya taq̄dīm için
Bendene şāyān olan vaşlından ifrār etmege
7. Lāleveş olur küşāde ʿākıbet sırr-ı derūn
Kıl hāzer ol bed-hışāl insānı hemrāz etmege
8. Ey kebūter kisb-i⁴³eyleyince ecniḥāñ
Başladıñ ser-be-hevā bālāya pervāz etmege
9. Dest-i taʿ zīm üzre lāyıkdır tūtarsa ehl-i dil
Nuşḥiyā şāyestedir eş ʿarıñ aḡrāz etmege

25a

Ġazel**69****Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün**

1. Kerem kıl cür ʿ a-i luṭfıñla sākı şād[ü] kām eyle
Dil-i nālāna göz açdırmayup maḥmūr-ı cām eyle
2. Şu ʿeyb tūtmasun ḡalb-i ḡazınim merḡamet kıl da
Mey-i şad-sāle ver tā ki beni mest-i müdām eyle
3. Egerçi küşe-i meyḡānede ser-mest olmazsam
Yine sen baña mey şunmaḡlıḡa her dem devām eyle
4. Seniñ bir ülfetiñdir bendeni bī-hüş eden şūḡa
Mürüvvet kıl sitiḡnāsız benimle bir kelām eyle
5. Nedir bu sendeki Nuşḡı ḡurūr-ı ḡod-pesend beyim
Kerem kıl cür ʿ a-i luṭfıñla sākı şād[ü] kām eyle

26b

Ġazel

⁴³ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

70

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Meded sākī kerem kıl şun mey-i şad-sāle ' uşşāka
Ki hicrān-ı teğāfūl bir ölümdür şınf-ı müştāka
2. Sitāre ser şār sāgar verdigiñ şaḥbāya mā ' ildir
Göñül meftūnidır zātıñdaki bir ' işve aḥlāka
3. Ruḥım bir özge renk almış ki olşaydı ḥamrādan
Kızardıkca dili tenevvür-i ğamda atdı mihrāka
4. Olalı ḥalka hāy ṭurrene der kayd-ı efkārım
Eder peyveste zūlfın gerden-i nā-çizi ihtāka
5. Naşūḥi gençligiñ başıçün eyle devre isti' cāl
Meded sākī kerem kıl şun mey-i şad sālīm ' uşşāka

26a

Ġazel

71

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. İmtidād-ı çille-i nāçiz-i aḥzānım gibi
Ḥalkı ta' ciz itmede yok dād-ı efġānım gibi
2. Dil-i serv-i ḳadd ü ezāyı ḥadde ḳayd u benddir
Yok cihān içre cefā etmekde cānānım gibi
3. Çağlayanlar rüz[u] şeb fikr-i vişāliñle seniñ
Aḳmada dā ' im dü çeşm-i zār u giryānım gibi
4. Baña irsāl etdigiñ evrāk-ı ḥırz-ı ḥātırı
Şaḳlarım aġyārdan kim nüşha vü cānım gibi
5. Küfr-i zūlfın sırrımı fāş etmezdim ben kıl ḳadar
Sinede ḥıfz eylerim aḳrān u imānım gibi

6. İhrāk-ı kevkeb-i bahtım felekde dā'imā
Bā' iş-i telhīb-i dildir şadr-ı sūzānım gibi
7. Yāre-i kalbim Naşūhī aqdı hūn-pāş oldu kim
Görmedi çeşm-i felek 'ālemde hicrānım gibi

27b

[Ġazel Ĥarfū'l-Yā]

72

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Şem' -i haddiñ bir nev-ħurşīdi tābān eyledi
Encümi ĥāl-i siyeh-kārīñ perişān eyledi
2. Ne kıbāb arzū eder rū-pūş-ı didār olmağı
Ĥayretinden çarĥ-ı dūn ' aksine devrān eyledi
3. Bādi-i şevķ u sürūr-ı 'ālem oldu tal' atıñ
Rūy-ı māh-ı kāmilin icāb-ı seyrān eyledi
4. Bir görüp oldum girift-i ġamze-i tınāz-ı nāz
Neylediyse baña hep ol tıġ-i berrān eyledi
5. Tā ebed kıalsa gerek āşār-ı ' aşkın ĥāşılı
Ĥāne-i dilde Naşūhī anı mihmān eyledi

Ġazel

73

Fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

1. Ol büt-i nevresden āh ĥayli zamāndır yād idi
Firķat-i vaşhyla bī-çāre gönül nā-şād idi

2. Külbemi teşrîfe kaç kerre virüp söz gelmedi
Hulf-i va' d etmek o şūha dā'imā mu' tād idi
3. Vuşlat-ı ünsiyyeti va' d etdi tenhāda faķat
Bu füsün ol ğāmze-i seħħārına imdād idi
4. ' Āşıkāne iltifāt ile ri' āyet etdigi gibi
Siħr-i Hārūtiyye fā'ik bir nevin icād idi
5. Ey Naşūhī etmeseydi maķşadı is' āf o şūh
Yoksa şimden soñra hālīm bed-ter vü ber-bād idi

Ġazel

74

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

1. Diliñ işte bu gündür baħtiyār u vaķt-i iķbāli
Ki gördüm ol büt-i nevreste-i memdūh-ı aħvāli
2. Müyesser oldu rü'yetle müşerref oldu dil fi'l-hāl
Bütün naķş oldu ķalbimde aniñ hāl-i feraħ-fāli
3. Münevver cism-i pāke eyledim im' ān-ı diķķat kim
Sa' ādetli vücūd-ı bī nazīri penbe emşāli
4. O nūr-ı hüsni ancak hem ' inān pertev-i ħurşid
Şeb-i zulmet meger kim ķaşınıñ ķāra iclāli
5. O ħünī gözleri ahūlarıñ şāhib-i Ķur'anıdır
Düşürdi dām-ı ğisūyı ğama ' uşşāķı āmāli
6. Ħudūd-ı aħmeri la' l-i ķaranfil ğamze bir cādū
Miyān-ı az' afiñ gör sünbülüñ bir incecik dalı

7. Açılmaz fem-i mercâmı ki hânde yol bulup çıksın
Velâkin bülbüle beñzer edince baş-ı mağâlî

27a

8. Zamânında kesâd erdi revâc-ı hüsn-i h'übâna
Bütün ehl-i dili mest eyledi arzû-yı vişâli
9. Sürür et inkılab-ı hâle zîrâ ey Naşûhî çünkim
Diliñ işte bu gündür bahtiyâr u vaqt-i iqbâli

Ġazel

75

Fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(Fâ' ilâtün)

(fâ' lün)

1. Fikr-i vaşlıñ sırr-ı bî-süverde icmâl olalı
'Aql-ı mevcûdı şaşırđım saña meyyâl olalı
2. Hâl-i nâ-sâzımı taqrîre mecâlim vâr idi
Ebkemim şimdi h'ulüşında dilim lâl olalı
3. H'ayr u şerri edemem zihn-i kaşırım eyle fark
'Aqlım endîşe-i vaşlıñ ile pâ-mâl olalı
4. H'azer etmem sitem ü cevr ile hicrânından
Dil-i mağmûm mekân-i mevķuf âmâl olalı
5. K'anlı rü'yâ göririm h'âbda tâ ol günden
Şerm ile reng-i h'udûduñ kızarup lâl olalı
6. Bûs-ı la' liñ çalup ağızıma heves-i vaşlından

Lezzet-i kandilin çünki oğul bāl olalı

7. Dönmedi vech-i naşib üzre Naşūhīye felek
 ‘Aks-i iqbāl ile dil münkalibü'l-hāl olalı

Ġazel

76

Fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilātün / fe‘ ilün

(Fā‘ ilātün)

(fā‘ lün)

1. ‘Arşa-i gönlümi bir ülfetiñ ābād ede mi
 Yoğsa hicriñ dil-i vīrāneyi ber-bād ede mi
2. Kırdı mı hātır şīşesin yarım ağızla luṭfun
 Dil-i meksūr-ı harābātımı bünyād ede mi
3. Böyle qalır mı dil-i zār u zebūnum maḥzūn
 Yoğsa rūḥāniyyet-i ‘aşq aña imdād ede mi
4. Ede mi āh ki ferāmūş beni yār-ı hāṭırdan
 ‘Acabā girye-i aḥzān ile mu‘tād ede mi
5. Nuşḥi vīrān mı qalır hicr ü cefālarla yāḥūd
 ‘Arşa-i gönlimi bir ülfetiñ ābād ede mi

28b

Ġazel

77

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün

1. Felek verdiñ dil-i bī-çāreme her ḥūzn ü āzārı
 Ḥarābāt eyleyüp āzār-ı miḥnetle dil-i zārı
2. Giriftār-ı belā-yı ḥüsn-i ḥübān eyleyüp āḥır

Oñulmaz derd ile sevdâlarıñ kıldıñ giriftarı

3. Gice gündüz raķıbânıñ elinden çekdirüp hicri
Diriġā hālime raħm etmediñ hiç zerre miķdarı
4. Benim ol ‘āşık-ı bî-çāre ten kühsāre-i sevdā
Şunūf-ı ehl-i ‘aşkıñ sādece dil-ħaste⁴⁴
5. Ser-āvāre kim bend-i kaçāyā-yı muħabbetdir
Anıñcün oldı cem bî-ħayāta ‘illet-i tārı
6. Kılup ‘āşıkāne derd ü ġam kânūn-ı zālimdir
Nedir bu etdiġiñ hicrān nedir bu hāl-i ġaddarı

Ġazel

78

Mef‘ ūlū / mefā‘ ilū / mefā‘ ilū / fe‘ ūlūn

1. Şāyān-ı temāşā ruħ-ı gül-gün-ı güvāhı
Hālāt-ı dil-āşübide zātıyla mübāhı
2. Cebr ile alur şabr u irādāt-ı kılübı
Mestāne şıfat kılsa eger nīm- nigāhı
3. Pür şıve vü pür-‘ işvedir ol şūħ fiten-bāz
Kābil degil evşāf-ı kemālātı⁴⁵
4. Baķmaġla toyulmaz o melek lehceli şūħa
Yā-Rab bu ne iħsān u i‘ nāyetdir ilāhı
5. Bedr-i ruħunuñ pertevi ‘aks eylese şāyed
Heb encüm-i seyyārı yaķar gökdeki māhı

⁴⁴ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

⁴⁵ (.....) Nokta ile gösterilen kısımlar okunamamıştır.

6. Bir āl ile aldı dil-i kem-nāmımı şaşdım
Bilmem nice şerḥ eyleyeyim ḥāl-i tebāhī
7. Devr etdi naşīb ü ḳaderim sevdicegimden
Āh ben de Naşūḫī gibi ... eyledim āhı

28a

Ġazel

79

Mef' ūlü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ūlün

1. Ey āfet-i cān u dil-i āgāh-ı Naşūḫī
Yaḳdıñ ḡam-ı 'aşkıñla ciġergāh-ı Naşūḫī
2. Ḥāl üzre tehī şanma ḳālur nāle-i mazlūm
Te 'şir eder elbetde saña āh-ı Naşūḫī
3. Bir günde seni pençe-i ḡadre düşürirler
Ḳalmaz saña bu nāle-i çān-gāh-ı Naşūḫī
4. Lāyık mı rümūmiyyet-i cismile berāber
Āzār u cefā çekmege her-gāh Naşūḫī
5. Allāh için olsun beni āteşlere yaḳma
Ey āfet-i cān u dil-i āgāh-ı Naşūḫī

29a

(‘Aşk̄a Dā’ir Farzīyāt-ı Cedīde)Be H̄āme-i Nāzım-ı Merhūm)

Tā’rif-i ‘aşk min-hayṣū’l-mecmū’ kaffe-i maḥlūḳāt ve mükevvenātıñ ya’nī mevālīd-i selāşeniñ (Hayvānāt ve nebātāt ve cemādāt) cevāhir ve eczā’ları beyninde āşār ile müstedill ve maḥşūs ve bir şüret-i maḥşūşa ile mütefa’al ve maḥbūs bulunup mevāzīn-i mevcūde-i müdeḳḳıka-i ‘adīde ve meḳāyis-i mütenevvi’ a-i şanā’iyye-i ‘atıka ve cedīde ile ğayr-ı ḳābil-i muvāzene ve muḳāyese, bir cism-i seyyāl-i ğarābet[i] iştımāldır ki keyfiyeti nā-ma’lūm ve kemiyeti nā-mefhūm māhiyeti ise el-ān müteḥayyir ehl-i ‘uḳūl ḥāşiyyeti daḫi mütereddid-i erbāb-ı fuḥūldür. Muşliḫīn-i efkār ba’zı zevāt-ı ḥamiyyet-simāt mazḥar-ı esrār-ı tavşīfi şadedinde bulunduğumuz ‘aşkıñ yalnız hayvānāt-ı ‘āliyede olmasını izḥār etmişler ise de soñradan sā’ir ‘uḳalā-yı kirām zevi’l-iḥtirāmıñ izāḫāt-ı terbiyetü’l-aḥlāḳları ‘aşkıñ kā’ināt-ı ṭabī’iyyede daḫi bulunduğunu berāḫīn-i ‘aḳliye ve taşdıḳāt-ı ‘ameliyye ile işbāt ve tavşīye eylerler. Şöyle ki hayvānātta mevcūdiyetiniñ işbātına şarf-ı imkān olunmaḳ melzūm görünmeyen sālifü’z-zıkr-i ‘aşk her ne kadar kemmiyet ve keyfiyeti meḥlūmüz ise de bir rütbe ve bir rādde andan ḥiss ve istidrāk etdigimiz āşār-ı ḥ’āhişi ve efkār-ı fāhişi muṭlaḳā her ḫalde ‘aşk olduğu ğayr-ı melzūmü’t-taşşıldır. Kimyeviye ve aḳvāl-i maḳbūle-i fūnūn-ı ḫikemiyye-i **kelālim** mükevvenāt-ı ṭabī’iye ve ‘unşuriyyede beyne’l-cüz’ veyāḫūd beyne’l-cevher mevcūdiyetine ki aḫvāl-i maznūne-i ḫāzıra anı bir rütbe-i maḳrūne-i ḫaḳīkiyyeye kadar işbāt eder.

İşte erbābına ḫafī olduğu mişillü mecmū’-ı ittiḫādāt-ı ‘ünşuriyyede ya’nī ‘alāḳa ve taḫavvūlāt-ı kimyeviyye fūrū’ ve şu’bāt-ı ‘aşkıyye olduğu vāreste-i tafşīlāt[ü] mücibü’l-kūlfedir.

El-ḫāşıl ‘ālem-i heyūlā’ide mükevven bulunan ecsāmıñ icra’at-ı ef’āliyelerine muḫtaşşı olan ḳuvvā-yı mütenevvi’ a-i ma’rūfa ve ğayriḫā hem-cins ve hem-icrā ve bir ḳuvvet-i müstekmelü’ş-şeddeden **30b** müteferri’ ve mütenevvi’ olup iḫtilāfāt-ı eşkāl ve etvār-ı mevād ile mübeddelü’l-āşār ve muḫavvelü’z-zihār olur denilmesi ta’rif ve tevcīfleriñ bir

tarîk-i sehîlüt-taşrîf ve be-câsıdır zîrâ emsâl-i mesrûde-i sâbıkâ ve ahvâl-i şahîha-i vâkı'aya nazaran (‘Aşk-ı insânîden şarf-ı nazarla) meşelâ hayvânât-ı süfliyeden ba‘zılarınıñ ve belki cümlesiniñ gösterdikleri h‘âhiş-i içtimâ‘iye ve şuver-i muhtelif-i ta‘ayyüşiyeye ve cemâdâtda infi‘âlât-ı kimyeviyye ve sür‘at-i ihtirāk ve teķābül-i nüfuz ve tayarân kezâ ve kezâ ahvâliñ vukū‘ı elbette ve elbette bir sebep-i ünsiye müstenid bulunması lâ-büddür. Bu ise ‘aşk olduğu müberhen bir keyfiyet olmakla artık bu bâbda mebhâiş-i tavîleye ihtiyâc hiss etmesi ‘abeş görünür.

Ya şimdi ‘aşk üssü'l-kuvvâ mıdır ve ne şüretle istidlâl olunur, evet işbu su‘âl-i ‘âdî bir tefekkür ile zâhir olur. Şöyle ki insânda ‘aşkıñ mevcüdiyetini ittifāk-ı ictimâ‘ ile müşbet olduğu teslim olunduğdan sonra cemâdâtiñ mücib-i ittihād ve tekevvünleri bir ittifāk-ı irtibâtdan ‘ibâret dâ‘iyesiyle olduğu anlarda bu kuvve-i ‘âliye-i ittihād ya ‘alâka nâmıyla benâm bulunduğu daği zâhir olur. Demek ki ittihād ve ‘alâkanıñ menşe‘i ‘aşk ve ‘aşkıñ bir şüret-i ahrâda sevkiyet-i mucizesi infi‘âlât-ı kimyeviyyedir. Ya‘nî hayvânât-ı süfliyede (hiss) daha mükemmelde (Sevķ-i tabî‘i) daha ekmeldeki hayvânât-ı ‘âliyede zî‘aql olan da (‘Aşk derler) ve ya‘nî ‘aşkıñ derecât-ı müteferri‘a-i maķsûmesi esâmî-i sâbıkâ üzre mu‘avvendir. Bunuñ inkisâmı ve nâ-tamâmını insânda olursa evşâf-ı hâyvâniyye ile muttaşîf olur ve nebâtâtda ise tecezzür ü tebezzür tezerrür inkişâf tezehhür ve tenâsül tağaddî ve tenâvül ve'l-hâşıl kâffe-i ihtiyâcât şebâtı aña menütdür. Gerçi buña ķâbiliyet ve isti‘dād ve birtakım kuvvâdır diyü ba‘zı redd olunur ise melhûzât-ı mezkûre kuvve-i ma‘lûmeye bir vâsiṭa-i hâdim ve anıñ aķsâm-ı 30a muncize-i mesbûkasıdır cevâbı verilür.Ma‘deniyâtda daği esâmî-i ma‘dûde-i sâlîfe ma‘rûfedir ol daği dereceleri vardır. Cümleñiñ soñı ‘aşka ve ‘aşkıñ soñı vaşla müntehîdir (Eş-şabru miftāhu'l-ferec) işbu aķvâli serd ü farziyât etmekden murādımız ‘aşka bir ta‘rîf-i ekmel ve bir tavşîf-i mücmel bulmaķ emelinden ‘ibâretidir. zann-ı ‘âcizâneme nazaran bu emel ķâbil olmayup ba‘zı zevâtiñ luṭfen bendeñize serd ü beyân buyurduķları ta‘rîfâtı yegân yegân baş ve temhîd edelim.

(1) ‘Aşk bir muḥdeş nesne olup anıñ kuvve-i icbârına kâffe-i mükevvenât maḥkûm ve kâffe-i irâdât ve ihtiyârât anıñ irâdesiyle dimāğa ma‘lûm olduķda icrâ olur. Bir âmir-i nâfiz-i li-emrdir. (Bu ta‘rîf ‘aşk-ı insânîye göredir) intihâsı

Çekmiş şerer-i ‘aşkı yürekde mütedâ‘im
Sinem gibi bir âteş ü pür-tâb ola merâhim

Ṭab‘ı Mücâzdr Ahmed Şüreyyâ

Fî 1 Mayıs Sene 1301

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, Ali Nasûhî Beg hakkında herhangi bir bilgi bulunamayıp eldeki tek bilgi Divan'ın tercüme-i hâl kısmında geçen birkaç satırlık malumâttir. Bu sebeple eserden hareket ederek şaire ve onun şiir anlayışına, sanat zevkine, edebi yaklaşımına ulaşılmaya çalışılmıştır.

İstanbul Sermet Çifter YKY Kütüphanesinde Yazma Eserler Kataloğuna kayıtlı nüshaya başka kütüphane kataloglarında rastlanmamış olup Seyyîd Ali Nasûhî'ye ait olup olmadığı belirsiz, bazı aruz ve imla hatalarının müstensih hatası olabilme ihtimali de söz konusudur. Ali Nasûhî Bey Divanı, Klâsik şiir geleneğine hem şekil hem de muhteva olarak bağlı, bu geleneğin birçok özelliğini taşıyan; dili, üslûbu ve mazmûnlarıyla içinde bulunduğu Batı edebiyatlarının taklîd ve takîp dönemi olan Yenileşme Dönemi'nde ayakta kalabilmiş, bizlere kadar ulaşabilmiş kıymetli eserlerden biridir.

Nasûhî Bey, şiirlerini daha çok âşıkane tarzla yazan, bunun yanında rindane, şuhane, hikemî ve az da olsa tasavvufî tarzları kullanmayı ihmal etmeyen, daha çok maddî âşık tipiyle özdeşleşmiş bir şahsiyettir.

Şiirlerinde mânâ ve ahenk güzelliğine, tazeliğine, özgün olma çabasına, canlı ve kulağa hoş gelen söyleyişe, ince işleyişe, tatlı dile ve yeni şeylerden bahsetme düşüncesine bağlı kalmıştır. Öyle ki Yenileşme diye tabir edilen Tanzimat Dönemi'nde adeta eski içinde yeniyi bulma çabasını gütmüştür. Kalıcı eser yazmanın ve kendi deyimiyle “ibkâ” olmanın en iyi yolunun yeni bir tarzda söylemek gerektiğini gazellerinde açıkça beyan etmiştir.

Mevcut nüshanın incelenmesi sonucunda mensur bölümlerin dışında 129 manzumenin olduğu tespit edilmiştir.

Nasûhî Bey'in Divanı genel olarak gazellerden oluşmuştur. Gazellerinin beyit sayısı 5–10 arasında değişmektedir. Bu da Klâsik edebiyatımızın beyit sayısına paralel bir orandır. Gazellerinin yanında musammatlarıyla dikkat çeken Nasûhî Bey, kasîde nazım şekline pek itibar etmemiştir.

Nasûhî Bey, Divân şiirine bağlı kalmış bir şair olarak birçok şiirinde söyleyişin, veznin ve kafiyenin yanında anlama da dikkat etmiştir. Şiirlerinde kafiye, redif ve vezin gibi ses öğeleri yanında beyit ve mısra tekrarları, kelime ve cümle tekrarları, asonans, iç kafiye ve aliterasyon gibi ahenk öğelerini başarıyla uygulamıştır.

Şiirlerinde Bağdatlı Rûhî, Fuzûlî, Râsih, Mîr Sâdık gibi şairlerin etkisi görülmekte olan Nasûhî Bey'in, Divanı'nda yeni denilebilecek veya kendisinden önce kullanılmamış farklılıklar vardır:

Dil açısından incelendiğinde, bazı kelime ve tamlama kuruluşlarının vezin gereği alışılmadık şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Nasûhî Bey, vezinde sorun yaşamamak için birkaç imlâ hatası sayılabilecek kullanımda bulunmuştur.

Bazı şiirlerinde “*İrgür, olmağlığa, irmege, aluviren, şimden girü, şimden soñra, andan berü, idegör ...*” gibi Eski Anadolu Türkçesine ait söyleyişlere rastlanmaktadır.

Şairin asıl mesleği hakkında herhangi bir bilgi olmamasına rağmen şiirlerinde kullandığı farklı meslek gruplarına ait söyleyişler onun genel kültür seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Döneminde şiirle uğraşan insanların birçok alana vakıf olabilecek özellikte olmasının şiir yazmaya katkı sağladığı söylenebilir. Mesela şiirlerinde, “*mızıka-i kalb, hendesece, kotra, pota, gangren, humma, edviye-i tibbiye, utarid, polad, mermer, hukuk, fotoğraf...*” gibi başta tıp olmak üzere astroloji, terzicilik, coğrafya, müzik, resim gibi birçok alana ait bilgileri güzel bir söyleyiş ve anlamla ifade etmeyi başarmıştır.

Nasûhî Bey'in, şiirlerinin genelinde Divân şiiri geleneğine bağlı kaldığı görülmektedir. Lakin çok az da olsa bazı söyleyişleri Halk Edebiyatı söyleyiş özelliklerine benzemektedir.

Şekil açısından incelendiğinde Nasûhî Bey'in mürettep divan nazım şekillerinden bazılarını kullanmasa da genel anlamda Divan şiiri nazım şekillerini kullandığı ifade edilebilir. Aruz veznini bazı imla hataları dışında şiirlerine başarıyla uyguladığı söylenebilir.

Divan edebiyatında az rastlanan ve sebebi bilinmeyen matla'sız gazel yazma durumu, Nasûhî Bey'de de kendini fazlaca göstermiştir.

Muhteva açısından incelediğimizde ise Nasûhî Bey'in anlam ve benzetmeler konusunda Klâsik şiir geleneğinden az da olsa farklı söyleyişlere başvurduğu söylenebilir. Mesela Klâsik edebiyatımızda az rastlanan “*çeşm-i elâ*”, *gözü elâ* tabîri şiirlerinde yer almaktadır.

Nasûhî Bey'in, sevgilinin Klâsik şiirdeki; ortak güzel, belirli özelliklere sahip olan tipinin yanı sıra daha da ayrıntıya inerek sevgilinin ülkesini, şehrini hatta semtini söylemekten çekinmeyen bir anlatıma başvurması onun dikkat çeken bir özelliğidir.

Klâsik Divan şiirinin az rastlanır bir özelliği sevgiliye, bazen rakiplere bazen de feleğe beddua etme eylemi Nasûhî Bey'in şiirlerinde görülmektedir.

Neticede: Ali Nasûhî Bey, kendine özgü yapı ve içeriğiyle 19. yüzyıl Klâsik Türk Edebiyatı geleneği içerisinde kendisine yer edinmeye çalışmıştır.

KAYNAKÇA

- Ak, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Divanı -Karşılaştırmalı Metin*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2001, Bursa, C.1.
- Akün, Ömer Faruk; “Divan Edebiyatı”, *İslam Ansiklopedisi*, IX. Cilt, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994, s. 389-427.
- Çavuşoğlu, Mehmed; “Divan Şiiri” *Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı II)*, S. 415-416-417, Temmuz-Ağustos-Eylül 1986, s.1 – 16.
- Çavuşoğlu, Mehmed; *Divanlar Arasında*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2003.
- Çeltik, Halil “Tenkitli Divan Neşirlerinde Nazım Şekli Problemleri” *Türkoloji Araştırmaları*, S. 2, 2007, s. 189-199.
- Demirel, Şener; “XVII. Yüzyıl Klâsik Türk Şiirinin Anlam Boyutunda Meydana Gelen Üslup Hareketleri: Klâsik Üslup - Sebk-i Hindî - Hikemî Tarz - Mahallileşme” *Turkihs Studies*, Volume 4 / 2 Winter, 2009, s. 279-306.
- Devellioğlu, Ferit; *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 15. baskı, 1998.
- Dilçin, Cem, “Dîvân Şiirinde Gazel”, *Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı II)*, S. 415-416/417, Temmuz-Ağustos-Eylül 1986, s.78 – 247.
- Dilçin, Cem; *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 1983.
- Dilçin, Cem , *Fuzulî'nin Siiri Üzerine İncelemeler*, Kabalcı Yayınevi, 2007, İstanbul, s. 63.
- Fuzûlî; *Leylâ ve Mecnun*, hzl. Muhammet Nur Doğan, İstanbul, YKY, 2000.
- Gölpınarlı, Abdülbaki , *Hafız Divanı*, MEB, Ankara, 1992.
- İpekten, Haluk; *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul, Dergah Yayınları, 1. Baskı, 1994.
- İsen, Mustafa vd.; *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara, Grafiker Yayıncılık, 1.Baskı, 2005.
- İz ,Fahir, *Eski Türk Edebiyatında Nazım*,C.1,Ankara, Akçağ Yayınları, 1999, s.406.
- Koçin, Abdülhakim “Divân Şiirinde Şairlerin Aşka Yaklaşımları”, *Kastamonu*

Eğitim Dergisi, Cilt:11, No:2, Ekim 2003, s. 396.

Köksal, M. Fatih; *Sana Benzer Güzel Olmaz: Divan Şiirinde Nazire*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2006.

Kurnaz, Cemal; *Türkiiden Gazele Halk ve Dîvân Şiirinin Müşterekleri Üzerine Bir Deneme*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997.

Kurnaz, Cemal –Halil ÇELTİK , *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, 2011, İstanbul,s.58.

Kurtoğlu, Orhan, “*Lebib Divanı (İnceleme – Tenkitli Metin - Sözlük)*”, Ankara, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) 2004, s. 61.

Levend, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Dergah Yayınları, 2014.

Macit, Muhsin; *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, İstanbul, Kapı Yayınları, 2. Baskı, 2005.

Mengi, Mine; *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Akçağ Yayınları, 6. Baskı, 2000.

Okuyucu, Cihan , *Divan Edebiyatı Estetiği*, L&M Yay., 2004, İstanbul.

Onay, Ahmet Talat; *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, hzl.: Cemal Kurnaz, İstanbul, MEB Yayınları, 2004.

Onan, Necmettin Halil , *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*, MEB Yayınları, 1997 , İstanbul, s. 517.

Pala, İskender; *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ankara, Akçağ Yayınları, 3. Baskı, 1998.

Sami, Şemseddin; *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul, Çağrı Yayınları, 6. Baskı, 1996.

Saraç, M. A Yektâ; *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, İstanbul, 3 F Yayınları, 5. Baskı, 2007.

Şentürk, Ahmet Atillâ; *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Rakibe Dair*, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1995.

Şentürk, Ahmet Atillâ; *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, İstanbul, YKY, 2009.

Şentürk, Ahmet Atillâ-Ahmet Kartal; *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Dergah Yayınları, 2014.

Tanpınar, Ahmed Hamdi, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Çağlayan Kitabevi, 2003.

Tökel, Dursun Ali; *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar: Şahıslar Mitolojisi*,

Ankara, Akçağ Yayınları, 2001.

Tuman, Mehmet Nâil; *Tuhfe-i Nâilî, Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*, hzl. Cemal Kurnaz – Mustafa Tatcı, I - II. Cilt, Ankara, Bizim Büro Yayınları, 2001.

Uludağ, Süleyman; *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2. Baskı, 2005.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Rıdvan SÜME
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : Siirt - 1988
e-mail : sumer3543@outlook.com

EĞİTİM

Üniversite : Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (2007-2011)

Yüksek Lisans: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bili Dalı (2014-2017)

Bildiği Yabancı Dil: İngilizce

Tarih : 24.02.2017

TIPKIBASIM

30a

15994

متجزئ مسبوقة بدر جوابا و بر بنور
 معنیانده دهن اسامین معدود سالق معروفه در اولدی در هر دو وارد در
 جمله نك صوك عتق و عتقك صوك و صدق مشهور (الصبر نفع الفرج)
 استوا قوام سرد و ذوقیات اینکده مراد بجز عتق بر تعریف اکل و بر
 توصیف محلی بولور املده عبارتند رظنه عجز انه نظر بواسطه قابض
 اولوب بعضه ذواتك لطفاً بنده کزه سرد و انبساطه بورد قدری تعریفاً بیکانه
 بیکانه بسط و تمجید ایشلم
 (۱) عتق بر کوشش فتنه اولوب انك قوه اجبارینه لافه مکونات محکوم و لافه
 ازادت و اختیاراته آنک ازاد سیده و مانع معلوم اولدوق اجرا اولور
 بر امر نافذ لامرددر (بوتدیف عتق اسماء کوره در) انتریک
 جمله شرر عتقی بورد که متانم
 بنم کی بر آنسه و بر تاب اولور لهم

طبعی می زود
 احمد رضا

31 58

متفرع و متنوع اولوب اختلافات اشكال و اطوار مواد ابد مبدل الارض و محول
 الاطوار اولور ديلمى تعريف و توضيحك بر طريجه سهيل التصريف و بجاي
 زيرا امثال سرود سابقه و احوال صحيحه واقعه نظر (عنه ناسيه مدون نظر)
 مثلا حيوانات غلبه به بعضيها و بلكه جمله سناك كوستر كلى خوا هاش
 اجتماعيه و صور مختلفه فقيشه و هما و انده انفعالات كيوته و سرعت
 اهتزاز و تقابل نفوذ و طيزه كذا وكذا احوالك و قوعى اله و الهه بر
 انه مستط بوليسى لا بد در بوايه عتوه اولينى مبرهنى بر كيفيت اولفده ارضه
 بويابده مباحث طوبى اختياج من ايتس عبت كورينور

يا شدى عتوه اسى القواميد و نه صورته استدلال اولور اوت اشوسال عبادك
 بر تفكر ابد ظاهرا اولور سويم كه انانده عتفك نه جوهرى اتقاه اجتماع ابد مثبت
 اولينى تسليم اولور تفكره جمادانك موجب اتحاد و تكوّن بر اتقاه ارتباطه
 عبارت داعيه سيم اولينى اندر بوقوه عاليه اتحاد با عتفه ناسيه بنام بوليسى دى
 ظاهر اولور و بلكه كه اتحاد و عتفه نك منشاء عتوه و عتفك بصورت
 اهتزاز حقيقه محتمله اتقالات كيوته در يعنى حيوانات غلبه (هت)
 دهها مكملة (سوفه طبيعى) دهها اكله كه حيوانات عاليه زى عقل اولاندر
 (عتوه در لر) و يعنى عتفك درجات متفرعه مقصودسى اسى سابقه اوزر
 ميخوندر بونك اتقاسى و نامحتملى انانده اولور سا اوصاف حيوانيه ابد متصف
 اولور و نباتانده ايسه تجده و تميز نوزر انكشاف ترهه و سانس نفدى و تناول و الحاصل
 طافه اختياجات نباته اكا منوطه كه هه بوكا قابليت و استعداد و برهه تم تواند در بويش
 رد اولور ايسه ملحوظات مذكوره قوه معلوم بر واسطه هادرم و انك اقسام

(عنه ذات فرضيات جديدة) - فانه تاظم مفهوم

تعريف عنه من حيث المجموع كافة الموجودات ومكوناته بمعنى مواليد ثلاثة ذلك
 (حيوانات ونباتات وجمادات) جوهر واجزاء لذي بيده آثاره مستدل
 ومحسوس وبصورت مخصوصه ابد متفصل ومحسوس بولونب موازنه موجوده
 مدققه. عنده ونقائس تنوعه. ضاعبه عتيقه. وهديره ابد غير قابل موازنه
 ونقائس جسم يتال غرائب استعماله وركه كيفيه تا معلوم وكيفي تا مفهوم
 ماهيتي البه اوله متغير اهل عقول خاصيه وفي مفراد ارباب قوليه
 معلومه اظار بعضه ذوات حيت سمات مظهر اسرار توصيفيه صدره
 بولونب غير عتقد بانك حيوانات عالیه در اولسي الفلاز ايشه ايدم صكره دره
 سائر عقول كرام ذوالا حذملك ايضاها تزييه الاختلاف في عتقدك
 كائنات طبيعيه. وفي بولونبني براهيه عقليه وتصديقات عمليه ابد اثبات
 وتوصيه ايدلر تويدك حيواناته موجوده اثباته صرف امكانه او نحوه
 مازوم كونيابه سالف الذكر عنه هر تقدركيت وكيفي مجهول الراس
 برينه وبراء آنده حس واستدراك ايشيكيم اثار هواهشي وانكافاهشي
 مطلقا هجانك عنه اوليفي غير مازوم التفصيله كيبويه واقوال مقبوله فنونه
 حكيمه كدلم مكونات طبيعيه وعنصيريه. به الجزوه وباخود بهه الجوهر
 موجوده بئنه كه احوال نظونه. حاضره انه برينه مقرونه حقيقيه قدر اثباته
 ايشه اربابه حقي اوليفي مثلوه مجموع اجزائت عنصيريه در بئني علاقته
 واثولون كيبويه فروع ونقبات عتقيه اوليفي واسنه تفصيلات موجب
 الكلفه در

الحاصل عالم هبولا بده مكوته بولونبه اجسامك اجزائت افعاليه لينه مختصه
 فواي تنوعه. مفرده. وغيرها هم جنس وهم اجزا در قوت متكامل ايشه دره

3e

۵۶

آزر و لجهام و جفايه صبايدر ايدم
 جسم ضعيف يا قرب ناره غدر ايد ايدم
 تخيل جور اجوره قلبه جووه چه ايد ايدم
 باداينت نولو او شيله كيم دور ايد ايدم
 اطراف ستمو حشكي پروانه لر كيمي
 دكل سوار طالمو خطينك آنا ريدر بو كيم
 ابته برقنه كينك آنا ريدر بو كيم
 يا خود سياه ذلفينك آنا ريدر بو كيم
 مطلعوه قسوه چشمينك آنا ريدر بو كيم
 ديدنه منق قالدی سمي سبه دانم لر كيمي
 نار غمظه يانويه اينكه هيچ روايدر
 برالقاة لايحه اينكه هيچ روايدر
 نصيحتي كينه عاشوه اينكه هيچ روايدر
 به آشنای صادقه اينكه هيچ روايدر
 ايتك بكا معامه بيكانه لر كيمي

منصب عشق حقیقی نصیب ایلد الی	ایتم عزت دنیا و ما فیها الی
دل لطفک ماہور شکت ایلد الی	خدا صبر و فراغ کا جود معلوم
دوم اخوانه و غمی پاک قریبان الی	وصلتده او ملک منظر عالم کجک
بنی بر بجز تیر طیب ایلد الی	درد و شور ہی بیک فات و هات تیر ایلد
ماجز و غم نصیبی یا عجیب الی	عبرت السوء حزنده خلفا و اخوانم

باؤن غم عنفکم جگره نصوحی	ای آفت جهان و دل آگاه نصوحی
تأیر ایلد البندہ کا آه نصوحی	حال اورزه تروی صائم قالو تار مظلوم
فالمز کا بونالہ ما نکاه نصوحی	برکونک سنی بیخه غدره و شور بر لر
آزار و جفا حکمہ هر کاه نصوحی	لا یفہی موینت حسید برابر
ای آفت جهان و دل آگاه نصوحی	۱۹۱ اجوبه اولسونه بنی آتله یاغله

عزله میرصادقہ تخلص نصوحی

دوشدی دهامه و اصغر زنگار کبکی	جست طویل کا کلمہ افانہ لکبکی
باشده هیتقوی چینه به نه ولولان لکبکی	توجیه مجید طره رده ستان لکبکی
بوهار خال منی باعث دو چشم کبکی	یلک جهان آجده سینه زره شان لکبکی
بامم لیتقوی لوقم دو چشم کبکی	ایاقا شمنی پاره دو چشم کبکی
بموشقده سینه لرینه فمخانه لکبکی	شوخا فتمنی یا خود دو چشم کبکی

28b

فرقه و غیر ایندیکم بوقدر صیغ و شای
 هله حسنه کدی هفت و ارمی
 ایندی امرار نافه افکنده لک هفتگی
 کدی محنه لیکوروم حاصله ایامی
 ای نوصی تحریه انجم برفهائی

کلیه احزانک با خواب و کربانه اوله
 اشتیاقه و محنتی کار ایندی قلده لاغره
 فکر خالانه سیاهله پریشانه حال ایدوب
 غمقنی سینه مع جفنا ایندی کم دیندو
 اجتماع ادراری کور کیم صی ایتمک کیم

غزل

خدا بانه ایلیوب آزار محنه دل آری
 او کولون درد ایلم سودا لک فیلده کز قاری
 دینغا حاله صم ایندی لک لهیج ذره مقدری
 صنون اهل غمقن سادده جم دختی بیجاری
 آنکجه اولدی جم بر هیاه علیه طاری
 ندر بو ایندی لک لکجه ندر بو حلال غماری
 فصل اصحاب دل جکوه نوصی بوم دردی

فلک ویردن دل بهاره و کهرمه و آری
 کرفار بلا صمه خوابانه ایلیوب آخر
 کیم کوندر قیباتک السینه جکدر بون هجری
 بنیم اول عتقه بیجاره ندر کساره سودا
 سرا واره کیم ندر قیباتی محسدر
 قلوب عاقلانه درد و غم فانویه قلا طدر
 ای صبرم فلک جریضه قید سوه بیدی دورانه

غزل

حالات دل استوبیده زانیه مباحی
 صنانه بصفت قبله اگر نیم نکاهی
 قایل دکل او صاف کالانه نکاهی
 یارب بونه اصنام و عنایدر الیدی
 لهن انجم بیاری یا فار کونک کرمی
 علمیم نیجه شرح ایدیم حال تباهی
 اینه نوصی کیم ویرد ایدوم آهی

شایه تماشا فرم کلکونه کواهی
 جیایله الور صبر و ارات قابوی
 بر شیوه ویر عثوم در اولوغ قسباز
 بالحقله طویلوز او ملک لریم بر شوفه
 بدر ضلک بر قوی عکس ایلم شایه
 بول ایله الیدی دل کناصی شایه
 دور ایندی نصیب و قدرم سودا کیم ف

زبانده کساد ابروی رواج حسبه خوبان
 سرور است انقلاب حاله نیرای نصوحینکم
 بنده اهل دل مسته ابدی آرزوی وصال
 دلک استه بوکوندر اختیار و وقت اقبال

غزل

فکر و صلاح سر به سوره اجمال اولی
 حال ناسازی می تقریره مجال و اری
 خند و سوزی ابرو می زلفه قصیده اید فرود
 هند ایتیم ستم و جور اید هجی است
 فانی رزقا کور بر رخ خوبان تا اول کونیه
 یوسی لعلک جالب اغریه لکوسی وصلنده
 در غدی و هم نصیب اوزن نصوحینم فلتک

عقل مجبوری تا سر دم حکامیت اولی
 ایتم سوزی خلوصه دلم لال اولی
 عقلم ایزیش و صلاک اید با مال اولی
 دن مغوم مکیه موقف امان اولی
 سرور اید رنگ خندونک قیظوب لال اولی
 لذت قد لیمه چونکه او غل بان اولی
 عکس اقبال اید دل منظره الحال اولی

غزل

عرفه کولم می را و لغتیه آباد اید می
 قید و خطه شکیبایم اغزل لطفه
 بید فالور می دل زبیر و زبونم مخزونه
 اید می آه که فراموش بقی با خاطر دونه
 نصاحی و بر نمی فالور و هم فالور اید خود

بوقس هجران دل و بزبیر بر باد اید می
 دل مکسور خرابانم بنیاد اید می
 یوسف و هانین عشقه اکا اسلاد اید می
 عجبیا کره اجزانه اید مصناد اید می
 عرصه کولم می را و لغتیه آباد اید می

غزل

هم و تقف ایتیم بلکه دخی بیز اید
 مرصفت ایتیم دخی بر دم یله اولیوفا
 مجلس اولقنده سایه ایدم نکریم مرور
 جرح غدرک دوستی برینمکنی اوزیم

اولملک سیماکور و بی حال دل نا نامی
 یاده کنور من دل سالیق انعامی
 انفعال اید اکا هکیم اکاره نامی
 اولسبب آرزوی محضنا ناله الاهی

غزوه حرق البنا

شمع خدك بر نو خورشیدی تابانه ایلدی	انجمنی خاله سید کازه بر پشته ایلدی
نه قباب آرزو ایدر روی سهر دیند اوغنی	حیرتنده چرفخ دونه عکینه دوزنه بدی
بادی توره و سرور عالم اولدی طلعتک	روی ماه کامله ایجاب سیزنه ایلدی
بر کوزوب اولدیم کرفت غمزه طهار ناز	نیلدیم یاکه همت اولتیم برانه ایلدی
نا ایدر کرک انار عتصه حاصل	خانه اولدی نصوحی انی مرصاه ایلدی

غزوه

اولت نوره سه آه خیم زما ز یاد ایلدی	فرقت وصلیه با جاره کوهل ناستاد ایلدی
کله می تشنه قاج کره و پرو سوز کله می	خلف و عدا ایتدی او شوفه دنا معناد
وصلت انینی و عدا نیک تقدیرام فقط	بوشونه اول غمزه سعاریه امدار ایلدی
عاقبت انصاف ایدر عیاش ایدر سنج	سحرهار و تریه فایحه بر نو به ایجاد ایلدی
ای نصوحی ایتدی مقصدی اسعاده و نوح	بوق شوم نصوحی عالمه تر و بر باد ایلدی

غزوه

دله ایشیه بو کوندر اجتهاد و وقت اقبال	که کوردیم اولت نوره سه مدوح احوالی
میسرا طردی روینله مشرفه اولدی دل خالک	بنونه فقهه اولدی قلبیج آنک حال و حال
منوریم یاکه ایلم امساله وقتیکیم	ساونم وجودی نظری بنیه امسال
اونور حقی انجمنی لکمنه بر نو خورشید	شب ظلمت فکر کیم قاشنه قاره ابدلی
او غمزه کوزدی الهوارک حساب فرایدر	دوسوردی دام کیموی غمزه آمالی
خنده احمدی لعل قریقل غمزه بر جبار	میانه اضعفک کور سبک ریغوجون دلا
ایلمنم قم مره بایک خنده بول بولر پیوسته	ولکره بیله بکر ایدیم لبط معالی

حرف الیاء

نه عیب نه نیک گفتار نه یونانم کبی اور و پای جسمه اجنه بوده اینالیا نام کبی
 کور مدد چشم فلک عالمه جهانام کبی یاسره اسه کجه هوانی غنمه قناتم کبی
 نتره در باد صبا اول ذلفنی جهانم کبی
 طاعینور کسورده عقل برشام کبی
 و جوی وار روم عشوه نیک اولیانی نیکه سیم ونی اینالیا در کلک یک نیکه نه
 طره سیه وضع کجیور باد نسیم نیکه هر سحر اسد کجه دانم سحر و نیکه نه
 نتره در باد صبا اول ذلفنی جهانم کبی
 ده غلور کسورده عقل برشام کبی
 طوعنمه سودم ایرده مقبره به اولیانی ای نصوصی نازل اولدم اندک هر کبی
 کور اول فاشلر یاز عالمه بوفره براشی جیغیور نسیم و خینال دیره دونه صبح و عشی
 نتره در باد صبا اول ذلفنی جهانم کبی
 طاعینور کسورده عقل برشام کبی

تخیل

اصداده نایم اصرانم کبی خلقی تعجیر اینمک بوده داد اقصانم کبی
 دل سر وقد و ازار حده قد و نورد بوده جویانه ایجه بهضای اینکلمه جهانام کبی
 جا غلیانلر روز سینه فکر وصال لاشک افده دانم دو چشم زار و کریانم کبی
 ناکه ایسال اینکلمه اولدم حرر ضای صاقدرم اعبار دیکیم نسیم و جهانم کبی
 کفر ذلفنی سیری فاسر اینمکرم به قیافه سینه حفظ ابدیم افزاره و اینانم کبی
 اصداده کویک اینمک فلک و انما با نعت طریبیا دلدر صدر سوزانم کبی
 یاره طیبیم نصوصی افرو نمونانم کور مدد چشم فلک عالمه لکجه نام کبی

۵۰
۲۷

مدد ساق کرم قبل صونه می صد سالم عساقه	که لجه به نفاذی بر اولو در صنفه مشتاقه
سندھی سزار ساعز و بر دیکل صدهای	کوکل مضمونیر ذاتی که رعشوه اخلافه
رضه بر او که رنگ المده که اول صرخی عماره	قار دقچه دلا سوز غمخ آندی محراقه
اوله حلقه های ظم در قد افلام	ایدر سوسه دلفه کرده ناهیزه افنامه
قصوحی کجلاکک بشکریه دوره اشغال	مدد ساق کرم قبل صونه می صد سالم عساقه

غزل

کجی اوقاتم محله سولیه سلطانه	بر علاج اینسوه بنج بود در به در مانده
لکهن امراضه فراقه ایله دی ناهامه	بر علاج اینسوه بنج بود در به در مانده
لطف و تدبیر و تدابیرسی هله اغیاره در	مخت در و صلالیه بوسه بیچاره در
عشوه و سؤقیله بوسه صاصیل بر باره در	بر علاج اینسوه بنج بود در به در مانده
خیاطره مکسور و ناله کواره می اولغجلیله	ای نصوحی عاقلقت ابراهیمی بیچاره عجب
ایله دی دلک قبل باره قرغان لهب	بر علاج اینسوه بنج بود در به در مانده

غزل

وصلت ایامی بکا موعود ایدی حکیم قدر	انقلاب بخت اید زور ایدی اوبار اوسته
تک ضیاء اولضنک اولسوزده مو اولسوزده	مقصودم تحصیل التیتر افکار اوسته
کیسیدر دینه ای طایفه کرم اید خلدن	دیلم سیزده عداوته قیل اغیار اوسته
تک بنی قوزناره اغیار دینه اینک اضمیم	بیک کسوم اینه ارشده اوله اسرار اوسته
مال اولیای خط و خالیه اید نصوحی لهام	غالباً دوستی بن بر و هم و افکار اوسته
چکدی سلاک نظره جیست مدلت اولجانیه	شمه بیه میر قلم اغیار کفار اوسته

ای باد صبا ز زیم عصبه اید او باره	حالانه طویر حاله امداد ایدر جگه
ایشوره دخی صبر اینه بونه ذره تحمل	اولشوخ بنی وصله ایدر شاد ایدر جگه
کاشانه خاطر که خراب اولدی تحمل نه	بیفصوه ز روادریه آیدر ایدر جگه
غمزه یله کچینان یه مومله اولد فرآه	له کونده بک قنده لر ایجاد ایدر جگه
بولجی و بو قصه ایدر بیدی او دلبر	لطفیده نصوحی یه اگر داد ایدر جگه

غزل

کیسه لر چکننا وصاله فحنت و الایمی	آن صوکنده عاقبه بروصلت یار اولم
جگه بکم درد تحمل نیجه مکندر بکم	کجه کوندر بنی نه اکلنجا ایشمار اولم
بنیم اقلنه نم دلبر سله دله درونم	حالیمی عصبه ایدر ایدر جگه انصار اولم
یاره لهرنه او کونلر دله ایشوخ طیب	یک قیل اولم یه بر لطفه تیمار اولم
ای نصوحی کوردم زاننه کبی باوه	رضیم هجرانه به اما که لهر بار اولم

غزل

کریم قیل جریعه لطفله ساقشاد کلام اید	دل نالانه کوز ایدر میوه با محور صیام اید
شوانیه طوتمسونه قلب جزینیم مرغه قیلده	می صد ساله و بر تا که بنی منت ملزم ایدم
اگره کوشه مجانه در سر مست اولم	یه سه با که من صومقلم هر دم دوم ایدم
سنگه بر اولفتکدر بندله لهرسونه ایدر	مروت قیل سغتمسز بجه بر کلام اید
نذر بوسنده کی نصوحی غور خود پسند بکم	کریم قیل جریعه لطفله ساقشاد کلام ایدم

غزل

26

<p> به ما حصل ربطه قیلیم دیگرید نوسودیکلمک همت اولفت ایشید خناطدیه آنک فکر و عجبی بربید البنده نیار بر کوه اولد اکم سررید ایشدی ایدی جوینی ارار سربله قولدر اکا عالم دل و جانید سربله آواره ایله فرقتی بارک کدرید </p>	<p> آواره ایله فرقتی بارک کدرید قولر اولم او سونلک کله آذر و غمده شوی او پیلک لذت و صلتی اونوندم سوندری او جانیم صفوه اولفتی اواه نه کوسه قفانه ایدی نه زره نرهم برهوب ایلد ترصیده مولات که ایندم قولر اولدی نصوحی ایشوبد سته هلیت غزل </p>
--	--

<p> اولت شریفا زایم اصغیر ایدر نار ایتمک خلوه اولغنه شاذل عتاف ناساز ایتمک اول طمعکار حفا قانع دکلی آت ایتمک کوز کوره باری ندر بایمکه اغصه ایتمک باخاجت دلک کلهب زری ابراز ایتمک نیک نه شایانه اولاده وصلغه افزایتمک قبل خنده اولبه خصال ناساز هیز ایتمک باشلک سر برهوا یالایه یوزار ایتمک نصیحا نایله در ایتمک اغیار ایتمک غزل </p>	<p> به نیازه ایندیگی نیلی وصلت و انسیه جلد ایدر طدر رمز بکا هر دم جفا ایدر فکاک اضمیم آزاریه اما که یوسه دلک نوايه ایندیگیم حال دلا عرصه اولدی کلهب رفاهیه فطم ایدر سیه وهلمه دیدر مدنه اقبیه لکم ذلقتی جلیب ایتمک غیره نقدیم ایتمک لاله و سحر اولور کساده عاقبت سرد و نه ای کبوتر کبوتر موتر ایلینجه اجنک دسته تعظیم اوزره لایقده طو تاریه اهل دل غزل </p>
---	--

غزل

نظر این عاشقک حالت بیچاره من	اجی انصاف ایده کور باجه براندک چاره من
فتی زانجه کبی بر سوخ جفا کینه کیم	ستم و جور ایده افتاده و بیچاره من
حال ناشاد من بیک فات دهانک آید	بوئه ایلمه کوزله عیاشه آواره من
وصلته کیر و داروی شفاخته نری	کار کیر اولمه آواره دلنه پاره من
مکر الطاف الیه دده اولورسه نصیب	رضیحتک طیب دوا سینه صد بله من

غزل

نامه عریذ اولورسه نمکده و افرا او سنه	سومیم باه به هیچ نایه اولیاد او سنه
قیلقد فاتح ایتمیم سر زلفه کهر خشی	سر و ریب لاف ایتمیم ذره او سر او سنه
که اینانم ایسه نامه اینمکه ایده م میبه	بر دخی نمکده اوله نکدر نکدر او سنه
یوز جویمم اصف جامم ایچومه آزارینه	کله یوز بیکلرم ایزده و غم آزار او سنه
ایضیم راه مجده منانه و رحمة	فتنه اولی ای نصح ای کدر اکر او سنه

غزل

بو حالت ناشادیم عطف نظر ایله	بیر بود بره جور و اوزاد نه خدر ایله
ای سوخ جفا پیشه بر اجه اولور	لطف ایته دله آزاره و خرنه و کدر ایله
مضار قدیمه بو خوننده کیم نرسک	ایسنده جفا باها برار مختصر ایله
به ایضیم آزارینه نلک بر نلکه ایته	هجران دلمرسه آ بکم سر سر ایله
بو قلله دل آواره و در جور نصحی	بو صلت ناشادیمه عطف نظر ایله

۶۶ ۲۵

غزل

کوردم روی وفا زره جانانم	کوردم روی وفا زره جانانم
عمرم جور و جفا با سینه محصور ایتم	عمرم جور و جفا با سینه محصور ایتم
نیرنگه ایبراج کوه کلمی بر باره اویار	نیرنگه ایبراج کوه کلمی بر باره اویار
روز و شب آه و فریاد ایبراج اکلنج بکا	روز و شب آه و فریاد ایبراج اکلنج بکا
دود آگه فکله چکله سونه محدود	دود آگه فکله چکله سونه محدود
در عدم حال می بر کس بر وجه نصیب	در عدم حال می بر کس بر وجه نصیب
ای نصوص ایتمی فریادم جرم اولافت	ای نصوص ایتمی فریادم جرم اولافت

غزل مخمس

خندود اصرارک مثلنه در حقم دیر بنلکه	خندود اصرارک مثلنه در حقم دیر بنلکه
نه بولدرک ای کوزل بو هالنه دل بس بنلکه	نه بولدرک ای کوزل بو هالنه دل بس بنلکه
نولور بو آره فرور سور و غوغای ایبراج	نولور بو آره فرور سور و غوغای ایبراج
بو خوییده وضع کوی اقیق بر کام قیل توپیل	بو خوییده وضع کوی اقیق بر کام قیل توپیل
فرانغت ایتموب اصله منیه کون طور بنلکه	فرانغت ایتموب اصله منیه کون طور بنلکه
بیرده ناز و استغناء اما غضا در هک	بیرده ناز و استغناء اما غضا در هک
نه بولدرک ای کوزل بو هالنه دل خود بنلکه	نه بولدرک ای کوزل بو هالنه دل خود بنلکه
فرانغت ایتموب اصله منیه کون طور بنلکه	فرانغت ایتموب اصله منیه کون طور بنلکه

غزل

سنگه ایبرایله میثاقه ایلمه ایلمه ترک ایتمه	کوی شریف بزم ایتمه کلنه افرازه ترک ایتمه
اولوب عقلینه ترک ایتمه کوزل کلنه ترک ایتمه	مقدسی مطرح عالم مقام و منشی اما
عایت قیل حضوره اوله اخوان ترک ایتمه	جیغاره خاطر و اولاده عیاشه جگر خونی
فرعوسه ایتمه ذوق صحت زنده ترک ایتمه	می و کلغام و صبر بهائت کسک با ایلمه در خاطر
اوباعلم کرده و زمره با ایلمه ترک ایتمه	اولوی صحت ملاقانک اقدم شوی دور ادور
جفا و جوریه به فانیلم کجای ترک ایتمه	دل زارمک وصف کرب و انذار و علامه
صفیه لطف و کرم و صلف جانان ترک ایتمه	بریتانه عقلنه اویمه نصوصی جهان ترک ایلمه

حرف الواو

زمانه در هیچ حرف اولم دانگم به یگو
 صد و دشتیا قه خام عاجز در بیانده
 رفیق استیاقه دمادم روز شب و 4
 خیال و خاطرک تشویشی افکار با کتلی
 طلیبا لطف اربوب اعراضه ک صدک لاف
 روانی برک محکمش و کربانه غمخواری
 کلسانه وفاء دانگر کوله سزه بیل ک
 بنی بحر کرده در ساهل ازاره فرلانده
 یوسوز لر موجب تجیز اولور به بیورم اقا
 سخی نرک ایتدیگ ارتو کالی اندر حاله رسل
 کریم قبل بر عمل نصیبه اربوب آنده نصوحی لم

دل آفند و زارم ملاقاته ایدر آرزو
 فراوه اولفتنده دیده لر کیم فانه ایدر معلو
 دو کرفانه دیده بخت ساقم آیت عالم بو
 علم فسخله ایدرم درک والایه تکابو
 دو کار اینجیانه بودر بدم ترتیب قبل دارو
 مقدر اولسوه صو جونی سوریک هیچ بنسوخه غفوه
 روانی اره در قدرت قبله غدار بر شیبو
 صد فسخه لیبج بنامی غائر اجمود هر اجمو
 ولکه سخت سوز فراتر ده حکمدر بو
 اگر افراد عالمندره مانع اولسه لر شو بو
 خفصا بر ملاقات ایتدیگ اخباردر بر صبو

غزل

وارسره لطفی آنک عیبم مروتدر او
 کچه الطافن کورم کله تقاضر ایدرم
 ره عشقده فدا ایدر بشیمی دل
 کشف باز ایتدیگ سوبلسویشتمه الیه
 ای نصوحی ایتدیگ مرغ غیری نرقب و صید
 کورم پد بر دم غملا ایدر جهانم بو کیم
 اولیقو کبر فردی خیالید ایدر دله آه
 عکس ایدرین آینه فده خیال زوری
 حله فرقتا و غم طوفان ایدر ال صکره
 حرز جهان ایتدیگ شینه نصوحی صدم

مصمت توأم ایچاندر آنده دن شو
 وصله دایر سوزی زک ایدر امانه او مهور
 انخواف اینغولم امرنده آنک یلک کرمو
 ندر اچومه اولسوه بو سیده فور فو
 انه مجبور ابره جک وار ایسه زور بازو
 هده اولسوخ کریم کار ایدر باندم بو کیمجه
 لندنه وصلتی به اولقودر طلائیم بو کیمجه
 کورم سوب حاصله کیم فانه تره باهلم بو کیمجه
 به اننا هدف فاقدرک آتمم بو کیمجه
 اوبد بر شوخ بریزد ایدر باندم بو کیمجه

غزل

۴۴ ۲۷۱

غزل سر به

محکوم زورم بوجه داد الله
 بخت سیاه ناشاد الله
 صد و شکیب و سامانم انده
 بخت سیاه ناشاد الله
 فتنه بوفد کندیه افراه
 بخت سیاه ناشاد الله
 اولدق بیلیم دنیا بیه آقا
 بخت سیاه ناشاد الله
 سینه نه اقدی هونه و جراحت
 بخت سیاه ناشاد الله
 آشوب و شورى حصه ایدی زره
 بخت سیاه ناشاد الله
 اولک مقدر نصیحتی البت
 بخت سیاه ناشاد الله

یا رحم بارک امداد الله
 آه و فغانه و فرباد الله
 بیمار و زرمم درعالم انده
 فالدی انکجه آمانم انده
 انوار هفتی کجه نیایه
 لهب چکیرکدر درد اید لهجراه
 دوچار هستم نرکن شهلا
 کیمنه پشمه آزار سودا
 شکرانه تیری ایتدی اصحابت
 دلداره انجه استوفلا کت
 غمز غمزه غمز ایتدی باره
 چاکمک بجم به غیری نه چاره
 بویه فالدر ایام فرقت
 مغلوب لهجراه بود زره نصرت

نظریه غزل میرصادق

مدد رسد ساله میره دیمدم خجانه لرد و نسونه
 صد احو و سوج طولوسونه هجانه بیمار لرد و نسونه
 نشاط و لذت و ده شوخ کلوب زلزله لرد و نسونه
 هیات لوله بزم آینه بیکار لرد و نسونه
 بو مجلسه مکر صوم کبی دیوانه لرد و نسونه
 یا مننا و غمیب معجانه در ایانه لرد و نسونه
 لریب شکر خساینه پروانه لرد و نسونه

بودم عبد لقای وصل انصوانید ای ساق
 کرم هفتکامیر فالدر باغچه اید استیجاک
 کوروب سرمنده رفتار می صاف خشارک
 شرای لعل لبده نشانه فانه روت جمه
 کذاب و اعظ به کوسبیر خلیفی تفره
 بودوره طوبیوت عجمی ذالهد طصه و دغلا ایلر
 دعادم میرصادق و سه لصوصی با ایما لکنج

یک

عزله

فقط ماحور الامم ایلدی وجه شیبمه	فلک کوستمدی روی وفا بر دم جیبمه
شاسردی انقلده انفعالات عجبیمه	طهر بر نختیم عقوبه ثابت نیر بختیم
اوصانیم امتداد جد حزنه وشکیمه	دمادم کوسه محنت نشیه و زار غمگینیم
نشاط و نشتمی جوده کوردی کرده انقبیمه	کلار ایلدی زوجه و صلابت ایام مبولیم
فلاح کوستمدی روی وفا بر دم جیبمه	نصوحی به کیم کیمه سکاینه ابلیم بلم

عزله

قین هنر بود و کبلله فایتمه	هجر اید دیره کریانمه
بنی دور ایتمه پاینده جانمه	ای دل فانی دل رحم اید
مدرسه اوچله احزانمه	اشیا فکله دلیم محزونمه
روز و شب و نالم واقفانمه	خاتره عالم هله نچیز اولدی
لطف ایدوب قاشیم بکیم یانمه	طوبه مع روینه باقمه اید به
ناامیدی اولله در فایتمه	ای طلیا وضع قوتناخص
هجر اید دیره کریانمه	نصوحی سبلت خرنه جباری

عزله

بکارتنه فزانه مظلوم اولومور دیردیه	ای حفا جونه جابونه کندک اولوندک بخانه
هنگه بویا بوی سده لهر و ژانه و در دیره	ایتمک لیلک مکافات روی حقیق
منفی تخنه بر دوشیمه کور نامردیه	کاده ناز ایدره البه بولور باه
کوشم جوده بو طرفه عم و کرد و بر دیره	دلدا آتسه حسرت نولر با فدیله دل
ملک طوغریلور اولدوره نصوحی زردیه	ایرینور مقصد قلبینه نصره عقله

۴۲
۲۳

غزل

ظلم ابد مفدور در همه دل افکنده گاه	ایردی جوونه غیری کماله درد عشق بزم گاه
بوکدی قد عاصقانه شد بر لوری فزاید	درد اسیری ایلیعوب دام فسونه و کربانیه
شهره شهره باره اجدی شکر بر تخت بیابه	ظلم میر بهر دم ستمد اسیری برمی گدازد
ایلمز اولیلیر اما اولصق بی اشتانه	راه عشقنده بنونه مال وصال اولسونه فلا
ایردی جوونه غیری کماله درد عشق بزم گاه	درد عشق فکلم مکره در نضوحی لقب دلاوه

غزل

نصواریسبه دل آلوده هجرانده
 ز فزاید و سبب حده اعتراف
 صورت مرا بگور و غریبیم اهلانده

فلک آردی بنی جور ایلد هجانانده
 هجر ایتمیشی عجب ناله واقفانده

ستم جرم ایلم مفدور رفیق ایلدی بنی
 افتراق هم مفدور و نصیب ایلدی بنی
 نایم آل اینه قراجه حلیب ایلدی بنی

فلک آردی بنی جور ایلد هجانانده
 هجر ایتمیشی عجب ناله واقفانده

قلبی تقدیر و نصیب بنی ثانوسی شرانه
 تار بختیم ایلم اولدی الحانه
 دو سورویا آره مره قسه و آشوب نغانه

فلک آردی بنی جور ایلد هجانانده
 هجر ایتمیشی عجب ناله واقفانده

ظلم میر کلمه اعتراف قفانه ایلم بزم
 ره عشق ایچره فدای سرو جان ایلدی بزم
 آه یومطلعی به ورد زبانه ایلدی بزم

فلک آردی بنی جور ایلد هجانانده
 هجر ایتمیشی عجب ناله واقفانده

سختی باک فضولیه به ایوب استمده
 نصیبی ایلم به بهرزه مجسم النساء
 بنی بختنه نه کنی لیلاده ایوب هم ابعاد

فلک آردی بنی جور ایلد هجانانده
 هجر ایتمیشی عجب ناله واقفانده

غزل مربع

کوله باری کل بوزک سیر ایلیم
 کوله باری کل بوزک سیر ایلیم
 قاجیه بندنه بنج نم لکم یاریم
 کوله باری کل بوزک سیر ایلیم
 جیره ایتمه بقا حفت بندنه
 کوله باری کل بوزک سیر ایلیم
 فطر تندنه نشه ویر سوته جان مل
 کوله باری کل بوزک سیر ایلیم
 طومسونه کرد غمک دلک تمیل
 کولج باری کوله بوزک سیر ایلیم

سیر کلن زده قنی آلفه بجم
 سه طوبر کجه سیر کلن زار ایلیم
 نا اول آزرده نو خا نم
 باغبانه غنچه کلن زار نم
 مانلم کلن کیمی بر خنده
 سادمانه ایلم بنی کوله بند
 لطفه ایوب کلن کیمی بر کجه کول
 کول بکم آهیل بکم مانده کل
 کوله رده کوله رده انجوه ایل
 ای نصوحی ایلم عصبه کل

غزل

نعلت خواب سحر حکیمور آواره سرم
 سحری هر کیمی به خواب طور بر سرم
 کونیا کونه آرتمده لکجه کل کوله کدرم
 به شعورم سحری مجنون ندنه بیک قانس بیزم
 نعلت خواب سحر حکیمور آواره سرم

وعد ایام ملاقات کلنج زلفه
 عاصبه خطنی رویار کور بر دم اول
 نه روا جور واز بایه تصوف اندک
 آتمه کدر سار غم بنج فرهاد کیمی آه
 نصوحیا دیده ده او یضوب بک اعلی

صرف الترن

کل بیسه امدادیمه ابرو هلالیم الامانه
 اینجه لکجه وازا ای قانع فکلم الامانه
 انکساره کلن غمده ایلر جیلان تار مار
 اینجه لکجه وازا ای قانع کل الامانه
 قور ایلر سیه قفسا یظم درونیم دیشدی
 اینجه لکجه وازا ای قانع کل الامانه

الامانه ای غنچه کل خساره آل الامانه
 درد عشق کله دما و غمته عالی الامانه
 آل مظلوم دله آلفیه سه المیوه کار
 فکرت وصلکله خوب و اصفیه قاره
 غمزه بنج غمک قلبه حزنه ایشلیدی
 صور نصوحی به خدودا خورده یا بیلیدی

72

4

بوهالت غمخوار : منظور جلا نم
جسمه بکم قالمی رزده توانم
آه ایسته بودر با بیغم ای روح روانم

مخمر می مست عیونزه مسلم
آزار و هفتای ستمه بی قورتار
افغانه نصوص ساگر ایتمه کتک

غزل مربع

آه فرصتد ایا قبل طلعه بزک کرم
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم
انخاف او غلدی مور فیر اسانه
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم
کچوک بزغ بختل هزار اولدک اولدی
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم
انغجار طلعتک ارزو کسیر نه قیاب
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم
صوکبی آقوی دل مغنوب فکرت سوب
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم
حالت بخت سوادم دانه منظور در
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم
ایر لطف دانه با کلک بدک متبدر لکانه
سه سیزای م باره دیدم بیضا فالدی بودم

ظلمت ناریک لجه نزه به آزره دلم
بدر شماره نمنا اینکه منتظرم
لقاله لندی ظلمت انکل ایلد شبه قرانه
اسک ماه اسمه الوب اولدقه کوزورده لایه
ایکلیوب اغلامده وضع کچوک حرکتی
چاره شهید دلاک انظار حسکه ایسی
به دکل افتاد بالکزه نه ای مه جناب
دشمنه بدکو سوید نازده حکمه نقاب
خنده مدک آینه مخدور در اهل قلوب
زیره ده قیلدق لبیل حسره سیر و غروب
ظلمت ایام لجه بیکه کواکل دیجور در
دیره هفتاسج و سح ایکی کوزم با نور در
مغرب حسرت فالدی فرقتده ناکدیه
ای کوزم نوری نصوصی به زخم قیلد امامه

۹۹

غزل

بارب نه بدار هله بوساخ نا کام	کیم دسیم ایلم کولمه جور ایلد الام
صربهای غمی موجب احراقه کبدر	آلفه لره آسه اولور لکرمونه یعنی جهانم
بریار ایلد آه بوجم دلی باقوی کولن ایشی	برجامه ایند نود سیرمت مدلم
ازار محبتیه مکرر دل ناچیز	وصلت لکرمونده نه کرر ذره جه آرام
دور ایلی برین سنی صحت میدره	کوستردی لکیم روی دلی ذره جه انعام
انوار محبتیه طولو قلب حریفیم	بیسیم نیره هم یاره نیجه ایلم اوطام
ختم ایلد نصوحی سونینی ایند دراز	سایدک ویرر درد دلای عالم نام

غزل

مرصت اینم بکم لکرت دیرسه ایلد	جور وارینه سمد کبدر هدننه مسم
لکرمونه معتمد اولم کوزلم صبر ایلم	بوسه بره ضعیفانه ایلد مختلفه مسم
کرت اینم طریقه باشا بوزم شکر	عطف اغیار ایلد برکوش در وهدننه مسم
عاصم وصلک او یار ایشی اعدایا	یوق افلا وصالک ایلد جئنله مسم
عاشقم عشق نقیر ایشی جلمک یارم بیره	ینا اناک نصوحی کیم حسرتله مسم

مربع غزل

کولکدر مقصدم باغ وفاده ایلد کفناشم	دیلر او اوره دل وصله صقیده رانینم لظام
اکولر قلب پیغامی چونکه داع لکرم	قالور بوینش جانا کرا اولور سم لکرم ایلد قانم
جفا باغده برورد ملاحظت نرد و کرم ایلد	که ورتده بری نزلک المده هم میراسک
ولکه عاشقجه ایشی با مثل ویکناشک	قالور بوینش جانا کرا اولور سم لکرم ایلد قانم
سنگله بوسرا ایشی امامه اغیاره بیلد بیره	اولا فرخصلتی بو حال ندر خاره کولدر مده
ترجم ایشی نصوحی نیرنه اواره اولد بیره	قالور بوینش جانا کرا اولور سم لکرم ایلد قانم

غزل

یاغده دل رسوزی صم ایلد جوانم	نیرا کستم جانمه لار ایلدی جانم
شیا بساوی حیفک فرا فکله بنا کده	نا ککره جرض قدر دود فضا نم
دل یاغده الطاف ایلد وارم سکا بکره	ای لوجه پاکیزه نماینده پمانم
ترکاتک اناک جراهان یتر آه	عاشقلمه سینه سیکلمه نشانم

غزل

دل بیمار می ضبط ایندی که درشت و غموم	بنی زک ابد بکله جویک اولنججه معلوم
برای دشمنه قلبک دل زری محکوم	خطه توفی نسیم شقیانه ابدک
ایزک بزم وصاله شرفنده محروم	قرب در کاله مقاره اولور ایکنه ناکاه
بره فالز صنما آه واینه مظلوم	دود آلهم فلکه جکیم مطولر سونه
دل بیمار می ضبط ایندی که درشت و غموم	کر به دله غیر نفوسمی که بولنماز چهاره

غزل

جکرم لکوی فقط بعد و فراقه جکرم	فانه ایجوبه می برینه منت ساقه جکرم
غم عشقی بدل شهید و روانه جکرم	لهر یازک بینه بر لذت مخصوصه می وار
برای سوزلی تلخ اهلک مزاجه جکرم	صوغه نیت اجوبه زرد و خار عشقم
منت القده فالوب اولده مزاجه جکرم	صفت اللیه بجه نیت ایدرم اعیاره
فانه ایجوبه می برینه منت ساقه جکرم	ای نصوحه جکرم یازین نیت العنک

غزل

بنایسم ناه شوهله بنایسم	الدله باغی یاغره برکیم
بنایسم ناه شوهله بنایسم	اکوب بر شربت جورک قنایسم
که ایندم جانمی بولنه افا	توکتمز فرقی چاکمکه حاله
بنایسم ناه شوهله بنایسم	بنیم اول عاشق شوریده سید
بکالطف ایلم باه صدر ده	صالور اعیاره غم و لجهی که در
بنایسم ناه شوهله بنایسم	یونارک الطابنده ار در
انکوبه شمد یکیم یالانه بنایسم	که یاغمه نیجه کر و بر بنایسم
بنایسم ناه شوهله بنایسم	اوشم بزم جوده پروانه بنایسم
بکایتموه دکل ساد نصوحی	دل و جانده سوردم به اوشوحی
بنایسم ناه شوهله بنایسم	قدار لاله عالمک روحی

غزل

دل سزنده کور و صانع بنی صنوتم
 کولدیکم وارسه اوده کول بوذونک سؤفته
 سه ملک غوی بر طرف اودم کولکل بندارتم
 زنده سیر جمالکده حجاب ورندم
 کرم و لطف و فراوانی بندوه ایله

غزل مربع

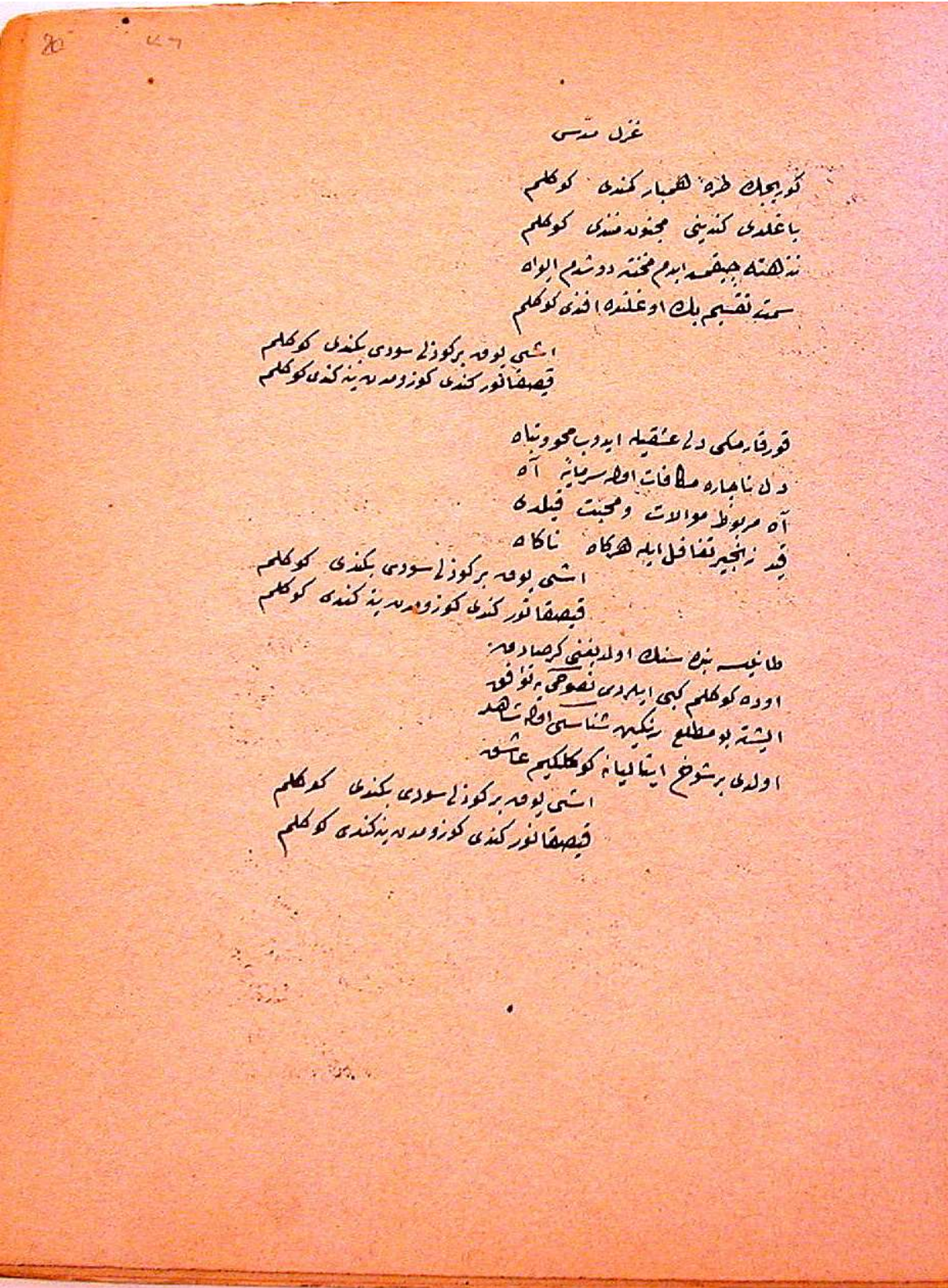
می حفظه افانه صنوتم ایضا تمام
 لاله کیم بر زنده وریانم قرآن تمام
 یک جام دگر بر دم اولساغ عشقک
 کولکده بولنه قدک اولساغ عشقک
 بیاضینی وارکیم آنک مجلس آبه
 معجب قلوب دینسه سزا کونه سزاه
 بون صافیت سزب اعلاسه بکر
 بو مطلع رنگینی ایدوب صدقه ازیر
 کور دکک لبالب می ایلد جام صبوحی
 ایچ کجه دلاک نازه لغر مایه روحی

به هیچ هزل واعظ ما بوسه ده فای تمام
 به جرعه بیجانیه چکمه ده او صا تمام
 سیر بکالهم اولد و هم آخر عشقک
 به جرعه بیجانیه چکمه ده او صا تمام
 چکمه کجه حیات نوا اولور جسم خرابه
 به جرعه بیجانیه چکمه ده او صا تمام
 قیسم ایلر اولد کجه هر کیم اولد قطره
 به جرعه بیجانیه چکمه ده او صا تمام
 بو زدم بنه به نوبه واقرا نصحی
 به جرعه بیجانیه چکمه ده او صا تمام

غزل

هر سحر فریاد واه معناد کاردر بنیم
 آنسه عشق حقیقیدر کله خیا اولوب
 روز شه فریاد فزیره اعتیادم دانما
 مت و منمور عجبو بر قونک ای صنم
 ضبط و ضبطی کجه صابونه بو بود کونوج
 حالت اولد می کازده اغلر کورس کر
 ای نصحی به کیمه کیمده تکلیف ایلمیم

عالمی تعجیز ایدیه اصفاه و زاردر بنیم
 جسمی حرافه ایدیه قلبیده ناردر بنیم
 باعث قلیت وارم و فرادر بنیم
 موجب بر باد عقل نارادر بنیم
 رسته تیغیر عشوه ذلفا پاردر بنیم
 عالم دستا در عالم باد کاردر بنیم
 بونلر باعث دل بلا اختیاردر بنیم

غزل مدسی

کو بچاک طره لقیار کنده کو کلام
باغدی کندهی مجنونه مندی کو کلام
نه گفته چیه ایدم فخته دوشم الواه
سه تقسیم بلک او غلنده اندی کو کلام

اشی یوسف بر کوزله سودی بکندی کو کلام
قیصقا نور کندی کوزومه به بند کنده کو کلام

قورقارمکی دلا عقیله ایدوب محمود نیا
دل ناچاره ملاقات اوله سر نیا آه
آه مربوط موالات و محبت قبله
قد زنجیر نفاقل ایله هرگاه ناکاه

اشی یوسف بر کوزله سودی بکندی کو کلام
قیصقا نور کندی کوزومه به بند کنده کو کلام

طایفه نیک سنک اوله یعنی کرمادیه
اوده کو کلام کی ایددی نصوصی به نونو
ایشه بو مطلع ریکه شناسی اوله شه
اولدی بر شوخ ایسا لیا کو کلام عاصیه

اشی یوسف بر کوزله سودی بکندی کو کلام
قیصقا نور کندی کوزومه به بند کنده کو کلام

نجمه اینه کوه کو کلمه در کوه صید اولدم
 کله ی طاقتم محنت انده به غربت اولدم
 کلمه عقلمه حال صنوعه به قریب اولدم
 یک باشد به کدوب بر مکنه طفل ارباب اولدم
 با فرم سلاک کنایه مجبور اطمینت اولدم
 دولوب عکسینه الواء سمدی منبوه قیبت اولدم
 انکجه بر دخی هوب سولک انچه منبیه اولدم

در
 غمک یاد فغانک مثال عند لیب اولدم
 زمانه جگدیکیم بوجه جور و غمه دله
 خدود احمک ناری زهره خوشبوی آتاری
 خنک عارضه نشو لقی ایل ای پنا مناز
 فردم سندی لطیب اجمه از جمله سودا ده
 ارباب لطف دلاره و لکه بخت ناسازم
 نصوحی بولدم بر چهاره انچه درد هجورده

غزل

چشم آهویه دوشوب قیه کز قنار اولدم
 طایغلوب باشد به منقلب افکار اولدم
 چاره سز درد و کز قناری آزار اولدم
 بنده بالواسطه مستقره الوار اولدم
 آه مجروح غم غمزه شو انخوار اولدم
 کنده کو کلمه دیدم مرمتی اکلر اولدم
 نصاحتیا صورم که بر مظهر اعتبار اولدم

ضربه ناوک مرکانه دو چهار اولدم
 هله اولدلف پریشانی کبی عقل قصیر
 کل نیشده داویم ای بیلم انانه ایلد فکیر
 کور بچک لطف زهار بی اولد مر و نلک
 اوفیا اجمه اور و سانی می بر لوم قضا
 بنیشوب شخه عشاقه بو عالم صور دی
 اه و فریادمی لهجه طوبی بنم خلوه جلا

غزل مربع

الطاف فریاد سینه طوریه قاندم
 سو دم اولد ان مشرب کو کیمت قراندم
 کدی بارم ایندی که دخی اولفتی هتک
 به بویه هیبت نیده برم ارتوخه او هساندم
 بعدینه شو خنایه افکاره دو شور دی
 اول ظالم دونک شر عتقه یاندم

بروخ کز کتار و کرم معدنی صاندم
 بلمه نیمونه اوبه فنکاره ایناندم
 هم ایندی حاله انزیمه اصلا
 به صاحب بزم بزم مجتبه تک و تنوا
 سنک ستمی آندی دل زره و دور دی
 ان صکره نصوحی بر دخی باره دور دی

9

تائید اینتر جند دفع می بکا زرا
لطف است بنی دور اینهمه تصوی گرفته

صدهای محله کوکله لهر سرسم
مجرب شراب لهرمکه دل ناکام

غزل

ای غنچه سنی کدیم به بار صانور دم
خاله کوروب اطراف ضد و دره نمودار
لهر صحت و شمه ایدر که اکل درم ارغ
فاج ایلدک اسراریم بریم رشیا
عسجی حفا ایدیم به بار بکا ویر دم
بدیاره لیکه زاننه اسناد نه مکه
اینگله به اغیار رضی اینتر بکا ظالم

مصول کل باستم و خار صانور دم
نشود چه و سبزه گلزار صانور دم
ناحرم جمعیت اغیار صانور دم
غفلت سنی کاتم اسرار صانور دم
لهر خا طره کلوزی وفا کار صانور دم
بالکل ادب سوغ نیکو کار صانور دم
ابواه تصوی سنی به بار صانور دم

وله
غزل

کور دم جفای جرضی
چکدم بلای دلگری
افکاری سوغ ایلوب
اعراضه ضلع ایلوب
عالمی بر ضوب یوقه
اصبار محبوب یوقه
دلدارنه جور و اذا
کلدی جفاده غنا
شده او غدار شو
بنیاضی سوغ نیکو
سیدت دمع خونگی
طوندم ره جنونگی
نصحتی بخونه و زار
بنده او باغ علی بار

دوانه یوز جویر دم
جلان یوز جویر دم
اغیاره فرقه ایلوب
بریان یوز جویر دم
برده مطوب یوقه
اخوان یوز جویر دم
داتم معیه بکا
اصانه یوز جویر دم
ایتمک نصیق رو
کردانه یوز جویر دم
رایله عیون
افسانه یوز جویر دم
چکمک درد بسیار
اهزان یوز جویر دم

«

غزل

بخت وادمه افلاک من تجریده ایندی آه
اشکند ایندی بو غلنت ایله رنج و غموم
شویله لاره مکه اکر زره قدر اولسه زنی
نامه اکر فی طونار برضاجاه و حقیقه
غم بیه نصیحتی بو لاره نصیحتی بیه

ایتمده وصلنک ایتمی هوبه دله تحویل
فرقت و وصلک اعالنه ایندیکیم نامل
درد هجرانه شمدنیکه و یوقه بنک تحویل
دایم اگسک دکل یومیه کبی دله تزلزل
کله بورنج و ادا یا همم فیصه بخاهل

غزل

فتی اولمیه نلایه کوزلدره کوزل
بجو اوقان ملافات ایله املر ایدرک
فیصقا نوب ایله و منتخوی جرم لبیم
قلدی بکر بکر بکر دله بزی بعیله زار
اکن صون قلدی جلد مره وفادره و ضیبت
جان منت کبی نیبانه و تغافل روا
یا فیثور من سکا کیم بیک که هجرانه ایدر بیه
عاشقم عاشقم الطافه یوقه صبر و نوانه
نه عیفا بیست کوزل اولدیغنی فریم ایندم
نصیحتا دیده با همم وفایه فی الحال

زرد فالدی شو بزم اولفت مبهوبه اذن
دیرمدک طرز سوال غمزه زره نامل
فتنت و شور ایله کیردی آره صالکدی حد
هوبه کورویا اولفتی اولدیقه تحت اصول
بمنکل بیخه ارباره ایله چمکی انکل
کونیکوره عیبه جمال ایتمک کل قیام کسل
جور و آنلاری قیلوب مسلک الطافه بیدل
دله با به مکر اولفت زانکدر اصل
معدنه صدقه و کورطره صانوردم اول
کورینور کجه جفا لطف وفادره سرین

ول

حرف المیم

غزل

کوردلم ابریده دستینه صبر با طول برجام
لهو صیحت دشمه ایدر که سیز ایدر آه
دستاره لطف و کرمه و هدره سیز دل
نار اینم ایا ساقی ندر بو بونج نغافل
الام اینجه باد کتور دیمدم ای شوخ

جمیعت اغیاره ایدر که سنی ابرام
بوسه برده ملاحظه قیلوردم اصل ضایع
صالحه بزم من حذر اخذیه ایله الام
نارک بچی بریار ایدر چمکه انجم
قیام به مخمورینه می صومنده آرام

حرف اللام

بندوی درو اوونزه آه و زار اکس دکل	آشای عتقه دانم جور بار اکس دکل
دبده تخت ساهوده خمار اکس دکل	باده بریفه و عتفه صونا ساج بلا
سینه پر باره دانم تبار اکس دکل	جره فرینه قرگانه تیرند بندو
روز و شب دله قره وانتظار اکس دکل	دیره بانه سوی نشریفه اولوب برکوشده
قده وارسم مطلقا برنا بلار اکس دکل	زرم اولقنده دخی بونه ای نصوصی راضم

ول

غزل

فابل تطیب دکل	لکری یانم بر باره در	عضو موقوف تنی	صومر طیبیا لهد
چیفه باله سی دکل	دود سیاه اهلهم	نار فرقه یاره	بانده جگر طاه صه
عناذ عجیب دکل	زیرا انبه حسرت	بنی تمییب انیمیک	افسانه فرار اید رسم
سینه قریب دکل	اماکم نیله رسم	باشینه لکونه آن	نعمیه اید رسم مکر
اوشونک نصیب دکل	عاقبت بروصلتی	نصوصی فرم ایلدم	کدم امید ای رخه

غزل

بکزه مر لعل رخ رضه هیم لال قرنفل	الانوسه رنگه سه صانم آن آل قرنفل
قبضه لطفیله رخ آینه ای قبال قرنفل	دهره بکزه تم اندک رنگ اید هم بوینی کیم
ساعه لعل مده بکزه من احوال قرنفل	بشور در آنک که لعلیت و رنگ کلکونه
یشک اید فتنی اینسه نوله جویدال قرنفل	عنه لیبانه جلانه بوینه مضمونه کچینور
ستا ایدوسا قیلدی هانه لعینه مال قرنفل	کوردیکیم یرد بنی حورت روید اولدم
ینه خاطرده طویر بر جمد واجمال قرنفل	کوهلمه اونکه قنا غنله نسی ویردم
بریکل قنسه دوزر دله بوآمال قرنفل	بریکل غزه خونریز السنه زاره م
قیلم ریجیده باید قلبی یامال قرنفل	نیلیم حالت ناشادم یارب لهر کر
آل اید الهی دل حاصیل اول لال قرنفل	عاجزیم کربیه نصوصی کنی درده دوسدم

عا تقنی بود به هججه صایارک
 به عتفه حقیقی طایریم خورنه بقارک
 بود که یکی عتفه مجازی صانارک
 تو فرم بود اولنا در بیزارانارک
 لایزم اوله بیلکه فرضا حلولا صانارک
 استرسه اولزم ان هب بیلکه صانارک
 سه بر بول امبانی به کلفه صانارک
 آواره دلزم انکارک نه صوارک

اینستم آلا ایلد برکا فرخامه طونمسه ک
 غزال طبعه تمکنه و آرد طونمسه ک
 ایا عنقای دل باینه ایلد دام طونمسه ک
 کید و با بریم کریم خیلد اکراد طونمسه ک
 کبجه کونه خیلده نه خیلد سرخامه طونمسه ک
 اوله فرضصت صسها و برهارد طونمسه ک
 دلکه برقا جلمن بره ابراه طونمسه ک
 که بند طالع ناساز و ناکام طونمسه ک
 اینستم با سبب فکار و اوهاره طونمسه ک

به هالی ایندکه بیانه ایندکه آغاز
 سید مع طهر بر سید محبت متراحم
 بد فاره نعلی ابر اهل قنوت
 افرجه سیزه عجز ایلد ایلان اولنا لکب
 اولزه بریشانی جانان اوله عفظ اینت
 ارتقه سیزه معلوم نه لایزم رض تفصیل
 قدر زری زرک بیلور اما که مثلدر
 و جده نه نعو می بود قانمی اولور آه

صبح و سحر سوخ بر روز و نه اندر طونمسه ک
 او آهو چشم طارد عتوه نلک انجار غم کرده
 شکار آرزو اید و بکت و کدر ایلد ایندکه آقا
 زوال فتنه با خجیده ایچوبه بر ساق دهره
 طونمسه ناسف ایلدم نبع اینته کرده
 فدح برزمی ایلد که کلوب اغیار انزده
 بک اعتدیلورم طبعه دکل مجبور عشر تکیم
 بوکاره کیم نلک بوده مدخله انجوه نعلیکده
 قولوه آصم نعو می طبعه اغیاره تجملدر

17 20

غزل

ال اوغلتی سولک اجهه اجبار ایدر منسک
 لکری صدک کجه اولور ایدر شاری
 اولکافر خوده کف ایدر دلا کیم
 بک اجه تفکر بید ایدی زمانه
 کوکلنده طوری شدت تاثیر محبت
 چوقدر حسنه و زینتی بوره نیا هک
 سودک کول خایره قانداعلم حاصل
 کوکلنده محبت وار ایکسه کوکلنده حیفک
 نصیحی قوبوق کول دل نالانه جبر این

ول

او شوخ حیفا جوید دلا زلم ایدر منسک
 طارور بیایورم کوکلنی کجه عصبی سک
 بو سحر یره امک ویرد کیدر باد لهوایه
 هیا تقدر اویت سمد ایل صف کباره
 انجای نصیحی صافورمک بو کیدر شه

ول غزل

آواره دله هیم ناکار سک نه صبور سک
 داندزه محبت اثری ذره جه یوق س
 آزار و حیف دله ینه سه قیلور فراغت
 افضاله ایدر فریادی بیایه ایلمک کوس
 لایق بیک مقلع تحسوده افسوس

لکری کس اصدرا ایدر سه بار ایدر منسک
 او شوخ حیفا کله هم افکار ایدر منسک
 سه هنک و جلاله کفار ایدر منسک
 احوال پریشانی اکلور ایدر منسک
 نا اهلنی هیم واقفه اسرار ایدر منسک
 کیم نفعی و سودی بیا کله ایدر منسک
 صکره اوزنج داخل کلزار ایدر منسک
 سه کیمی آزاده اغیار ایدر منسک
 ال اوغلتی سولک اجهه اجبار ایدر منسک

اجبار و نه اصدرا و نه ایزل ایدر منسک
 زلم اینکله بر دم و شی آلم ایدر منسک
 اول ظالم نالام کبر لکم ایدر منسک
 بیزهوده چاشنه انی انعام ایدر منسک
 سه کوکلنی آزاده آلام ایدر منسک

بکونه اولور ایشوخ بنی موملر آراسک
 ای دلبر عجب سه نه کیمی ایتیه براسک
 با شیره بو بد خوده البده بیفارسک
 آواز حزینانه قولانی آصار سک
 خاطر شیشه سینه فراغله قیارسک

غزله
 ايندک بويج حفازان کلاغه عقله
 بولم هم زلفه ايله بوشالنه باعث نيد وگنه
 ايدنه بر اولفته ناز ايديسوردي شردی
 به کبی بولمه بر اهباییده ترک اینسه نوله
 نه دیمیم به با حقدنه دیریم کیم هر دم
 برهضا جویونک اولوب آنسه عشقله با نیوه
 علیل دل کله زرد خور با قد نیچونه
 اینجه آرمی بر آنه هوالنیفی دم
 ای نصوحی واقع الحال بودر کیم الحق

ینه قیلدی غلبه فکرت ذودی دجهنده
 بوغدی ذره جه افکار غمودی وچینک
 غیره بزل اولمده نقدینه جودی وچینک
 سو دیکمده نریانه وارنه ده سودی وچینک
 وانم اولسوده در دنیا ده و جودی وچینک
 عرشه دلک ایدر صغور دلک کدودی وچینک
 زائل اللونه اول اول غنچه خدودی وچینک
 جوشمه ذره اولطبع رکودی وچینک
 یینه قیلدی غلبه فکرت ذودی وچینک

غزله
 لعل رخسار کلماتها شیوهی برمی کلک
 بوی نسیمه ایدر نسیمه و بر بیدر کمال
 عامی اثر دیر کسولان کله بر نلی
 قاره لکک بکره مز بر شیمی اکانتیم کبی
 اقداره همه و آنه و چشم باد و ده کیم
 اول
 اورکه شایسته مجتهد حکوب آه عم بک
 بنده نه صبر و نه طافت نه تحمل نه توانه
 نوله خسارینه دلمستیم ای شوخ فریب
 بدر رخسارینه شک ایلرده دور فلک
 بیخونم نولدم اسیر غم عشقم با ۵

بکره مز حاشاکه لول روینه رنگ ملک
 بکره مز صولردی اما کل حسرت سنبلك
 قننه سر می غمور باد صبا من با کلک
 اولوب یلایه قصیدار اولف سلاک
 عادت آنه واقفانه رفوع بلبلک
 غمف ابد الی دن اول مینا کاه عم بک
 تویمدی الی تنونه و ارمی ابواه عم بک
 دوسه اولدم فنمه عشقه با به عم بک
 امر نور روی دلا ویرینه نوماه عم بک
 آنه عشقک ابد یاندی جکر لاه عم بک

حرف القاف

غزل

بیا همه اول ای نور دیده هم بک بجای ز غم لوه	آدمک ار ساریه مطلقه فاشه ز غم لوه
خته حاله نه خبر دار اوله اصله صباغ اوله	تا کلجه باشه اکلاره کانه ز غم لوه
دوشوره وای عضاله نقرت اهبایر	هکدی بک تا تیراه عاشقانه ز غم لوه
واصل دلاز اولور مغبوه ضعیف لجه اوله	اود جونک کلجه ز جانده ز غم لوه
بنده اعلاییم بایمز ملکیم ز لاله	جاده سارنه لهامه وصلت بیاره ز غم لوه
سورجه قمار افطاری ولده اولسه صحت بزر	کیم تفکرله وجود بک زبانه ز غم لوه
ساختنده ای نصوحی بوغول ایندی شوخ	بیایم اول ای نور دیده هم بک بجای ز غم لوه

غزل

بوکولوا بربد کیرسه سر آواره صبح	کیروب ایتم فرج دل بند مضموم قاله جود
نه روا درد فراتکه ایر ناله و آه	عاشقه وصله ساعده اید مظلوم فاله جود
اره ده عاشقه بر ناله اولنوب تقرجه	ساده اولنوب لیکانه ملزوم قاله جود
خصما طوبیج اضمیم بوخوف و خمشیت	بو قبا حتمیکه دل عشق اید مزوم قاله جود
ایتمم راز درونمی نصوحی ابراز	آجیرم کدر اصل اک صوک مکتوم قاله جود

حرف ال کاف

چور والمیه حکمه طاقتمی برافون	عاشقلمی فیهه لیاقتی برافون
طاشتمده اضممار اید برباره کوکلده	فرلانریفک سنک کانیتمی برافون
دیردک رسه اولغنی بدمایه قیبه	سه ریطه نبت اهوتمی برافون
یتیممی دلم بوغجه ازیایا و بیایا	یا ایندی بک بتم حفا تمی برافون
ای شانه دل زار نصوحی کینج	چور و الملک بکیمک طاقتمی برافون

فانتفات اولی دل که بارگرا بجا نه الم
به اکا جمله کلام کتم ایلیوت اصلا در کتم

با غیری ملک در هر ایلیوتی سکه ستم
بر فغانم و بدلم بینا الخزنه اوجه بدلم

ایضا

بیلدی اول دلبر با هیچ قدری همی هینفا اسف
اوله ایله طعنه اعلمه طعنه و هم هفت

راه عقده میان و وارمی قیدم تلف
لب بلبه آنموش در غوغای کف در کف

ایضا

نیلیم عکینه و زنه ایلی جرم فلك
نا فصل فیلسوفه تحمل بوجی اکره بوره ک

دل محبت اقتضایه استمر تا حشره و ک
بود سوکده محله غیر ممکنه سوره ک

ایضا

کسوان و ج حواد انجاده رجت سیاه
بلکه تاثر ایلیوت اول وقت ایله انتخاب

ظالم حال سیه فایده همال اولی و آه
خود ایلیوت ایله حافظ هر وقت ذکر ایله آه

ایضا

سرد از ستم و بر بکا خوشتری ضعیف

سرد از ستم و بر بکا خوشتری ضعیف

حرف الفیه

غزل

سرد اول بار در کیم بولیمز بوبله جماغ
لکم که در زنه به رف قبل طبعی کل این فراع

سیره جبهه ای دل نماسا ایله کلک سیر باغ
شم ایلب از هاری قلبه صاف قل آینه سیه

بردم فرضنده در که بوزنه اکر خرم و داغ
تا اوله به یا نمده اوله سینه مه باقیه جراع

باره که هوان تو اشع نماسا کالهده
کل علونده رو باره آیه عشقم هانه

سیره جبهه ای دل نماسا ایله کلک سیر باغ

ای نصوحی ایله وقت تو بلا عیبه نوسج

15

دلشدة ازك منت و نازنده اوصانك
المفنة جرم لذت صهربا طاقانك
خداك كبتى ساغز قيراروب لعل بو تانك
كورد كو سنى جام و جملك اغرد صولانك

ايضا

كلمه بوزينه خط سه سفه هاله
تبيهي خطا حرت رويده هله اله
ترهيج اولور ريك رنده وردايه لاله
ناز انده تو دونو نه صهربا ونيار
ايضا

صوبه تا او قدر عشرتكم مست اولم هب
هونان جگر سوز ايد سومت اولم هب
رخساريني بوسى اينكم سربيه اولم هب
اي شوخ وفا قيل بزه دلبيست اولم هب
ايضا

ها فط اغزنده افساد اولور مخمس برغز لدر

ذلف ميشكيتي كبتى اول سوغا خوشندي خوش
بنور اينده كلر لجر واذا خوشندي خوش
سوق اذار و ستمد در بلا خوشندي خوش
زنده انار نغلي بلدر دق اهد دردك بكا
اي فلك برات دلبه عكسي كوستردك بكا
كسه انده طوموم لوى وفا بر كل كبتى
فرز در ديلم باهم اولدى دوناسنل كبتى
دخلة حقي بومه اينكه هجر بر كسي فردك بكا
مانم رخسار آل وردينه بلبل كبتى
اول سب قيردى دل ناكامى جام مل كبتى
ايضا

حرف الشبه

طالع مجوسه بوفلكده ابلدم جووه الشمس
 بخنار اولوعه كوچمه عالم فابزه آه
 ظنونا ابدال وسخ برعاشق سویره بم
 چشم عالم كورياسه حال ناسارم كمي
 سنده بونار عظم باقون دنبا واريني
 جگه بكم ازار و هجره طاف الورد كنه آه
 عالم معنيه دانم اي نعوحي روز شب

در

حرف الشبه

بارة الوردة هجره فيلج ايتامس
 ديشمش سيب رخندانده ريب مئش
 غيريلده وصلنه وانينده اولوعاشاه
 ديشمش سيب رخندانده ريب بد مئش
 نافله قائم نصوص اولده به وسيسه
 ديشمش سيب رخندانده ريب بد مئش

در

سوس

ساق در ميخانه ريه دلداري ابد به دوست
 بو حال ملامت اثر اكدر به دوست
 سرخ هذلك آسامي ابله ابله كه سرخ دوست
 ايام فراق اولودوب ايتيلم كوست

لفظه اين بزه اي ساق كل درجه ميخوش
 دور ابله كه ناصبح قدر مي ابد لم نوسخ

14 ۴۴

منش و معبود هم زرد صفا لاله زار
 طوری صوره سالخ زه زلفه دونه از دونه
 لعل روی سرفه هم فیضه دلداره
 سحری بر حسب برادیه صالح دل هم سارده
 اول سیده رنگ روی سرفه افتاده
 دوستی ز سوب دل زاهد به غوغا ده
 بر نصوحی سوز قون اینم سیر پاده

با قفا لطف که شاد است ز اسیر بادین
 لطف منفر و لرز بر هم کرده بکر پانه
 چاه و دل راه وصاله سنج حمد و فدا
 اینست در و عفا زه طعمه شعله عتاب
 ضلوع عالم بولدی کیسه آنک بولده ولی
 اینجیز کتب و بر این صوفیانه وحی عالم
 لکنه دیر سوز تو دین و اول صوفی ابله فریب

وله

ای بیت شهرتاز
 ناز ایلمه ناز
 بویج جزا لر
 خاطر ناساز
 آل خدودک
 مانه کرانز
 یا هیه و تانا
 غمزه دمساز
 طوریه قادم
 ایتمه انعام
 هر لیل و نسلار
 بر ربه نیان
 هنرا قروند
 ای بیت ممتاز

مستلاد
 جور و المیه حکمتک ارتحه ایدر اعجاز
 لطفه ابله کرم قیل دل و بر زهر برار
 بیختمی بقا قلدر بو ازار و ازالر
 قیلدی حروب اولدی ایا معدنه ناز
 لعل کله بکر می اوله حرمت ذودک
 مرهانه لبه ایلدی لعلیتی احراز
 بکر می او حاله لایه هیچ نافه بلغار
 سامور حبشی کی او شایسته اعزاز
 بر هم وفا کار و کرم معدن صاندم
 باری زیا نغمه مکر ای قته غماز
 سول ربه بنی ایلدی فکر و اعلمه ناز
 کار ایتمدی دفعت ابله درد دل ابراز
 دور اولدی نصوحی کرمه نه بیج کونده
 هم ابله آنک حال بر نیان برار

قتی اقیهه نم یارم اعلم صیغه الیوم
 وفارور دل افکنه کانه رفته الیوم
 کریمیا بوزارم مرجهانک قاتند
 ضیال عاصه انار حور و مختند
 نندر سه کی بر قتی بک قیته الیوم
 عم وازار و هجرانه دیکر کوبه ایتمی احوالم
 درینا عالم اچره درون اید من و انلم
 دیم اینم دماوم غیر لوله اولفت همکار
 وایم دلخ فالسویه فرقتکله آه انبار
 مرلیصه فرقیم برانه وصل صحت الیوم
 بنوبه اوهام وصل سور هیضار همه کدر کوه
 نصوحی جووه اولدیه دخی دردم بنر شدی

اسیر عشقم نیم نگاه اولفت الیوم
 بدکج عاصفان قلت ایله روضه الیوم
 مکریم الیوم بر فرقتکدر وصله الیوم
 بو حال بر ملائم انقطاع اولفتند
 دل حور ایتمک قیتمند عادتند
 جووه عقل ناز و مار ایندک فرقتک بری نالم
 سنک عقله جوونک هبیا سردم فکر و اشک
 کجا بوریه سر کنگش نام رفت الیوم
 وصال ذاته دلبر که سایه مکر ایدر مکار
 یا نور افکنده دلختم نم اکلار بالاکلار
 دلا حاله عیانه اولدی الیوم بنر شدی
 طوبیایه یوسف بر قاتله هجرانه ایدر سحر
 دیم انجاره بو حال ضررم غیرته الیوم

دیم انجاره بو حال ضررم غیرته الیوم

غزل

بزه که قیاس اولار ز اولمخار و یکبار
 مدد ساق المده روز و شب سمرت صبر بار
 کوانده حدیجیم بره کیم نکتہ پیرا
 آنکوبه طویسوب مشغول بوس خد کمال
 اسیر من و مغبور ایدر ویدر سودا

اسیر من و مغبور ایدر ویدر سودا
 اکلمه بریم نام معلان جلاله اچره
 کیمجه کونوز تفکر دم عشرته مالموش
 دخی مجبور بر دلبر حوی منا لنکیم
 نول طونس نصوحی شامز دوزیه کوان

در

13 <<

فخلقناهم نوره الطاهرى ادى او انكلم
 طاقوب اربوبه زنجير غمى هم بار فرقىم
 از ندره عفو و پيمانك فراموشه اربوب شويم
 الوب تدلاصم و لذرى المده اول رقبانكيم
 بنى و فلى ايموبت محضه اول بار ايم خلاصه
 انك هده منته حكيم اربوب بالفاضله
 فالورى عفت الكليلك نصوى دوى ظالمك

وله

حرف الراء

بنى محبوه عشمه اولك و بوجوه الهزله ليرلر
 مكره فليدبر انكار بنى اولكبت ابتدرلر
 بنى ترك ايموب ايدر هو و انه ايند هفتلر
 بكافيت ايجوه هوو صحت صلوا ايدرلر
 جوه اولفت ايمكر دهانه اولفم و فليلر
 نجه دوقه سور سرك او باطل هزه كوخرلر
 دبروم ضامكل اولر جولا زه جود هاسد لر

هادها روينه ايم ضم دروغم اوكنر
 نبتة غنزه هوه خوار بنى بنده و زمه
 خنة لهوغم آرد ايم قشيد اينمه
 فويت و صلتى صا و صوه اولر من عرواسر
 قونداير علاج اينك ايشوغم بنى
 نجه اووم طيبه م كه اهد انيسم
 وصلد بيدر ديو بر بوى الوروم نصيبي

وله

جوه جزور ايد ميناه محبت صوامر
 صكره كو ككده ك سكو محبت صوامر
 باره سيمى مكووا محبت صوامر
 آتبه لهو ايد هما محبت صوامر
 بوندا ايدلر بكم راه محبت صوامر
 حشره و ك نركه ك اخرا محبت صوامر
 بوقه باشد بنى انباي محبت صوامر

بجو وصف ابرو چشمی ابرو و دیگر دارد
 مطول زلفی بر شاخ دوتا بر سو و یکم دارد
 او غنچه مشرک در سرایم قضا بر سو و یکم دارد
 کوه در شاه صدف طرفی الا بر سو و یکم دارد

شماره زلفی اشقره کانه بکر ابروی
 تمام سنبل کیموی سوخی صافه و در چشم
 رخ کلکونیدر بادی صراف عاتقی باه
 نصوصی فاضل در درویم اوله ده

وله

الجزای فتنه و مکار الله الخدر
 الخدر ایافته لهور الله الخدر
 اولسید نادر حرارت نه دل اوله هم ایبه
 الخدر ای افته لهور الله الخدر
 قلدر بندیه منقطع نیم نگاه اولفنده
 الخدر ای افته لهور الله الخدر
 ابدی قد بلند محنت و حرکت دوتا
 الخدر ای افته لهور الله الخدر

الجزای فاضله دل یار الله الخدر
 یازدی جانم آتیه غدار الله الخدر
 بر تو مهر جبینک منعکس قلبه لعیبه
 باری هم اید ایا یازدی غمگانه دل همیه
 ناره نسوینی طبع دلیر دولنده
 بر زمانه شکسته ایدی پروانه همیه
 نه نصوصی نیم ضعیفیم یوایم بر تو
 رفته سیخ غمزه قلعه در ای یوفا

وله

کولر کشته خطه نه مثال عینک رولر
 ولکنه محنت ناسازی قرار نه مثال هفتدولر
 کورنجه سحر اید مجذوب اید اول عمر هادولر
 بلم بوزکی ذبونه ایدی مقوی سکل ابرولر
 دو کله کاغ و باغچه به نجه نرسیده اهلولر
 زلفی اینتر من نظیر مکتب طبیعه بولر

ایده موسم اول بیاره صفت سولر
 آهنگ غمگولر مسرور اولد اید بار دل انا
 گرفتار بذا ایدرا و آهو دره لر لهر دم
 بلنه قامتم دل ایدی ملک دل بغا
 جوی غالی اولسیده ملکه فتنه ایدیه
 نصوصی سولدرم بوجوه به تاریخ ایدیه

۱۲۰۰

12

غزل

یوره که طاشی نامه کی ای شوخ بید	آه و افسوسه درونم کجا ایتمه اثر
یوره که طاشی نامه کی ای شوخ بید	ای بیخاک سینه ستم بر کوبه اولور کبود بید
یاره ندی ستمه سهرمی نهد بد دل زار	اولور کیندی نصیب اعلم آخر کار
یوره که طاشی نامه کی ای شوخ بید	سینه بصدع الم حیات کار ابدی کار
نقد اوله دخی بویجه هینا ابدی	ایندیکمه لجر و اذای عجبیا ستر ابدی
یوره که طاشی نامه کی ای شوخ بید	ای نضوقی بیخونم یولادی بامردی

ول

زمره عا قدا فکاره بنوبه اخلاک اولور	هفته دم دور قلقله جینسه نوسال اولور
خوبدک طور فریبی ایلدک جوضال اولور	دوسه اولور هر کس بر نوضوا ایسی نظاره کیم
بالنضا عفا اولزم فضاغه عمال العاک اولور	روز نوروز وصال ایرسه اکره عیبه ایله
عاجه زار زینونه اولدک کیم شولا اولور	کله اجزنده یانجه سرور اولسونه
ناش قده اولینجه منکر البال اولور	سحر و صلف دیر شو بارنده طوفان دل
ظا غیبور عقل پشاده خوبدن اعمال اولور	صالحوب سیر و غرام ایدر صرنا کله
موکب الام اولور باه موقفا مال اولور	توبه وصلکده محول حال استایونه دل
باشیه اورزه فسکی کیم کور هسبال اولور	ذلفتنه آشفه بی ساره قلب نالوانه
فایتونه کل کیک آلا و صیده دل لال اولور	سوقه کفاره اقدم شایانه دلایلدر
فکر نصیحی درکه والاده اضحی لال اولور	اولسیده ایلدک موم نه رازیم عیبه و بیانه

ول

جهانده حسنله سطونغا بر سو دیکم واردر	کودلر شایه طریقه اذابر سو دیکم واردر
درینجا حاصل صفا جفا بر سو دیکم واردر	اذا دله بر دم اذاد ایلمن عسافه ویرانی
غریبه افکنده سینه یوقا بر سو دیکم واردر	مجرد حالت عشق و بلا ای عا شقانه

غزل

به نیاز ایند که او ایماه باره نیاز ایدر
 شویم کیم اول دلنواز همدور لوکاره نیاز ایدر
 میرا خیم بجا کلمه نه چاره تخلص ایدر
 مطلقا در دیک بوا هوی شماره نیاز ایدر
 نشو ایدر به سبزه اول بلور شماره ایدر
 لب لیل اولنه و دی اهداره نیاز ایدر
 شمه ورد شی مشک تانازه نیاز ایدر
 اوله شی ایدر تفاعل وصف پاره نیاز ایدر
 کوردیک لهر بری بیکر نکاره نیاز ایدر
 الکی زیاد عاشقه شوریده کاره نیاز ایدر
 اولسیدنه نصیحتی مضمونه زوره نیاز ایدر

دکلمه اصدا فغانه وزیر منی نصا فدایه
 معدنه آزار ایلد تخمیا اولنمه مایه سی
 خلقت وادینی بیک نیاز ایدر ایلد
 ترکی چشمک اگر سوز دیکنی کورسک ایلد
 حال و حفظ نور سیدی صانکه بر نازه همه
 حمره رضایه لونه قنقل بر ایش
 بوسنی خد عنبری آهوی چینی حجت ایدر
 حقه و سنی مدح دهانزه قلم عجب طویله
 صا صید صا در کل نیاز و تفاعلده اوشوخ
 اولیت ممتاز ناز عشوه انباز نیاز
 بازی ترغیبیه ناز ایتسی لهر دلیک

وله

داویمی کوش ایلیم حبه ایتیم آغا ایدر
 جویری با حبه عشقی با حبه لطفی ایدر
 فاسح ایدر دست در دونه عالم ایدر
 خالیا حنف رقیبا کیدر لهر ایدر
 با که نسبت اذکل واد ناز ایدر
 با که کیم لهر ایدر طلوع ناساز ایدر
 ساعه انه رومیان سوزیم اعجاز ایدر

به نه دکلمه یا الوار برسم با که اولیار نیاز ایدر
 بر بلای دلبر با همه دوسته مک لهر
 حالت اواره می عصبه ایلیم ندراده کر
 به صافه فجه او کول نورسنه با اختیارده
 بزم اولفته لطیف ایلیم مضطرب اولور
 فاقسم نیوا بوجتم الله مضطرب
 نصیحا آسمانه لبشبه در لعل صبح

غزل

سینه ده بتمز نوکنم آه وار	هیفتی دود حسرتی تا عشقم دک
لهره نقد واه وار الواه وار	بیت اخرازمه موجود کبر در
اوز که تا شد غم ناکاه وار	سزده افکار و ضائکله سناک
فرقند دردی ایله لهرگاه وار	یا کدر اکسیر دله برانه
سینه ده بتمز نوکنم آه وار	نصیحا بو یادگار عشق در

وله

با سبب بنده نه ایند کلرک آزار ندر	بو قدر جور جفا دنگر و ای سوخ پتر
بیلیم مقصد و افکار بی کیم بار ندر	بکا لطف ایله ایلمو قهر ایله یور سهر آیکیم
بوید شهره مخدیه بو رفتار ندر	سیر کلر ایله آهسته و بیخوابه سیراب
دونه بکا سوید بیدر شمدی بو تکار ندر	بزم اختیاره کیدوب خیر وفا ایند بکنی
با سبب بنده نه ایند کلرک آزار ندر	نصیحا محکم عشق سکین ایلم

ور

جوف دک عکس قنایم جیقبور	صرت اولفت ایله بر زارم
عیش اعلا درو مانم جیقبور	دک بالوت آنسه فرقته مدام
دیر دک شوخ دنا تم جیقبور	بئی بکلمه فالوده نالاه
صنورم روح روانم جیقبور	لهره دم قابورده ادم جیفه
آه استقار جانم جیقبور	طوبی نشر بفری کله مزه
دیله کم سر نلام جیقبور	خدر اینجه کوی تریف ایله
جوف دک عکس قنایم جیقبور	طوندی فریاد نصوحی دهک

غزل

کوکل راه مجننه وفا کسرت صلیب ایست
 او صامی ملک صبیانه کنی الیه آتقده
 قرانه اولفنه اینجمن تحمل آه درواه ایست
 ز اهل عتقه صور روح جیاده بزیر الهولم
 هاه محنه ادمه بر قونم بخت ایست
 یا نور برضنه از زخم حال ملول او زره
 نصوحی تیغ لجرانکله سولایه مجروحم

وله

لوده خیارینه لسته کولنه تنگیمی وار
 بو یقینده نینه بر برینه جنگیمی وار
 بوبه دمه عجبیا سوریمی آهنگیمی وار
 او خیلینک عجبیا صلیبیا دنگیمی وار
 بوقس بر وادته قافیه تنگیمی وار

وله

سینه ده افغانه وواه داد وار
 حالت ناسادیمه دلدار ده
 بنهده خوبانده وفادره زره بونه
 کورموم ارجله به آنده وفا
 تو قرم کند مده ایتمه نصیحا

مخزنه دله قتی فریاد وار
 نه نهم وار نه برامه دار وار
 غمبیزه وار سه ده براد وار
 لهر کیمه اسخده نوبه وصاد وار
 بنده چونکه اولوبه وصاد وار

16
10

الوده لجهانه و فرونده بر بند
 تا حشره قدر داد ابره جلك فغان بند
 كيم بركه ناز فزنده كفن بند
 سبدم در فغان اوله ده جوبه بر فغان بند
 شور بده دلنه ضبطه محكم سبند
 زيرا كه اوله كنجينه زرز بند
 وارسه اوله كستانه غنچه كفن بند
 مقصوده مضامير و فضله سبند
 تنور ابره ارضي هلم تا به سبند
 اقلبم سبند سمدى بنم نو و طغند
 مقلعه ارضه شوه شوخ و بچند

وصلك دم اهزان ابد اى و تابانه
 حشره حيا سبند و خي افغان ابره
 در ده بنى اجماع هلاك ابره عجبى
 جاه دقده شدت عطشى ابد بوشا
 كلاب صاصه كرده مجنونند
 ابره حشره دل زيرى ايسوق جفا كار
 فاسخ ابره سحر اسرار درونه قبايه
 بر شاعر معجز كلامه شعر لقب
 طوعتم فلك طبعه عطار ابد توأم
 لهم دايه ده ابدى ديك ابره حصاره
 نصاحى سبند طبعى اهلا ابره اجماع

وله

اينه واه و غمكلك دل ناچاره ابره
 نصيب اولفنده ستاره لطف ياره ابره
 وفا كرك صلواتم دل دلاره ابره
 بوفاء دينه در مراد حشره ابره
 كم بيلم كول ابره بلبله ابره ابره
 او سوزك كلك سبله ابره ابره ابره
 دلونه ابره سنى اولظلم سحره ابره

مكبه كلبه حشره اولوعه اجماع زاره ابره
 كور و با ما بوس اولور دل ذانى اجماع ابره
 كور بوز طانم دل كور رولك عاد ابره
 سور و ب عمر و صفايه سود بكيده عاقره ابره
 موقت سبوه حشره ذاهه و بر جانده
 اوراقه جنى كونا كونه بچتاب ذلفنده
 كوزت نصاحى دل پامالنى اولظلم حار و دره

دله که احوال معلیه ایند بکم ناکشاره	مرصت قبل چونکه انزعمه صمیم الطیار در
اینک منو لیمی سعاف اکر دو ستر زرد	مرعفسز منجی طعمه واستحقار در
به سناک ما ساکر انکار ابر مع الطافی	سنه انصاف اینک بونقصه بر انکار در
بوده سوزله سنی نغیز ابر مریع مکر	فرقنده نشسته اینج شد افکار در
ما صلح بشو فرح آشوب دل محنته ده	عاشقه لطف و مروت عادت ابر در
ما سوا بیضه مکت ابره نصوحی در نما	دلده سودای وصال احوی فحار در

وله غزل

هر دکل بوفه اختیار کوی کمالک ای دلربا	نسخه سحر و قدره غمز اید قیلده اسیر
حاجه باه با امانک با غمی برهنه اید و	نیره بختم المدد قیلدی بنی مجروح تیر
هزه دم با فرم او آلهودیده سخاوت	طبع هارون ابر الطیار صبا الضمیر
اقاب حسنه بر بیک شمس خاوری	نور بدر و چونک بر زره سی مهر منیر
ایلدی با سده مجربک و وزله با در صبا	ذلف مالک عالم اشار ابر بوی عبیر
بیترم کاکلک و صفه تجویز قصور	غم بر شاد اینمه افکار می ایدیه پیر
خال نشوره تجیر وردی نظم اربانه	عجز ابر طرح سواد خطه کلک در پیر
ای نصوحی قیام شعاره دها اعلان نور	حضرت همی نظم سویدر بسو شعره نظیر

وله غزل نظیره روحی

مندی عشق در و جانیه ایله مجره آید	جسم بیچار و تجفم اولدغی علمیز
آه و فریاد ایملکه جسم ایدر سه یار اکر	کریه دله ای دیره دغ خو لفت قیلدی
خان راهه انحال اینک نصیر البصره	نویان فوسو منقطه ای مهر منیر
کلدی خطبه آفره نعلیو قیلدی مدحنی	منظر ضایع طرح اینده کلک در
حضرت روحی روح العربیه نصعبا	لهج سناک هد نیمه نظم ایملک شعیر

۱۴

دو ندر دیک انجوه بکاده خور و در در
عجم هله اولشوخ جفا جو لهبار
انجامی کوکل اولفتی کسره بجار
هناک قوم حضرت میر شعرا در

اغیاره دونوب روینی اولفت ای دیور آه
لهب جلدیکم آزار و بلاییم یازیمه واه
بیلدیمک وفا بومده بکا او عشوه فرو شده
خور بافته تغزلده لغوی کینه

ور
قصیده

کلهک کبی دهن فکرم نار مار در
دیده در انجوه خیاله محوم اسرار در
دیده آه و شک برقه بر سحر در
کیزلیج دانکه واقع اولفت اغیاره در
مخزنه احزاندر دل موقوف آزار در
اکلاسک آزار ایله کوکلم نینه زار در
چونکه بک فرکاندک غدر و مکار در
طلاقت نوع بشر بنما اکابر بار در
فرقه اهل محنته بر با سوبه معیار در
جسم زاره قبل مدد کیم نا امید پیچار در
جرمه سیدم قتی شایسته پیچار در
باره موله منی کی ایتمه با از ار در
آنک استغفاف شکوا اولس در کار در
عاشق شکوای هجرانه ایتمک اما عمار در
کلمه سیدم آتپاش اولاده بر نادر در

عقلی نایم اید او ذلف مشکبار در
طایقم بومده رازیمی علیه انیمک در کاله
کوردیکم لهر در ایله ابله ناسخه ایدر
با غریب سوزانه ایدر سولرتنه شوخ فریب
اکس اولمز آنده انواع کدورت و الم
کله احزانک اولد لهرانه اولد لفتک
بوتکمه بکا تعیب اینترسک بنی
امتداد جمله وقت اما نمک کله
کره و آه و فغانه و حزنه و اکدار و اینه
هجر و حسرت ملما منامه مرصع
کل طیبیا رهم الطافنی اینره در یغ
بندی مگوی غمکله عاتقده نلند در بکله
برغزل طرح اینمک نسوبه قیلدی فرقک
اندرون محنت و وقت ایله سرشار در
مضموی کتم اینمک خیلده ایشدم نیلیم

۱۴

نام مار ابدی افکار می عقل نابود
 ابدی مطوی دل مکارای المله موقوف
 بود برال خود اندر اولو بلک مشهور
 ابدی هلم بریم نکاهی ابد هود
 او بت عتوه کرک منجه جلازه نابود
 او سبله ابدیم شسته هتیه معقود
 دیم ای خوب وفا پیش مجوه معبود
 ابدیم راه مجنازه افقای وجود
 دیم انجا که او در وصلک المله مقصود
 وقت رهونه قدر ثوب وصال موعود
 اضمیم کلمه استاری بوزنه بلک ذود
 با قدره آتمفی سوکدر رسم امانت بود
 اکا مجبور ایکنه اولشوخ ملاحظه بود

دفره سوزنه غمزه ابدک قبله اثر
 آنه صحت ضایع باقوب باندردی
 لعل ورد رخ ترز مدیحه وصف کلمه
 بر یکسه فالدیک جابه اغزیله کلسوه حقی
 ملک اربانه انب بچیلی قافاندر
 بر یک جاده بیجوب دیکد بره هم دیم اکا
 که دره ابلکه دل حال درونی اجمیم
 دلا اقبیه به وصلک ابد رسه نادان
 دیکه اولفته مرامه نضر ذرایلم
 بیجوری مقراضی نرور ابله اولبورخ لادک
 نه بلی دیکدی مکمل صانورم بوط اولمز
 در صباه ابد ابرسم دامه وصلک برکت
 سوکول اکیمی اولور ثوب لغوه صیده رضی

در حرف الزاد

فریاد فغانه باعث ایجاد هضادر
 بو جکدیکم آزار و هضادده جبار
 لطف ابدیکم بر قانه آزار لارا در
 بیچاره دل زارمه لجوی نروادر
 بوز در مدیک عاشق امانه بلادر

اولشوخ جفا جو لغوز ابدیکم تاثیر
 فریاد فغانه هیلرول اولدی فارغ
 کوز بکجه بو حاه ابد دل اولبه شرمناز
 آزار و آزار ابد اولشوخ جفانک
 هجرانه و فرقیله فغانه دم اوررکه

حرف الحاء

اینست درگاه وصال ابریشور
 صبر عاشق جبر قلب دلبری اولور
 شور تندی و موالاتی حتی مجرب ابر
 عاشقی مشوقه تغریق سحر بند عبث
 سود یک مانع دکل فرقت مودت حالتی

اینست فرمان قدر و فخر او زره عا و شوخ
 اینست در شفقت اما اولوانه بر فتوح
 نوسیده شرح ابد نوسه ابدتک جام صبح
 جمع ابدتک فالقود کلمه مشرک معنی روح
 مرکز وحدت ابدتک او مضغه قلب تصوم

در

بولیم بو عالم فائده بر اهل صلاح
 با تکلف بولیم ابرستمان نور و فلاح
 بوزمانه اربانه جمله محرمات مباح
 اسه در هفتاد ذوق عقلک بنده بوزمان
 بر اربانه تکماز اولور بر اصطلاح
 عقده اولورک در و ننده تا بصباح
 اولسبوره بولدی روحم انبساط و انزاع
 اولحییب اکر می حرمینه ورسونه نجاح
 کچورد آوانه تجاهل ابد کل کسب صلاح

سالک راه تفاوت سمد افرا بشر
 کوردیکم هب فتیله بر طبعه اصحابه
 لیب و فوغان کوره نه حاشا صانر کیم نیندر
 هر کس کله نوره پیر اینه وصال دلبره
 کورسه خوبانده برینجی یکس نازعیت
 بوغزل نصف اللبله نه صکره طوغدی خاطر
 ابردی رو حانیت او انه صبح فیه نحت
 دبیرم خلاصه عالم ایلجوب بول عطا
 اخی نصوصی تارک اول افصال نامشروعیا

در

حرف الاء

ابده ضباط کبی دنیا ده تا سبیل وجود
 ضلع ضباطی اینه از را و زک نمود
 بربک جنس نقیضه او کالاصدود
 آنده اطوار قسباز و شریعی موجود

و ارسه اندر بولور هفت سهر عبقر
 قیوم و او سنه سی بر فوطه کبی دکانه
 کوردیکم آله نه فاسد اولیغنی فرام ایشیم
 آه او الهو با قستی صید دله آماده

حرف الشا

ظنه ابرمه رقا كيدني بدم باعث	سعدن اموال برشا نمي كوروب آجمنز
حد انكلم اولسوخ لوزم باعث	اولدي لظفنه ابرمه بكارم شفقت
بكا فانس او بنم ذلف كدم باعث	طول هجرانه وازا وغم اندوهي دخی
فرقه هجرانه ايند با نيم اولدم باعث	نفس اولدم اولدي خصلتي بدم كوكل
كرد اولدم بوبرشا نمي كدم باعث	جلكيم ذلت وحقيري نصوحې صبرمه

حرف الجيم

بوخ الام وغمومك عالمه تشهيري كوج	در ديمز براوزك حاله كيم انك تقريه كوج
بوشاط حالت عشقك هجرانه تشهيري كوج	ننده لم مقدور در عشق هجرانه وازا
حويطنم كنم اولنم در ديمز تقيري كوج	بويد بر معنای مخفيه رك دل در عشق
باره فرياد وفتانك ذره جبر تاثير كوج	بك موثر در قلوب عاشقانه هجر وغم
بوخ الكاره والمه دفنك نيميري كوج	نيسونه ايبه دل جلكيم كرس سوزايه اه
دليزك حاله غذارنك تقيري كوج	چاره بوذره عاشقانه نكلام فانه اذل
در ديمز براوزك حاله كيم انك تقريه كوج	اي نصوحې بك صعب اضما بظلال انك

در

فدب دنانه گرفتارمي اينم سني هيج	بوخ استغناء موجب بوسه رضايه
حوص ايله باك قيارمي صانور سني هيج	بني كيم قائلو دلو ذانه تفهيم ايمه
امميوب ديشامدم كرده بللور سني هيج	اينه آيينه حسنه اكاشهد اولور
هيج قيارمي ايصيريم او كرفي هيج	به سنك او قشامني قوفلور به قيصانوم
بوسه رخنه نصوحې كيم برنده هيج	نورقه عضو ايتمز او بچاره يرد ايمه كيم

7 ۶۱۰

وله

افتکاره دوستوری بنی انجام محبت	مست ایله رک کولیمی بوجلم محبت
ههی کوردمم الطاف اید انعام محبت	چوققنیزد چکلمده بم ازار و بیلماک
له کونیه بکیده نه آلام محبت	بصمده و کولمده نوانه قوردی ذره
ایدانه مضردر هله ناکلام محبت	اجسام بنونه ضعیفتی موجب افتنا
مستانه خراب ایدی بوجلم محبت	برسات: دهره چو نصوصی دوستم لخواه

وله

اهواله بیماه ایدی تا خداه محبت	آفتبه بر اغور سینه هره اه محبت
چوققلمده در دله نه آه محبت	بشم نیده بم بوقی نلاصی اولطف چاره
صبر ایله سالدک هراه محبت	چور و ستمی چکلمک اکر مشم اولور
امانه بیماه عاشق هراه محبت	یک فته دوزر کوزده نه غمزه بدکار
ابطال حقوقه ایدواولشاه محبت	ما چور وصال اولطف شایسته ایدک اول

وله

در نظر حاله دوستوایم یارب نصرت	ایتم مغلوب دله نایم یارب نصرت
لهه اعدای تقطایم یارب نصرت	درسته یانم الدی جیوسه غم اندوه فکاک
نیم اقباله سیارمه یارب نصرت	چور کورده اید یقور سیاه بنختم
مرد اول فته اعتبارمه یارب نصرت	بلا خبیرک صوک مجذوبه لقا اولدم آه
آمیجا حاله ناجارمه یارب نصرت	ایستدوب آه وفتانم سعوی شوخ شتم
ایده انیشیم واقطایم یارب نصرت	چوردی خلیلا و اعلی وقت و بجز والمی
در نظر آه دل نایم یارب نصرت	دردم سنده الیدی که نصوحی لم عدتم

عشق

ابروی خوست غمناخته
 آرزو زنگنه ایدم
 دانگه بر آینه
 کوسزده برک سودیکم
 اینتر ایدک نیم نگاه
 وجدان حیرت و دروب
 ایسوق بلمه بنجوبه
 اعظم ارباب دله
 الهله آتاری ایلمه
 لازمه کله سینه مه

کله زمانه صعدت
 بیگانه شکر و محمدت
 جوقه اید ایدک افتاده
 بروصله بیک معذرت
 عشاقه اما شه یکم
 فروردک اصول مشورت
 اینتر اول غمزه کده فی
 ایلردی بیک مقصدت
 عکله نصوحیه نشانه
 بقه نشانه مفحرت

در

ای سوغی یونرسنه ز حالدر که بو هالت
 عشاقه از لر جفاله بائینور می
 کفله رقیانه قولونه آصمه بلاندر
 انجبار بر آفتکار ایله سینه اولم مصاحب
 برکونیک اولور بجه غمزه دوسرسیمه
 ای دلین رعنا بزه کل ایتمه جفا یا
 آملان وصالکم بمانه حاله دوشوردک
 اولغنه ال ال دل و بزه ترک لیب
 فرصت وار ایلمه الیخ طرفله نصوحی

عشاقه له یوخ ایتوره سینه لطفه و غمناخت
 اتقیه یا قیسانه لطفه و کرم محضین ترکت
 یوقه زره قدر سودیکم اندره صدافت
 اندردر ایدره الهل دله بفسه و عداوت
 شاید که کبیره بوسه بیره اوقات شبایت
 زبیر که فانیجه دلیریمز در د ایله غمناخت
 شوفا بونه در سنده که اطوار و قیافت
 در کور وصال ایتمه ای شاه ملامت
 هاسه لرینه فاشونه موجب بو هاست

6

غزلیات حرف الناء

هنگام صباوند نه موجب بوضاحت
املا دل و زار به قبل هم و غنائت
ابتدا کبیر سزده که بجهانه صباوند
به بعد ال کبیر بو بوضاحت شبابت
تا ایله سیمه کنه نه تا میده عادت

دورانه عند الله بر اشمن بو عداوت
الطافه و کرم و قیام ای شوخ جلا تم
خبال و غطک ایله سزده بینه اعاز
ایله کلینه بر کونه اولور شادم اولور سک
فرصت وار ایله ایله نضوی وفا کیم

وله
غزل

آتوب دل اول غنچه نادان سلام اینت
کریانه حسرتک هجرانه هتنام اینت
مشوار شکار بتر جونک تمام اینت
یا اولفت تا کامنی ده سوله خیرم اینت
بواجمه اولفته هر کیمه دوام اینت

ای باد صبا سمت کلستانه حرام اینت
هار کبیر اولایه مانع اولفت بزه شوخا
فیل نرزه عشاقنی الطاف ایله ممنون
فیل وضعت بر خصلتی اینده شایانه
بایانه ایله عیسه ایتمک کل سزده نضوی

وله

بزم نغمه بضمه بر محض لطافت
وی شوخ دلا سوب طربکار سخاوت
ایبانه دل کیمه عموم ایلم عادت
بر موسم عیش ره هله هنگام شبابت
زیراک نضوی باران صکره ندامت

لطف و کرمک شویدی کو کلمه قناعت
ای غنچه کلزار کرمانه خوباله
بر اولفت ایچونه بوخه مزاجیم رواد
بیمز سینه اده داور شربهار وقتن باز
به کو رفبانک سوزینه معتقد اولمه

وله

نعمت وصلیة جانا کر اولورس فتح باب
 جوہر نغدی اولفتک جسم درر ناره میا
 صحت جلاوه کلس لکزه دم اولورس اولور
 به اولکبه فقیه نمک معنا جیم
 جوع وصلیة نصوهی نور تولور دم اولورس
 دل

قاله بطه تصفه جوع وصلیة ضرب
 نیلم صوغه کبی صاخ سزاب ولکم کتاب
 نائل ضاوه جمیل اجر حیزن بحساب
 سائل وصلیتم اولوز دکا رد و عتاب
 نعمت وصلیة جانا کر اولورس فتح باب

یا فیه اعراضه و نیا بریم ای شوق طیب
 به محبت الی فرشته دو جام
 آجیاب سینه مه فرکانه سفینه ناصور
 بیلم انجامی اولورمی دل زارم معور
 اثر ابدی فغانم عجا آخه کار
 دست لطفه فیاب فم درونم نیما
 کورینوی اولفتک اولرک عبوه دهره
 اولورس جسمه عجب بر دم افاقا بره
 باقیوب خصم و قیلک صد کینه
 نصی مرهم اولورس عا ثقلک سینه
 دل

جوهر دکله مرضم قابل کشف تطیب
 اولورمی صحت وصلیة دل بیماری نصیب
 یکیده بره کشف رسیم ابل اولورس رنجور
 اولورمی صحت وصلیة دل بیماری نصیب
 شفقت و رحم ابره می عا شفه بیماریه بار
 اولورمی صحت وصلیة دل بیماری نصیب
 بوالم ابله دوستوب لکم منفرد غدره
 اولورمی صحت وصلیة دل بیماری نصیب
 مکر اولورس آجی به بنق در بره نه
 اولورمی صحت وصلیة دل بیماری نصیب

5 6

صرف الباء

ذو به ایام صفا اید نصوحی نصیب	یارب اواره دل قبل بو ستمه تخلیصی
یار دبه لطف وفا اید نصوحی نصیب	لهم ایدوب لجم و هضا و جور و اذرا تلقیصی
یار اید بزم لقا اید نصوحی نصیب	ستم و هجی و فرافندیه او صنادم زبنا
یا که بر تازله ارا اید نصوحی نصیب	یا اللوب روحی ستمه یفر اذاد - اید
که شایبر دوا اید نصوحی نصیب	ای حکیمیا دل مجرودم کرم ذائقه نه

ولم

ایلیور جسم و تنی نار فراقه تحریب	الهدد دایمه لطف ایتمه شوق لبیب
چاکمه قالدی دله ارضه و شکیب	بریکالک لجم و غمی برده بو جهله عشق
ایتمه طرفه یلایر بر بنی نصیب	ایچی بو هالت بر سله زار بریم کیم
حصه ایدور بر کیم الطافین اید لطیب	سینه رهه نمونده اولانه قره لره
مکراجه اید دلد دل تقدر نصیب	دکلمنه داد قفانه زاری نصوحی او صغیم

ولم

آئیده یا فیه بنی یا فیه بنی نایم یارب	کرم قبل ویر بو عشقم نصیفنی دلایم یارب
عن جنته اعطا اینه جزایر کاریم یارب	براقه لاد اید افغانی اولشوم ظالمع
نخمن قالدی بو هالت بجا ریم یارب	به اول یا غری یا نیور بر عا شوهر شوریعیم حال
یا آل جانم ابر شومر با بنی اولبارم یارب	فهد و نذا بنی انجام وصل شوخم ابر کور
مکر لطفک ابر شومر بودل بر نایم یارب	فالور بو هالت اید بوفسه نصوحی زار و کرده

ولم

در مکتوبه کبیر اول صف سنی الحی
 نه نازنده / ضایع یک فالده کلمه
 حاصل اینم ایلم لفتنی به تصویر
 یک نظردیه صافه انه جناب متعال
 وار اول صنع فطوغراف ابدیت مظلم
 کانتلیجه توصیف ملاحمت اینم

وله

در والای عشقده ندر تقصیر نمر جهان
 جفا و هجر ایلم ۱۴۱ کجوه انصاف کل جهان
 کورنجی بوز جور ملک عادی نادان لایقده
 خیال عارمه نصرتما بک دلدی براندی
 محصل ای نصومی با جمال جیسره نعم اولده

وله

یک سودایم دوشدم بهر یقیمه املادم جهان
 که ورش جسم ناچیزه دوشوردی ضعف تقریط
 خراب اولدی بقله قلبه مختزار و بیمارم
 اولور بادک خرافه جهان صکره محنته دودک
 نصومی محنت و ازیرنه همه ونساینا بوقه

وله

دلخنی بر صدف بحر نکلده پناه عطا
 سیم کبی کرده بلبلور برضی اخوانا
 بنه نیکده برینی ایتماشمدر اما
 ویره بروقه قدر حسنه رونجه مولا
 بویله تصویرت تصور ابدله ارباب ایلما
 بوقه فرج طبع ذبوعنق نصومی اصلا

نده ایجاب ایلم بونفنی و لوتد میر نمر جهان
 رومه ال بائوه بونجه دم کشر بر نمر جهان
 کلا صادقه کر و لکن ذره بوقه نرور نمر جهان
 که سه سیه روز شب فکر و دم و تصویر نمر جهان
 در والای عشقده ندر تقصیر نمر جهان

کرم قیل کل ترجم ایلد بوفریادیمه جهان
 برافه الطافنی بر دم دل ناشادیمه جهان
 ایامعمار دل بهمت است بنیادیمه جهان
 سبیر فرقه انسیلک بریادیمه جهان
 کرم قیل کل ترجم ایلد بوفریادیمه جهان

4

وله

لبالب غموم قد كرمك امال ايد هانا
 باز بقدر فالسود بواضطر بال ايد هانا
 سكا حال درون سو بليم ايد هانا
 عيونك سخره دارون ايد هانا
 بويا غم بونم رنگ و لغيت لعل ايد هانا
 اولوم فرغ شيريه سوزونك ليج بال ايد هانا
 بولنم سوسه حسرتك فعال قال ايد هانا
 زبونم اولدم طيبيا منكم اقبال ايد هانا
 نصوحك دوستي بجماره در بك ان ايد هانا

دن قدرند بونصقب احوال ايد هانا
 اير ليه بر لطفه بدها ند بول ايد هانا
 ظهور بر سينه صده حال اور ديفيه تر كانه ايد هانا
 كما نوسه ها چيدنك سويه بر قنانه عاظمه
 كوره سرفخ حده اصلا كل من ايد هانا
 لب كلفه ملك انا ايد قه و عئل داور
 ندر ايد بيا صده كرده روبا صده چما ايد
 همد سينه صده باره مي بجماره سعي ايد
 هانا حاله حسرتك نصيب ايد هانا

وله

مثل و مانند بولنم صدم خوسه لقا
 چونك حسندر بولم عم الا عالا
 بر تما شانه مقنونه چينور دن حالا
 كره باننده آنك صده ملكدر اونا
 نيم طلاق كورون سيني ادي عجبنا
 بختي رونجه مخصوصه و بروب ايد هانا
 قائده عقل قصير صده هانه بر املا
 لونه كلونه با خود حقه لعله هانبا
 برده نغني و غضب و هجرتي ايد ايد هانا
 همت و رونجه اوقاسي مثال صده هانا

عاظمه سني كيمي كلمه اولدم عجبنا
 كنه غما نمي اولم بولنم هور سني عجبنا
 صورت زوي ملك سيد سيرانه دكر
 هيت و طوبريني كوردم رسم افسك ايد هانا
 بوقيا قه بوا طوار ايد بلمم رسام
 ذلقى برها صده تار لبال سودانه
 چشم مخور مي نايبي كوردم كوره
 رخ رضاء كلا شامي مكر بگره بكم
 غمزه ساحرة طنطنه بجماي فلك
 شربت لعل لبي هانا حيات ايد هانا

دولت‌الاصوات

جمله مکاتیب که حافظ کلام در بنام
 لقب خلاصه اولیوم میجویم حال نازیبی
 با ابدیه فریوم ابر اعجازی است و کل
 طبع نوحه گفته به آنچه یک قصه بخوبی
 قلم ارباب سخته تصحیح سهو و قس
 شرح کونه کونه فکر ناز غار همه بر بنام
 اصل فغان فغانه واه ناز بر بنام
 محتویان که فکره عیار بر بنام
 خاکای الکل نظیر باد کلام بر بنام
 کلام عفواید نصوصی افتخار بر بنام

حرف الف

ای خانه نو گفته معنای شنی
 باز طرز نومه او زره و طینه شکر
 انجمنی ارباب غصه ابد که اول
 عجز طاقور اشعار کیکاک او فو بان
 چونکه بیورم بود کیکاک بر اثر این
 ارباب دلک عفوید مغرور اولر قند
 حدیج قیاس حدیج معانی مزایا
 معوره عالمه نصوصی بر اثر
 هر کس جا بشور اسمی القاب جویزه
 قصه بود آنچه بخواه انبای نمانده
 به سابقه فکره اولیوم ایلدغ افشا

در

وی کاتب اشعار و مضامین و مزایا
 اعجاز شکوه ابد قیاس سوبد شکر
 دقت نظر قیاسی سهو اصل
 سه تاره دل و نازه زمانه شکر سبزه
 بو عصد ز قیده بنام نامی ایضا
 حاکم سلك سطره یکی رطبه ابد املا
 قبل آینه نظمی بلاغته مجلا
 نامه ابدیه ارباب دلک در بنام ایضا
 یا فضل و کمال ابد با خود برقری دعوا
 کور و کدر بر همه غصه خادیمها
 نامم ایضا اولر استیلا ایضا

43

کتبه بک او چندی بر سر شهر سوالی شدی هنوز قد ثلاثه واصل ایکنه اجمعی
 زدی صمد ایستاد کوسه و کوشید زانا گفت دستها غبار و در بیدار و ناخوش شود
 اولفله مرغی روضه حضرت اهدا و تسلیمه عید اکبر ایضا
 رسته ام علیه رسته واسعه از جوجه مه اعلی الجنانه هر قوه و علویه و لایق
 و مذاقته مسلم ارباب عاقل طالع غیب السابیه هر قدر ابد متذوق محتب ملاهی
 و صبه صلاح حال ابد مستقیم الاطوار و اما طائفه انواع علوم و محروم و غریبه
 ابد مشغول ایش بعضا دریا قفرین در روانه اصداف جوسد بقنده طیار کماندنی کی
 کاه کاه اختلاس وقت بزم بیلد کج بچار در وزیر تقاضای عشق همه درویش
 بچو جواهر کلمات فکلساز و ناطق بر راز اول قدم غریب ناری شسته سلیک طوره
 کل ار رهبریه باوقاف و تاریخ
 القدر نیام قدر کندی خانه نوشته بر قلم زینب و تنظیم ایستاد در حیا مدرسه
 طبع و نشریه موفوق اوله رسد و استار از رضعی و رضعی تخلصی بر برورد مجرب در
 صورتی که نثار علیهم اجمعین

اکلانه بر فوج ماه فاطمه اولاده تحصیلک خواننده نعلیه و تصحیح اولوب
 آنچه سده بلک محض ابقای نام عجزانه بر وسیله اولوه ^{وهم تحریر}
 و سوزج دلی بر باره همه الفاظ بر روح را شناسه مضمونیه واصفا
 قیامه امیه سید صفر سنده اقدار کجاست مولود واضطرار شفقان
 مکات سائقیه نظم ایتمه اولدیریم بصره غزلیات طاکتہ بیناتک
 اولاده بر شانیه جمع و ترکیب مد غیره نظر طاه ایات مظلوم تقدیمی شرفیه دهن
 کس باهات ابرام کرم نظومات مذکور عموم نظریه فونیه بود موادره
 دکل الیه تجرید طبعه عبارته اولوه اولزه نظم اولتمه بر اثرن البسه
 خطا و خلدیه ری اولیه یعنی در کار در چونم بنوع کلمه و لسی بر ادمک سوبله هیکلی
 سوزر عالم بر صاحب طبع شاعرک سحر لونه طبعه دکل نسبت قولک با بتمن
 همالک الانامه مرکبیه التقیانه مطابقتجه بود اولدک طبعی الوقوع
 سرود و تقصای نمی نولهوسی و بنوع طاکتہ یا غزلیونه اعصانه نظر بویله ربه قلم
 عفو و صفح ابد مسور بویله اولدک فونیه ^{بم} ^{عما} ^{شعری}

ترجمه حال

نایزنج لجه ازک اوله برخی عصری او اتفق مند صدرن اهلاز ابد به مشهور نضوع
 بن سلاسه الیه بر عمل حقی بکل صلبه در کججه نیمه بر سر خلدیه منوله البسه
 علم نضوع بک شایسته ضعیف البسه طریقی نقد اتق اللجه اولوب

بومرات عالم صلاحه توأم و بركاته صاحبته همدرد جوده نای
 جسم افتخار اولاده زقیات علو استوار و کثرت بر کبره آثار حقا که
 افراد جمیع بشر به مستغرق فیوض اسرار و مستفید طیف بر نور ایش
 اینه بوعصه فرید و دور و حیدر سعه بعد الحیدر خانه تا نیکه کافه معلوم
 ناسترای مقصده و ابرجه سه انگارم تلقی و اولاده زقیبدر
 هر روز شباه افشای وجود و بیک مجرود ابرار هر فردی مقدره
 ما حصل علمیه و ما حضرتیه و مستحضات فکره سنی استقاده انبای
 و طبعه عصبه ایله مکلف اولدین و طایفه اقبالیه با اوجن مستولین
 و عینیه سعه بیک اینیکه صده بونده عظیم البقاعه و قدیم
 الاستطاعه او انوار معارف مشوره و آثار عوایف مشوره دف
 اکساب و اقبالیه ایسه و لایزال آله ایملکه بولغنه اولدیندرت
 توره و خواجه بنی مکشبات فیه مدله بر مجموعتک جمع و ترکیب
 کتبخانه اخلاف با دکار بر اقدار من سوو ایلده الیم استوائ
 مجزوم خیزه حاصله ملزوم فقط اقدار و استطاعه مع عدم
 اولفظ برابر اختلاصا و فقهه دخی محرومینم جوده
 جناب خلدیه کاشانی اولاده قادر قیوم ~~تالیف~~ ~~تالیف~~ ~~تالیف~~ ~~تالیف~~ ~~تالیف~~
 حضرتیه عونه عنایت صمدیه لری ایله دار الفکره طبعه ملکیه ده